HYVINKÄÄ

Hyvinkään Viheralueohjelma 2026–2035

HYVINKÄÄN KAUPUNKI
TEKNIIKKA JA YMPÄRISTÖ
TEKNINEN KESKUS 2026

Sisältö

Vihersanasto 3

JOHDANTO 5

1. VIHERALUEIDEN MERKITYS JA ARVOT 7

2. LÄHTÖKOHDAT 10
2.1. Maailmanlaajuiset ilmiöt 10
2.1.1. Ilmastonmuutos 10
2.1.2. Viheralueet ekosysteemipalveluiden tuottajana . . . 11
2.1.3. Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja lisääminen 13
2.1.4. Hulevedet 14
2.1.5. Maaperä ja kierrätysmaat 16
2.1.6. Viheralueiden terveyshyödyt 17
2.1.7. Vieraslajit ja muut biologiset haitat 19
2.2. Maiseman ominaispiirteet 21
2.3. Strategiset lähtökohdat 22
2.3.1. Viheralueita koskevat lait ja asetukset 22
2.3.2. Voimassa olevat osayleiskaavat 23
2.3.3. Erilaiset viheralueet asemakaavoissa 25
2.3.4. Kaupungin omistamat ja muiden omistamat viheralueet 28
2.3.5. Kaupungin organisaatio 29
2.3.6. Pelikirja 2027–2030 (Hyvinkään kaupunkistrategia) 30
2.3.7. Muita kaupungin ohjelmia ja suunnitelmia 31
2.3.8. Viheralueohjelma 2011–2020 32
2.4. Viheralueen kehittyminen kaavoituksesta kunnossapitoon 33

3. HYVINKÄÄN VIHERALUEIDEN NYKYTILA 37
3.1. Viheralueiden kytkeytyneisyys 37
3.1.1. Saavutettavuus 39
3.1.2. Latvuspeittävyys 41
3.2. Kaupungin omistamien viheralueiden eri tyypit . . 43
3.2.1. Luonnonsuojelualueet ja muut hoito-toimenpiteiden ulkopuolelle jätetyt alueet 45
3.2.2. Hakkuu- ja hoitotoimenpiteiden piirissä olevat metsät 48
3.2.3. Avoimet alueet 52
3.2.4. Rakennetut viheralueet: Puistot 55
3.2.5. Rakennetut viheralueet: Liikenneviheralueet 60
3.2.6. Kaupungin kiinteistöjen piha-alueet 66
3.2.7. Kaupungin omistamat rakentamattomat tontit 66
3.2.8. Entiset maa-aines alueet 67
3.2.9. Kylien viheralueet 70
3.3. Viheralueiden toiminnot 71
3.3.1. Leikkipaikat 72
3.3.2. Koirapuistot ja muut lemmikkieläinpalvelut 74
3.3.3. Yleisten alueiden kalusteet 77
3.3.4. Liikunta-alueet ja -paikat 79
3.3.5. Kaupunkiviljely 85
3.3.6. Matonpesupaikat 86
3.3.7. Taideteokset ja muistomerkit viheralueilla 87
3.3.8. Vesielementit viheralueilla 88
3.4. Viheralueisiin kohdistuva muu toiminta 89
3.4.1. Kaupungin omistamien maa-alueiden vuokrakäyttö 89
3.4.2. Viheralueiden käyttö rakenteiden sijoittamiseen . . . 90
3.4.3. Viheralueiden tapahtumakäyttö 92
3.4.4. Viheralueiden luvaton käyttö 93
3.5. Viheralueiden resurssit 94
3.5.1. Kunnossapitoluokitus 95

4. OSALLISUUS JA PALAUTE VIHERALUEITA KOSKIEN 98
4.1. Kuntalaisten osallisuus viheralueiden suunnittelussa ja kunnossapidossa 98
4.2. Palautteen kerääminen ohjelmakauden 2011–2020 aikana 100
4.3. Palautteen kerääminen viheralueohjelma 2026–2035 – työn aikana 101
4.3.1. Asukaskysely 2020 101
4.3.2. Valtuustokysely 2021 103
4.3.3. Pienten viheraluekyselyiden sarja 2024 104
4.3.4. Leikkipaikat 108
4.3.5. Kuntalaiskahvit 2025, Viheralueohjelma 108

5. HYVINKÄÄN VIHERALUEIDEN KEHITTÄMISTARPEET JA TAVOITTEET 110
5.1. Ohjelmatyöstä kertyneet kehittämistarpeet . . . 110
5.2. Viheralueiden kehittämistavoitteet 116
5.3. Valitut kehittämistoimenpiteet 116
5.4. Viheralueiden visio 118

6. KEHITTÄMISTOIMENPITEIDEN TOTEUTUS JA SEURANTA 120
6.1. Kehittämistoimenpiteiden toteuttaminen 120
6.2. Seuranta 120

Lähteet 122

Vihersanasto

Vihersanastoon on koottu ja avattu laajemmin Viheralueohjelma 2026–2035:ssa esitettyjä käsitteitä.

Ekosysteemipalvelut ovat luonnon tuottamia aineellisia ja aineettomia palveluita, kuten ravinteiden kiertäminen, puhtaampi ilmanlaatu, luonnosta saatava ravinto sekä elämykset. Ekosysteemipalvelut ovat ihmiselle ja luonnolle välttämättömiä, mutta samalla myös elämänlaatua parantavia asioita.

Haitallinen vieraslaji on ihmisen vaikutuksesta luontaisen levinneisyysalueen ulkopuolelle levinnyt laji, joka uhkaa luonnon monimuotoisuutta, kotimaisia luonnonkasveja tai ekosysteemipalveluita. [1]

Infraomaisuudella tarkoitetaan esimerkiksi rakennettuja liikenne- ja energiahuoltoverkostoja, kuten teitä, katuja ja rautatieverkkoa, sekä vesihuolto- ja sähköverkkoa. Infraomaisuutta omistavat niin valtio, kunnat kuin esimerkiksi energiayhtiötkin. Infraomaisuus muodostaa osaltaan yhteiskunnan toimivuuden, turvallisuuden ja elinvoiman perustaa. Infraomaisuutta on paitsi isot rakenteet, kuten moottoritiet ja sähköverkon osat, myös pienet kohteet, kuten vaikkapa kaupunkien katualueilla olevat roska-astiat ja levähdyspenkit.

Julkinen kaupunkitila tarkoittaa kaikkien käytössä olevaa kaupunkitilaa, joka on asemakaavassa määritelty katu-, katuaukio-, tori-, puisto-, virkistys- tai liikennealueeksi tai joka on asemakaava-alueen ulkopuolella edellä mainitussa käytössä. Myös monien sellaisten rakennusten, joissa tuotetaan julkisia tai yleisiä palveluita, kuten koulujen ja kirjastojen, sekä päivittäistavarakauppojen pihat ovat julkista tai puolijulkista tilaa.

Latvuspeittävyys tarkoittaa puiden latvusten peittämää prosenttiosuutta tietystä pinta-alasta, kuten kaupungista tai kaupunginosasta.

Liikenneviheralueita ovat kaavoitettujen katujen, kevyen liikenteen väylien ja aukioiden alueella olevat kasvillisuus- tai oleskelualueet. Liikenneviheralueet jakavat ja jäsentävät liikennealueita ja vaikuttavat niiden viihtyisyyteen. Liikenneviheralueella voi olla näkemäalueita. Lisäksi liikenneviheralueet voivat toimia esimerkiksi lumitilana tai teknisten rakenteiden ja varusteiden, kuten kaapeleiden, putkien tai valaisinpylväiden, sijoituspaikkana. Liikenneviheralueilla voi olla merkitystä esimerkiksi hulevesien hallinnassa sekä liikkumisen optisessa ohjauksessa. Liikenneviheralue voi olla rakennettu viheralue, mutta se voi olla myös rakentamaton.

Luontopohjaiset ratkaisut ovat luontoon pohjautuvia tai siitä inspiroituvia ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin. Luontopohjaiset ratkaisut tuottavat ekologista, sosiaalista ja taloudellista hyötyä. [2]

Lämpösaarekkeeksi kutsutaan ilmiötä, jossa kaupungin keskustassa on korkeampi lämpötila kuin ympäröivillä alueilla. Lämpösaareke syntyy rakennusten, liikenteen ja teollisuuden tuottamasta hukkalämmöstä sekä kaupungin rakenteisiin varastoituneen auringonsäteilyn vapautumisesta lämpönä. [3]

Rakennettu puisto on maapohjan ja kasvillisuuden osalta puistomaisesti hoidettu ja rakennettu viheralue, joka on tarkoitettu yleiseen virkistys- ja vapaa-ajankäyttöön. Puistoksi luetaan myös alueeseen sisältyvät lammikot ja muut pienet vesialueet sekä puistoalueen käyttöä välittömästi palvelevat muut alueet kuten leikkikentät, kulkuväylät ja vastaavat. Myös alueen metsäiset osat voivat olla puistoa. Puistoissa on usein istutuksia ja niiden nurmialueita hoidetaan säännöllisesti. Puistoja ovat yleensä taajamissa tai niiden läheisyydessä sijaitsevat, puistomaisesti hoidetut ja puistoksi rakennetut viheralueet.

Suojaviheralue on viheralue, joka on tarkoitettu ensisijaisesti suojaamaan ihmisten terveyttä, turvallisuutta ja viihtyvyyttä tai luonnon- tai kulttuuriympäristön arvoja ympäristöhaitoilta.

Viheralue on osittain tai kokonaan kasvipeitteinen alue julkisilla tai puolijulkisilla alueilla.

Viheralueverkostolla tarkoitetaan viheralueiden muodostamaa kokonaisuutta, jonka osia ovat esimerkiksi puistot, suojaviheralueet, liikenneviheralueet, liikuntapaikat ja julkisten kiinteistöjen piha-alueet. Viheralueverkostoon kuuluu sekä rakennettuja että luonnonmukaisia alueita.

Viheryhteys on viheralueiden välinen, osittain tai kokonaan kasvipeitteisestä alueesta muodostuva yhteys, joka mahdollistaa ihmisten tai eliöiden liikkumisen ja leviämisen viheralueelta toiselle. [4]

Virkistysalue merkitsee asemakaavamerkintänä puistoa, esimerkiksi VP tarkoittaa rakennettavaa puistoa tai VL lähivirkistysaluetta. Virkistysalue tarkoittaa terminä myös luonnonmukaista, laajempaa ulkoilualuetta kuten Hyvinkäällä Hirvijärven virkistysalue.

Yleinen alue on muuhun kuin yksityisomistukseen tai rakennusten rakentamiseen tarkoitettu alue, joka on varattu kunnan, valtion tai muun julkisyhteisön käyttöön. Yleisiä alueita ovat esimerkiksi kadut, torit, puistot, urheilu-, virkistys- ja matkailualueet, erityis- ja suojelualueet sekä vesialueet.

3–30–300-periaate on tutkimuksiin perustuva ohjeistus, jonka tavoitteena on vihreä, kestävä ja terveellinen kaupunki. Ohjeistuksessa tavoitteena on, että jokaisella kunnan asukkaalla on viheralueelle enintään 300 metrin matka, latvuspeittävyys on asuinaluekohtaisesti vähintään 30 % ja että jokainen näkee kodistaan, työpaikaltaan tai koulustaan vähintään 3 isoa puuta.

Johdanto

Vihreät ympäristöt lisäävät tutkitusti ihmisten hyvinvointia, ehkäisevät sairauksia ja tukevat kunnan elinvoimaa. Viheralueet ovat myös ihmisille tärkeitä, sillä vuoden 2025 Ilmasto- ja luontobarometrin mukaan yli puolet vastaajista nimesi itselle luonnossa kaikkein tärkeimmäksi juuri lähiluonnon, kuten puistot ja metsät [5]. Kaupungin viheralueiden lisäksi vihreyttä on kuitenkin tärkeää lisätä myös yksityisomistuksille tonteille, kuten kotipihoille, sillä suuri osa kaupungistamme on yksityisomisteisia pihoja.

Vehreä ja monimuotoinen ympäristö hyödyttää ihmisten lisäksi luontoa. Luonto kokee kuitenkin jatkuvia muutoksia esimerkiksi ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisen takia, ja viheralueilla tuleekin huomioida jatkossa nämä muutokset ja pyrkiä pysäyttämään monimuotoisuuden väheneminen. Viheralueilla on ihmisille ja luonnolle useita tärkeitä merkityksiä, ja siksi niitä onkin tärkeää kehittää suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti. Hyvinkään kaupunki on laatinut viheralueohjelman vuosille 2026–2035.

Viheralueohjelma on pitkän tähtäimen kokonaissuunnitelma siitä, miten kaupungin viheralueita kehitetään suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon kautta tulevan kymmenen vuoden aikana vuosina 2026–2035, ja ohjelma toimii päätöksenteon perustana. Viheralueohjelman päämääränä on sitouttaa eri tahot yhteisiin tavoitteisiin. Yleisten toimintalinjojen määrittely helpottaa lisäksi lyhyen aikavälin suunnittelua ja tavoitteiden oikeaa kohdentamista. Viheralueohjelma sisältää pääpiirteittäin myös vuosisuunnitelmat.

Viheralueohjelma pohjautuu sekä tämän ohjelmatyön yhteydessä että jo aikaisemmin tehtyihin viheralueisiin liittyviin selvityksiin, kuten maisemaselvityksiin, kaavoihin ja erilaisiin hoitosuunnitelmiin sekä kaupungin strategiaan. Ohjelmassa esitellään myös viheralueisiin vaikuttavia maailmanlaajuisia ilmiöitä, kuten ilmastonmuutoksen tai vieraslajien ja muiden biologisten uhkien vaikutusta viheralueisiin.

Viheralueohjelmassa käsitellään laajasti Hyvinkään kaupungin omistamia erilaisia viheralueita, kuten rakennettuja puistoja, metsiä ja avoimia alueita, sekä niille kohdistuvia viheraluetoimintoja, kuten leikkipaikkoja ja liikunta-alueita ja -paikkoja. Yksityisten tai muiden yhteisöjen maa-alueilla olevia viheralueita, kuten yksityistontteja ei ohjelmassa juurikaan käsitellä, mutta niillä on tunnistetusti suuri merkitys koko kunnan vehreyden kannalta. Hyvinkään kaupungin omistamat maa-alueet keskittyvät pääsääntöisesti keskustaajaman alueelle ja näin ollen keskustaajama toimii usein luonnollisena rajauksena ohjelmassa.

Viheralueohjelma sisältää tietoa viheralueiden nyky- ja tavoitetiloista. Viheralueohjelma koostuu selvityksestä, rekistereistä ja teemakartoista. Jokaisen aihealueen lopussa on esitetty aihetta koskevat kehittämistarpeet. Ohjelman loppuun on koottu kehittämistoimenpiteet, joita ohjelmakauden aikana toteutetaan annettujen resurssien puitteissa. Viheralueohjelmaan kuuluu myös seurantasuunnitelma, jonka avulla voidaan tarkistaa ohjelman toimivuutta ohjelmakauden aikana.

Viheralueohjelmaa on ollut laatimassa laajapohjainen työryhmä. Työryhmässä on ollut kutsuttuna asiantuntijavirkamiehiä niistä yksiköistä, joiden työ liittyy viheralueisiin. Olennaisena osana viheralueohjelmatyöhön on liittynyt myös asukasyhteistyö. Kuntalaisille on toteutettu keväällä 2020 laaja viheraluekysely sekä syksyn 2024 aikana viheraluekyselyiden sarja, joissa on voinut kertoa viheralueisiin liittyviä mielipiteitä, kehitysehdotuksia ja huomioita. Myös edellisen viheralueohjelmakauden aikana 2011–2020 kertyneet palautteet on myös huomioitu ohjelman teossa.

Viheralueohjelmakauden 2026–2035 tavoitetilaa Hyvinkää viheralueista kuvaa ohjelmassa esitetty visio: **Luontokaupungin vehreät ja monipuoliset viheralueet saavat luonnon ja ihmiset voimaan hyvin.** Tätä visiota sekä ohjelmassa esitettyjä tavoitteita ja toimenpiteitä lähdemme viheralueohjelman kautta toteuttamaan.

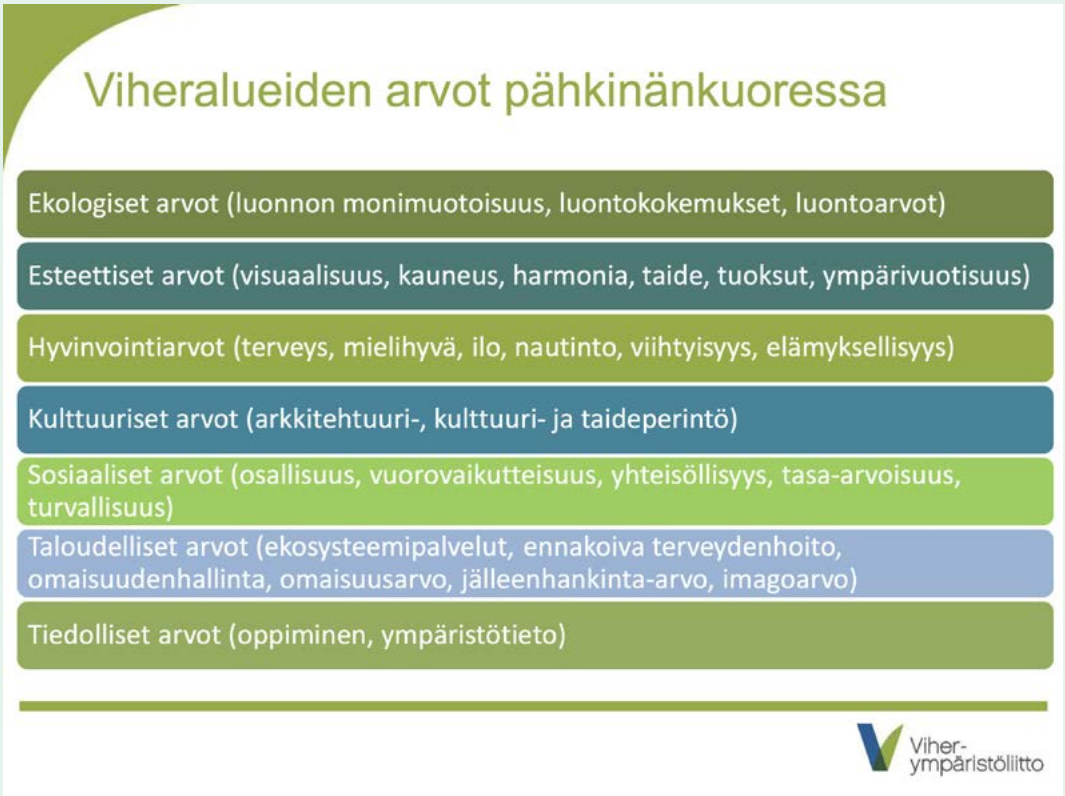
1

Viheralueiden merkitys ja arvot

1. Viheralueiden merkitys ja arvot

Viheralueet merkitsevät ihmisille eri asioita. Viheralueen merkitys ja arvo alueita käyttäville syntyy esimerkiksi niiden tuottamista toiminta-mahdollisuuksista, esteettisyydestä, viihtyisyydestä, turvallisuudesta ja elämyksellisyydestä. Viheralueet tarjoavat käyttäjilleen viihtyisän ympäristön, joka mahdollistaa sosiaalisen vuorovaikutuksen sekä luontokokemuksen vahvistaen luontosuhdetta. Viheralueiden merkitystä ja arvoja ei mitata kuitenkaan vain ihmisiä varten, sillä alueilla on merkittäviä arvoja kaiken luonnon ja eliöiden kannalta.

Viheralueiden **ekologisia arvoja** ovat luonnon monimuotoisuus ja sen säilyttäminen, sekä erilaiset luontokokemukset, joita viheralueet voivat tarjota. Myös erityyppisten viheralueiden tarjoamat luontoarvot ovat merkityksellisiä. Luonnonmukaisilla viheralueilla voidaan pitää yllä runsaampaa luonnon monimuotoisuutta, mutta myös rakennetut puistot voivat tarjota luontokokemuksia. Viheralueilla voi olla paikallisesti suurikin merkitys luonnonympäristöjen säilymisessä ja luontokokemusten luomisessa asukkaille.

Kuva 1. Viheralueiden arvot pähkinänkuoressa.

Lähde: Viherympäristöliiton RAMS-verkkoluento, Hanna Tajakka CC BY-SA.

Esteettisillä arvoilla tarkoitetaan viheralueiden tarjoamaa visuaalisuutta, kauneutta ja harmoniaa, jota viheralueet tarjoavat ympäri vuoden. Taajaman viheralueiden tärkeä maisemallinen tehtävä on sitoa rakennettuja taajaman osia toisiinsa sekä liittää taajama sitä ympäröivään maisemaan. Erilaiset viheralueet voivat tarjota paikan taiteelle, tai ne voivat itsessään olla paikka kauneuselämyksen kokemiseen. Esteettiset arvot eivät ole ainoastaan sitä, mitä näemme, vaan ne ovat myös muiden aistien kautta havaittavia asioita, esimerkiksi mielenkiintoista ja miellyttävää äänimaisemaa ja tuoksuja.

On tutkittu, että viheralueilla on paljon merkitystä ihmisten hyvinvointiin. Viheralueiden **hyvinvointiarvot** koostuvat terveysvaikutuksista, joita erilaiset viheralueet tarjoavat ja tukevat. Luonto auttaa unohtamaan arjen huolet, palautumaan stressistä sekä parantaa mielialaa. Luonto ja viheralueet tarjoavat miellyttäviä ympäristöjä, joissa voidaan kokea mielialaa parantavia elämyksiä, iloa ja nautintoa esimerkiksi liikunnan, leikin ja ulkoilun keinoin.

Viheralueiden **kulttuuriset arvot** koostuvat esimerkiksi arkkitehtuuri-, kulttuuri- ja taideperinnöstä sekä niiden vaalimisesta viheralueilla. Viheralueiden tehtävänä on jäsentää ja elävöittää kaupunkikuvaa. Viherlueille sijoittuvat usein taajaman historiaa kuvaavat muistomerkit sekä julkinen taide, ja viheralueilla voi säilyä kaupunkirakenteen kerrostumat. Kulttuurinen merkitys näkyy ihmisille myös kulttuurimaisemassa, josta välittyy ihmisen vaikutus. Kulttuurimaisemaa ovat sekä ihmisten raivaamat ja viljelemät pellot että kaupunki- ja kylämaisemat.

Viheralueilla on myös useita **sosiaalisia arvoja.** Ne tarjoavat asukkaille luontevia yhteisöllisyyden ja vuorovaikutteisuuden paikkoja. Lisäksi viheralueilla järjestetään erilaisia sosiaalisia tapahtumia, joiden vuoksi erityisesti puistoihin liittyy myönteisiä mielikuvia ja muistoja. Viheralueet tukevat osaltaan kotiutumista uudelle asuinalueelle. Viheralueiden tarjoamat luontevat osallisuuden ja tasa-arvoisuuden paikat, kuten palstaviljelyalueet, tukevat yhteiskunnan sosiaalisia arvoja. Erilaiset viheralueet voivat myös luoda ja ylläpitää turvallisuutta monin tavoin, esimerkiksi katutilan ilmettä voidaan kaventaa puuistutuksella, mikä auttaa hillitsemään ajonopeutta.

Viheralueilla on lisäksi monipuolisia **taloudellisia arvoja.** Viheralueet tuottavat ekosysteemipalveluita, joista yhteiskunta ja ihmiset hyötyvät. Ekosysteemipalveluilla tarkoitetaan ekosysteemien tuottamia ilmaisia, aineellisia ja aineettomia hyötyjä ihmiselle. Viheralueiden tuottamia ekosysteemipalveluita on muun muassa puhtaampi ilmanlaatu, hiilen kierto tai virkistysmahdollisuudet. Ekosysteemipalvelut ovat ihmiselle ja luonnolle välttämättömiä, mutta samalla ne parantavat elämänlaatua. Viheralueiden taloudelliseksi arvoksi voidaan nähdä myös niiden ennakoivat vaikutukset terveydenhoitoon. Luonnossa ja erilaisilla viheralueilla vietetty aika ja siellä tehdyt aktiiviset toimet ovat satsaus yksilön terveyteen ja vähentävät näin terveys- ja hoivapalveluiden tarvetta. Viheralueiden omaisuusarvo on myös merkittävä taloudellinen arvo. Lisäksi on tutkittu, että viheralueet tuovat alueelle imagoarvoa ja voivat nostaa esimerkiksi läheisten kiinteistöjen arvoa jopa 10 %.

Viheralueita voidaan käyttää monella tavalla hyödyksi esimerkiksi kouluopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa. Erityisesti näissä tilanteissa korostuvat viheralueiden **tiedolliset arvot.** Viheralueilla tapahtuva opetus lisää ympäristötietoa.

2

Lähtökohdat

2. Lähtökohdat

Tässä luvussa käsitellään viheralueiden lähtökohtia Hyvinkäällä. Kaupunki- ja maisemakuvan syntymiseen ja kehittymiseen vaikuttavat muun muassa maiseman ominaispiirteet, viheralueita koskevat lait ja sopimukset, kaavoituksen eri vaiheissa tehdyt ratkaisut sekä kaupungin strategia. Myös maailmanlaajuiset ilmiöt, kuten ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen vaikuttavat viheralueiden tilanteeseen. Mikäli erilaisiin lähtökohtiin, niiden toteuttamiseen ja niistä aiheutuen on viheralueohjelmatyössä havaittu kehittämistarpeita, on ne esitetty aihealueittain.

2.1. MAAILMANLAAJUISET ILMIÖT

Tässä kappaleessa on esitetty maailmanlaajuisia, viheralueisiin liittyviä ilmiöitä ja niiden vaikutuksia Hyvinkään viheralueisiin. Vaikutusarviot perustuvat uusimpiin, tutkimuksista saatuihin, alaan liittyviin tietoihin. Esimerkiksi luonnon monimuotoisuuteen liittyen tietoa tulee tutkimusten myötä koko ajan lisää, ja tätä tietoa pyritään soveltamaan käytäntöön viheralueiden osalta niin suunnittelussa, rakentamisessa kuin kunnossapidossakin.

2.1.1. Ilmastonmuutos

Ilmastonmuutoksen vaikutuksesta ekosysteemit muuttuvat, ja muutoksista aiheutuu vaikutuksia eliöille, yhteiskunnalle ja sen toimintaan. Ilmastonmuutoksen vaikutuksesta Suomessa on tulevaisuudessa nykyistä pidempi kasvukausi, vähemmän lunta, korkeampi tulvariski ja yleisemmin kuivuuskausia. Kuivuuden lisäksi myös kuumuus aiheuttaa haittoja, ja kaupunkien keskustassa lämpötila on lämpösaareke-ilmiön takia korkeampi kuin ympäröivillä alueilla. [3]

Ilmastonmuutosta ei voida täysin pysäyttää, joten muuttuvaan ilmastoon ja sen vaikutuksiin tulee sopeutua. [6] Viheralueet ja etenkin puut auttavat ilmastonmuutoksen hillinnässä viilentämällä ympäristöään, sillä kasvillisuus viilentää tutkitusti lämpötiloja 1–3 astetta, ja viilentävä vaikutus voi ulottua 60 metrin etäisyydelle puistoista. [7] Lisäksi viheralueilla voi olla ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista edistäviä luontopohjaisia ratkaisuja, kuten hulevesien imeytyspainanne, johon imeytetään lisääntyvien rankkasateiden vesiä. Viheralueista on hyötyä ilmastonmuutokseen sopeutumisessa, mutta myös viheralueet voivat muuttua ilmastonmuutoksen myötä. Esimerkiksi viheralueilla menestyvät kasvilajit voivat vaihtua ilmaston muuttuessa.

Hiilinielu on mekanismi, joka kerää ja varastoi hiiltä sisältäviä kemiallisia yhdisteitä, kuten hiilidioksidia. Metsillä on suuri merkitys hiilinieluina, mutta metsien lisäksi muu puusto ja kasvillisuus ovat myös tärkeässä roolissa hiilen sidonnassa ja varastoinnissa. Viheralueilla oleva kasvillisuus toimii hiilinieluna ja olemassa olevan kasvillisuuden säilyttäminen onkin kaupunkisuunnittelussa ensisijainen keino hiilinielujen ylläpitämiseen. [8] Kasvillisuuden lisäksi myös maaperä sitoo hiiltä, ja kaupunkimaaperässä voi olla hiiltä sitoutuneena jopa seitsemän kertaa enemmän kuin kaupunkiympäristössä maan päällä. Viherrakentamisen ja kunnossapidon käytänteillä sekä viheralue-suunnitelulla voidaan vaikuttaa maaperän toimintaan ja hiilen sitoutumiseen. [9]

Viheralalla on yhteisesti luotu kestävän ympäristörakentamisen malli (KESY), jonka tarkoituksena on rakentaa ympäristöä siten, että vältetään, lievennetään tai estetään rakentamisen haitallisia vaikutuksia. KESY-malli sisältää erilaisia kestävään rakentamiseen liittyviä toimenpiteitä viheralueiden suunniteluun, rakentamiseen ja kunnossapitoon liittyen.

KEHITTÄMISTARPEET:

Otetaan kestävän ympäristörakentamisen (KESY)-mallista uusia, hyödyllisiä toimintaperiaatteita käyttöön viheralueiden suunnitteluun, rakentamiseen ja kunnossapitoon. Lisätään luontopohjaisia ratkaisuja viheralueille peruskorjaussuunnittelun yhteydessä.

Kuva 2. Omenapuukujanteen puut luovat varjoa Kirjastoaukiolle helteisinä kesäpäivinä.

2.1.2. Viheralueet ekosysteemipalveluiden tuottajana

Ekosysteemit ovat samalla alueella elävien, toistensa kanssa vuorovaikutuksessa olevien elollisten ja elottomien luontokappaleiden, kuten kasvien, eläinten, maaperän ja veden muodostama kokonaisuus. Ekosysteemejä ovat esimerkiksi lampi, metsä tai pelto. [10] Luonto tuottaa ihmisille ruokaa, happea, materiaaleja ja muita elämän edellytyksiä. Ekosysteemipalvelut tarkoittavat näitä hyötyjä, joita ihmiset saavat luonnosta ja viheralueilta. Hyödyt voivat olla aineellisia, kuten ravinto ja raaka-aineet, tai aineettomia, kuten hyvinvointia ja elämyksiä. Sen lisäksi, että ekosysteemipalvelut ovat ihmisille ja luonnolle välttämättömiä, ovat ne elämän laatua parantavia ja vaikeasti korvattavia. Ihmisten hyvinvointi onkin monelta osin riippuvainen luonnosta.

Ekosysteemipalveluita voidaan jakaa kolmeen kategoriaan: tuotantopalvelut, säätely- ja ylläpitopalvelut sekä kulttuuripalvelut. Säätely- ja ylläpitopalvelut ovat välttämättömiä ekosysteemien toiminnalle ja ihmisten hyvinvoinnille, mutta niiden mittaaminen ja rahallisen arvon määrittely on hankalaa. Säätely- ja ylläpitopalvelut mahdollistavat tuotantopalveluiden kehittymisen.

Tuotantopalveluiden mittaaminen on säätely- ja ylläpitopalveluita helpompaa, esimerkiksi ravinnon ja raaka-aineiden tuotantoa. Kulttuuripalvelut taas tuovat ihmiselle hyvinvointia, esimerkiksi luonnon virkistyskäytön merkeissä. [10] Kaaviossa 1 on lueteltu esimerkkejä viheralueiden tuottamista ekosysteemipalveluista.

Ekosysteemipalvelut kytkeytyvät tiiviisti luonnon hyvinvointiin, sillä hyvinvoiva luonto tuottaa enemmän ekosysteemipalveluita kuin huonommin voiva luonto. Luonnon monimuotoisuus tukee ekosysteemien toimivuutta ja palautumiskykyä, ja luonnon monimuotoisuus onkin keskeinen ekosysteemipalveluita ylläpitävä voimavara. Monimuotoisuus esimerkiksi parantaa luonnon kykyä sietää äkillisiä muutoksia, kuten äärimmäisiä sääilmiöitä ja vieraslajien aiheuttamaa uhkaa. Mitä elinvoimaisempi ja monimuotoisempi lähiluonto on, sitä varmemmin myös ekosysteemipalvelut ovat monipuolisia. [11]

Rakennetun ympäristön ekologisen tilan arviointi kehittyy koko ajan, ja esimerkiksi Helsingin kaupungin koordinoimassa ARVO – viherrakenteen arviointi ja vahvistaminen kaupunkien maankäytön suunnittelussa – hankkeessa on kehitetty työkalua ekologisen tilan määrittelyyn. Rakennetun ympäristön ekologinen tila olisi tarpeen määritellä, jotta sitä voidaan kehittää ekologiselta tilaltaan ja monimuotoisuudeltaan paremmaksi, ja siten yhä enemmän ekosysteemipalveluita tuottavaksi. Runsaista ekosysteemipalveluista hyötyvätkin sekä luonto että ihmiset.

KEHITTÄMISTARPEET:

Selvitetään kaupunkiluonnon ekologinen tila, ja lisätään ekosysteemipalveluita nostamalla viheralueiden ekologista laatua.

Tuotantopalvelut	• marjat ja sienet metsistä • kalat vesistöistä • puhdas vesi • raaka-aineet, kuten puu
Säätely- ja ylläpitopalvelut	• hiilen kierto sekä hiilen sidonta ilmakehästä • ilman puhdistus, kasvillisuus sitoo epäpuhtauksia ilmasta ja tuottaa happea • meluntorjunta, kasvillisuus vähentää koettua melua • ravinteiden kierto • hulevesien imeytyminen
Kulttuuripalvelut	• virkistysmahdollisuudet • henkinen ja fyysinen hyvinvointi, viheralueilla liikkuminen muun muassa vähentää stressiä • esteettiset elämykset • viihtyisän kaupunkitilan luominen

Kaavio 1. ekosysteemipalvelut tuottavat monia erilaisia hyötyjä ihmisille.

2.1.3. Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja lisääminen

Luonnon monimuotoisuudella eli biodiversiteetillä tarkoitetaan lajien ja elinympäristöjen runsautta sekä lajien sisäistä perinnöllistä muuntelua. Monimuotoinen luonto sopeutuu paremmin stressitekijöihin ja muuttuviin olosuhteisiin, joita voi aiheutua esimerkiksi taudin, tuholaisen tai ilmastonmuutoksen takia. Luonnon monimuotoisuus vähenee huolestuttavaa vauhtia, ja luontokadon pysäyttäminen onkin maailmanlaajuinen tavoite. [12]
Myös Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa yksi tärkeä tavoite on monimuotoisuuden edistäminen.

Rakennetuilla alueilla luonnon monimuotoisuus on usein vähäisempää kuin luonnon eliöyhteisöissä. Tämä johtuu muun muassa epäorgaanisilla materiaaleilla päällystetyistä pinnoista, vieraslajeista sekä istutusten yksipuolisuudesta. Rakennetuilla viheralueilla monimuotoisuutta vähentää myös käytetyt epäorgaaniset lannoitteet, nurmikon suosiminen ja lahovan kasviaineksen poisto. [13]

Kasvillisuuden osalta niitty on yleensä selvästi nurmikkoa monimuotoisempi elinympäristö, sillä niityillä kasvillisuus on määrällisesti ja lajistollisesti monimuotoisinta, kun taas nurmikoilla kasvilajivalikoima jää yleensä vähäiseksi [14]. Niityillä viihtyvät myös hyönteiset ja muut eliöt. Niittyjen lisäksi kasvillisuus voi olla monimuotoista myös puistossa, jos kasvillisuus on monilajista ja monikerroksista. Myös kotimaisten luonnonkasvien käyttö lisää geneettistä monimuotoisuutta. [15]

Monet eliölajit tarvitsevat kuollutta puuainesta ja hyödyntävät sitä elinympäristönään. Lahopuusta riippuvaiset eliöt ovat harvinaistumassa, koska lahopuun määrä on vähentynyt paitsi metsissä, myös pihapiireissä sekä puistoalueilla. Lahoaminen kuuluu luonnon kiertokulkuun, ja jos kaupunkiluontoa halutaan monipuolistaa, myös viheralueilla tulee olla lahopuuta. [13]

Kuva 3. Lahopuut lisäävät luonnon monimuotoisuutta, sillä esimerkiksi erilaiset sienet viihtyvät lahopuussa.

Monimuotoisuuteen kuuluu myös monimuotoinen eliöstö, hyönteiset sekä esimerkiksi maaperämikrobit. Maaperästä on kerrottu tarkemmin luvussa 2.1.5. Hyönteisten ja muiden pieneliöiden luonnolliset pesintä- ja talvehtimispaikat ovat vähentyneet kaupungeissa vuosi vuodelta. Hyönteisten ja eliöiden elinolosuhteita voidaan viheralueilla parantaa huolehtimalla mahdollisista lisääntymis- ja suojapaikoista, esimerkiksi risukasassa talvehtii niin siili kuin hyönteisetkin, ja linnunpöntöt parantavat lintujen pesintäolosuhteita.

Viheralueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa on huomioitava monimuotoisuutta tukevia asioita. Erityyppisillä viheralueilla monimuotoisuutta lisätään eri tavoin, ja monimuotoisuuden lisäämisen keinot viheralueilla vaihtelevatkin alueen tyypin mukaan. Esimerkiksi osassa puistoista nurmikon leikkuuta voidaan harventaa ja muuttaa nurmikkoa siten niittymäisemmäksi, kun taas metsäiselle alueelle voidaan lisätä linnunpönttöjä ja jättää eläimille suojaa tarjoavia tiheiköitä.

KEHITTÄMISTARPEET:

Viheralueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa on huomioitava monimuotoisuutta tukevia asioita. Arvioidaan viheralueiden monimuotoisuuspotentiaali esimerkiksi peruskorjaussuunnittelun ja hoito- ja kehittämissuunnittelun yhteydessä.

Viheralueohjelmakauden aikana tulee tehdä Hyvinkään kaupungin linjaus lahopuun käytöstä viheralueilla.

Viheralueiden hoitoluokitusta päivitettäessä tarkastellaan kunkin alueen tilanne monimuotoisuuden lisäämisen näkökulmasta.

2.1.4. Hulevedet

Hulevesillä tarkoitetaan rakennetun maan pinnalta, rakennuksen katolta tai muilta vastaavilta pinnoilta pois johdettavaa sade- tai sulamisvettä. Hulevesiin luetaan myös perustusten kuivatusvedet. Rakentamattomilta alueilta tuleva valunta ei ole hulevettä, vaan luonnontilaisten alueiden valuntaa.

Ilmastonmuutoksesta johtuva rankkasateiden intensiteetin eli voimakkuuden lisääntyminen yhdessä kaupunkirakenteen tiivistymisen kanssa kasvattaa hulevesien määrää. Perinteisesti vallalla on ollut tapa johtaa hulevedet viemärissä pois rakennetuilta alueilta suoraan vesistöihin. Tämä heikentää vastaanottavien vesistöjen laatua, aiheuttaa eroosiota, aiheuttaa riskin pohjavesivarojen vähenemiselle ja muuttaa rakennettujen alueiden hydrologiaa. Vesiverkostojen kapasiteetti ei usein kestä täydennysrakentamista ja sateiden intensiteetin lisääntymisestä johtuvaa hulevesimäärän lisääntymistä. Tämä voi aiheuttaa taajamatulvien riskin kohoamista, minkä seurauksena lisääntyy riski myös omaisuusvahinkojen syntymiseen. Hulevesien aiheuttamia haittoja voidaan kompensoida ja ennaltaehkäistä vähentämällä huleveden muodostumista, pienentämällä huleveden virtaamapiikkejä sekä lisäämällä hulevesien imeyttämistä ja viivyttämistä.

Hulevesien hallintaa edellytetään lainsäädännössäkin, Valtioneuvoston asetuksen tulvariskien hallinnasta ja lain tulvariskien hallinnasta mukaan kunta vastaa hulevesien kokonaishallinnasta asemakaava-alueilla ja se voi antaa huleveden viemäröinnin vesihuoltolaitoksen tehtäväksi. Asemakaava-alueen ulkopuolella syntyviä hulevesiä käsitellään joko vesihuoltolain tai vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisesti. Lisäksi kuntien vastuulla on hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelu.

Kiinteistön omistajalla on pääasiallinen vastuu omistamallansa maa-alueella muodostuvien hulevesien hallinnasta. Kaupungilla on vastuunsa hulevesiverkostojen suunnittelijana, rakentajana ja ylläpitäjänä ja yleisten alueiden, kuten puistojen ja virkistysalueiden, sekä katualueiden hulevesien hallinnasta. Kaupunki vastaa myös omistamiensa kiinteistöjen rakennusten, kuten koulujen ja päiväkotien osalta hulevesien hallinnasta.

Nykyisin hulevesien hallinnassa pyritään suosimaan erilaisia luonnonmukaisia menetelmiä, kuten painanteita, tulvatasanteita ja sadepuutarhoja. Maanpäälliset vesiaiheet turvaavat kasvillisuuden ja eliöiden vedensaantia, haihduttavat ja suodattavat hulevettä sekä tasaavat virtaamia kuivien ja sateisten kausien välillä.

Hulevesien hallinta linkittyy voimakkaasti myös elinympäristön viihtyisyyteen. Esimerkiksi tiiviisti rakennetussa ympäristössä puistojen ja katuvihreän merkitys on merkittävä. Kasvillisuus hyödyntää hulevettä ja lisää kaupunkialueen mikroilmaston monimuotoisuutta. Kasvillisuus ja sen maakerrokset vähentävät melua, tärinää ja pölyisyyttä ja puut ja pensaat vähentävät tuulen voimakkuutta maanpinnan lähellä. Kasvillisuuden lisäksi hulevesiaiheet vaikuttavat viheralueiden ilmeeseen ja monimuotoisuuteen, esimerkiksi hulevesilammet ovat usein kauniita, monimuotoisia elinympäristöjä ylläpitäviä kohteita. Hulevesien kokonaisvaltaisessa hallinnassa onkin kyse paitsi hulevesien määrän ja laadun hallinnasta, myös elinympäristön viihtyvyyden ja hyvän ekologisen tilan edistämisestä.

Hyvinkään kaupungin alueella suunnitelmallinen hulevesien hallinta on tärkeää sekä pinta- että pohjavesiolosuhteiden takia. Lähes koko Hyvinkään keskustaajaman alue sijaitsee pohjaveden muodostumisalueella. I-luokan pohjavesialueella tulee varmistaa puhtaiden hulevesien imeytys ilman tarpeettomia laaturiskejä. Rakentaminen ei saa vähentää imeytyvän veden määrää, mutta samalla talousveden hankintaan soveltuva pohjavesi halutaan säilyttää hyvälaatuisena.

Likaisia hulevesiä ei voida ongelmitta johtaa myöskään pintavesiin. Hyvinkään kaupunki sijaitsee Vantaanjoen vesistöalueella. Virkistyskäytön lisäksi Vantaanjoen vesistöllä on merkittäviä arvoja pääkaupunkiseudun varavesilähteenä sekä Suomenlahden merkittävimpänä taimenvesistönä. Vantaanjoen ja sen sivu-uomien kalastokunnostuksiin on satsattu merkittävästi kalastollisten arvojen säilyttämiseksi. Suuret hulevesien määrän vaihtelut aiheuttavat eroosiota pienissä ojissa ja sivupuroissa ja aiheuttavat kiintoaineen kulkeutumista ja laatuhaittoja vesistössä. Hulevesien johtamisella on myös olennainen rooli vieraslajien leviämisen estämisessä.

Kuva 4. Hulevesilampi Metsäkaltevassa toimii paitsi asuinalueen hulevesiverkoston osana myös yhtenä Lounatuulenpuiston viheralueen vetovoimatekijänä.

Hulevesien hallintaa voidaan ohjata parhaiten kunnan laatimalla ja vahvistamalla hulevesiohjelmalla. Hulevesiohjelma on opas, jossa on käsitelty hulevesien hallintaan liittyviä seikkoja. Hyvinkään kaupungin ensimmäinen hulevesiohjelma laadittiin vuosille 2013–2020, ja nykyinen hulevesiohjelma on vahvistettu voimassa olevaksi vuosille 2020–2028. Hulevesiohjelman yhteydessä päivitettiin myös lakisääteinen hulevesitulvariskien arviointi. Lisäksi ohjelman teon yhteydessä laadittiin rakentajien hulevesiohjeet pientaloille, taloyhtiöille sekä liike- ja teollisuuskiinteistöille. Nämä ohjeistukset auttavat osaltaan rakentajia ymmärtämään hulevesiohjelman tavoitteita ja prioriteettijärjestystä käytännön tasolla.

Hulevesiohjelmassa 2020–2028 on määritelty kaupungin eri hallintokuntien välinen vastuunjako hulevesiasioissa. Ohjelmassa esitetyn mukaisesti vastuunjako kaupungin viheralueita ja niiden hulevesiasioita koskien on pääpiirteittäin seuraava: Kuntatekniikan yksikkö vastaa kaupungin hulevesirakenteiden suunnittelusta ja siten hulevesijärjestelmän yhtenäisyydestä ja kapasiteetin jatkuvuudesta. Tekninen keskus rakennuttaa kohteet. Tekninen keskus vastaa yleisten alueiden, kuten viher- ja katualueiden, ja niillä olevien hulevesijärjestelmän osien kunnossapidosta ja Tilapalvelu vastaa hulevesien hallinnasta kaupungin omilla kiinteistöillä (tässä kiinteistöllä tarkoitetaan rakennuksia, kuten kouluja ja päiväkoteja).

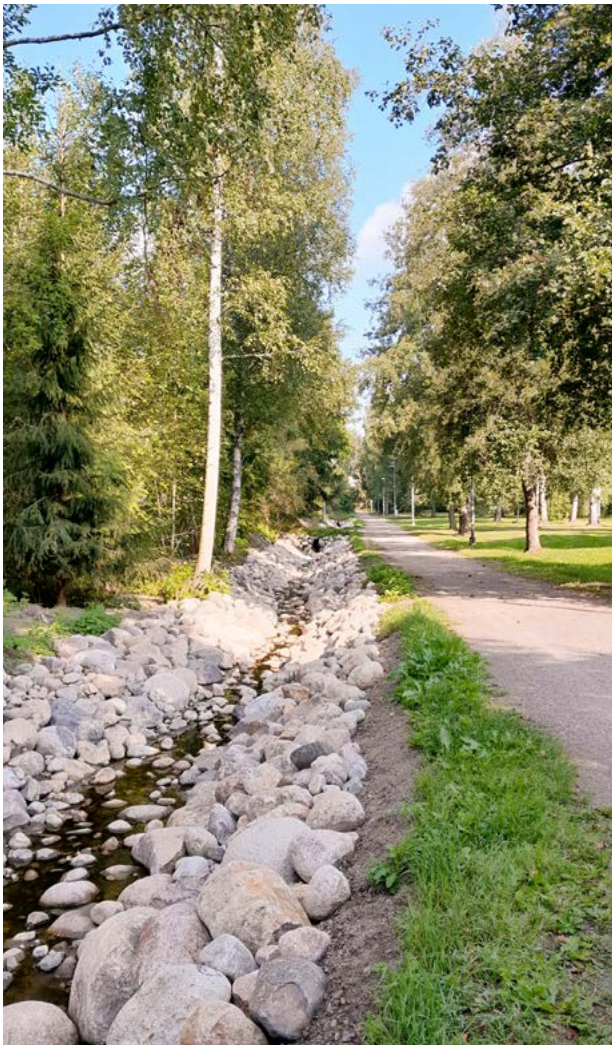
Hulevesiohjelmassa on asetettu myös Hulevesien hallintaan liittyvä jatkotoimenpiteitä, joista viheralueita koskee erityisesti toimenpide ”Laaditaan katujen ja viheralueiden hulevesirakenteiden ja hulevesireittien kunnossapito-ohjeet”. Tämä työ on aloitettu Hulevesitulvakohteiden riskikartoituksella vuonna 2024. Hulevesiohjelman toteutumista seuraa hulevesityöryhmä, jonka aikataulun mukaisesti edistetään jatkotoimenpiteitä.

KEHITTÄMISTARPEET:

Tehdään loppuun Hulevesiohjelmassa esitetty toimenpide ”Laaditaan katujen ja viheralueiden hulevesirakenteiden ja hulevesireittien kunnossapito-ohjeet”. Ohjeistuksessa on otettava kantaa vastuunjakoon ja resurssointiin.

2.1.5. Maaperä ja kierrätysmaat

Maaperä koostuu kivennäismaista ja orgaanisista aineksista. Maaperässä elää monimuotoinen eliöstö erilaisia hajottajia ja sieniä, bakteereita, lieroja ja muita hyönteisiä, jotka auttavat pitämään maaperän toimivana. Hyväkuntoisessa maaperässä eloperäinen aines hajoaa, ravinteet kiertävät, maaperä sitoo hiiltä ja mahdollistaa kasvien hyvän kasvun. [16] Maaperään vaikuttavat luontaiset tekijät kuten ilmasto, mutta myös ihminen voi vaikuttaa maaperään ja sen kuntoon joko positiivisesti tai negatiivisesti. Esimerkiksi viheralueille voidaan jättää lehtiä maatumaan syksyllä paikoilleen, jolloin maaperään sitoutuu hiiltä. [8] Ihmisten toiminta saattaa aiheuttaa myös negatiivisia vaikutuksia maaperään, esimerkiksi maaperä voi tiivistyä jo alueen rakentamisvaiheessa liikaa, jos rakentamisvaiheessa ajetaan ohjeista poiketen valmiiden kasvualustojen päältä raskailla koneilla. [17]

Ympäristörakentamisessa tehdään usein maamassojen vaihtoa ja tuodaan paikalle uudet kasvualustat, jolloin kasvualustan päästöt voivat olla suuret pitkien kuljetusmatkojen takia. Kiertotaloudella ja pitkäaikaisilla ratkaisuilla voidaan kuitenkin vähentää päästöjä pitkällä aikavälillä. [9] Viherrakentamisessa tulisi vaalia maaperän mikrobiologista toimintaa esimerkiksi säilyttämällä olevaa maaperää ja hyödyntämällä kierrätysmaita, kompostia tai biohiilipohjaisia ratkaisuja [8]. Viheralueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa pystytäänkin vaikuttamaan maan kuntoon. Hyvinvoivassa maaperässä kasvillisuus voi hyvin ja sekä maaperä että kasvillisuus toimivat hiilinieluna.

Kierrätysmaat ovat rakennushankkeiden yhteydessä syntyviä kaivumaita, joita käytetään uudelleen. Kierrätysmaita voidaan käyttää kasvualustan tekoon tai niillä voidaan muotoilla maastoa. Kierrätysmaista tehdyt kasvualustat soveltuvat parhaiten nurmikoihin ja niittyihin sekä metsityksiin, mutta tietyillä ehdoilla myös puiden ja pensaiden istutuksiin. Kierrätyskasvualustat soveltuvat erityisesti kohteisiin, joissa kasvillisuuden kehitystä voidaan aktiivisesti ohjata rakentamisen aikana ja sen jälkeen. [18] Kierrätysmaiden käytössä on myös mahdollisia riskitekijöitä, kuten mahdollisuus vieraslajien leviämiseen, ja siksi kierrätysmaiden käytön tulee olla hallittua ja suunniteltua toimintaa, jossa myös mahdolliset riskit on arvioitu.

KEHITTÄMISTARPEET:

Kierrätysmaiden käyttömahdollisuuksia edistetään rakentamishankkeissa. Luodaan ohjelmakauden aikana kaupungin oma toimintamalli kierrätysmaiden käyttöön viherrakentamisessa.

2.1.6. Viheralueiden terveyshyödyt

Luonnossa liikkumisen on jo pitkään tiedetty edistävän henkistä ja fyysistä hyvinvointia ja vähentävän stressiä. Tutkimuksissa on myös havaittu, että korkea hygieniataso yhdistettynä vähäiseen luonnossa oleiluun lisää immuunivälitteisiä sairauksia, kuten allergiaa ja astmaa. Myös lapsuuden lähiympäristön vehreyden tiedetään pienentävän riskiä sairastua atopiaan tai tyypin 1 diabetekseen. [13]

Nykykäsityksen mukaan monimuotoinen ja runsas lähiluonto tukeekin terveyttä monin tavoin, esimerkiksi elimistön mikrobiyhteisön luonnollista kehitystä tukemalla ja ehkäisemällä henkistä pahoinvointia. Kuitenkaan luonnon lähellä asuminen ei tutkimusten mukaan riitä, vaan ihmisten immuunipuolustus tarvitsee säännöllisesti kosketusta monipuoliseen luonnon mikrobiyhteisöön. Esimerkiksi lapsia voi kannustaa leikkimään luonnonmateriaaleilla, kuten kävyillä ja kepeillä. Lapsille tarkoitetuilla viheralueilla, kuten leikkipuistoissa ja päiväkoti- ja koulupihoilla on lisäksi hyvä käyttää monipuolisesti eloperäisiä materiaaleja, jotta lapset saavat niitä koskemalla tärkeää mikrobialtistusta. [13]

Immuunivälitteisten sairauksien ehkäisyn lisäksi viheralueet myös kohentavat mielenterveyttä ja fyysistä kuntoa, sekä parantavat kognitiivisia taitoja. Jokainen voikin hyötyä viheralueista. [19] Terveyshyötyjä saavutetaan kuitenkin vain viheralueita käyttämällä, joten olisi tärkeää, että mahdollisimman moni käyttäisi viheralueita säännöllisesti.

Terveyden edistämisen lisäksi viheralueet vähentävät monia kaupunkiympäristöstä johtuvia terveysriskejä muun muassa vähentämällä koettua melua, parantamalla ilman ja veden laatua sekä tarjoamalla vehreän liikuntaympäristön ja siten mahdollisuuden fyysiseen aktiivisuuteen. Lisäksi viheralueet tarjoavat paikan sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja voivat lisätä myös yhteistöllisyyttä. [19] Esimerkiksi kaupunkiviljelyn positiivisiin vaikutuksiin voidaan laskea myös yhteisöllisyys ja sosiaalisuus. Puutarhatyöt lisäävät mielihyvää ja auttavat ihmisiä solmimaan sosiaalisia suhteita. Kaupunkiviljely edistää etenkin yksinäisten tai yksinelävien ihmisten sosiaalisuutta ja lisää elämänlaatua. Puutarhakasvien seuraaminen motivoi ja kohentaa mieltä etenkin sellaisilla henkilöillä, jotka eivät näe muualla työnsä tuloksia.

Kuva 5. Vehreä ympäristö houkuttelee ulkoilemaan ja liikkumaan.

Viheralueiden tarjoamiin terveydellisiin hyötyihin tulee kiinnittää huomiota kaikkien ikä- ja väestöryhmien osalta. Väestö ikääntyy, ja siten terveydelliset näkökulmat korostuvat yhä enemmän. Viheralueilla tulee huomioida ikääntyvä väestö esimerkiksi huolehtimalla, että levähdyspenkkejä on riittävästi ja tasaisin välimatkoin saavutettavissa, ja levähtämiseen on tarjolla myös varjoisia paikkoja. Osalla kaupungeista on myös jo käytössä ns. senioripuistoja, joissa on mahdollista harrastaa liikuntaa turvallisesti sekä harjoittaa eri aisteja ja muistia. Tällaisia kohteita on Hyvinkäälläkin esimerkiksi hoivakotien pihoilla. Myös vaikkapa liikuntarajoitteisilla henkilöillä voi olla hankaluuksia viheralueille pääsemisessä. Kaikkien väestöryhmien viheralueille pääsyn mahdollistamisesta tuleekin huolehtia. Viheralueilla tulee myös olla jokaiselle jotakin, joka houkuttelee lähtemään viheralueelle.

Viheralueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa tulee huomioida erilaiset väestöryhmät ja niiden tarpeet, sekä viheralueiden positiiviset vaikutukset ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Näitä arvoja pyritään vahvistamaan tulevaisuudessa.

KEHITTÄMISTARPEET:

Lisätään viheralueiden käyttömahdollisuuksia kaikkien ikäryhmien osalta esimerkiksi lisäämällä varjoisia istuskelualueita puistoihin sekä esteettömiä kohteita viheralueille. Asukkaita rohkaistaan luontokontaktiin ja viheralueiden käyttöön.

Kuva 6. Haitallisiin vieraslajeihin kuuluva lupiini kukkii komeasti, mutta valtaa tilaa alueen alkuperäiseltä kasvilajistolta.

2.1.7. Vieraslajit ja muut biologiset haitat

Vieraslajiksi nimitetään lajia, joka on levinnyt alueen luontoon ihmisten tuomana. Osa vieraslajeista ei sopeudu uuteen elinympäristöön lainkaan ja osa voi pärjätä vain lyhyen aikaa. Osa vieraslajeista jää elämään alueelle aiheuttamatta haittaa alueen alkuperäiselle lajistolle ja osa vieraslajeista muodostuu haitallisiksi. Haitta voi olla ekologista, taloudellista, terveydellistä tai sosiaalista. Haitalliset vieraslajit vaativat erilaisia toimenpiteitä, kuten ennaltaehkäisyä ja torjuntaa, leviämisen estämistä tai jatkuvia pitkän aikavälin rajoittamistoimenpiteitä. Viheralueilla vieraslajit voivat esimerkiksi syrjäyttää muita lajeja, kuten lupiini levitessään syrjäyttää alueen alkuperäisiä kasvilajeja, tai levittää tauteja, esimerkiksi espanjansiruetana saattaa levittää listeriaa.[1]

Laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta astui voimaan vuonna 2016. Haitallisten ja sitä myöden torjuttavien vieraslajien listalle on siitä alkaen noussut useita kasvi- ja eläinlajeja. Haitallisia vieraslajeja ovat muun muassa espanjansiruetana, jättiputki, lupiini ja kurtturuusu. Osa haitallisista kasvilajeista on sellaisia, joita on aiemmin käytetty jopa melko runsaasti esimerkiksi puistoissa, kiinteistöjen piha-alueilla ja liikenneviheralueilla.

Vieraslajit leviävät helposti vahingossa alueelta toiselle, esimerkiksi jos puutarhajätettä viedään luvatta metsään. Puutarhajäte tuleekin kompostoida joko omalla tontilla tai viedä jäteasemalle. Vieraslajien torjunnassa vastuu on lain mukaan kyseisen maa-alueen omistajalla. Hyvinkään kaupungin omistamien viheralueiden ja kiinteistöpihojen osalta vieraslajien torjuntatyötä on tehty 2010-luvun alkuvuosista lähtien. Kaupungin viheralueilla tarkkaillaan vieraslajien esiintymistä ja torjuntatoimia tehdään tarpeen mukaan resurssien sallimissa puitteissa. Kaupungin tehtävänä on vieraslajien torjunnan lisäksi tiedottaa ja neuvoa kaupunkilaisia vieraslajiasioissa. Lisätietoa vieraslajeista löytyy Hyvinkään kaupungin vieraslajisivustolta.

Vieraslajien torjuntaa on tehty Hyvinkäällä myös yhteistyössä asukkaiden kanssa. Erityisesti jättipalsamia on torjuttu useista kohteista yhteistyössä Hyvinkään ympäristönsuojeluyhdistyksen kanssa järjestetyissä talkoissa. Talkoiden lisäksi vuonna 2025 testattiin CrowdSorsa-nimistä vieraslajien torjuntaan tarkoitettua mobiilipeliä hyvällä menestyksellä, asukkaat torjuivat runsaasti lupiiniesiintymiä. Vieraslajien torjuntaa tehdään jatkossakin yhteistyössä asukkaiden kanssa.

Vieraslajien lisäksi viheralueilla on myös muita biologisia haittoja ja uhkia. Paikallisesti haittoja voivat aiheuttaa esimerkiksi myrkylliset kasvit, kuten näsiä ja myrkkykeiso. Myrkyllisiä, mutta Suomen luontoon kuuluvia lajeja ei torjuta viheralueilta muualla kuin leikkipaikoilla ja uimarantojen välittömässä läheisyydessä. Osa kasvilajeista on tehokkaita leviämään, vaikka ne eivät olekaan vieraslajeja. Tällaisia lajeja, kuten ruttojuurta, pyritään välttämään viheralueilla.

Biologista haittaa saattavat aiheuttaa myös hyönteiset, nilviäiset ja eläimet, kuten puutiainen, rusakko ja lehtokotilo, vaikka ne eivät ole vieraslajeja. Näitä lajeja ei aktiivisesti torjuta, mutta esimerkiksi puutiaisen puremia pyritään välttämään pitämällä nurmi lyhyenä toiminta-alueilla, kuten leikkipaikoilla.

Biologisiksi haitoiksi ja uhkaksi voi muodostua myös kasvintuhoojat, esimerkiksi kirjanpainajien joukkoesiintymät voivat aiheuttaa paikallisesti merkittävääkin tuhoa kuusille. Leudommat talvet edesauttavat kasvintuhoojien talvesta selviytymistä ja tarjoavat tehokkaammat lisääntymismahdollisuudet tuholaisille, ja niiden aiheuttamille ongelmille. Biologisten haittojen ja uhkien osalta tilannetta seurataan aktiivisesti ja puututaan tarvittaessa ongelmaan.

KEHITTÄMISTARPEET:

Lisätään tietoisuutta vieraslajeista esimerkiksi vieraslajiohjelman avulla. Budjettiin tarvitaan erillinen vieraslajien torjuntaan tarkoitettu raha, sillä nykyisillä resursseilla torjuntaa pystytään tekemään vain rajoitetusti.

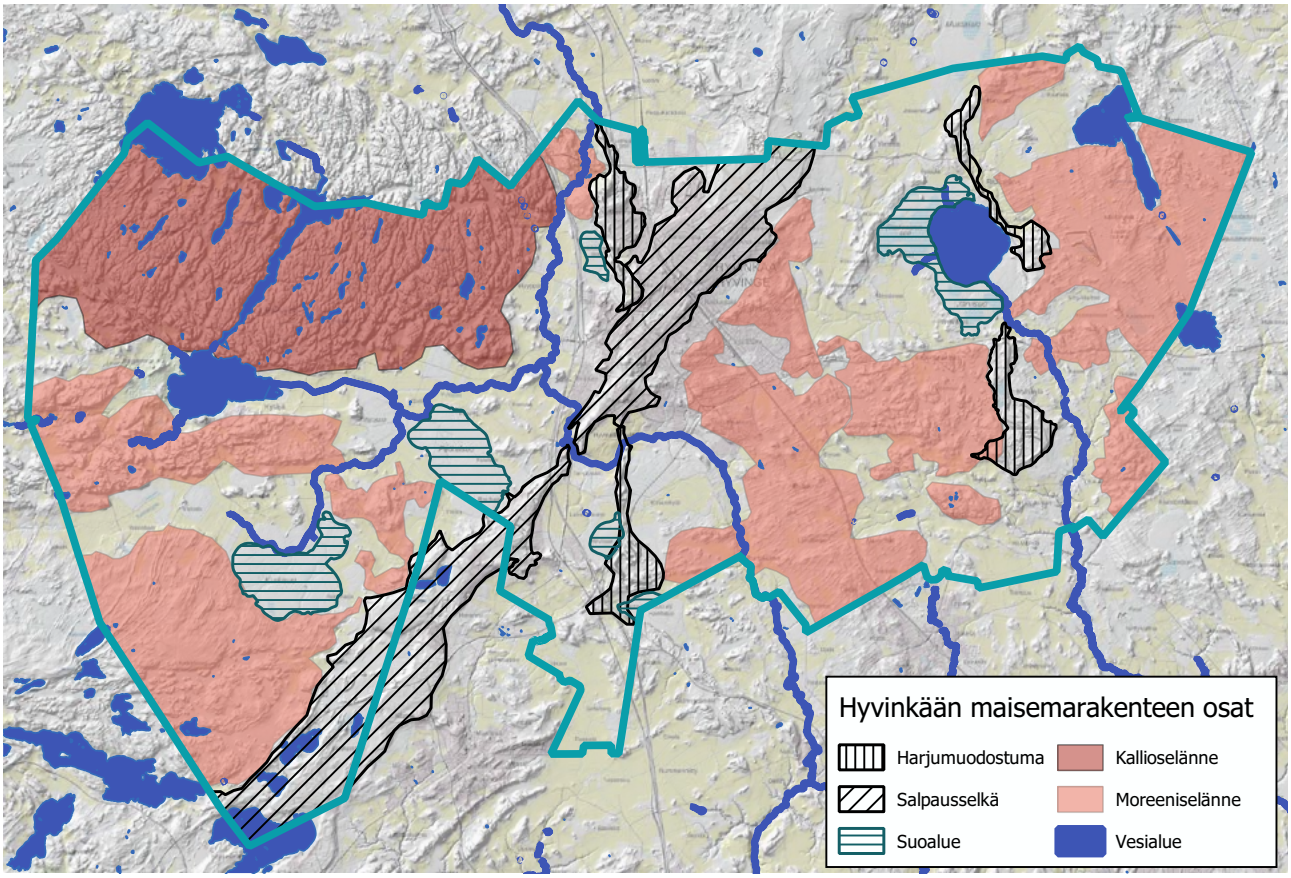
Kuva 7. Kirjanpainajan kuivattama kuusi Martissa.

2.2. MAISEMAN OMINAISPIIRTEET

Maiseman ominaispiirteet luovat lähtökohdat alueiden kehittymiselle. Hyvinkäällä maiseman merkittävimmän elementin muodostaa I Salpauselän reunamuodostuma, joka Hyvinkäällä kulkee lounaasta Kiljavannummelta koilliseen, keskustaajaman ja kaupungin keskustan kautta lentokentän alueelle. Samalla Salpausselkä jakaa Hyvinkään maisemallisesti kahteen osaan ja toimii myös maisemamaakuntien rajavyöhykkeenä. Salpauselän kaakkoispuoliset alueet kuuluvat Eteläisen rantamaan maisemamaakunnan eteläiseen viljelyseutuun, jolle tyypillistä ovat laajat savitasanteet, niiden väliset moreeniselänteet sekä alueen halki Pohjois-Eteläsuunnassa kulkevat harjujonot, joita Hyvinkäällä sijaitsee kaksi: Jätinlukoilta Sonninmäen kautta Sveitsiin ja edelleen Hähäänmäkeen sekä Uudestakylästä Kapilammennummen kautta Ridasjärvelle kulkevat harjumuodostumat. Salpauselän luoteispuoliset alueet puolestaan liittyvät Usmin laajan kallioselänteen kautta Hämeen viljely- ja järvimaan maisemamaakuntaan.

Vantaanjoki puhkaisee Salpausselän Hyvinkäänkylässä muodostaen tärkeän maiseman solmukohdan. Vantaanjoen sivujoet ja niiden jokilaaksot näkyvät maisemassa vaihtelevasti. Alueen suurimmat järvet ovat Ridasjärvi ja Kytäjärvi, jotka ovat savitasanteilla sijaitsevia matalia vesialtaita. Salpausselällä sijaitsevat Sääksjärvi, Vihtilampi ja Märkiö, Kallioperän murroslinjassa sijaitsevat Suolijärvi ja Hirvijärvi sekä kaupungin itäosassa sijaitseva Sykäri. Usmin–Kytäjän alueella on useita pieniä järviä ja lampia. Suuria suoalueita ovat Kurkisuo, Petkelsuo sekä Ritassaarensuo ja Järvisuo.

Vaihtelevat Salpausselän jakavat maisemat luovat Hyvinkään viheralueille omat ominaispiirteensä, esimerkiksi monet ulkoilureitit kulkevat mäkisissä metsämaastoissa, joista useassa kasvaa paljon mäntyä. Hyvinkäällä onkin paljon läpäisevälle hiekka- ja moreenimaaperälle tyypillisiä puolukkatyypin mäntymetsiä. Männyt näkyvät kaupunkikuvassa ympäri Hyvinkäätä, niin lähimetsien valtapuulajina kuin monen puiston pääpuulajina.

Kartta 1. Maiseman ominaispiirteitä Hyvinkään kunnan alueella.

2.3. STRATEGISET LÄHTÖKOHDAT

Viheralueiden strategiset lähtökohdat ovat ihmisistä, yhteiskunnasta ja sen kehittymisestä seuranneita viheralueisiin vaikuttavia asioita. Kunnan ja yksilöiden toimintaa ohjaavat Suomen lait, asetukset ja muut määräykset, jotka vaikuttavat myös viheralueisiin. Lisäksi maanomistus, kaavoituksen eri tasoilla tehdyt ratkaisut, sekä kunnan toiminnassa määritellyt painotukset muokkaavat osaltaan viheralueiden suunnittelua, rakentamista ja ylläpitoa.

2.3.1. Viheralueita koskevat lait ja asetukset

Viheralueiden käyttöä, rakentamista ja suunnittelua ohjataan useiden eri lakien kautta. Alla on kerrottu lyhyesti viheralueisiin vaikuttavista laista ja asetuksista.

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus on ollut käynnissä 2020-luvun alkuvuodet. Vuoden 2025 alusta voimaan astui **Rakentamislaki** (751/2023), johon eriytettiin maankäyttö- ja rakennuslaista rakentamista sääntelevät lain osat. Rakentamislakiin tehtiin myös päivityksiä sääntelyn osalta. Rakentamislain eriyttämisen jälkeen loppuosa maankäyttö- ja rakennuslaista jäi jäljelle Alueidenkäyttölain (132/1999) nimellä. **Alueidenkäyttölain** tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä. Lain tavoitteena on turvata muun muassa jokaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun (1§).

Luonnonsuojelulain (9/2023) tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen, ilmastonmuutokseen sopeutumisen edistäminen, luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävän käytön tukeminen, kansalaisten luonnontuntemuksen ja ympäristötietoisuuden lisääminen sekä luonnontutkimuksen edistäminen.

Metsälain (1093/1996) mukaan metsää tulee hoitaa ja käyttää taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävällä tavalla siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään.

Ympäristösuojelulaki (527/2014) säätelee lähinnä ympäristön pilaantumista ja sen estämiseen liittyviä velvoitteita ja määräyksiä. Laki sisältää säännökset ilman, maaperän ja vesien suojelusta. Lain tavoitteena on muun muassa ympäristön pilaantumisen ennaltaehkäisy sekä luonnonvarojen kestävä käyttö.

Kuntalaki (410/2015) ja **Hallintolaki** (434/2003) säätelevät pääosin kunnan tehtäviä, hallinnon toimintaa ja päätöksentekomenettelyä kunnassa sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Eri hallinnonaloilla on lisäksi lukuisia omia menettelyä koskevia säännöksiä.

Laki rakennusperinnön suojelusta (498/2010) on tarkoitettu turvaamaan rakennetun kulttuuriympäristön ajallinen ja alueellinen monimuotoisuus, vaalimaan sen ominaisluonnetta ja erityispiirteitä sekä edistämään sen kulttuurisesti kestävää hoitoa ja käyttöä.

Viheralueiden kannalta merkittäviä ovat myös **laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä** (1299/2004) ja **vesilaki** (587/2011). Näissä laissa yleisenä tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa vesiä niin, ettei pintavesien ja pohjavesien tila heikkene. Hulevesien hallinalla ja metsien sekä peltojen suojavyöhykkeillä voidaan vaikuttaa vesien tilaan, ja näin ollen ne liittyvät monilta osin viheralueisiin.

Laki kulutuspalveluiden turvallisuudesta (185/2025) säätelee osaltaan julkisesti tarjottavien palveluiden turvallisuutta esimerkiksi leikkipaikoilla ja ulkoilureiteillä. Leikkipaikoilla tulee Kulutuspalvelulain lisäksi huomioida myös **leikkivälinestandardit** (SFS-EN 1176).

Pelastuslain (379/2011) mukaan alueellinen pelastuslaitos voi ryhtyä puiden kaatamiseen lain mukaisena pelastustehtävänä, mikäli uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi eivätkä toimenpiteet ole omin toimin hoidettavissa.

Edellä mainittujen lakien lisäksi on vielä muutamia lakeja, joihin viitataan usein kaupungin ja asukkaiden välisessä kommunikoinnissa. Nämä lait määrittelevät esimerkiksi viheralueiden hoitoon liittyviä asioita.

Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (669/1978) määrittelee kaupungin ja tontinomistajien vastuut asemakaava-alueella katujen ja muiden yleisten alueiden hoidosta. Laki vaikuttaa näin ollen oleellisesti kaupungin viher-alueiden kunnossapitoon ja linjauksiin asiassa.

Laissa eräistä naapuruussuhteista (26/1920) on määritelty muun muassa kahden alueen rajalinjalla olevasta kasvillisuudesta ja toimintatavoista mahdollisissa kasvien kasvusta johtuvissa häiriötilanteissa.

Lakien lisäksi erilaiset sopimukset ja valtakunnalliset sekä yhteiseurooppalaiset tavoitteet määrittelevät viheralueiden nykytilaa ja tulevaisuutta.

Valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet ovat osa alueidenkäyttölain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää maakunta-, yleis- ja asemakaavojen ohella. Tavoitteiden ensisijaisena tarkoituksena on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden avulla turvataan luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriympäristön arvoja, huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävyydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta, taitetaan yhdyskuntien ja liikenteen päästöjä sekä parannetaan elinkeinojen uudistumismahdollisuuksia. Niillä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä ja sopeudutaan ilmastonmuutoksen seurauksiin ja sään ääri-ilmiöihin.

EU:n ennallistamisasetuksen tarkoitus on luontokadon pysäyttäminen. Asetuksen tavoitteena on parantaa luonnon tilaa eri ympäristöissä sekä suojelualueilla että niiden ulkopuolella. Ennallistaminen voi olla suojelua tai luontoarvojen vahvistamista, ja ennallistettava alue voi olla esimerkiksi talouskäytössä tai osa kaupunkiympäristöä. Ennallistamisasetus astui voimaan elokuussa 2024, ja sen pohjalta on tarkoitus valmistua kansallinen ennallistamissuunnitelma vuonna 2026.

2.3.2. Voimassa olevat osayleiskaavat

Hyvinkäällä on yhdeksän oikeusvaikutteista osayleiskaavaa, jotka kattavat käytännössä koko kaupungin alueen. Kaikkiin osayleiskaavoihin sisältyy viher- tai virkistysalueita. Osayleiskaavat ovat seuraavat:

Keskustaajaman osayleiskaavan (KV 16.4.2012) pääasiallinen tehtävä on ohjata asemakaavojen laatimista. Keskustaajaman osayleiskaava otettiin huomioon samanaikaisesti laaditussa viheralueohjelmassa vuosille 2011–2020.

Osayleiskaavassa esitetään virkistysalueverkosto yleistetysti. Kaupunkipuistoista vain laaja-alaisimmat ja merkittävimmät on esitetty keskustaajaman osayleiskaavaehdotuksessa (Asemanpuisto, Parantolanpuisto-Kirkkopuisto, Kaupunkisillanpuisto ja Urheilupuisto). Asuinaluepuistoja ei ole pääsääntöisesti esitetty kaavakartalla, vaan ne sisältyvät asuinaluevarauksiin. Osa asuinaluepuistoista on esitetty osayleiskaavassa, jos puistot toimivat myös liikuntapaikkoina tai ovat virkistysalueverkon osina. Kaavassa on esitetty asuinaluepuistoista Ilmarisen kentät, Viertolanpuisto, Mustanmännistönpuisto, Kruunun- ja Kruununmaanpuisto, Martinniitty, Martin urheilu- ja Martin ulkoilupuisto, Rakovalkeanpuisto, Hakapuisto, Mäkivehkojan puisto sekä Nummenkärjenpuisto.

Sveitsin-Härkävehmaan osayleiskaavan (KV 28.05.2018) alueen pinta-ala on noin 56 ha, josta Sveitsinpuiston luonnonsuojelualueeksi on osoitettu n. 38 ha. Nummisillankadun, Aleksis Kiven kadun, Sveitsinkadun ja Härkävehmaankadun tuntumaan on osoitettu vähäisiä virkistysalueita.

Nummenmäen osayleiskaava (KV 27.08.2007) ja sen viheralueverkosto on osoitettu yleispiirteistettynä keskustaajaman osayleiskaavassa.

Pääosa **Palopuron–Ridasjärven osayleiskaava**-alueesta (KV 10.9.2001) on osoitettu erilaisiksi maa- ja metsätalousalueiksi. Lisäksi osayleiskaavassa on osoitettu varsin laajoja luonnonsuojelualueita, lähinnä NATURA2000-alueita. Virkistysalueiksi on osoitettu yhteisiä ranta-alueita ja uimarantoja sekä ulkoilumajoja, lisäksi on osoitettu Kaidanpään ampumarata. Ulkoilureittejä koskevat merkinnät on korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä kumottu.

Kytäjän osayleiskaavassa (KV 28.2.1994) pääosa osayleiskaava-alueesta on osoitettu erilaisiksi maa- ja metsätalousalueiksi. Retkeilyyn ja ulkoiluun on osoitettu alueita varsinkin Usmissa sekä suurimpien järvien Kytäjärven, Sääksjärven ja Suolijärven rannoille. Osayleiskaavassakin osoitettuja ulkoilureittejä on toteutettu ulkoilureittitoimituksella Kytäjän-Usmin ja Kiljavannummen alueilla sekä Seitsemän veljeksen reitti.

Nopon osayleiskaava (ULH 21.4.1992): Maa- ja metsätalouteen ja rakentamiseen osoitettujen alueitten lisäksi osayleiskaavassa on osoitettu joitakin lähivirkistysalueita, jotka ovat pääasiassa yksityisessä omistuksessa.

Hirvijärven osayleiskaava (ULH 17.6.1992) laadittiin, jotta voitaisiin varmistua Hirvijärven Hyvinkään puoleisen rannan länsipään säilymisestä rakentamattomana maa- ja metsätalousalueena. Olemassa olevan lomaasutuksen lisäksi Hyvinkään kaupungin omistama Nokanmaan niemi on osoitettu retkeily- ja ulkoilualueeksi.

Kurkisuon osayleiskaavassa (KV 14.11.2016) Kurkisuon alue on osoitettu luonnonsuojelualueeksi ja alueen läpi on osoitettu ohjeellinen ulkoilureitti.

Kapulan jätteidenkäsittelyalueen osayleiskaava (15.9.2014): Jätteenkäsittelyalueiden ja työpaikka-alueiden lisäksi Jätteenkäsittelyalueen itäpuolelle on osoitettu laajahko suojaviheralue.

Virkistysaluemerkinnät yleiskaavoissa
Seuraavassa taulukossa on kuvattu yleiskaavoissa käytettyjä virkistysaluemerkintöjä ja mainittu mistä Hyvinkään osayleiskaavoista löytyy kyseisiä merkintöjä.

V	**V Virkistysalue** Merkinnällä osoitetaan sellaiset ulkoilu- ja virkistysalueet, joiden käyttöä ei ole tarpeen määrätä tarkemmin. *Keskustaajaman, Nummenmäen ja Sveitsin-Härkävehmaan osayleiskaavat*
VL	**VL Lähivirkistysalue** Rakennettujen alueiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevat alueet, jotka on tarkoitettu päivittäiseen ulkoiluun, virkistykseen, leikkiin ja luonnon kokemiseen. *Nopon osayleiskaava*
VU	**VU Urheilu- ja virkistyspalvelujen alue** Laajat virkistys- ja vapaa-ajankeskusten, urheilukenttien ja hiihtokeskusten alueet, joilla merkittävä osa toiminnasta tapahtuu ulkona. *Kytäjän, Nopon, Kapulan, keskustaajaman ja Palopuron-Ridasjärven osayleiskaavat*
VU-1	**VU-1 Hevosurheilualue** Hevosten pitämistä sekä niihin liittyvää harjoitus- ja harrastustoimintaa varten tarkoitetut alueet. *Keskustaajaman osayleiskaava*
VR	**VR Retkeily- ja ulkoilupalvelujen alue** Taajama-alueen ulkopuoliset, ulkoiluun varatut, luonnonmukaiset viheralueet, joilla voi olla ulkoilureittejä ja pienimuotoisia toimintapisteitä. *Kytäjän ja Palopuron-Ridasjärven osayleiskaavat*
VR-I	**VR-1 Retkeily- ja ulkoilualue** Taajama-alueen ulkopuoliset, ulkoiluun varatut, luonnonmukaiset viheralueet, joilla voi olla ulkoilureittejä ja pienimuotoisia toimintapisteitä. *Kytäjän, Palopuron-Ridasjärven ja Hirvijärven osayleiskaavat*
VA	**VA Korttelipuisto** Päivittäiseen ulkoiluun, virkistykseen ja leikkiin tarkoitettuja alueita rakennetun ympäristön sisällä. *Kytäjän ja Nummenmäen osayleiskaavat*
EA	**EA Ampumarata-alue** Ampumaradaksi osoitetut alueet. *Palopuron-Ridasjärven osayleiskaava* **EM Moottorirata-alue** Moottoriradaksi osoitetut alueet. *Keskustaajaman osayleiskaava*

2.3.3. Erilaiset viheralueet asemakaavoissa

Yleiskaavoissa osoitetaan alueiden käytön pääpiirteet ja ne ohjaavat asemakaavojen laadintaa. Alueiden käyttölain mukaan rakennetun ympäristön lisäksi myös luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. Asemakaavassa on oltava riittävästi puistoja tai muita lähivirkistykseen soveltuvia alueita.

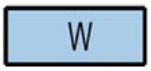
Virkistysalueiden sijoitukseen, määrään ja laatuun vaikuttavat muun muassa alueen sijainti kaupunkirakenteessa, kytkeytyminen muuhun viheralueverkostoon, toiminnalliset tavoitteet, saavutettavuus, esteettömyys ja merkittävyys. Kaavoitus perustuu lisäksi useisiin selvityksiin, esimerkiksi maaperään, luontoarvoihin, maisema-arvoihin ja muinaisjäännöksiin liittyen. Viherrakenteiden osoittamisella asemakaavoissa on tärkeä merkitys myös ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Virkistyskäytön ja muun toiminnallisuuden lisäksi viheralueita voidaan hyödyntää myös hulevesiratkaisuissa. Tämä koskee sekä puistoalueita että yksityisiä pihoja. Myös katupuuston ja muiden yleisten alueiden kaupunkivihreän syntymiseen voidaan vaikuttaa asemakaavoituksella.

Hyvinkäällä tehdään myös jatkuvaa kaavojen ajantasaisuuden tarkastelua, jonka tavoitteena on selvittää voimassa olevien yleis- ja asemakaavojen ajantasaisuus, toteutuneisuus ja arvioida muutos- ja ohjaustarpeet. Viheralueiden osalta tarkastelukohteina ovat muun muassa toteutumattomat puistoalueet ja muussa käytössä olevat puistoalueet, jolloin tarkastellaan esimerkiksi virkistysaluemerkintöjen oikeaa kohdentumista ja arvokkaiden puistoalueiden merkintöjen päivityksen tarvetta. Osayleiskaavojen osalta arvioidaan muun muassa asemakaavoitettaviksi osoitettujen puistoalueiden tavoitetilaa.

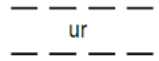
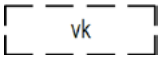
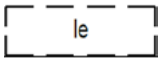
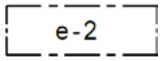
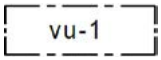
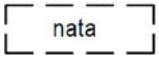
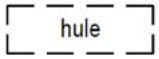
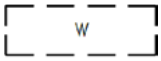
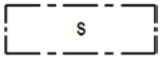
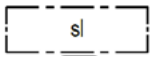
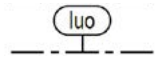
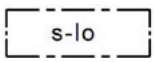
Asemakaavamerkinnät

Taulukossa on kuvattu Hyvinkäällä käytettyjä asemakaavojen käyttötarkoitusten perusmerkintöjä.

Asemakaavassa kaavamerkinnässä voi olla indeksi VP-1, VL-2 jne., jolloin kaavamääräys kuvaa tarkemmin alueen ominaisuuksia tai aiottua käyttötapaa.

	V Virkistysalue Yleismerkintä, jota on käytetty silloin, kun alueen käyttöä ei ole tarpeen tai ei voida määritellä tarkemmin.
	VP Puisto Virkistysalue, joka on rakennettu tai on tarkoitus rakentaa puistomaiseksi.
	VA Korttelipuisto Hyvinkäällä käytetty asuinaluepuiston merkintä.
	Vanhoissa asemakaavoissa puistoalueen tunnuskirjain on P, esimerkiksi PI, istutettava puistoalue.
	VL Lähivirkistysalue Virkistys- ja ulkoilukäyttöön tarkoitettu taajaman sisäinen tai siihen välittömästi liittyvä alue, jota ei ole tarkoitus rakentaa varsinaiseksi puistoksi. Voi olla esimerkiksi niitty tai taajamametsä, jossa on ulkoilupolkuja.
	Vanhoissa asemakaavoissa lähivirkistysaluetta vastaava merkintä voi olla PL, luonnontilassa säilytettävä puistoalue.
	VK Leikkipuisto Leikkikenttä, leikkipuisto, pienehkö pallokenttä tai muu vastaava alue.
	Vanhojen asemakaavojen merkinnät leikkikenttä ja palloilukenttä.
	VU Urheilu- ja virkistyspalvelujen alue Esimerkiksi urheilu- ja palloilualue, hiihtokeskus tai virkistys- ja vapaa-aikakeskus.
	VR Retkeily- ja ulkoilualue Taajama-alueen ulkopuolella sijaitseva ulkoiluun varattu alue.
	VV Uimaranta-alue Merkinnällä osoitetaan uimaranta-alueet.
	RP Siirtolapuutarha- / palstaviljelyalue Siirtolapuutarha tai harrastusluonteiseen viljelyyn tarkoitettu alue.
	EV Suojaviheralue Yleensä liikenneväylien varrella oleva, viheralueena säilytettävä alue, jonka tarkoituksena on suojata muita alueita liikenteen haitoilta, eikä sovellu virkistyskäyttöön. Suojaviheralueella voi olla tarkentavia määräyksiä esimerkiksi puuston säilyttämisestä tai istuttamisesta. Alueelle voidaan tarvittaessa sijoittaa meluvalleja ja -aitoja.
	SL Luonnonsuojelualue Luonnonsuojelulain nojalla suojeltu tai suojeltavaksi tarkoitettu alue.
	W Vesialue Lisäksi voidaan antaa määräys esimerkiksi luonnontilan säilyttämisestä tai laiturien rakentamisesta.
	Katuaukio / tori
/s	**/s Alue, jolla ympäristö säilytetään** Käyttötarkoitusmerkinnän lisämerkintä, joka osoittaa tavoitteen ympäristön säilyttämisestä. Esimerkiksi VL/s.

Aluevarausmerkintöjen sisälle voidaan osoittaa alueen osia toiminnoille tai alueen sisäisille suojeltaville alueen osille esimerkiksi tämän tyyppisillä merkinnöillä:

	Ohjeellinen ulkoilureittiä varten varattu alueen osa.
	Ohjeellinen leikkipaikan sijainti.
	Ohjeellinen leikki- ja oleskelualueeksi varattu alueen osa.
	Alue, jolle voidaan sijoittaa yleinen matonpesupaikka sekä toimintaa palvelevia tiloja ja laitteita. Käyttöä palvelevia huoltotiloja saa rakentaa enintään 20 kerrosalaneliömetriä sekä lisäksi katoksia enintään 50 kerrosalaneliömetriä.
	Rakennusala, jolle saa sijoittaa urheilu- ja virkistyskäyttöä palvelevia tiloja.
	Ohjeellinen rakennusala, jolle saa sijoittaa näköalatasannetta palvelevia rakenteita ja rakennelmia.
	Hulevesien käsittelyyn varattu ohjeellinen alueen osa.
	Ohjeellinen vesiaiheelle varattu alue.
	Suojeltava alueen osa.
	Alueen osa, jolla sijaitsee luonnonsuojelulain mukainen luonnonsuojelualue tai -kohde.
	Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue.
	Alue, jonka puusto tulee säilyttää tai hoitaa niin, että liito-oravan pesäpuut ja niitä suojaavat puut, mahdolliset ravintopuut sekä liikkumisen kannalta riittävä puusto säilytetään.

Asemakaavojen merkinnöistä on kerrottu tarkemmin Ympäristöministeriön Asemakaavamerkinnät ja määräykset oppaassa.

Kuva 8. Vehreät pihat monipuolisine kasvillisuuksineen luovat kaupunkiin vihreää yleisilmettä.

2.3.4. Kaupungin omistamat ja muiden omistamat viheralueet

Hyvinkään kaupungin omistaman maapinta-alan kokonaismäärä vaihtelee hieman kulloisenkin maanomistustilanteen mukaan, ja oli vuoden 2026 alussa noin 37 km². Kaupungin omistama maapinta-ala koostuu erilaisista rakennetuista ja rakentamattomista tonttialueista, sekä yleisistä alueista, joita ovat esimerkiksi katualueet ja erilaiset viheralueet kuten rakennetut puistot ja metsät.

Hyvinkään kaupunki omistaa kunnan kokonaismaapinta-alasta noin 11 %. Kaupungin maanomistus on keskittynyt keskustaajaman alueelle ja sen välittömään läheisyyteen. Keskustaajamaa ympäröivien kylien alueella kaupunki omistaa maata vain pieniä alueita. Suomen valtio omistaa kunnan kokonaismaapinta-alasta noin 7 % ja erilaiset yksityiset maanomistajat omistavat suurimman osan kunnan pinta-alasta, noin 82 %. Yksityisiin maanomistajiin lasketaan omakotitalotontin omistajat, taloyhtiöt, yritykset sekä erilaiset yhteisöt.

Monet kaupunkilaisille tärkeät, laajemmat virkistysalueina toimivat viheralueet, kuten Usmi-Kytäjän alue ja Lentokentän alueen metsät eivät ole kaupungin maanomistuksessa. Nämä yksityisten maanomistajien, valtion ja erilaisten yhteisöjen omistuksessa olevat alueet ovat kaupunkilaisten aktiivisessa virkistyskäytössä erilaisten sopimusten ja ulkoilureittitoimitusten pohjalta ulkoilureitteineen, latuineen ja nuotiopaikkoineen.

Kaupungin omistamien, viheralueiksi luokiteltavien maa-alueiden osuus koko kunnan pinta-alasta on noin 7 %. Kaupungin omistamien viheralueiden osalta hyvin hoidetuilla puisto- ja liikenneviheralueilla on suuri merkitys alueiden asumisviihtyvyyteen, joka puolestaan edistää asuntojen ja tonttien myyntiä. Erilaisten pihojen ja muiden alueiden vihreydellä on kuitenkin myös hyvin suuri merkitys kaupunkikuvalle, ja vehreä ympäristö ja vehreät pihat tekevät asuinympäristöstä viihtyisämmän. [20] Yksityisten tonttien vehreyttä ohjataan kaavoituksen keinoin asemakaavoituksen kautta. Esimerkiksi asemakaavoissa tonttialueille merkityt istutettavat tontinosat muodostavat alueellisesti merkittävää vihreyttä asuinympäristöön. Kaupunki pyrkii ohjaamaan kaupunkikuvan vehreyttä paitsi asemakaavoituksen keinoin, myös muilla ohjeistuksilla kuten kaupungin rakennusjärjestyksellä, jossa ohjeistetaan esimerkiksi tonttipuiden määrästä ja tarpeellisuudesta.

Yksityiset piha-alueet ovatkin kaupungin viheralueiden ohella olennainen osa kaupunkivihreää, ja ne voivat osaltaan pitää yllä luonnon monimuotoisuutta ja asukkaiden vahvaa luontosuhdetta. [21] Vihreät yksityispihat auttavat myös lämpösaarekeilmiöön pitämällä kadut ja talot viileämpänä kesähelteellä, ja läpäisevillä pinnoilla rakennettu yksityispiha myös edistää hulevesien imeytymistä. [20] Yksityispihojen vehreys onkin tärkeää paitsi asukkaalle itselleen, hyödyttää se myös koko yhteiskuntaa ja luontoa.

KEHITTÄMISTARPEET:

Korostetaan tonttikasvillisuuden ja muiden yksityisten alueiden kasvillisuuden merkitystä koko kunnan vehreyden kannalta.

2.3.5. Kaupungin organisaatio

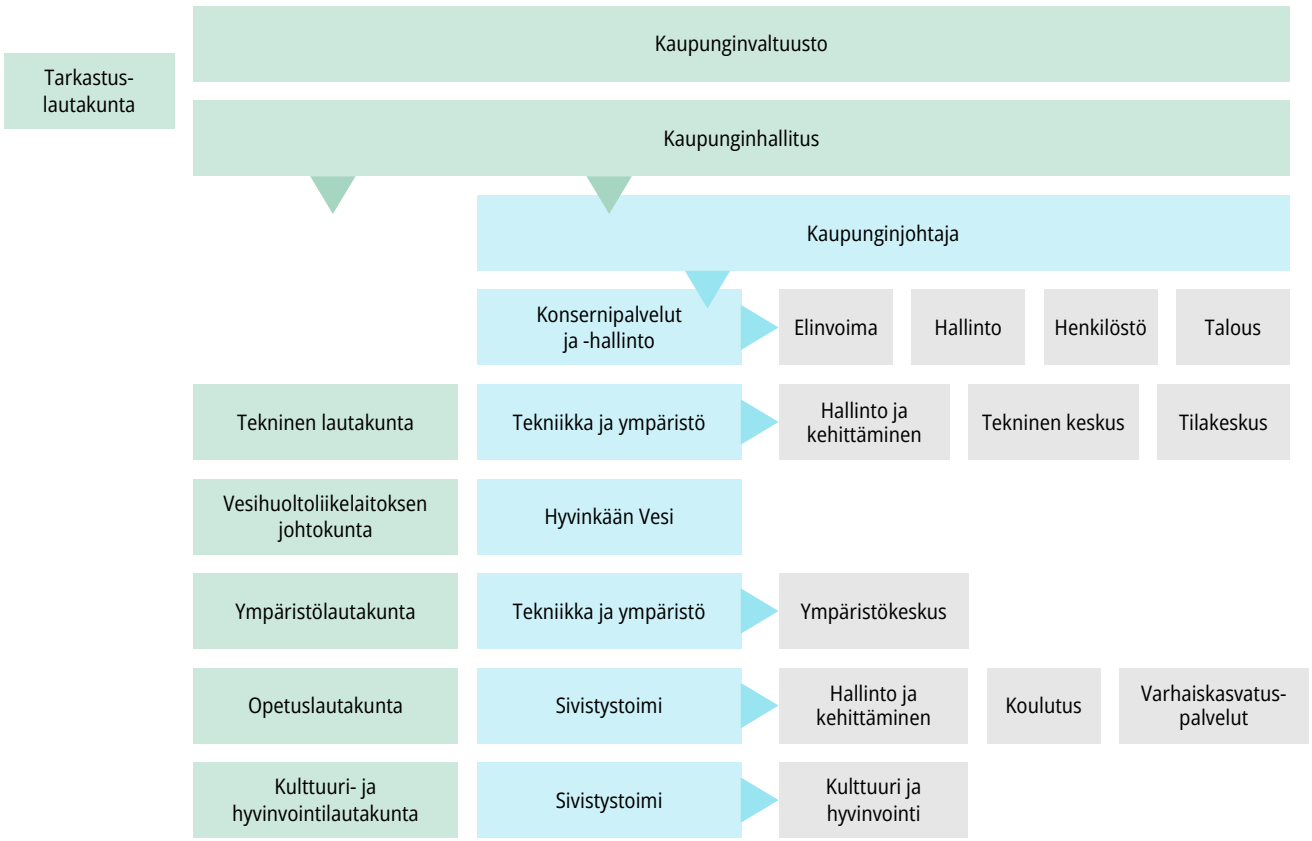
Erilaisten viheralueiden suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito on yhteistyötä kaupungin eri yksiköiden välillä. Kaupungin omistamia viheralueita hallinnoidaankin kaupungin organisaatiossa usean eri yksikön toimesta, kunkin yksikön toimikentän mukaisesti. Yksiköiden välinen yhteistyö ja yhteydenpito on tärkeää, jotta erilaiset näkökulmat tulevat huomioiduksi viheralueiden osalta.

Kaupunki hankkii maata pääsääntöisesti yhdyskuntarakenteen kasvun tarpeisiin. Hankittava raakamaa on yleensä metsää, peltoa tai muuta viheralueeksi luokiteltavaa aluetta. Kaupungin tonttipalvelut vastaavat maanhankinnasta. Maanhankinnan jälkeen erilaisten viheralueiden sijoittamisesta ja säästämisestä kaupunkirakenteessa säädetään kaavoituksella. Tonttipalvelut ja kaavoitus kuuluvat kaupungin organisaatiossa Elinvoiman palvelualueeseen.

Erilaisten yleisillä alueilla sijaitsevien viheralueiden tarkemmasta suunnittelusta, rakentamisesta, hoidosta ja hallinnoinnista vastataan Tekniikan palvelualueella Teknisessä keskuksessa. Viheralueille sijoitetuista liikuntaan ja ulkoiluun liittyvistä toiminnoista vastaa puolestaan kulttuuri ja hyvinvointi -palveluala.

Myös useat kaupungin rakennettujen kiinteistöjen piha-alueet muodostavat kaupunkilaisille tärkeitä viheralueita. Rakennettujen kiinteistöjen ylläpito, hallinnointi ja kehittäminen kuuluvat kaupungilla Tilakeskuksen vastuulle. Viheralueiden ympäristönäkökulmista huolehtii Ympäristökeskus. Seuraavassa on esitetty kaupungin organisaatio, josta näkyy eri palvelualueiden sijoittuminen toimialoittain.

Hyvinkään kaupungin organisaatio

Kaavio 2. Kaupungin organisaatio.

2.3.6. Pelikirja 2027–2030 (Hyvinkään kaupunkistrategia)

Hyvinkään Pelikirja tarkoittaa Hyvinkään kaupunkistrategiaa. Hyvinkään Pelikirja on kaupunginvaltuuston hyväksymä asiakirja. Pelikirjan avulla kerrotaan, mitä asioita kaupunki toiminnallaan tavoittelee, mitä asioita tulevina vuosina halutaan painottaa ja mitä kaupunki aikoo tehdä tulevaisuuden päämääriensä saavuttamiseksi. Pelikirja 2027–2030 on kaupunginvaltuuston keväällä 2026 hyväksymä.

Kaupungin kulloinkin voimassa oleva strategia vaikuttaa myös viheralueisiin. Viheralueilla tulevaisuuden tavoitteet ovat samoja kuin pelikirjan kärjet: Tarjota ihmisille luonto- ja liikuntaelämyksiä vehreässä, viihtyisässä kaupunkiympäristössä. Huomioimme toiminnassamme kaikki pelikirjan tukipilarit, esimerkiksi kestävä kehitys tukipilariin liittyen huomioimme ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen sekä turvaamme luonnon monimuotoisuutta.

Pelikirjan Parantola-kärkihanke luo viheralueille tavoitteita Parantolanpuistoon: Uudistamme alueella sijaitsevia Parantolanpuistoa ja Kirkkopuistoa alueen erityispiirteitä kunnioittaen, ja kestävyys ja osallisuus ovat suunnittelun kulmakiviä. Hyvinkään Parantolan alue kehittyy ainutlaatuisena yhdistelmänä kulttuurihistoriaa, arkkitehtonista kauneutta ja luonnonläheistä rauhaa.

KEHITTÄMISTARPEET:

Parantolanpuiston ja Kirkkopuiston uudistaminen alueen erityispiirteitä kunnioittaen.

Kaavio 3. Hyvinkään pelikirjan pelikarttaan on koottu pelikirjan kärjet ja kärkihankkeet, visio, tukipilarit sekä Hyvinkään pelitapa.

2.3.7. Muita kaupungin ohjelmia ja suunnitelmia

Kaupungin työn tueksi on tehty useita erilaisia ohjelmia, joissa on esitetty viheralueita koskevia ja niille kohdistuvia tavoitteita ja toimenpiteitä. Erilaisissa ohjelmissa esitetyt asiat ja kehittämiskohteet otetaan huomioon viheralueiden parissa tehtävässä työssä.

Ohjelmia tehdessä otetaan huomioon jo valmistuneiden ohjelmien linjaukset ja niissä mainitut kehittämistarpeet. Myös tässä viheralueohjelmassa on huomioitu voimassa olevat ohjelmat ja suunnitelmat.

Seuraavassa taulukossa on esitetty niitä keskeisiä ohjelmia, joissa on kaupungin viheralueita koskevia kirjauksia.

OHJELMAN TYYPPI	OHJELMAN / SUUNNITELMAN NIMI
Vuosittain laadittavat ohjelmat	Kaavoitusohjelma
	Maankäytön toteuttamisohjelma
Pidemmän aikavälin ohjelmat	Ekologisen kestävyyden tiekartta
	Hulevesiohjelma
	Kestävän liikkumisen ohjelma
	Kestävän talouden ohjelma
	Viheralueohjelma
	Ympäristöohjelma
Suunnitelmat	Ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma
	Keskustan kehittämissuunnitelma
	Kulttuuriympäristön hoitosuunnitelma
	Pohjavesialueiden suojelusuunnitelma
	Sveitsinpuiston hoito- ja käyttösuunnitelma
Linjaukset	Asumisen linjaukset
	Hyvinkään kaupungin omistamien metsien hoidon ja käytön tavoitteet
	Pysäköinnin linjaukset
Muut	FISU-kunta
	Hinku-kunta
	Hyvinkään kävelyn edistämisohjelma
	Kestävän kehityksen tiekartta
	Laatukäsikirjat
	Rakentamistapaohjeet

2.3.8. Viheralueohjelma 2011–2020

Hyvinkään kaupungilla oli voimassa teknisen lautakunnan hyväksymä viheralueohjelma vuosina 2011–2020, ollen Hyvinkään ensimmäinen viheralueohjelma. Ohjelmassa käsiteltiin Hyvinkään kaupungin viheralueita ja niiden tilannetta useista eri näkökulmista. Ensimmäistä viheralueohjelmaa varten luotiin viheralueiden ja toimintojen luokittelemiseksi uusia luokituksia kuten virkistysaluejärjestelmä ja viheraluepalveluiden käsite. Viheralueohjelma 2026–2035:ssä osa käsitteistä on muutettu toimintaa paremmin kuvaaviksi, valtakunnallisesti käytössä olevien käsitteiden mukaisiksi. Muutetut käsitteet todetaan tässä ohjelmassa aihetta käsittelevän luvun yhteydessä.

Viheralueohjelma 2011–2020:ssa esitettiin viheralueille ja eri toiminoille erilaisia kehittämistavoitteita. Viheralueohjelma 2026–2035 työssä on tarkasteltu edellisessä ohjelmassa asetetut tavoitteet ja niiden toteutuminen yksityiskohtaisesti lävitse. Osa aiemman ohjelman tavoitteista on toteutunut ja osan tavoitteiden osalta tarve on ohjelmakauden aikana muuttunut tai tavoite on vanhentunut. Osa edelliseen viheralueohjelmaan kirjatuista tavoitteista ei ole toteutunut, mutta kehittämistavoite on edelleen olemassa, ja nämä tavoitteet on huomioitu tässä viheralueohjelmassa.

Edellisessä viheralueohjelmassa esitettiin kaksi viheralueiden kehittämisen erityiskohdetta, jotka olivat muistomerkkiohjelma ja vesistöjen virkistyskäytön kehittämisohjelma. Erityiskohteet olivat laajempia asiakokonaisuuksia, joiden kehittämisen nähtiin vaativan monipuolista tarkempaa tarkastelua.

Hyvinkään muistomerkeistä on ohjelmakaudella 2011–2020 tehty muistomerkkiselvitys. Kaupungin toimintaan on myös perustettu Julkiset taideteokset ja muistomerkit-työryhmä, jossa tarkastellaan yleisillä alueilla olevien muistomerkkien tilannetta säännöllisesti.

Vesistöjen virkistyskäytön kehittämisohjelmaa ei ole toteutettu sellaisenaan. Sen sijaan jo ohjelmankauden 2011–2020 alussa nousi merkitykselliseksi hulevesiasiat. Hyvinkään kaupungin ensimmäinen hulevesiohjelma otettiin käyttöön jo vuonna 2013 ja ohjelmatyön yhteydessä pohdittiin monia sellaisia teemoja, joita esitettiin Vesistöjen virkistyskäytön ohjelmassa ratkaistavaksi. Myös hulevesien osalta kaupungin työryhmä kokoontuu säännöllisesti tarkastelemaan hulevesiin liittyviä asioita.

2.4. Viheralueen kehittyminen kaavoituksesta kunnossapitoon

Viheralueen kehittyminen kaavoituksessa määritellystä viheralueesta valmiiksi, käytettäväksi alueeksi on monivaiheinen prosessi, joka alkaa asemakaavoituksella ja päättyy asukkaiden käytettävissä olevaan ja viheralueiden palveluiden kunnossapitämään viheralueeseen. Asemakaavoituksessa luodaan viheralueen tarkemmalle suunnittelulle viitekehys ja tavoite, johon tarkemmassa suunnittelussa pyritään.

Viheralueiden ja puistojen suunnittelu on monivaiheinen prosessi, johon sisältyy muun muassa lähtötietojen keräämistä, toimintojen ja rakenteiden suunnittelua, kustannusarvion tekemistä ja mahdollisesti asukastilaisuuksia. Alla olevassa kaaviossa on esitetty puistosuunnittelun vaiheet hyväksytyn asemakaavan valmistumisesta puiston käyttöönottoon ja kunnossapitoon asti.

Kaavio 4. Viheralueiden kehittymisen prosessi kaavoituksesta kunnossapitoon.

Suunnitteluprosessi voi viedä aikaa useita kuukausia kaikkine vaiheineen, ja vaatii usein yhteistyötä eri yksiköiden välillä. Yhteistyötä olisi jatkossa mahdollista tehdä enemmänkin puistosuunnittelun prosessiin liittyen, jotta tieto siirtyisi koko prosessin ajan kaikille asianosaisille, ja kaikilla prosessiin liittyvillä osapuolilla olisi tarvittavat tiedot alueen edistymisestä.

Suunnitteluvaiheessa alueelle määritellään myös kunnossapitoluokitus, jonka mukaan valmista viheraluetta kunnossapidetään. Suunniteltavalle alueelle saattaa sijoittua useampaan eri kunnossapitoluokkaan kuuluvia alueita. Kunnossapitoluokituksesta on kerrottu lisää luvussa 3.5.1.

Suunnitteluprosessi sisältää myös suunnitelman hyväksymisprosessin, mikä on laissa säädetty kuntalaisten, asukkaiden ja muiden osallisten mahdollisuus vaikuttaa suunnitteluprosessiin. Suunnitelman hyväksymisprosessi käynnistetään, kun kyseessä on merkittävä puistosuunnitelma. Puistosuunnitelma on merkittävä ja se asetetaan julkisesti nähtäville, kun suunnitelman toteutuksen kustannusarvio on yli 100 000 €. Toisinaan leikkipuistoja uusitaan vaihtamalla vanhat, poistokuntoiset leikkivälineet vastaaviin uusiin leikkivälineisiin. Tällaisia muutoksia ei aseteta nähtäville, jos niiden kustannusarvio jää alle sataan tuhanteen euroon.

Hyväksymisprosessin jälkeen suunnitelma on lainvoimainen, ja sen toteuttaminen voidaan aloittaa. Suunnitelman hyväksymisprosessi on esitetty alla.

Kaavio 5. Katu- ja puistosuunnitelman hyväksymisprosessi.

Kun puistosuunnitelma on saanut lainvoiman, voidaan puistoalueen rakentaminen aloittaa. Puistojen rakentamista ja peruskorjausta tehdään kesäkaudella. Yleensä puistojen ja muiden yleisten viheralueiden rakentaminen toteutetaan uusille alueille siinä vaiheessa, kun alueen tonttirakentaminen on edennyt lähes valmiiksi, jotta valmiilla viheralueella ei ole enää esimerkiksi tarvetta ajaa rakentamiseen liittyvillä raskailla ajoneuvoilla. Viheralueen ympäristön valmius parantaa myös kasvillisuuden menestymistä, kun alueen olosuhteet pysyvät esimerkiksi tuulisuuden ja vesitalouden kannalta samanlaisina, eivätkä muutu suuresti ympäristön rakentuessa. Lisäksi esimerkiksi leikkipaikkojen kannalta puiston ympäristön valmius on myös turvallisuusasia: Keskeneräinen ympäristö ja työmaaliikenne valmiin leikkipuiston läheisyydessä ei ole turvallinen ympäristö leikkipaikalle.

Rakentamisen jälkeen puisto siirtyy kunnossapitoon. Vasta rakennettu puistoalue ei kuitenkaan useimmissa tapauksissa ole heti valmis, vaikka aluetta voidaankin käyttää melko täysipainoisesti. Kasvien kasvamisessa täysikasvuisiksi menee varsinkin puiden osalta vuosikymmeniä, ja esimerkiksi niityn kehittyminen kestää myös useita vuosia. Näissä tilanteissa puistoa on ehditty kunnossapitää jo useampi vuosi ja alueella on myös voitu havaita toimimattomia alueen osia ja tehdä niihin muutoksiakin ennen puiston lopullista ”valmistumista”. Puisto kehittyykin ajan saatossa, ja kunnossapidolla ohjataan myös puiston kehittymistä haluttuun suuntaan.

KEHITTÄMISTARPEET:

Varmistetaan yhteydenpito eri yksiköiden välillä koko puiston suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapitoon siirtymisen prosessin aikana.

3

Hyvinkään viheralueiden nykytila

3. Hyvinkään viheralueiden nykytila

Tässä luvussa todetaan Hyvinkään viheralueiden nykytila. Nykytilaa käsitellään erilaisten viheralueiden tyyppien, niiden kunnossapidon ja hoitoluokituksen sekä viheralueilla olevien ja niille kohdistuvien toimintojen kautta. Luvussa tutkitaan myös viheralueiden kytkeytyneisyyttä ja saavutettavuutta. Lisäksi luvussa on todettu erilaiset viheralueisiin ja niiden toimintoihin kohdistuvat kehittämistarpeet.

3.1. VIHERALUEIDEN KYTKEYTYNEISYYS

Luonto on erittäin tärkeä tai tärkeä lähes kaikille (81 %) suomalaisille ja tärkein luontoalue on kodin lähistöltä löytyvä viheralue tai puisto. [5] Viheralueiden tuleekin olla helposti saavutettavia, jotta ihmiset pääsevät hyödyntämään viheralueita helposti. Viheralueiden muodostama viheralueverkosto takaa asukkaille tasapuoliset mahdollisuudet liikkua viheralueilla asuinalueesta riippumatta. Ihmisten lisäksi viheralueverkostosta hyötyvät eläimet ja kasvit, kunhan viheralueet ovat kytkeytyneitä toisiinsa. Toisiinsa kytkeytyneillä viheralueilla eläimet ja kasvit pääsevät liikkumaan alueelta toiselle, jolloin myös luonnon monimuotoisuus vahvistuu.

Maaseutualueilla viheralueita on yleensä riittävästi, mutta taajaan asuttujen alueiden osalta tulee viheralueiden määrästä, sijoittumisesta ja riittävyydestä huolehtia. Hyvinkäällä on kiinnitetty viheralueiden kytkeytyneisyyteen ja saavutettavuuteen huomiota jo pitkään, esimerkiksi vuoden 1990 keskustaajaman osayleiskaavaa laadittaessa tarkasteltiin erityisesti laajempia viheralueekokonaisuuksia yhdistäviä viherkäytäviä. Myös Viheralueohjelma 2011–2020:ssä asiaa on käsitelty Virkistysalueverkoston kautta.

Kartassa 2 on esitetty Hyvinkään asemakaavoitetut viheralueet, jotka osaltaan luovat kaupungin viherverkostoa. Asemakaavoitettujen viheralueiden lisäksi myös muut vihreät alueet kytkevät viheralueita toisiinsa, esimerkiksi katupuurivistöt ja tonttialueiden kasvillisuus lisäävät myös kytkeytyneisyyttä ja ovat näin ollen tärkeitä viherverkoston osia.

Osa tärkeistä yleisistä viheralueista on kaavoittamattomia, kuten Sonninmäen metsäalue, tai muussa kuin kaupungin omistuksessa, eivätkä ne siksi näy kartassa 2. Viheralueohjelma 2011–2020:ssä on todettu, että laajempia viheralueita yhdistävissä viherväylissä on vielä epäjatkuvuuskohtia ja työtä viheralueiden kytkeytyneisyyden edistämisen eteen onkin edelleen tehtävä. Vaikka Viherverkoston kytkeytyneisyys on Hyvinkäällä melko hyvällä tasolla niin keskustaajaman ulkopuolella kuin sen sisälläkin, on viherverkoston kytkeytyneisyydestä syytä huolehtia tarkasti jatkossakin. Tätä varmistamaan on tarpeen luoda tavoitteellinen viherverkosto yhteistyössä kaavoituksen kanssa, jotta esimerkiksi puuttuvat viheryhteydet voidaan huomioida tulevissa kaavoitushankkeissa.

KEHITTÄMISTARPEET:

Luodaan tavoitteellinen viherverkosto yhteistyössä kaavoituksen kanssa.

Kartta 2. Hyvinkään asemakaavoitetut viheralueet, tilanne 2025.

3.1.1. Saavutettavuus

Viheralueiden saavutettavuutta ja sen merkitystä on tutkittu maailmalla laajasti. Viheralueiden saavutettavuudella on iso merkitys viheralueiden mahdollisuuksiin toimia virkistyksen luojana. Ympäristöministeriön ja monien kansainvälisten viheralueiden suunnitteluohjeiden ja tutkimusten suositusten mukaan ihmisillä pitäisi olla virkistystä mahdollistava viheralue enintään 300 metrin tai 5 minuutin kävelymatkan päässä kodistaan. Lähivirkistystä palvelevan, enintään 300 metrin päässä kotoa sijaitsevan viheralueen minimikokona on pidetty 0,5 hehtaaria. [19]

3–30–300-periaate on tutkimuksiin perustuva ohjeistus, jonka tavoitteena on vihreä, kestävä ja terveellinen kaupunki. Ohjeistuksen tavoitteena on, että kaikilla on tasa-arvoisesti mahdollisuus päästä lähiviheralueelle riippumatta asuinpaikasta ja joka puolella kaupunkia on tarpeeksi puita. Ohjeistuksessa saavutettavuuden tavoitteena on, että viheralueelle on enintään 300 metrin matka. Muut 3-30-300 periaatteen tavoitteet löytyvät luvusta 3.1.2. latvuspeittävyys sekä 3.2.4. puistot.

Kuuden suurimman suomalaiskunnan, Helsingin, Espoon, Tampereen, Vantaan, Oulun ja Turun, toimesta on koottu Kestävän kehityksen yhteiset indikaattorit, joiden avulla voidaan vertailla kestävän kehityksen toteutumista kunnissa. Maankäytön ja kaupunkirakenteen kestävyyttä sekä yhdyskunnan rakennetta kuvaavat palveluiden saavutettavuus ja virkistysalueiden osuus asemakaava-alueella. Yhtenä palveluiden saavutettavuustekijänä on viheralueiden saavutettavuus. Tavoiteltava kehityssuunta mittareiden osalta on prosenttiosuuden kasvattaminen. Viheralueiden saavutettavuuden osalta raportoinnin laskentaperusteet on määritelty seuraavasti:

Viheralueiden saavutettavuutta tarkastellaan 300 ja 700 metrin etäisyyksiltä. Viheralueisiin lasketaan julkiset puistot, puutarhat tai avoimet alueet, jotka on tarkoitettu ainoastaan jalankulkijoille tai pyöräilijöille (pinta-ala vähintään 0,5 ha), maksuttomat ulkoilma-urheilualueet sekä maksuttomat ja yleisölle avoimet yksityiset alueet (maatalousalueet ja yksityiset puistot). Huomioon ei oteta liikenteenjakajia, vihreitä liikennesarakkeita ja hautausmaita. Etäisyyden laskenta viheralueen reunalta EU-ohjeen (European Common Indicators) mukaisesti; Viheralueen etäisyyden laskennassa on mahdollista käyttää vertikaali map-infoa tai puskurivyöhykettä, jonka sisältämät asukkaat lasketaan mukaan.

Hyvinkäällä on tarkasteltu Kestävän kehityksen yhteisiä indikaattorilukuja ja viheralueiden saavutettavuutta osana niitä, noin neljän vuoden välein Hyvinkään ympäristöraportissa. Vaikka saavutettavuuden laskentaan on tarjolla ohjeistusta, tulee monia paikallisia huomioita ratkaista osana laskentaa. Vuoden 2012 ympäristöraportissa on todettu tarkentavia periaatteita laskentaa varten:

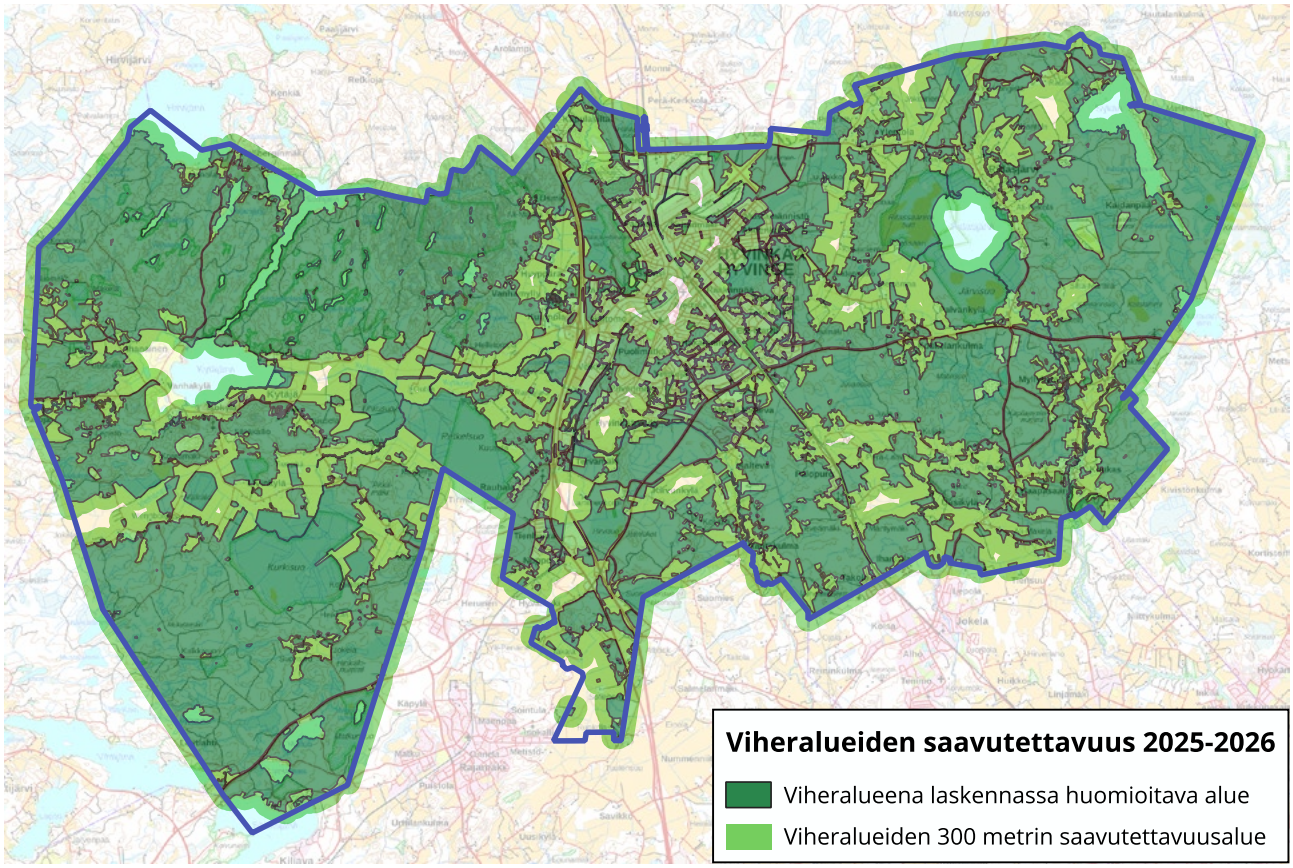
Viheralueiksi lasketaan myös kaavoittamattomat viheralueet, esimerkiksi kaupunkimetsät, tai sellaiset alueet, jotka on kaavoitettu rakennettavaksi myöhemmin, mutta jotka vuonna 2012 ovat olleet virkistysaluekäytössä. Viheralueisiin on laskettu Sveitsinpuiston niityt ja vanhat pellot, jotka ovat virkistysaluekäytössä ympäri vuoden. Hyvinkäänkylän peltoja ei ole laskettu virkistysalueeksi, vaikka ne ovat talvisin ahkerassa virkistyskäytössä (hiihto), koska ne ovat sulan maan aikana peltoviljelyssä, mikä on alueen ensisijainen tarkoitus.

Kestävän kehityksen indikaattorit – Palveluiden saavutettavuus Hyvinkäällä, Viheralueiden saavutettavuus:				
VUOSI:	**2012**	**2016**	**2021**	**2025**
Matka viheralueelle enintään 300 metriä, %-osuus väestöstä:	97 %	95 %	92 %	97 %
Matka viheralueelle enintään 700 metriä, %-osuus väestöstä:	100 %	97 %	96 %	100 %

Taulukko 1: Viheralueiden saavutettavuus ja tilanteen kehitys Hyvinkäällä 2010- ja 2020-luvuilla.

Viheralueiden saavuttavuuden viimeisimmät tarkastelu-vuodet ovat 2012, 2016, 2021. Taulukossa 1 on esitetty Ympäristöraportti 2021:stä kerätyt eri vuosien vertailu-luvut, sekä vuonna 2025 tehty laskenta ja sen tulokset. Eri vuosina tehdyissä laskennoissa havaitaan, että viheralueiden saavutettavuuden luku tilanteessa, jossa viheralueelle on matkaa enintään 300 metriä, on pysynyt yli 90 % tasolla koko tarkastelujakson ajan. Vuodesta 2012 vuoteen 2021 saavutettavuudessa voidaan kuitenkin havaita laskua, mikä voi selittyä laskentametodin tarkkuuden vaihteluilla eri laskenta-kerroilla. Viheralueiden saavutettavuus tilanteessa, jossa viheralueelle on matkaa enintään 700 metriä, on pysynyt koko tarkasteluajanjakson ajan yli 95 % tasolla.

Kartassa 3 on kuvattu viheralueiden sijainnit sekä 300 metrin saavutettavuudella olevat alueet Hyvinkäällä vuonna 2025. Kartalta voidaan havaita, että laajemmat (yli 0,5 hehtaarin) helposti saavutettavat viheralueet puuttuvat lähinnä keskustan alueelta Uudenmaankadun ja Hämeenkadun läheisyydestä. Myös Kytäjän golf kent-tien alueella voidaan havaita isompi katvealue. Vaikka Golf-kentän ympäristö on sinällään vehreää aluetta, ei aluetta lasketa saavutettavaksi viheralueeksi, koska alueella ei voi liikkua vapaasti. Vuoden 2025 laskennassa todettiin, että 1730 Hyvinkääläistä ei asu alle 300 metrin päässä jostakin laskennassa mukana olevasta viheralu-eesta. Kuitenkin 97 % kunnan asukkaista asuu alle 300 metrin päässä yli 0,5 hehtaarin kokoisesta viheralueesta.

Kartta 3. Viheralueiden saavutettavuus, vuonna 2025.

Hyvinkään osalta viheralueiden saavutettavuus 300 metrin etäisyydellä toteutuu yli 95 % tasolla. Voidaan siis todeta, että viheralueiden sijoittuminen paitsi koko kunnan myös keskustaajaman alueella on melko tasaista ja viheralueet ovat valtaosan saavutettavissa. Vaikka viheralueiden saavutettavuudessa ollaan Hyvinkäällä kaupunkitasolla melko hyvässä tilanteessa, tulee saavutettavuuden säilymisestä hyvällä tasolla huolehtia jatkossakin. Viheralueiden saavutettavuutta on tarkasteltava säännöllisesti myös tulevaisuudessa asian tilan toteamiseksi.

KEHITTÄMISTARPEET:

Huolehditaan siitä, että viheralueiden saavutettavuus 300 metrin etäisyydellä viheralueesta pysyy myös tulevaisuudessa hyvällä tasolla, yli 95 %. Viheralueiden saavutettavuuden tarkastelu kerran valtuustokaudessa.

Kartta 4. Hyvinkään keskustaajaman latvuspeitto oli 26,2 % vuonna 2021.

3.1.2. Latvuspeittävyys

Latvuspeittävyydellä tarkoitetaan puiden latvusten ylhäältä päin katsottuna maapinnasta peittämää osuutta tietystä pinta-alasta. Latvuspeittävyys on keskeinen luonnon monimuotoisuuden arvioinnissa, metsien inventoinnissa ja kaupunkisuunnittelussa käytettävä mittari. Kun saavutettavuuden avulla arvioidaan kaikkien viheralueiden tilannetta, voidaan latvuspeittävyydellä tarkastella erityisesti puiden määrää ja sen riittävyyttä.

Vuonna 2024 astui voimaan EU:n ennallistamisasetus, joka vaatii, että puiden latvustot kattavat vähintään kymmenesosan kaupunkien pinta-alasta vuoteen 2030 mennessä. Ennallistamisasetuksessa vaaditaan myös latvuspeittävyyden lisäämistä, sillä vuodesta 2031 on latvuspeittävyyden noustava 10 prosentista myöhemmin määriteltävään vaadittuun tasoon. Vaaditun tason määritelmä tarkentuu EU:n Ennallistamisasetukseen kuuluvan kansallisen ennallistamissuunnitelman myötä vuonna 2027. [22]

Vaatimusten toteuttamista mitataan joka kuudes vuosi vuodesta 2031 alkaen. Latvuspeitto lasketaan EU:n tuottaman Copernicus-ohjelman maanpeiteaineiston ja tree density cover- aineiston avulla. Näistä tree density cover- aineistoa on tuotettu viimeksi vuonna 2021, joten latvuspeittävyyden prosenttiluvut ovat saatavissa toistaiseksi vuodelta 2021. [23] Alla olevassa Suomen Ympäristökeskuksen tuottamassa kartassa on laskettu Hyvinkään keskustaajaman alueen latvuspeittävyydeksi vuonna 2021 26,2 %.

EU:n ennallistamisasetuksen tavoite 10 % latvuspeittävyydestä vuoteen 2030 mennessä täyttyy Hyvinkäällä reilusti. Latvuspeittävyys on laskettu koko kaupungin osalta, mutta sitä olisi hyötyä laskea myös pienemmältä alalta, kuten kaupunginosittain. Latvuspeittoa seurataankin toistaiseksi vain kaupunkitasolla, mutta korkeamman latvuspeittävyyden hyödyt, kuten helleaaltojen ja kaupunkitulvien lieventäminen sekä virkistyshyödyt, ovat paikallisia ja latvuspeittoa tarvitaankin joka puolelle kaupunkia. [24] Tutkijoiden mukaan riittävä latvuspeitto olisi kaupunginosittain 30 prosenttia tai enemmän. [25]

Myös aiemmin viheralueohjelmassa esitellyssä 3-30-300 periaatteessa tavoitteena on 30 % latvuspeittävyys asuinaluekohtaisesti. Tulevaisuudessa onkin tavoiteltava latvuspeittävyyden nousua Hyvinkäällä asuinaluekohtaisesti 30 prosenttiin ja tehtävä latvuspeittävyyden tarkastelu myös kaupunginosittain säännöllisesti.

Latvuspeittävyyteen vaikuttaa myös yksityisten tonttien vehreys, ja puunkaato-ohjeistusta olisikin päivitettävä jatkossa, jotta ohjeistus kattaisi latvuspeittävyyteen liittyvää asiaa paremmin.

KEHITTÄMISTARPEET:

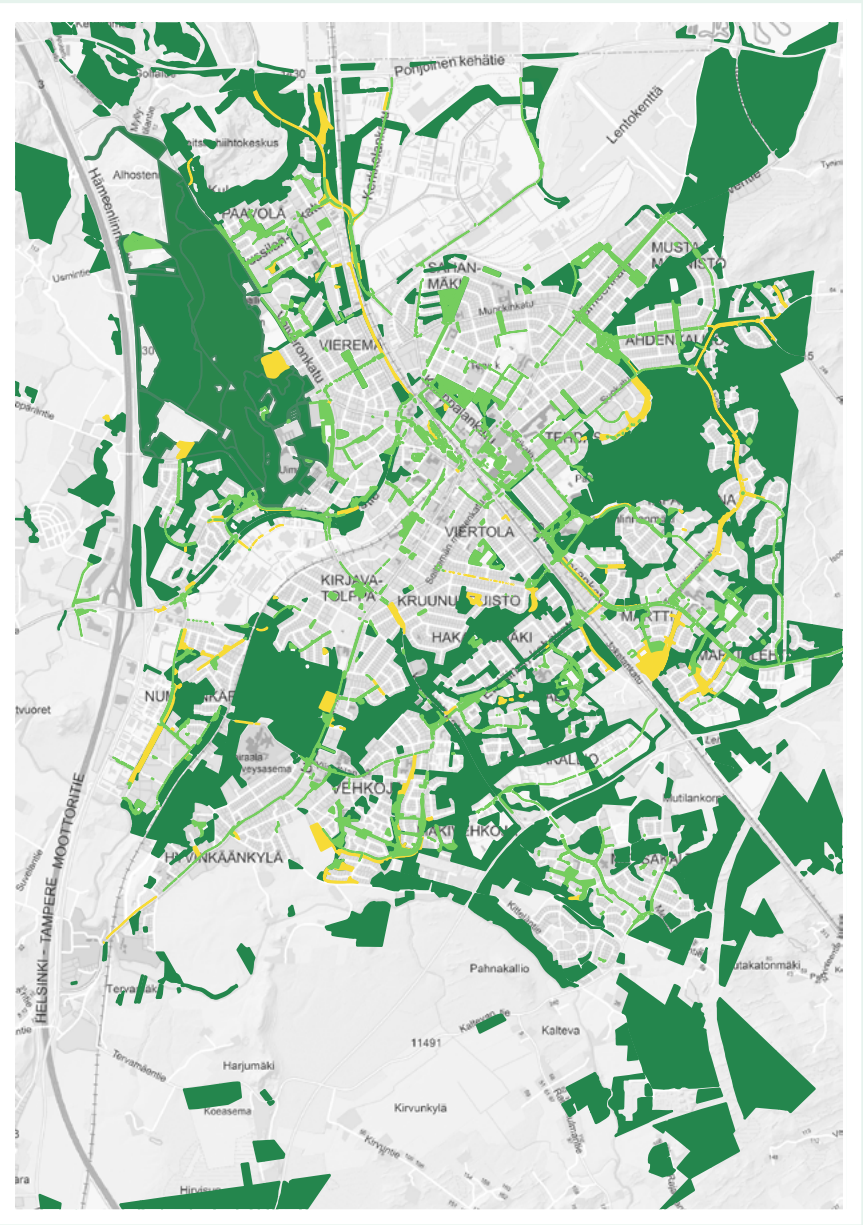
Latvuspeittävyyden tarkastelu myös kaupunginosittain 5 vuoden välein. Latvuspeittävyyden lisääminen asuinalueilla 30 prosenttiin ohjelmakauden aikana, esimerkiksi puita istuttamalla ja nykyisten puiden hyvinvoinnista huolehtimalla.

3.2. KAUPUNGIN OMISTAMIEN VIHERALUEIDEN ERI TYYPIT

Kaupunki omistaa erilaisia viheralueiksi luokiteltavia ja niinä hoidettavia alueita yhteensä hieman yli 2 300 ha. Viheralueet ovat monen tyyppisiä ja keskenään hyvin erilaisia. Tässä luvussa käydään läpi kaupungin omistamien viheralueiden erilaiset tyypit ja esitellään kuhunkin tyyppiin kuuluvia kohteita. Erilaisille viheraluetyypeille ja kohteille on esitetty ohjelmatyössä esiin nousseita kehittämistavoitteita.

Hyvinkäällä oli vuoden 2025 lopussa asemakaavoitettuja virkistys- ja suojaviheralueita yhteensä n. 973 hehtaaria.

Osa kaavoitetuista puistoalueista on yksityisessä omistuksessa tai muussa käytössä, joten ne eivät kuulu kaupungin omistamien alueiden pinta-aloihin. Toisaalta myös kaupungin omistamia muuhun käyttöön kaavoitettuja alueita hoidetaan viheralueina. Hoidettavat alueet ovat muotoutuneet erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisuusperiaatteella. Kaavoitetun ja hoidettavan viheralueen pinta-alojen välillä on siis ristiriitaisuuksia, jotka estävät näiden pinta-alojen suoran vertailun. Tässä luvussa esitellyt viheralueiden tyypit pitävätkin sisällään niin asemakaavoittamattomia alueita ja voimassa olevien asemakaavojen mukaisia viheralueita kuin myös esimerkiksi sellaisia tonttialueita, jotka ovat viheralueina hoidettavia alueita.

Kaupungin viheralueet

- Metsäalueet
- Rakennetut viheralueet
- Avoimet viheralueet

Kartta 5. Oheisessa kartassa on esitetty Hyvinkään kaupungin omistamia erilaisia viheralueita keskustaajamassa.

Edellisessä Viheralueohjelmassa 2011–2020 viheralueita luokiteltiin virkistysaluejärjestelmän avulla. Järjestelmän avulla pyrittiin kuvaamaan puistojen kaupunkikuvallista, toiminnallista ja historiallista merkitystä. Virkistysjärjestelmä käsitteli erilaisilla asemakaavamerkinnöillä kaavoitettuja puisto-, virkistys- ja suojaviheralueita. Virkistysaluejärjestelmän perusteella puistot ja muut kaavoitetut virkistysalueet luokiteltiin laajempiin keskuspuistoihin, kaupunkirakenteessa keskeisillä paikoilla sijaitseviin kaupunkipuistoihin, sekä asuinalueille sijoittuviin asuinalue- ja lähipuistoihin ja kaikkia näitä yhdistäviin viherväyliin.

Tässä viheralueohjelmassa on pyritty huomioimaan kaikki erilaiset kaupungin omistamat viheralueet, huolimatta niiden kaavoituksellisesta statuksesta, ja virkistysaluejärjestelmä ei ole näin ollen käytössä tässä viheralueohjelmassa. Alueet on tyypitelty niiden ilmiasun ja siihen vaikuttavien taustaseikkojen pohjalta. Näin ollen kaupungin omistamien viheralueiden tyypit -alaluvuissa käsitellään myös esimerkiksi entisiä maanottoalueita ja kaupungin omistamia rakentamattomia tonttialueita. Kokonaisuus painottuu kuitenkin virkistysaluejärjestelmän tavoin asemaavoitettuihin puisto- ja virkistysalueisiin sekä niillä oleviin toimintoihin.

Oheiseen taulukkoon on koottu kaupungin omistamilla maa-alueilla olevia, tässä luvussa esiteltäviä viheralueiden päätyyppejä. Esimerkiksi metsät koostuvat suojelualueista sekä taajama- ja talousmetsistä. Rakennetut viheralueet puolestaan pitävät sisällään puistoja, liikenneviheralueita ja joitakin laajempia kiinteistöjen pihaalueita. Taulukon Pinta-alatiedot ovat koottu alkuvuodesta 2026.

Taulukosta voidaan havaita, että valtaosa Hyvinkään viheralueista on erilaisiksi metsäalueiksi luokiteltavia alueita ja avoimien alueiden ja rakennettujen viheralueiden suhteellinen osuus on selvästi pieni metsiin verrattuna.

KEHITTÄMISTARPEET:

Viheralueiden määrä asukasta kohti pysyy vuoden 2026 tasolla.

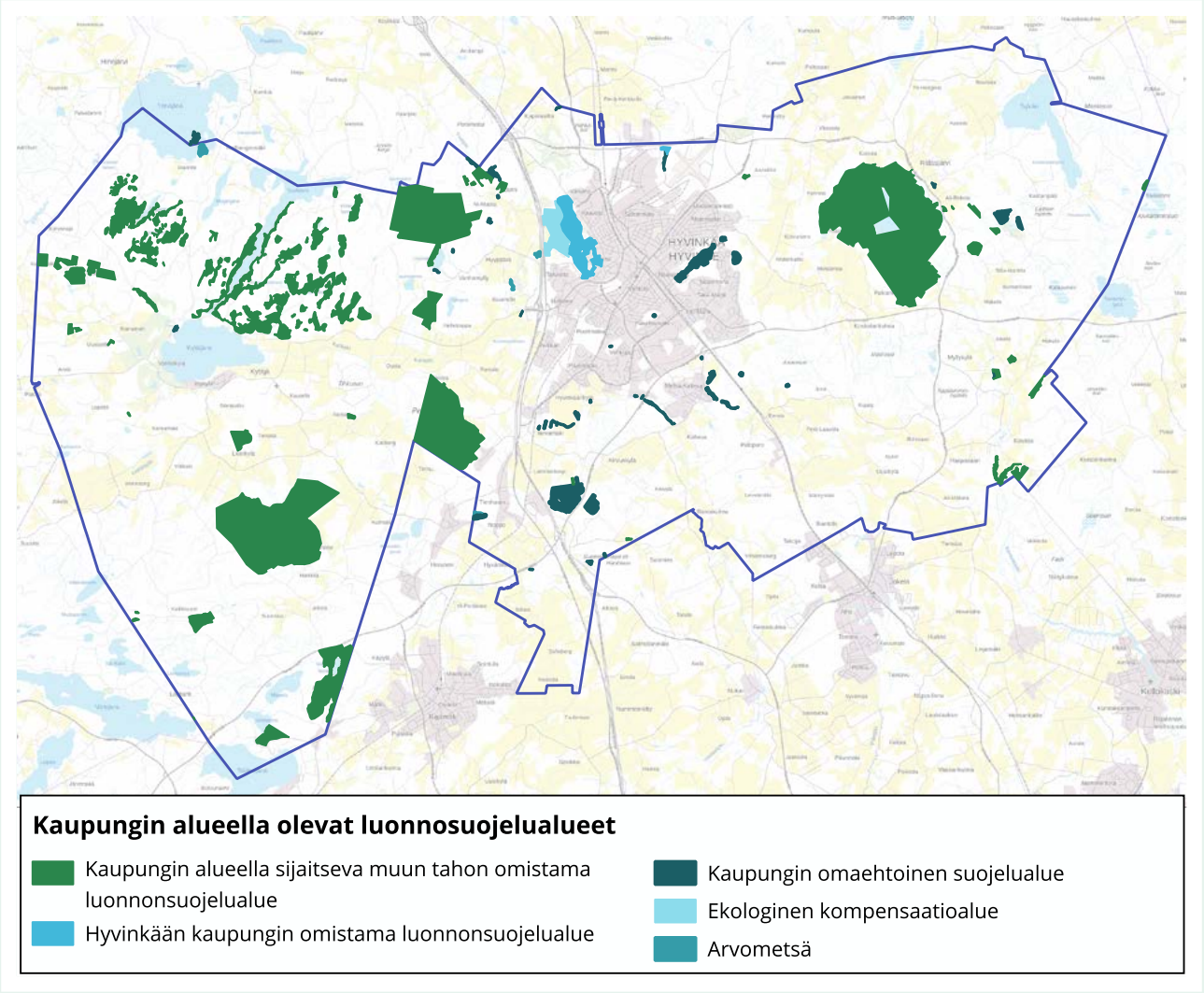
Viheralueen tyyppi:	Pinta-ala, hehtaareja	Pinta-ala, neliömetrejä	%-osuus viheralueiden pinta-alasta	Viheraluetta asukasta kohden
Metsät	2 090 ha	20 900 000 m²	91 %	445 m² / asukas
Avoimet alueet	35 ha	350 000 m²	2 %	7 m² / asukas
Rakennetut viheralueet	87 ha	870 000 m²	4 %	19 m² / asukas

Taulukko 2. Erityyppisten viheralueiden pinta-alat asukasta kohden Hyvinkäällä, väkiluvun ollessa vuoden 2025 lopussa 47015 henkilöä.

3.2.1. Luonnonsuojelualueet ja muut hoitotoimenpiteiden ulkopuolelle jätetyt alueet

Suojelualue on laissa tai viranomaisen päätöksessä määrätty alue, jolla on suojeltuja luontokohteita maa- tai vesialueilla. Suojelualueisiin ja muihin hoitotoimenpiteiden ulkopuolelle jätettyihin alueisiin kuuluvat tässä varsinaiset luonnonsuojelulain mukaan rauhoitetut luonnonsuojelualueet ja niihin välittömästi liittyvät, kaupungin omalla päätöksellä rauhoitetut tukialueet, joita on Sveitsinpuistossa.

Pääosa kaupungin omistamista luonnonsuojelualueista on metsiä. Suojelualueilla on voimassa alueen suojelupäätöksessä hyväksytyt suojelu- ja rauhoitusehdot. Näissä ehdoissa voi eri alueiden välillä olla eroavaisuuksia ja esimerkiksi joitakin hoitotoimia voidaan sallia alueella. Toisaalta ehdoissa voidaan kieltää kaikki hoitotoimet, ja esimerkiksi vieraslajit ja niiden poistotarve voi aiheuttaa tarpeen hakea suojelumääräyksistä poikkeamiseen lupaa.

Kartta 6. Hyvinkään luonnonsuojelualueet.

Sveitsinpuiston luonnonsuojelualue on 96 hehtaarin laajuinen osa Sveitsinpuistoa. Se on rauhoitettu luonnonsuojelualueeksi Uudenmaan lääninhallituksen päätöksellä 27.4.1989 YTM 535. Luonnonsuojelualue koostuu varsinaisesta harjualueesta sekä siihen rajautuvista reuna- ja välialueista. Alue on yleisesti tunnettu geologisista muodostumistaan, joita ovat muun muassa supat ja muinaisrannat. Sveitsinharju (74 ha) kuuluu valtakunnalliseen harjujensuojeluohjelmaan.

Sveitsinpuiston kasvillisuus on alueen vaihtelevan topografian takia moninaista ja vaihtelevaa, vaikkei lajisto olekaan kovin vaateliasta. Alueella on jyrkkärinteisiä harjanteita, syviä suppia ja laakeita soistumia, joten sieltä löytyy paitsi harjukasvillisuutta, myös erilaista lehto- ja suokasvillisuutta.

Sveitsinpuistoa on käytetty 1880-luvulta lähtien ulkoilu- ja virkistysalueena. Puiston historiassa on ollut monenlaista toimintaa pääosin ulkoiluun liittyen. Alueella on hiihdetty, hypätty mäkeä hyppyreistä, lasketeltu, esitetty näytelmiä ja pidetty kokouksia, sekä virkistytty raikkaassa ”vuoristoilmassa”. Erilaiset käyttömuodot ovat jättäneet omat jälkensä puiston maisemakuvaan – maasto on paikoin kulunutta ja polkuja on runsaasti. Kovasta käytöstä huolimatta Sveitsinpuiston luonne metsäisenä puistona on säilynyt melko hyvin.

Sveitsinpuiston vuonna 2016 uudistettu hoito- ja käyttösuunnitelma koskee koko Sveitsinpuiston aluetta (n. 200 ha). Hoito- ja käyttösuunnitelma mahdollistaa pienimuotoisten metsänhoitotoimenpiteiden toteuttamisen luonnonsuojelualueella, suunnitelmassa esitetyillä kulttuurivyöhykkeellä, sekä suojelualueen ulkopuolisella puistometsävyöhykkeellä.

Sveitsinpuiston luonnonsuojelualueen vieressä tukialueena toimiva luonnonmetsävyöhyke on kooltaan 27,5 ha. Luonnonmetsävyöhyke on jätetty kaupungin metsäsuunnitelman ulkopuolelle ja alueen mahdolliset hoitotoimet on määritelty Sveitsinpuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa. Metsänhoitotoimet rajataan luonnonmetsävyöhykkeellä turvallisuuden kannalta välttämättömiin, pystyyn kuolleiden, käytävälle mahdollisesti kaatuvien puiden poistoon sekä käytävän reunojen pensaskerroksen harventamiseen niin, että näkyvyys sivuille riittää ylläpitämään liikkujan turvallisuudentunnetta. Pääosa alueesta saa kehittyä luonnontilaisena.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on myös vahvistettu erilaiset luonnonsuojelualueella mahdolliset virkistyskäyttömuodot reittien osalta. Sveitsin alueelle kohdistuu suurta käyttöpainetta sen keskeisen sijainnin ja erilaisten mahdollisuuksien vuoksi. Käyttöpainetta tuleekin yhteensovittaa luonnonsuojelullisten arvojen kanssa.

Sveitsinpuiston luonnonsuojelualueen lisäksi toinen kaupungin omistama tärkeä luonnonsuojelualue sijaitsee Niinistönpuistossa. **Niinistönkorven lähteikkö** -niminen, 2,7 hehtaarin suuruinen luonnonsuojelualue on rauhoitettu Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksellä 25.8.2017 UUDELY/6615/2017. Alue on merkittävä ja Uudellamaalla poikkeuksellisen hyvin säilynyt suo- ja pienvesiluonnon kokonaisuus, jossa tavataan huomionarvoista kasvilajistoa. Alueella esiintyy ainakin kaksi valtakunnallisesti uhanalaista, kaksi silmälläpidettävää ja alueellisesti uhanalaista sekä yksi alueellisesti uhanalainen kasvilaji.

Varsinaisten luonnonsuojelualueiden lisäksi kaupunki omistaa esimerkiksi PEFC-metsäsertifioinnin kriteeri 10:n mukaisia arvokkaita elinympäristöjä, Metsälain 10 §:ssä mainittuja erityisen tärkeitä elinympäristöjä ja Luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisia suojeltuja luontotyyppejä. Näiden **arvometsäkohteiden** tiedot kerättiin vuonna 2019 valmistuneeseen metsäsuunnitelmaan. Suunnitelman teossa käytettiin apuna myös lukuisia Hyvinkään alueesta laadittuja luonto- ja elinympäristöselvityksiä sekä yleiskaavojen SL merkinnällä osoitettuja alueita.

Vuonna 2021 tehtiin Hyvinkään kaupungin metsien luonnonsuojeluselvitys, jonka tarkoituksena oli selvittää Hyvinkään kaupungin omistuksessa olevien metsien luonnonsuojelullinen tila ja kartoittaa mahdolliset suojeltavat kohteet. Selvityksessä nähtiin merkittävänä tekijänä koko Uudenmaan alueen näkökulmasta Hyvinkään kaupungin metsien puuston korkea ikä ja metsäluonnon luonnontilaisuus. Hyvinkään kaupungin alueelta löytyy sellaisia luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia metsiä, joita ei enää paljoakaan löydy Uudeltamaalta tai koko Etelä-Suomesta. Selvityksen mukaan Hyvinkään metsillä onkin merkitystä koko Etelä-Suomen metsäluonnon kannalta.

Hyvinkään kaupungilla on omaehtoisessa suojelussa metsiä tällä hetkellä 234 ha. Näiden lisäksi Härkävehmaansuolla on 61,2 ha suuruinen ekologisen kompensaation alue, josta on kerrottu tarkemmin luvussa 3.2.2. Omaehtoisen suojelun ja ekologisen kompensaation alueet käsitellään metsäsuunnittelussa suojelualueina, ja ne vastaavat noin 14 % metsäsuunnitelman pinta-alasta. Niille ei ole tehty hakkuu- tai hoitoesityksiä metsäsuunnitelmassa, joten niille olisi tarpeen tehdä hoitotoimenpidesuunnitelmat.

Luonnonsuojelualueiden lajistoa haastaa monet tekijät, samoin kuin muillakin metsäalueilla. Vieraslajit voivat aiheuttaa uhkaa alueen alkuperäiselle, suojellulle lajistolle leviämällä suojelualueelle. Sveitsinpuiston lähialueilla tavataan vieraslajeja osin jopa suurissa määrin, ja pienialaisesti vieraslajeja on tavattu suojelualueenkin puolella. Sveitsinpuistossa on havaittu lisäksi kasvintuhoojista ainakin kuusia kuivattaneita kirjanpainajia. Biologisten uhkien torjunta luonnonsuojelualueilla on usein haastavaa ja vaatii laajaa ennakkosuunnittelua. Lisäksi ilmastonmuutoksen aiheuttamat sään ääri-ilmiöt, kuten myrskyt ja maastopalot aiheuttavat tuhoa myös luonnonsuojelualueella. Lisäksi ulkoilu- ja virkistystoiminta voi lisätä maanpohjan kulumista ja kuluttaa kasvillisuutta.

KEHITTÄMISTARPEET:

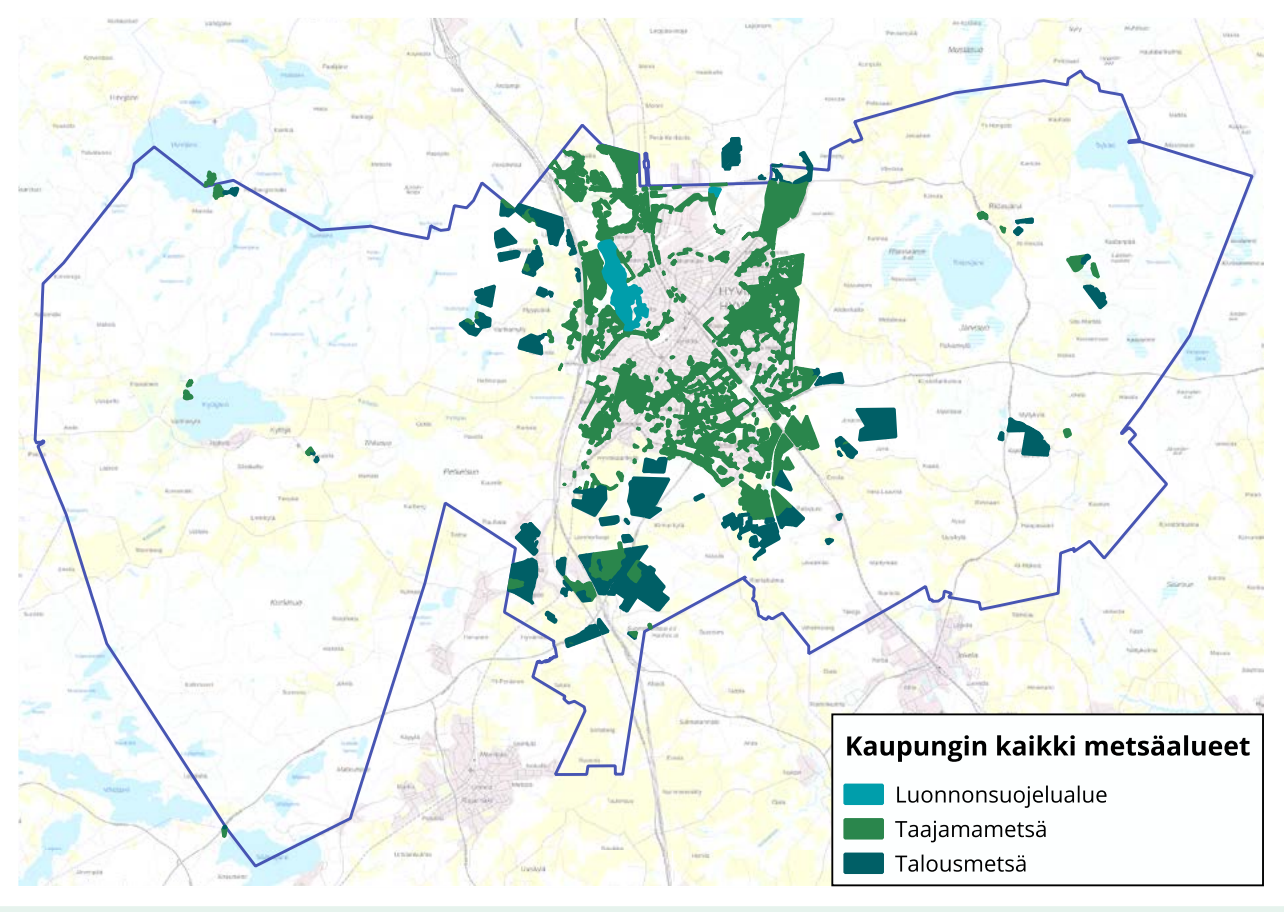
Tehdään omaehtoisille suojelualueille hoitotoimenpidesuunnitelmat.

3.2.2. Hakkuu- ja hoitotoimenpiteiden piirissä olevat metsät

Hyvinkään kaupunki omistaa talous- ja taajamametsiä yhteensä noin 2100 hehtaaria, kun lukuun ei lasketa niissä sijaitsevia luonnonsuojelualueita. Talousmetsiä on noin 1100 hehtaaria ja taajamametsiä on noin 990 hehtaaria. Metsänomistuksessa tapahtuu jatkuvia muutoksia maanomistuksen muutoksien sekä yhteiskunnan rakentamisen vuoksi.

Metsät ovat suomalaisille tärkeä virkistysympäristö, ja tutkimusten mukaan luonto on myös keskeinen kaupunkiympäristön laatutekijä. Pidetyimpiä metsiä ovat hyvin hoidetut, avarat ja väljät metsiköt, joiden puusto on kookasta, joissa on hyvä näkyvyys mutta kuitenkin runsaasti kasvillisuutta ja vaihtelua. Myös metsien kulkukelpoisuus ja näköalat ovat keskeisiä ulkoilijoiden viihtyvyyteen vaikuttavia tekijöitä.

Hyvinkään kaupungin ilme on hyvin metsäinen ja metsien merkitys kaupunkilaisille on suuri. Siksi on tärkeää, että metsien hakkuu- ja hoitotoimenpiteillä ne pidetään elinvoimaisina, siisteinä ja turvallisina ihmisille liikkua ja virkistäytyä. Metsien virkistyskäyttö, suojelulliset tarpeet sekä maisemalliset arvot ja toisaalta taloudellinen toiminta metsissä ovat kuitenkin keskenään osittain ristiriitaisia, ja niiden toteuttaminen vaatii huolellista suunnittelua sekä yhteensovittamista. Kaupungin omistamien metsien hoitoa, hoidon suunnittelua ja niiden käyttöä ohjaa teknisen lautakunnan hyväksymä Hyvinkään kaupungin omistamien metsien hoidon ja käytön tavoitteet- linjaus.

Kartta 7. Kartalla on esitetty Hyvinkään kaupungin omistamat metsät jaoteltuna taajama- ja talousmetsiin. Kartalla näkyvät myös kaupungin omistamat metsäiset luonnonsuojelualueet.

Kaupungin omistamien metsien hoito suunnitellaan 10 vuodeksi kerrallaan. Nykyinen metsäsuunnitelma on voimassa vuoteen 2029 asti. Nykyinen metsäsuunnitelma on laadittu monitavoitteisen metsänhoidon periaatteita noudattaen eli metsäsuunnitelman kuviokohtaisissa hoito- ja hakkuuehdotuksissa otetaan huomioon virkistyskäytölliset, maisemanhoidolliset ja taloudelliset vaatimukset sekä luontoarvot. Käytännössä suunnitelmaan tulee jatkuvia muutoksia maanomistuksen muuttuessa ja kaavoituksen edistyessä. Vuosittain tehtävien metsätöiden hakkuu- ja hoitosuunnitelmat kohdetietoineen hyväksytetään teknisellä lautakunnalla.

Hakkuita ei tehdä eläinten lisääntymisaikana 1.4.–15.7. Poikkeuksena tästä ovat välttämättömät työmaahakkuut, myrskytuhojen korjaaminen, kirjanpainajan leviämisen estäminen sekä taajamametsissä vaarallisten puiden poistot.

Talousmetsät sijaitsevat kaupunkirakenteen ulkopuolella tai etäämmällä asutuksesta. Talousmetsiin voi sisältyä myös luonnon arvokohteita tai ulkoilu- ja virkistysmetsiä, joiden osalta hoidon tavoitteet ja metsien käsittely poikkeavat ympärillä olevista talousmetsistä. Luonnon arvokohteita ovat muun muassa Usminkallion lakialueet ja jyrkänteet, Jätinlukkojen supat ja Hirvisuon ojittamattomat alueet. Ulkoilu- ja virkistysmetsiä ovat Hirvijärven virkistysalueen ja Usmin metsät.

Talousmetsien käsittelyssä noudatetaan Tapio Oy:n metsänhoidon suosituksia ja PEFC-metsäsertifioinnin kriteerejä. Metsätöiden suunnittelussa tarkastellaan myös metsän ekologista toimintaa ja eheyttä, sekä luonnonmonimuotoisuutta ja siihen liittyviä arvoja, vesivaroja, maaperää sekä herkkiä ekosysteemejä ja alueita. Talousmetsäalueilla sijaitsee myös kaavoitukseen tulossa olevia ja myöhemmin rakennettavia alueita. Näiden alueiden puustoa valmennetaan kestämään ja sopeutumaan rakentamisen aiheuttamiin muutoksiin. Myyntiin tulevilta tonteilta ei hakata puustoa tarpeettoman aikaisin.

Talousmetsien monimuotoisuutta pyritään lisäämään jättämällä säästöpuita, riistatiheiköitä, nostamalla lehtipuuosuutta ja tekemällä pökkelöitä, joista muodostuu pystylahopuita. Lahopuun määrää lisätään jättämällä kuolleet puut ja osa kaadetuista puista metsään. Pienialaisia kohtia voidaan jättää kokonaan metsänkäsittelyn ulkopuolelle.

Taajamametsiin kuuluvat kaikki asemakaava-alueella sijaitsevat metsät, jotka eivät ole rakennettuja puistoja. Taajamametsiin kuuluu asemakaavoitettuja puisto- ja suojaviheralueita, katualueiden metsäisiä reuna-alueita ja rakentamattomia tontteja. Lisäksi taajamametsiin luetaan keskustaajaman rakenteen sisällä olevat, vielä asemakaavoittamattomat alueet, kuten Sonninmäen alue, sekä keskustaajaman ulkopuolella asutuksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevat metsät. Taajamametsät voivat sisältää luonnon arvokohteita, joita käsitellään luonnon monimuotoisuuden, maiseman tai muiden ominaispiirteiden vuoksi varovasti tai jätetään kokonaan käsittelyiden ulkopuolelle. Suurin yksittäinen arvometsäkohde on Tehtaansuon luonnontilaiset korpikuusikot kivennäismaasaarekkeineen.

Sijaintinsa ja intensiivisen ulkoilukäytön vuoksi taajamametsät ovat kaupungin tärkeimpiä metsäalueita ja niiden hoitoon kohdistuu myös kaupunkilaisten suuri mielenkiinto. Taajamametsiä hoidetaan metsähoitosuunnitelman mukaisesti asuinalue kerrallaan. Taajamametsien hoitokohteista julkaistaan kohdetiedot kulloisenkin hakkuukauden alussa syksyisin. Taajamametsien hakkuista tiedotetaan ennen hoitotoimien aloittamista postilaatikoihin jaettavalla kirjeellä niitä asukkaita, joiden tontti rajoittuu kulloinkin tehtävään kohteeseen. Tässä yhteydessä tarjotaan asukkaille myös mahdollisuus esittää toiveita tehtävistä toimenpiteistä. Poikkeuksen tästä muodostavat pienpuuston ja nuoren metsän hoitotyöt, joita tehdään yleensä liian pusikoitumisen estämiseksi raivaussahatyönä sen jälkeen, kun kohde on vuoden tai kaksi aiemmin käyty lävitse metsänhoitotöissä.

Metsänhoito taajamametsissä pyritään suorittamaan kullakin asuinalueella 10–15 vuoden kiertoajalla. Lyhyt kiertoaika antaa mahdollisuuden käyttää kevyempiä hoitotoimia, jolloin maisemalliset vaikutukset jäävät vähäisemmiksi. Tapauskohtaisesti harvennushakkuita voidaan toteuttaa normaalia varovaisemmin tai voimakkaammin, esimerkiksi asukkailta saatavan palautteen takia tai kohteen luonteesta johtuen. Toimenpiteet tehdään kuitenkin niin, että samalla kohteella tarvitaan seuraavia hoitotöitä aikaisintaan 10 vuoden kuluttua.

Kuva 9. Polku Terveysmetsässä Tehtaansuon metsäalueella.

Taajamametsien hoidossa korostuu erityisesti niiden virkistyskäytön mahdollisuuksien turvaaminen ja toisaalta puuston suojavaikutus. Puuston elinvoimaisuus, metsien kulkukelpoisuus ja vaihtelevuus ovat hoidon keskeisiä tavoitteita. Mäntyvaltaisia metsiköitä voidaan kasvattaa hyvinkin vanhoiksi. Vanhojen metsien terveydentilaan kiinnitetään huomiota ja esimerkiksi tervasrososta kärsivät puut ja niiden hakkuutähteet poistetaan. Samoin menetellään turvallisuussyistä selvästi yli-ikäisten tai sairaiden puuyksilöiden kohdalla. Taajamametsien monimuotoisuutta lisätään suosimalla lehtipuita, jättämällä lahopuuta maastoon, kehittämällä puuston monikerroksellisuutta lisäämällä valoisuutta kenttäkerrokseen, sekä jättämällä pienialaisia kohtia kokonaan metsänkäsittelyn ulkopuolelle. Taajamametsien hakkuissa jätetään teiden ja katujen varsille riittävästi puustoa melusuojaksi.

Taajamametsiä uudistetaan pienipiirteisesti ja luontaisesti aina, kun se maaperän ja olemassa olevan puuston kannalta on tarpeellista ja mahdollista. Metsiä voidaan uudistaa myös tekemällä pieniä, alle 0,3 hehtaarin avohakkuita. Uudistusaloja ei varsinaisesti muokata, mutta hakkuutähteiden poiston yhteydessä maanpintaa voidaan kevyesti rikkoa taimettumisen varmistamiseksi. Täydennysistutuksia tehdään, mikäli uudistusalat eivät taimetu luontaisesti kasvatuskelpoisilla puulajeilla.

Taajamametsien hakkuissa jätetään kaadettuja runkopuita kehittymään lahopuiksi. Lahopuita ei yleensä jätetä kulkureiteille tai niiden välittömään läheisyyteen, eikä myöskään aivan pienille, asutuksen tai teiden vieressä oleville metsiköille. Kirjanpainajan torjunnassa voidaan jättää tilapäisesti kuusitukkeja hetkellisesti syöttipuuksi metsäalueille toimimaan kirjanpainaja-ansoina. Näitä voidaan jättää myös esimerkiksi reittien varsille. Hakkuutähteet kerätään pois tai haketetaan asutuksen, käytävien ja polkujen välittömästä vaikutuspiiristä. Polkuverkoston kulkukelpoisuutta ei heikennetä metsänhakkuilla, eikä luonnonpolkuja käytetä metsänkorjuussa ajourina.

Jatkuvan kasvatuksen menetelmiä voidaan soveltaa pienialaisesti kuusen kasvatukseen soveltuvilla kasvupaikoilla, jos puuston rakenne on valmiiksi sopiva poimintahakkuiden toteuttamiseen. Kuivahkoille kankaille (puolukkatyyppi) helposti syntyvä kuusialikasvos ei muodosta kasvatuskelpoista valtapuustoa. Kuusialikasvosta kuitenkin säästetään ryhmittäin muodostamaan mäntymetsään kerroksellisuutta ja parantamaan eläinten olosuhteita.

Taajamametsien hakkuissa käytetään pääasiassa metsureita, mutta myös koneellinen hakkuu on mahdollista. Valittaessa korjuumenetelmää kiinnitetään huomiota menetelmän aiheuttamiin korjuujälkiin kokonaisuudessaan.

Kaupungin taajamametsiä koskien saadaan asukkailta jonkin verran toiveita ja palautetta myös yksittäisten puiden kaatotarpeista kaupungin metsäalueilta. Kaatotarpeiden syynä voi olla esimerkiksi kaatumisvaarassa oleva laho tai kuollut puusto. Pääsääntöisesti lahoja tai kuolleita puita poistetaan virallisten kulkuväylien välittömästä läheisyydestä ja tonttien reunoilta, kun puut voivat aiheuttaa kaatuessaan riskitilanteita. Yksittäisiä lahoja tai huonokuntoisia puita ei pääsääntöisesti poisteta keskeltä metsäalueita ja epävirallisten polkujen läheisyydestä, vaan ne jätetään lisäämään luonnon monimuotoisuutta.

Toiveita puiden poistosta saadaan myös niiden aiheuttamaksi koetun varjostus- tai roskaamishaitan vuoksi. Puiden varjostus tai ”roskaaminen” ei kuitenkaan ole puiden kaatoperuste. Myöskään aurinkopaneeleille aiheutuva varjostushaitta ei ole peruste kaupungin puiden kaatoon, sillä puut itsessään vaikuttavat alueen pienilmastoon lämpötilaeroja tasaavasti ja viilentävästi sekä vaikuttavat hulevesien tasaisempaan kiertoon sen lisäksi, että ne muodostavat alueelle vihreää maisemakuvaa.

Rakentamishankkeissa on otettu valtakunnallisesti käyttöön vapaaehtoinen ekologinen kompensaatio, joka vaikuttaa myös kaupunkimetsiin. Ekologisen kompensaation avulla ihmisen toiminnasta luonnon monimuotoisuudelle yhtäällä aiheutunut haitta hyvitetään lisäämällä luonnon monimuotoisuutta toisella alueella. Ekologinen kompensaatio on mahdollinen, jos rakentamisen haittoja ei voida estää tai lieventää. Ekologinen kompensaatio edistää osaltaan tavoitetta luontokadon pysäyttämisestä vuoteen 2030 mennessä. [26] Vuonna 2025 Hyvinkäällä otettiin ensimmäistä kertaa käyttöön ekologinen kompensaatio Keskon Onnelan rakennushankkeessa. Kesko hyvittää rakentamisen aiheuttamaa luontohaittaa Hyvinkään kaupungin omistamalla metsäalueella Härkävehmaansuolla, jossa 61,2 hehtaarin kokoinen alue on vuokrattu luontoarvojen tuottamisalueeksi Keskolle 30 vuodeksi. Hyvinkään kaupungin ja Keskon sopimus toimii pilottina, joka voi tulevaisuudessa toimia mallina muille kunnille ja yrityksille ekologisen kompensaation toteuttamisessa.

Aikaisemmassa Viheralueohjelmassa 2011–2020 esiteltiin virkistysaluejärjestelmä, jossa keskuspuistoihin luettiin kuuluvaksi metsäalueista Sveitsinpuisto ja Kulomäki, Tehtaansuo, Sonninmäki ja Hyvinkäänkylän maisema-alue. Virkistysaluejärjestelmä ei ole enää terminä käytössä tässä viheralueohjelmassa, mutta kyseiset alueet ovat taajamametsistä eniten käytettyjä ulkoiluun ja virkistykseen. Niiden merkitys kaupunkilaisille ja virkistyskäytölle on tunnistettu huomattavaksi, ja virkistysarvoja vaalitaan jatkossakin.

Sveitsinpuistoon on tehty edellisen viheralueohjelman jälkeen kulttuuripolku ja luontopolku. Tehtaansuon pohjoisreunalle on rakennettu Värimestarinpuisto, jossa on muun muassa hulevesilampia, niittyjä ja talvisin mahdollisuuksien mukaan puistoluistelureitti. Sonninmäessä ei ole voimassa olevaa asemakaavaa. Kaavoituksen tavoitteena on ollut tutkia mahdollisuus sijoittaa uusi katuyhteys Kytäjänkadun ja Sairaalankadun välille Sonnimäen Hangon radan puoleiseen osaan, ja turvata samalla alueen lähivirkistysarvot ja ottaa huomioon alueen ulkoilureitistö ja sen merkitys osana laajempaa viheralueverkostoa. Kaava on palautettu valmisteluun vuonna 2024. Puolimatkan puutarha-alue ei ole tällä hetkellä aktiivisen hoidon piirissä.

KEHITTÄMISTARPEET:

Metsien sopeutumiskykyyn ilmastonmuutokseen nähden kiinnitetään huomiota sekä nykyisellä että tulevilla metsäsuunnitelmakausilla. Lisätään luonnon monimuotoisuutta metsissä muuttuvaan ilmastoon soveltuvien puulajivalintojen ja erilaisten hoitotoimien kautta.

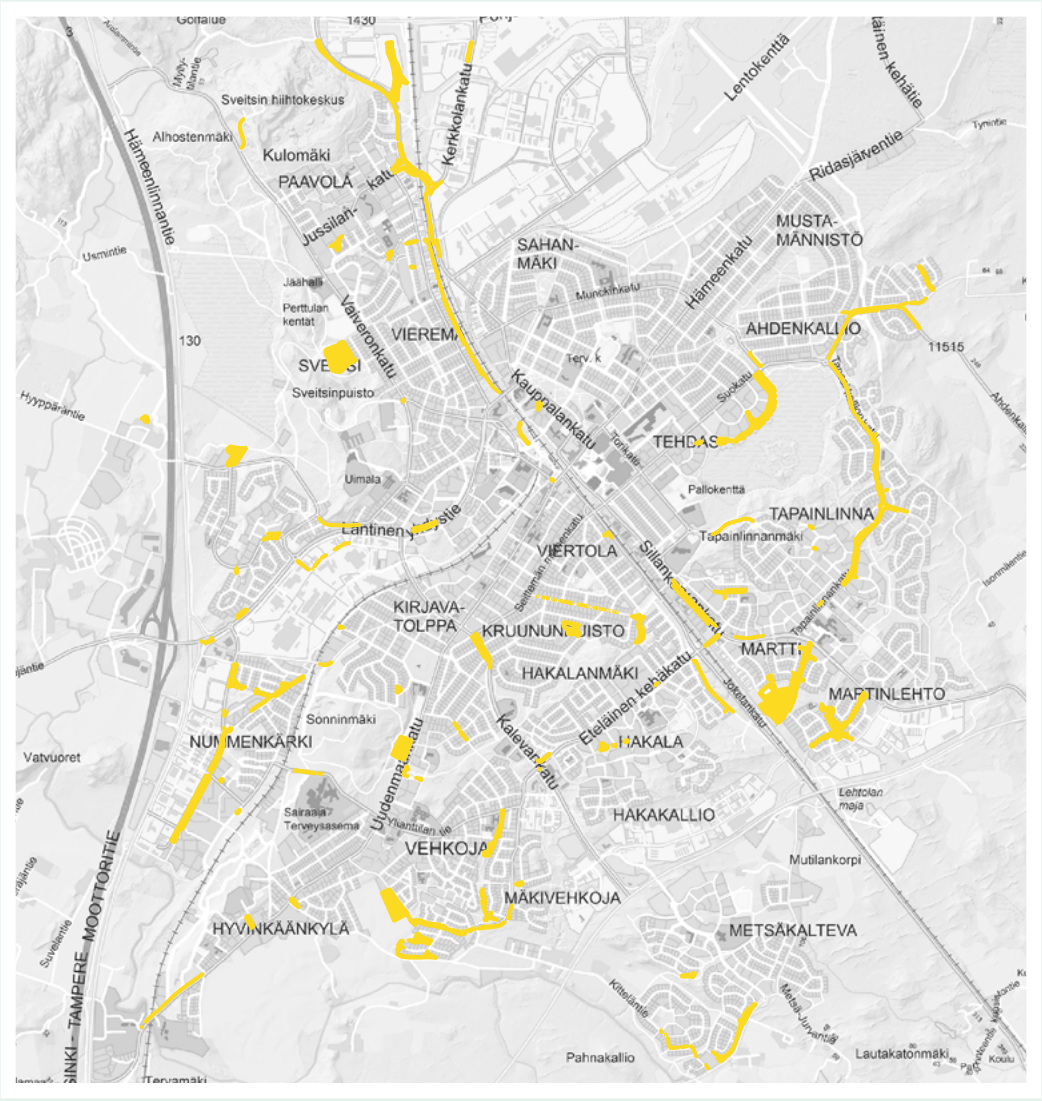
3.2.3. Avoimet alueet

Avoimiin alueisiin kuuluu erilaisia niittyalueita puistoissa ja liikennealueilla, peltoja, laitumia sekä muita avoimena pidettäviä alueita, kuten sähkölinjojen alustoja. Avoimet alueet ovat merkittävä osa kaupunkiympäristöä ja viherverkkoa, ja ne muodostavat tärkeitä perinnemaisemia. Niityt ovat myös monikäyttöisiä virkistysalueita, joita voi käyttää esimerkiksi ulkoiluun sekä kesällä että talvella. Niittyalueet ovat lisäksi tärkeitä luonnon monimuotoisuuden kannalta. Niityt tarjoavat elintilaa esimerkiksi avoimen paikan kasvillisuudelle ja hyönteisille.

Hyvinkään puistoalueilla niittyjä on yhteensä n. 27 hehtaaria ja liikenneviheralueilla yhteensä n. 8 hehtaaria. Tässä luvussa ei ole mukana katujen reunaniittona niitettävät tien- ja ojanpenkereet. Martissa sijaitsevat laajimmat kaupungin omistamat niittyalueet, Ampujanpuiston ja Martinniitynpuiston alueilla. Muita kaupungin niittyalueita on esimerkiksi vuonna 2019 perustettu ns. Kivimadon alue Mantelinpuistossa sekä 2020-luvulla toteutettu Värimestarinpuiston niitty Tehtaansuon alueella.

Niittyjä on Hyvinkäällä puistoalueiden lisäksi myös katuviheralueilla, esimerkiksi Tapainlinnan–Tanssikallionkadulla, jossa liikenneviheralueiden niityt ovat kehittyneet osin jo kahden vuosikymmenen ajan. Näiltä pääosin kadun ajoradan ja kevyen liikenteen väylän välikaistalla sijaitsevilta niittyalueilta on löydetty runsaasti perhoslajeja, ja perhosharrastajat ovatkin olleet innoissaan perhosten elinolojen parantumisesta kaupunkialueella. Tapainlinnan ja Ahdenkallion lisäksi niittyjä on liikenneviheralueilla esimerkiksi Martinkadulla, Härkävehmaankadun kiertoliittymässä sekä Kravunarkunkadulla.

Kartta 8. Hyvinkään avoimet viheralueet.

Kuva 10. Tapainlinnan liikenneviheralueen niitty kukkii kesällä monilajisena.

Paikoin on havaittu, että katuviheralueen niityksi tarkoitettuja alueita leikataan säännöllisesti nurmikkona lähialueen asukkaiden tai muiden toimijoiden leikkaamana. Näin toimittaessa niitty ei pääse kehittymään suunnitelmassa esitetyn mukaiseksi alueeksi. Usein kohteet ovat pienialaisia liikenteenjakajia tai välikaistoja, joissa niitty ei ole kehittynyt kovin hyvin. Niittyalueiden sijoittelussa liikennealueille tulee jatkossa ottaa tarkemmin huomioon ympäröivä maankäyttö ja niittyalueiden koko niin, että niityksi tehtävät alueet ovat kooltaan riittävän suuria ja kehittymiskelpoisia.

Niittyalueita olisi mahdollista lisätä kaupungin viheralueille tulevaisuudessa. Esimerkiksi puistoissa sijaitsee laajoja nurmialueita, joista osa olisi mahdollista muuttaa niityksi. Myös olemassa olevia niittyjä on mahdollista kehittää hoidon avulla monimuotoisemmaksi. Erilaisessa kasvuympäristössä olevat niityt kehittyvät erilaisiksi. Niitylle kehittyvään lajistoon vaikuttaa esimerkiksi paikan maalaji, alueen siemenpankki tai kylvetyt siemenet sekä niityn hoito. Kunnossapidon ohjeita tulee arvioida uudelleen ja tehdä tarvittavia muutoksia, jotta luonnon monimuotoisuuden katoaminen hidastuisi ja niittyjen lajisto olisi jatkossa monipuolinen. Tievarsiniitot tulee ajoittaa niin, että kasvit ovat ehtineet siementää ennen niittoa. Myös niittyjen toiminnallisuutta on mahdollista lisätä esimerkiksi leikkaamalla niityille polkuja, sijoittamalla penkkejä niittyjen lähistöön tai esimerkiksi talvisin niityillä voisi olla esimerkiksi pulkkamäki tai hiihtolatuja.

Puistoissa ja liikenneviheralueilla sijaitsevien niittyjen lisäksi Hyvinkäältä löytyy keskustaajaman läheisyydestä niin **hevos-, lammas-**, kuin **lehmälaitumia**. Hevoslaitumet sijaitsevat lähinnä Hyyppärän alueella, jossa kaupungin omistamalla maalla laitumia on noin 36 hehtaaria. Laidunalueet on vuokrattu yksityisille toimijoille, eivätkä ne näin ollen ole kaupungin hoidossa. Keskustaajamaa lähimmät lehmä- ja lammaslaitumet sijaitsevat Hyrian mailla Hyvinkäänkylässä. Lisäksi yksityisillä maanomistajilla on laitumia eri puolilla Hyvinkäätä.

Niittyjen ja laitumien lisäksi avoimiin viheralueisiin kuuluvat **maisemaniityt**. Ne voivat olla viljelymaisemaa, virkistysalueita tai puistoa, ja sijaita taajamassa tai haja-asutusalueella. Palsta- ja kaupunkiviljelyalueet, jotka muokataan vuosittain peltoviljelyn menetelmin, lasketaan myös maisemapelloiksi. Näistä alueista on kerrottu enemmän luvussa 3.3.5 kaupunkiviljely. Hyvinkään kaupungilla ei ole kaupunkiviljelyalueiden lisäksi varsinaisia maisemaniittyjä, mutta pienialaisia kokeiluja on tehty muun muassa Parsijanpuistossa.

Kaupunki saa kuitenkin säännöllisesti toiveita maisemaniityistä, ja syksyllä 2024 toteutetussa viheraluekyselyssä kukkaniittyjä ja luonnon monimuotoisuutta tukevia avoimia viheralueita toivottiin lisättävän. Mahdollisia maisemaniittyjen paikkoja tulisikin kartoittaa, ja sopiville paikoille perustaa maisemaniittyjä.

Avoimiin alueisiin kuuluvat myös **pellot**. Hyvinkäällä viljellään sekä yksityisillä että kaupungin vuokrapelloilla ravinnon tuotantoon enimmäkseen viljakasveja. 2020-luvulla Hyvinkään kaupunki on vuokrannut vuosittain noin 170–255 ha peltoa viljelijöille, vuonna 2026 peltoa vuokrataan 255 ha. Vuokratuilla pelloilla viljellään paljon viljoja, mutta osa vuokrapelloista on myös esimerkiksi erilaisia heinä- ja kesantopeltoja.

Ravinnontuotannon lisäksi viljellyt pellot ovat maisemallisesti tärkeitä. Kulttuurimaisemaksi mielletään yleensä ihmisten raivaamat ja viljelemät pellot sekä laidunmaat, mutta myös kaupunki- ja kylämaisemat ovat kulttuurimaisemia. Hyvinkäältä löytyy paikallisesti arvokkaita pääosin avoimen maiseman maisema-alueita Hyvinkäänkylästä, Veikkarin eteläpuolelta sekä Hyyppärän hevosharrastusalueen peltomaisemasta. Maisemallisesti arvokkaat peltoalueet ovat suurelta osin yksityisessä omistuksessa. Kulttuurimaisemallisesti merkittäviä yksityisessä omistuksessa olevia peltokokonaisuuksia on myös Kytäjällä, Nopossa ja Palopuron alueella. Paikallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja maisemallisesti arvokkaiden peltoalueiden tulisi jatkossakin säilyä avoimena peltoalueena.

Avoimiin alueisiin lasketaan lisäksi taajaman väylien varrella olevat avoimet tai puoliavoimet alueet sekä sähkölinjojen alustat. Usein näillä alueilla maanomistaja on joku muu kuin kaupunki. Kaupungin omistuksessa olevilla avoimilla alueilla hoidon tavoitteena on pitää alueet avoimina vesakonpoistolla.

KEHITTÄMISTARPEET:

Selvitetään niittyverkoston nykytilanne ja tarvittavat kehitystoimet niittyjen kehittämiseksi. Niittyverkoston kehittäminen kaupungin omistamilla viheralueilla uusia niittyjä perustamalla ja vanhoja kehittämällä. Niittykohtaisten hoito-ohjeistuksien tekeminen ohjelmakauden aikana. Hoito-ohjeistuksessa on tarpeen ottaa useiden kohteiden osalta kantaa myös kasvilajiston monipuolistamisen mahdollisuuksiin. Kartoitetaan myös mahdollisia paikkoja maisemaniityille ja sopivan paikan löydyttyä perustetaan maisemaniittyjä.

Kuva 11. Viljapelto Hyvinkäällä.

Kuva 12. Parantolanpuistossa on Hyvinkäälle tyypillisesti paljon mäntyjä.

3.2.4. Rakennetut viheralueet: Puistot

Hyvinkään keskustaajaman viheralueiden omaleimainen ilme on syntynyt alueen luonnonolojen ja kaupungin kehittymisen aikana tehtyjen valintojen myötä. Hyvinkään keskustaajama on rakentunut Salpausselän reunamuodostuman laelle mäntykankaalle. Hyvinkään ensimmäinen kaupunginpuutarhuri Erkki Melaja toi esille ajatuksen Hyvinkäästä metsäkaupunkina, jossa alkuperäistä metsää pyritään säilyttämään viheralueilla mahdollisuuksien mukaan. Keskustan merkittävimmät puistoalueet, kuten Parantolanpuisto, Kirkkopuisto ja Sahanmäenpuisto on muutettu rakennetuiksi puistoiksi nurmettamalla alkuperäinen metsänpohja sekä täydentämällä kasvillisuutta koristepuilla ja -pensailla. Männyt luonnehtivat yhä keskustan viheralueita ja antavat keskustalle omaleimaisen ilmeensä. Lisäksi männyt ovat tärkeitä erityisesti talvimaisemassa, mäntyjen ansiosta Hyvinkää on talvella vehreämpi kuin kaupungit, joissa lehtipuut muodostavat pääosan puustosta.

Melajan metsäkaupunki-ajatusta on pyritty noudattamaan myös asuinalueiden suunnittelun ja rakentamisen yhteydessä. Valtaosa Hyvinkään asemakaavaan merkityistä puisto- ja virkistysalueista on taajamametsiä. Usein näiden viheralueiden erilaiset toiminnot, kuten leikkipaikka tai koirapuisto sijaitsevat pistemäisenä kohteena taajamametsäalueella.

Kaupungin puistotoimen omana kasviperinteenä voidaan pitää Melajan aikana toteutettuja erilaisia syreeni- ja ruusuistutuksia, joita löytyy niin puistoista kuin liikenneviheralueiltakin. Melajan aikakaudella on toteutettu hänen suunnittelemanaan Hyvinkään keskustan tärkeimmät puistot. Puistoihin hankittiin myös joitakin erikoisuuksia, esimerkiksi Valtionrautateiden keskuspuutarhan punatammia, joita istutettiin Kirkkopuistoon. Nykypäivänä tulee huomioida tärkeiden, vanhimpien puistojen peruskorjauksissa rakentamisajankohdalle tyypillinen kasvillisuus. Sitä tulee edelleen säästää ja hyviksi havaittuja lajeja ottaa lisäykseen käytettäviksi uusilla viheralueilla. Hyvinkääläistä alkuperää olevien kasvien lisäämistä tehtiin vuosina 2010–2013 käynnissä olleessa ”Hyvin hyvinkääläiset kasvit” -lisäysprojektissa, jonka tuloksien kasvua voidaan seurata Lounatuulenpuistossa.

Myös rautatiekulttuurilla on ollut merkittävä vaikutus Hyvinkään rakennettujen viheralueiden kehittymiseen. Valtionrautateiden keskustaimisto perustettiin Hyvinkäälle vuonna 1874. Nykyisen keskuskorttelin alueella toimi lähes 90 vuotta puutarha, jolla oli erittäin suuri merkitys puutarhakulttuurin levittämisessä Suomeen. Kasviharrastaja voi edelleen tavata monilla hyvinkääläisillä pihoilla harvinaista kantaa olevia kasveja, jotka on saatu tai ostettu keskuspuutarhasta. Tunnetuin keskuspuutarhalla kehitetyistä kasveista on riippuvaoksainen rautatienomenapuu, Malus ´Hyvingiensis´. Tieteellisen nimen suora käännös kuuluu "hyvinkääläinen omenapuu" ja omenalajike onkin valittu Hyvinkään nimikkokasviksi vuonna 1996. Keskuspuutarhan aikaista kasvillisuutta löytyy vielä Kirjastoaukiolta, Asemanpuistosta, Suomen Rautatiemuseon puistosta ja Konepajan alueelta. Myös Villatehtaan puiston ja Parantolanpuiston kasvillisuudesta ainakin osan uskotaan olevan peräisin keskuspuutarhasta.

1900-luvun vuosikymmenien teollisuus- ja liikennetoiminnan seurauksena pääradan varrella sijaitsevan Hyvinkään alueella kasvaa myös rautateiden ja teollisuuden tulokaslajistoa. Kuljetuskaluston mukana siemenet kulkeutuivat pitkiäkin matkoja, jopa ulkomailta asti. Osa tästä lajistosta vakiintui uudelle kasvupaikalle. Hyvinkäältä löytyykin esimerkiksi ratapenkereiltä ja Villatehtaan ympäristöstä karujen ja paahteisten alueiden kasvillisuutta, joka on levinnyt rautateiden ja teollisuuden mukana, esimerkiksi masmaloa, pölkkyruohoa ja ratakrassia.

Rakennettuja puistoja on Hyvinkäällä noin 55 hehtaaria eli noin 12 m² asukasta kohti. Rakennettuja puistoja on pääsääntöisesti keskustaajaman alueella. Kaupunkipuistot ovat kohteita, joihin saavutaan kaikkialta kaupungista, ne sijaitsevat useimmiten keskustassa. Kaupunkipuistot jaotellaan historiallisiin-, edustus- ja toiminnallisiin puistoihin. Kaupunkipuistojen lisäksi Hyvinkäällä on asuinaluepuistoja ja lähipuistoja. Uusimmilla asuinalueilla rakennettuja puistoja on pistemäisinä kohteina, esimerkiksi leikkipaikan yhteydessä. Kylien alueilla rakennettuja viheralueita ei juuri ole. Hyvinkään rakennettujen puistojen pinta-alan määrä on pieni verrattuna moniin muihin vastaavan kokoisiin tai jopa pienenpiinkin kuntiin, vastaavasti taajamametsiä on keskivertoa enemmän. Lisää tietoa Hyvinkään kaupungin puistosta löytyy Hyvinkään kaupungin nettisivuilta. Seuraavaan taulukkoon on koottu Hyvinkään rakennetut puistot ja niiden kehittämistarpeet.

HISTORIALLISET KAUPUNKIPUISTOT

PUISTO	PUISTON KEHITTÄMISTARVE
Asemanpuisto	Puiston ilme pyritään pitämään samankaltaisena kuin nykyisin.
Helene Schjerfbeckin puistikko	Puistikon yleisilme pyritään pitämään samankaltaisena kuin nykyisin. Vanhaa lajistoa ylläpidetään ja vaalitaan puiden juuristoaluetta esimerkiksi katuremonttien yhteydessä.
Parantolanpuisto ja Kirkkopuisto	Parantolanpuistoa ja Kirkkopuistoa uudistetaan alueen erityispiirteitä kunnioittaen. Leikkipaikka uudistetaan. Alkuperäistä kasvilajistoa lisätään puistoon ja alueelle istutetaan uusia puita.
Rautatiemuseonpuisto	Uusia puita istutetaan poistettavien puiden tilalle. Rautatiemuseon kanssa pidetään yhteyttä museon pihan asioista vuosittain.
Surujenpuisto	Puiston ilme pyritään pitämään samankaltaisena kuin nykyisin. Varkauden / ilkivallan vuoksi rikotun muistomerkin tilanne ratkaistaan ja tehdään tarvittavat toimet.
Villatehtaan tehdaspuisto (piha)	Tehdään yhteistyötä Villatehdas Oy:n kanssa pihan asioista.

Kuva 13. Kankurinpuisto kuuluu puistojen luokittelussa edustuspuistoihin. Kankurinpuisto sijoittuu Tehtaan alueella kerrostalokortteleiden väliin ja on paikallisesti tärkeä pieni, mutta monimuotoinen viheralue.

EDUSTUSPUISTOT

PUISTO	PUISTON KEHITTÄMISTARVE
Donnerinpuisto	Puistoa on juuri kunnostettu, ylläpidettään alueen ilmettä.
Hämeensillan puistikko	Puistikon ilme pyritään pitämään samankaltaisena.
Jussinmäki	Alueen kasvillisuutta tarkastellaan kokonaisuudessaan, ja tarkastelusta esiin nousevat kunnostustarpeet toteutetaan.
Kankurinpuisto ja Parsijanpuisto	Kankurinpuistoa perusparannetaan. Parsijanpuiston yleisilmettä ylläpidetään samankaltaisena kuin nykyisin. Atsalea-aluetta ylläpidetään ja kehitetään.
Kirjastoaukio	Omenapuukuja säilytetään ja uudistetaan aikakauden mukaisilla lajikkeilla. Omenapuukujanteen valaistusta tarkastellaan kokonaisuutena ja tehdään tarvittaessa toimenpiteitä valaistuksen sopeuttamiseksi paremmin alueelle. Kirjastoaukion yleisilme pyritään pitämään samankaltaisena kuin nykyisin.
Lounatuulenpuisto	Puiston yleisilmettä ylläpidetään samanlaisena kuin nykyisin. Alueella menestymättömiä kasveja korvataan sopivammilla lajeilla. Hulevesialtaiden toimintaa tarkastellaan ja tehdään tarvittaessa kehitystoimia.

TOIMINTAPUISTOT

PUISTO	PUISTON KEHITTÄMISTARVE
Kaupunkisillanpuisto	Puiston korjaustarpeita tarkastellaan kokonaisuutena. Ahdenkallionkadun varrella olevan kierrätyspisteen uudelleen sijoittaminen, koska siitä aiheutuu puiston hoidolle haasteita.

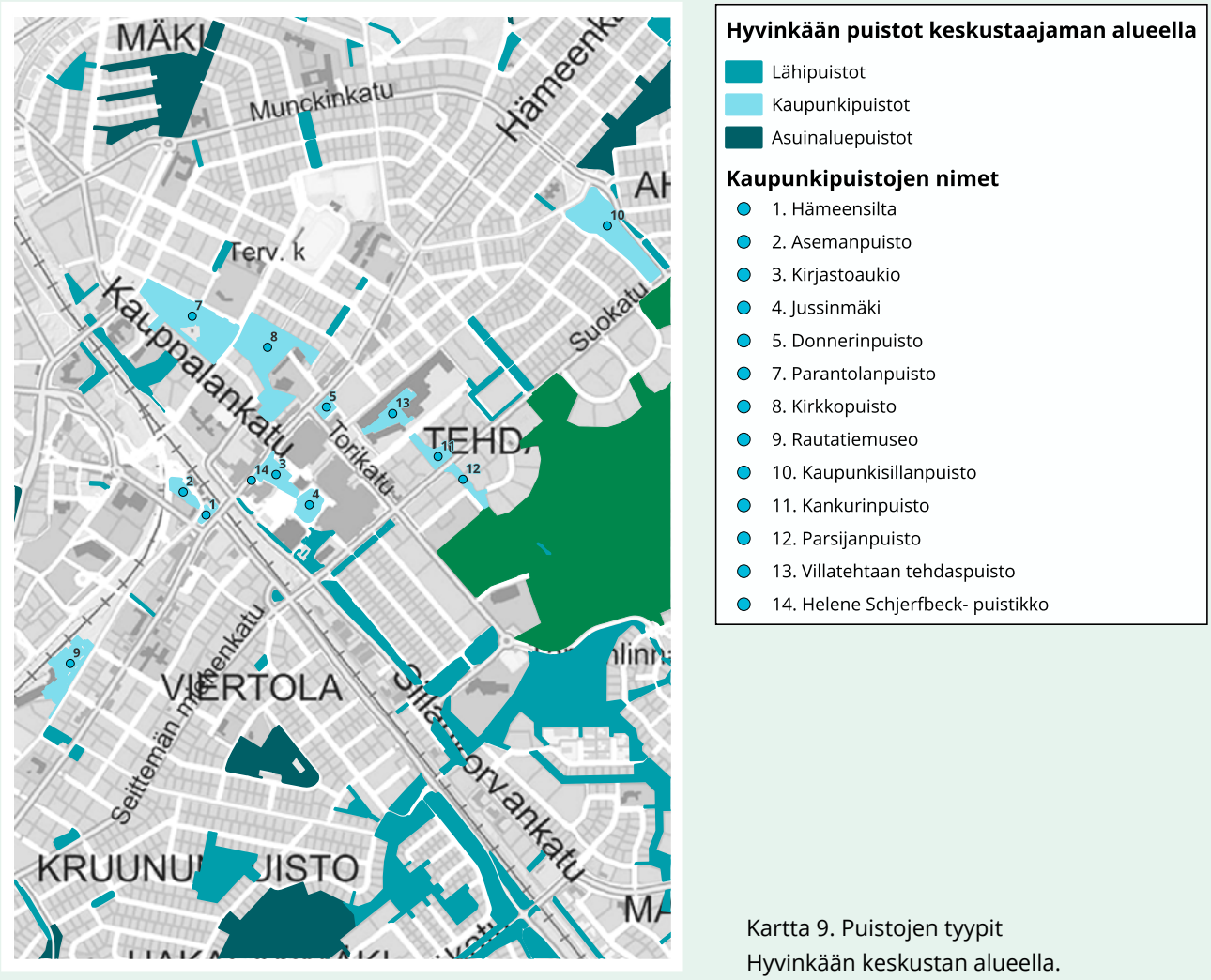
ASUINALUEPUISTOT

PUISTO	PUISTON KEHITTÄMISTARVE
Aittapuisto	Kohteet ja niiden korjaustarpeet käydään puistokohtaisesti läpi, tarkastelu tehdään kerran 10 vuodessa. Asuinaluepuistojen kunnostuksessa ja kunnossapidossa huomioidaan myös mahdolliset asemakaavoissa olevat suojelumääräykset. Lisätään niittyalueita sellaisiin asuinaluepuistoihin, joissa on sopivia avoimia paikkoja.
Hakalanpuisto	
Ilmarisen kentät	
Kirjavantolpanpuisto	
Kenraalinkulmanpuisto	
Kruununmaanpuisto	
Kruununpuisto	
Kravunlaaksonpuisto	
Lemminkäisenpuisto	
Mantelinpuisto	
Martinlähteenpuisto	
Martinniitty	
Martin Ulkoilupuisto	
Martin urheilupuisto	
Metsäkaltevanpuisto	
Mustanmännistönpuisto	
Neidonpuisto	
Polkkapuisto	
Rakovalkeanpuisto	
Talvisillanpuisto	
Tiilenpuisto	
Veikkarinpuisto	
Vieremänpuisto	
Viertolanpuisto	
Välenojanpuisto	
Värimestarinpuisto	

LÄHIPUISTOT

LÄHIPUISTOT	PUISTON KEHITTÄMISTARVE
Lähipuistot sijaitsevat eri puolilla kaupunkia ja ovat ilmiasultaan keskenään erilaisia. Ne voivat olla pienialaisia tai laajempia viheralueita ja joko rakennettuja tai luonnonvaraisia puistoalueita. Alueille yhteistä on se, että niillä sijaitsee ulkoilua ja liikkumista palvelevia kevyenliikenteen reittejä sekä alueilla voi sijaita myös esimerkiksi korttelileikkipaikkoja.	Kohteet ja niiden korjaustarpeet käydään puistokohtaisesti läpi viheralueohjelmakauden aikana.

Metsäkaltevan asuinalueen osalta puistojen ja lähivirkistysalueiden laajempi tarkastelu ja yleissuunnitelman tekeminen on ajankohtaista, kun alueen kaavoitus ja rakentaminen on edennyt tarpeeksi pitkälle. Alueen viheralueiden tavoitteena on metsäkaupungille tyypillisten, rakennettujen ja luonnonmukaisempien viheralueiden vuorottelu.

Kartta 9. Puistojen tyypit Hyvinkään keskustan alueella.

Hyvinkään kaupungin vanhemmissa puistoissa on tunnistettu suuri yhteinen haaste; puuston samanikäisyys sekä samalajisuus. Sen lisäksi osassa puistoja aikoinaan tehty alkuperäisen metsämaan pinnan korvaaminen nurmikolla on nostanut maanpinnan tasoa jo olemassa olleiden puiden ympärillä, mikä heikentää puiden kuntoa ja vaikuttaa niiden ikään.

Puistojen puulajisto on samanikäisyyden lisäksi lajistoltaan osin yksipuolista, eikä taimiaineisto ole aina ollut niin laadukasta, kuin nykypäivän taimilaatuvaatimusten mukaan tulisi olla. Vuosien saatossa puita on voinut rasittaa myös erilaiset tuholaiset ja kasvitaudit, esimerkiksi Parantolanpuistossa on esiintynyt tervarosoa ja pystynävertäjää.

Puistojen puuston uusimista puoltaa useat seikat. Uusien puiden istutuksessa tulee kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, ettei puiston luonne muutu. Puistojen puuston uudistaminen monilajisemmaksi ja moni-ikäisemmäksi on ajankohtaista ja olisi tarpeellista aloittaa mahdollisimman pian.

Myös viheralueohjelmassa aikaisemmin esitellyssä 3–30–300 periaatteessa yhtenä tavoitteena on lisätä puiden määrää, sillä periaatteen mukaan jokaisen tulisi nähdä kodistaan ainakin kolme isompaa puuta. Periaatteen mukaisesti puita on tarpeen lisätä puistojen lisäksi myös katuviheralueille sekä yksityisiin pihoihin.

KEHITTÄMISTARPEET:

Puistokohtaiset kehittämistavoitteet. Tiedon lisääminen asukkaille puistoista, esimerkiksi puistojen esittelyjen lisäämisellä kaupungin nettisivuille. Korjausaikataulun luominen puistoille ja puistojen perusparannuksen lisääminen vuosittaiseen budjettiin. Puusto-ohjelman tekeminen: Uuden puuston istutus puistoihin, jotta puusto olisi tulevaisuudessa moni-ikäistä, monilajisempaa ja sillä olisi mahdollisimman hyvät mahdollisuudet sopeutua muuttuviin ilmasto-olosuhteisiin.

3.2.5. Rakennetut viheralueet: Liikenneviheralueet

Liikenneviheralueita ovat kaavoitettujen katujen, kevyen liikenteen väylien sekä torien ja aukioiden alueella olevat kasvillisuus- tai oleskelualueet. Rakennettuja, kaupungin hoidossa olevia liikenneviheralueita on Hyvinkäällä noin 32 ha. Liikenneviheralueiden määrä kasvaa kaupungin laajentumisen myötä. Viimeisten kymmenen vuoden aikana liikenneviheralueiden pinta-ala on kasvanut noin 7 hehtaarilla.

Liikenneviheralueet näkyvät usein laajalle joukolle kulkijoita ja antavat siten oman, näkyvän leimansa kaupungille. Niiden perusteella vierailija muodostaa osaltaan mielipiteensä kaupungin viihtyisyydestä ja houkuttelevuudesta. Liikenneviheralueiden merkitys kaupungin yleisilmeen ja kaupunkikuvan kannalta onkin suuri.

Liikenneviheralueiden kasvillisuus voi olla puustoa, pensas- ja kukkaistutuksia, niittyä tai nurmikkoa. Kasvillisuutta sijoitetaan katualueelle monista syistä. Kasvillisuus sitoo katujen varsilta pölyä, vähentää tuulisuutta ja vähentää koettua melua. Istutukset myös auttavat tasaamaan lämpötiloja hellepäivinä tuomalla varjoa ja haihduttavaa pinta-alaa kovien pintojen keskelle. Lisäksi katuviheralueen istutuksilla on tärkeä merkitys katutilan rajaajana ja viihtyisän miljöön muodostajana. Katuviheralueen istutukset tuovatkin katutilaan vihreyttä ja korostavat myös vuodenaikojen vaihtelua maisemassa. Katuviheralueet voivat olla myös tärkeitä viheryhteyksiä eri alueiden välillä, esimerkiksi katupuurivistö voi luoda eliöille mahdollisuuden liikkua viheralueelta toiselle. Kasvillisuus toimii lisäksi katualueella ohjaavana tekijänä ja voi laskea myös ajonopeuksia, sillä autoilijoiden on havaittu hiljentävän ajonopeutta kaduilla, joilla on katupuurivistö. Puurivit auttavat myös hahmottamaan kadun suunnan muutoksia ja risteysalueita.

Asemakaavoituksessa määritellään risteysalueiden näkemäalueet, jotka ohjaavat myös kasvillisuuden valinnassa katualueelle. Uusissa kaavoissa huomioidaan katujen risteysalueiden osalta myös tonttien rajat sopeuttaen ne näkemäalueisiin. Vanhoilla kaava-alueilla risteyksien näkemäalueita ei juurikaan ole huomioitu ja tonttialueet, ja niiden aidat sijoittuvatkin monesti risteyksen näkemäalueelle. Tontin alueella näkemäalueesta ja esimerkiksi pensasaidan sopivasta korkeudesta näkyvyyden suhteen tulee tontinomistajan itse huolehtia.

Kuva 14. Kaskentien liikenneviheralueelle on 1980-luvulla istutettu sekä lehti- että havupuita sekaistutuksena. Puiden alla kasvaa suunnitteluaikakaudelle tyypillisesti nurmikko.

Kunnossapitolaki määrittelee tontinhaltijalle velvollisuuden hoitaa ajoradan ja tontin välistä nurmialuetta. Hyvinkäällä tämä hoitovelvollisuus on sisällytetty myös kaupungin tontinluovutusehtoihin. Suuri osa kaupungin liikenneviheralueista on siis asukkaiden hoidossa. Kaupungin hoidettavana on kaikkien katualueiden puu-, pensas- ja kukkaistutukset sekä viheralueet katujen keski- ja välikaistoilla sekä toreilla ja aukioilla.

Puiden sijoittelusta katuviheralueilla päätetään katusuunnitelmassa. Kaupunki pyrkii katusuunnitelmissa säilyttämään ja lisäämään katupuita. Puita käytetään sekä kadun reunoilla että ajoratojen keski- ja välikaistoilla. Uusien katujen rakentamisen yhteydessä alueella jo kasvavaa puustoa ei kovin usein voida säilyttää rakentamisen puustolle aiheuttaman rasituksen vuoksi. Toisinaan joitakin pienialaisia alueita voidaan säästää rakentamisen yhteydessä. Pääsääntöisesti katualueiden puusto on kuitenkin istutettava uudelleen, jotta puut voidaan sijoittaa katurakenteessa oikeille paikoille, niille varattuun tilaan. Katuviheralueet ovat usein kapeita, ja puut vaativat tilaa sekä juuristolle maan alle että lehvästölle maan päälle. Kapeassa katutilassa voidaan käyttää kantavaa kasvualustaa, joka on liikenteen tärinää ja satunnaisesti liikenteen painoa kestävää murskatusta kiviaineksesta ja kivennäismaapitoisesta kasvualustasta valmistettu, liikennealueille tarkoitettu kasvualusta. Uudenmaankadun uusittu lehmusrivistö oli ensimmäinen kohde, jossa kantavaa kasvualustaa kokeiltiin Hyvinkäällä. Kantava kasvualusta parantaa puiden kasvuolosuhteita ja sen avulla saadaan puiden juuristolle suurempi kasvutila.

Vanhojen katupuurivistöjen ongelmana ovat esimerkiksi liian pienet kasvualustat, puiden tyvelle asti ulottuva kiveys tai puun istutus aikoinaan liian syvälle. Myös taimimateriaalissa ei ole aina oltu niin tarkkoja kuin nykypäivänä. Katualueilla on kasvillisuuden kasvulle ja hyvinvoinnille ahtaan tilan lisäksi monia muitakin haasteita. Puiden on siedettävä esimerkiksi ajoittain kuivuutta ja muita, liikenteestä ja kadunhoidosta aiheutuvia kasvuolosuhteisiin negatiisesti vaikuttavia tekijöitä kuten viimaa ja mekaanisia rasituksia, esimerkiksi mahdollisia kolhuja.

Vanhojen katupuiden oksakorkeudet ovat yksi haaste erityisesti liikennealueiden kunnossapidolle. Kunnossapidon kaluston koko on kasvanut vuosien myötä, joten vanhojen katupuiden oksisto on liian alhaalla. Puiden on siedettävä hoitoleikkauksia, joita tehdään oksien poistamiseksi ajoratojen ja kevyen liikenteen väylien yltä sekä esimerkiksi katuvalaistuksen ja liikennemerkkien näkyvyyden varmistamiseksi. Vanhojen katupuiden runkokorkeuden reilu nostaminen jälkikäteen on haitta puun kunnolle, sillä liian suuret leikkauspinnat ovat suuri lahon aiheuttaja. Puiden leikkaukset tulisikin tehdä ajallaan, jotta leikkauspinnat paranevat paremmin. Katupuiden hoitoleikkauksissa on ollut suositeltaviin ajankohtiin nähden viivettä resurssipulan takia. Uusien katupuiden rakenneleikkauksiin ja leikkausajankohtiin on kiinnitetty

Kuva 15. Viheralueita voi hyödyntää arjen matkoilla liikkumiseen.

nykyisin enemmän huomiota. Oikeaan aikaan ja oikealla tavalla hoidetut rakenneleikkaukset uusilla katupuurivistöillä vähentävät katupuiden leikkaustarvetta jatkossa.

Puiden haasteena on nykypäivänä usein myös kaupunkiympäristössä tehtävät kaivuut. Puun juuristoalue on laaja, ja esimerkiksi kaapelikaivuissa tai katuremonteissa joudutaan usein kaivamaan melko läheltäkin puita. Puiden juuria ei voi katkoa läheltä puuta, ja puita joudutaankin usein kaatamaan kaivuiden takia. Katualueilla tehtävistä kaivutöistä on kerrottu lisää luvussa 3.4.3.

Katupuut voidaan istuttaa riviin tai ryhmiin. Katualueella puuryhmät ovat joustavampia kuin tasaisin välein oleva puurivistö. Toisinaan puurivistöistä voidaan joutua poistamaan yksittäisiä puita esimerkiksi jonkin taudin tai tuholaisen aiheuttaman puun huonokuntoisuuden tai kuolemisen seurauksena. Rivistöstä puun poistaminen aiheuttaa ulkonäköhaitan, ja toisaalta paikkaaminen samankokoisella uudella yksilöllä on usein haastavaa.

Uusilla tai peruskorjatuilla katualueilla on osin käytetty useampaa puulajia tai lajiketta, esimerkiksi Martinkadulla ja Nummisillankadulla on useaa pihlajalajiketta ja Kirkulankorvenkadulla ja Ahdenkallionkadulla on käytetty monilajista puuistutusta. Astreankadulla on kokeiltu köynnösistutuksia katualueella, sillä puurivin toteuttaminen oli mahdotonta viheralueelle sijoitettujen kaapeleiden vuoksi.

Liikenneviheralueiden puustoa kartoitettiin kesällä 2008, ja kartoitus koottiin taulukkomuotoiseen nykytilanteen selvitykseen. Tämä kartoitus tulee päivittää tulevaisuudessa.

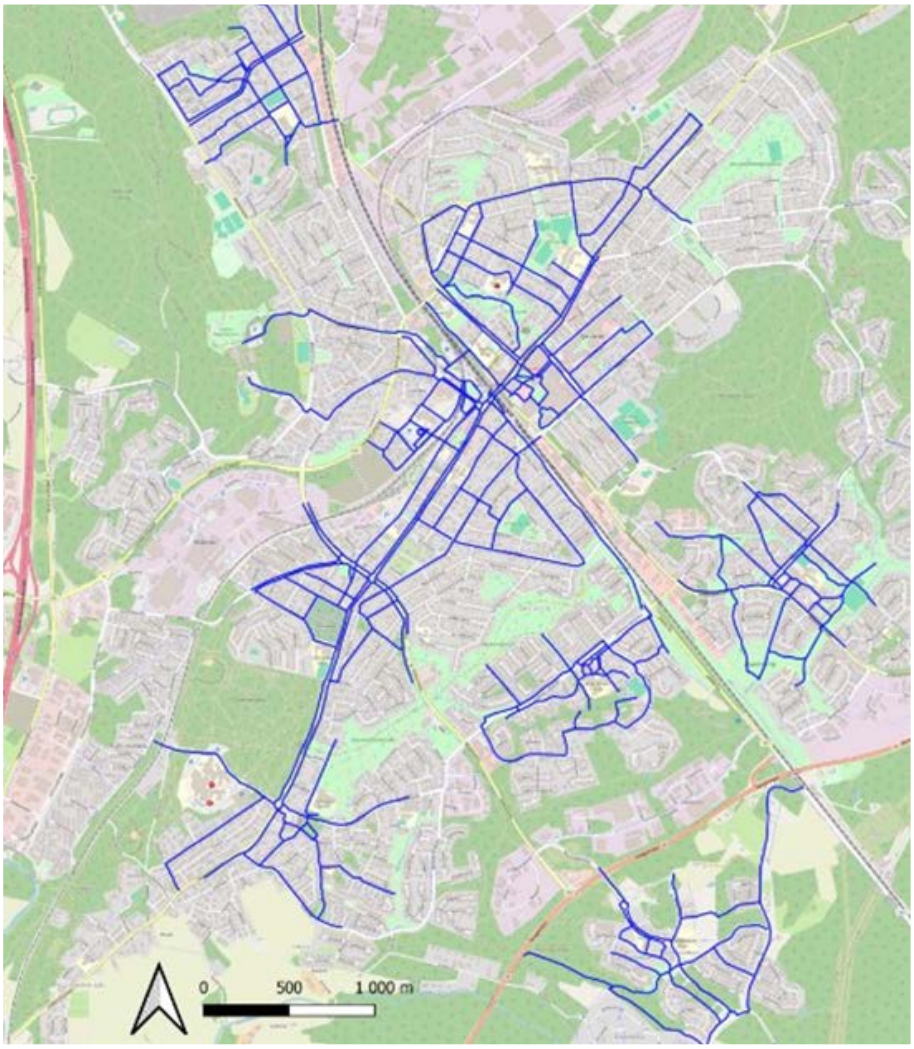
Katupuiden lisäksi katualueen muukin kasvillisuus kasvaa vaateliaassa kasvuympäristössä, mikä aiheuttaa rajoitteita käytettävissä olevien kasvilajien valikoimaan. Lisäksi kasvillisuusalueet vaativat yleensä enemmän hoitotoimia verrattuna puistoalueiden kasvillisuuteen. Esimerkiksi pensasistutusten on oltava lajeja, jotka kestävät kasattavan lumen painoa ja alasleikkauksen runsaslumisten talvien jälkeen. Risteysalueilla kasvillisuus tulee lisäksi suunnitella ja hoitaa niin, että se ei haittaa näkyvyyttä.

Jalankulun ja pyöräilyn viheryhteydet ovat puistoissa tai metsäalueilla kulkevia jalankulun ja pyöräilyn yhdistäviä väyliä. Hyvinkäällä on monin paikoin mahdollista liikkua katujen varsilla sijaitsevien kevyen liikenteen väylien lisäksi paikasta toiseen viheralueilla olevia yhteyksiä pitkin. Arjen matkoilla viheralueet yhdistävät paikasta toiseen liikkumisen tarpeen ja virkistäytymisen. Hyvinkään tämänhetkinen merkittävin yksittäinen viheryhteys on Sonninmäen ja Tehtaansuon laajat luontovirkistysalueet toisiinsa yhdistävät Kruununmaanpuiston, Kruunupuiston ja Tapainlinnanpuiston viheralueet ja niillä kulkeva kevyen liikenteen yhteys, josta on hyvät yhteydet ympäröivään kaupunkialueeseen. Viheralueet voivatkin olla virkistyskäytön lisäksi paikkoja, joiden läpi kuljetaan arjen matkoilla.

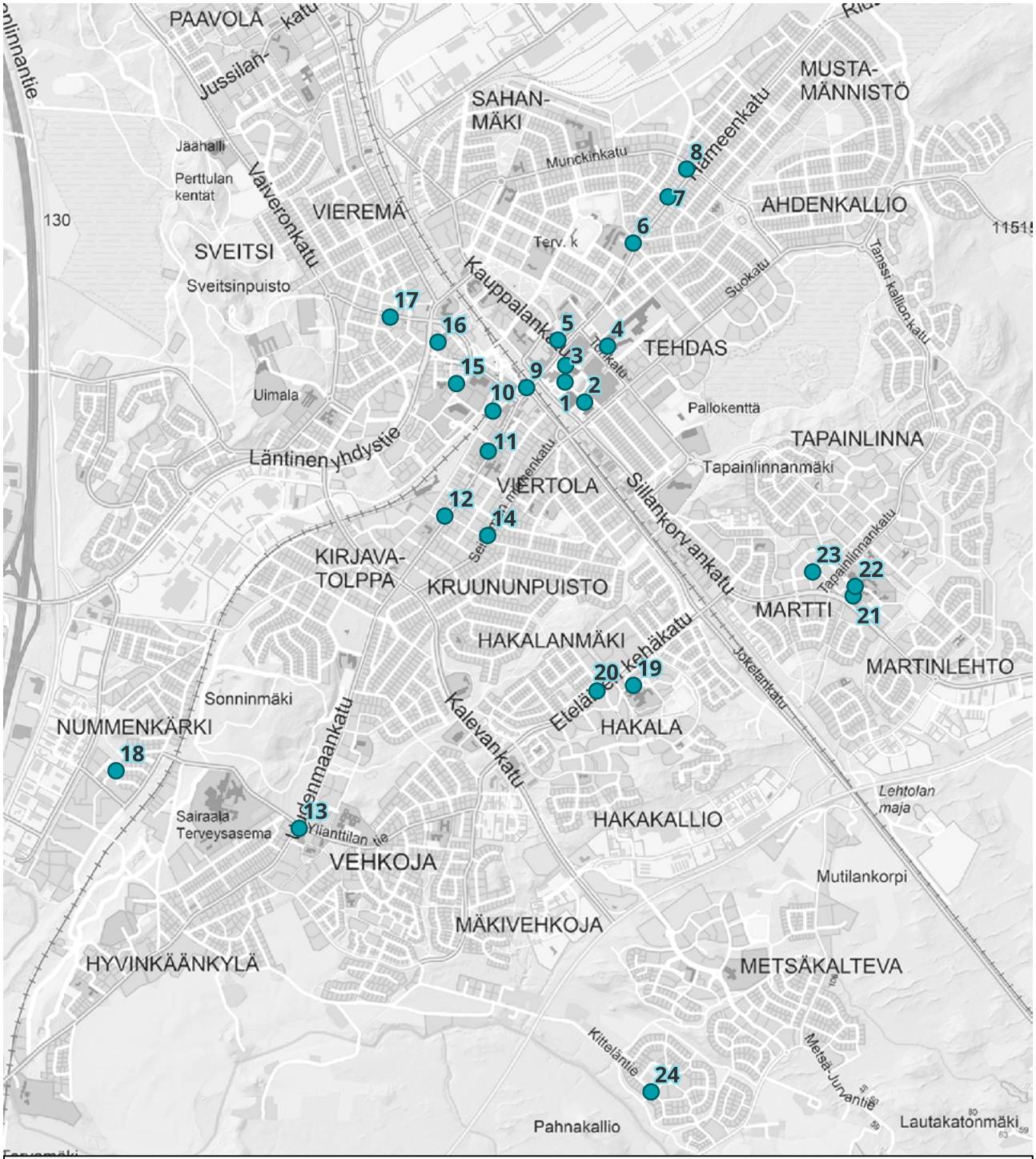
Hyvinkäälle valmistui vuonna 2024 Hyvinkään kävelyn edistämisohjelma, jossa viheralueita koskevana tavoitteena on lisätä katuvihreää ja ajanviettoon kannustavia viihtyisyyttä lisääviä elementtejä. Kävelyohjelmassa ehdotetaan esimerkiksi, että katualueille lisätään mahdollisuuksien mukaan vihreyttä, taidetta, valaistusta ja persoonallisia elementtejä. Kävelyn edistämisohjelmassa on myös määritelty tärkeimmät kävelyn yhteydet liikennealueilla (kartta 10). Osa tärkeistä yhteyksistä sijaitsee viheralueilla, mutta osa sijaitsee katujen varsilla ja erityisesti näiden alueiden viihtyisyyteen ja vihreyteen on kiinnitettävä huomiota tulevaisuudessa.

Aukioilla ja aukioluontaisilla nurkkauksilla on tärkeä merkitys katualueen elävöittäjänä ja kokoontumispaikkoina. Osa aukioista on määritelty kaavoitusvaiheessa, osa taas syntyy muulle yleiselle alueelle suunnitteluvaiheessa. Aukiot täydentävät puistoalueiden levähdys- ja virkistysmahdollisuuksia. Aukiot ovat kooltaan ja luonteeltaan erityyppisiä laajoista kivetyistä alueista pieniin, puistomaisiin nurkkauksiin. Aukiot toimivat lisäksi kävelyreittien varrella levähdyspaikkoina, ja siten edistävät seniorien ja liikuntarajoitteisten liikkumista. Kävelyreittien varrella olisikin hyvä sijaita säännöllisin välein selkä- ja käsinojallisia penkkejä, jotta ne mahdollistavat liikkumisen useille käyttäjäryhmille.

Pienet aukiot sijoittuvat keskustassa lähinnä Uudenmaankadun ja Hämeenkadun varrelle. Lisäksi esimerkiksi Martissa ja Hakalassa on isot aluekeskusaukiot. Isojen aukioiden ongelmana on usein tilallinen jäsentämättömyys, ja ne tarvitsevatkin kunnostussuunnitelman viihtyisyyden parantamiseksi. Nykyisten aukioiden osalta päivitetään ja täydennetään Viheralueohjelmassa 2011–2020 esitetyt kehittämistavoitteet ja kunnostusajankohdat.

Kartta 10.
Hyvinkään kävelyn edistämisohjelmassa määritellyt kävelyn keskeisimmät yhteydet liikennealueilla.

Aukiot ja levähdyspaikat Hyvinkäällä

1. Kauppatori
2. Nestorinaukio
3. Kirjastoaukio
4. Värttinäpolun aukio
5. Hämeenaukio
6. Oskarin aukio
7. Vantaankadun aukio
8. Munckinkadun aukio
9. Hämeensillan aukio
10. Kauppilanaukio
11. Yhteiskoulun aukio
12. Veturipuiston aukio
13. Sairaalankadun aukio
14. Seittemänmiehenkadun aukio
15. Kurpanpohjanaukio
16. Saukkosenaukio
17. Vaiveronkadun aukio
18. Veikkarinaukio
19. Hakalantori
20. Eteläisen Kehäkadun aukio
21. Pikkukujan aukio
22. Martintori
23. Välipellonaukio
24. Kravunlaaksonaukio

Kartta 11. Hyvinkään aukiot.

Kiertoliittymiä rakennetaan liikenteellisiin solmukohtiin helpottamaan kulkua. Ne ovat parhaimmillaan myös merkittäviä ulkonäöllisiä kohokohtia kaupunkikuvassa. Kiertoliittymien rakentaminen alkoi Hyvinkäällä vuonna 2002 Sairaalankadun ja Uudenmaankadun risteyksen uudelleen järjestelyistä, ja valmis kiertoliittymä teki haastavasta risteyksestä helppokulkuisen.

Kiertoliittymien suunnittelussa on pyritty löytämään paikan henki ja toteuttamaan sitä myös kasvillisuusvalinnoin, esimerkiksi Pavinmäenkadun kiertoliittymään on istutettu mänty, josta toivotaan vuosikymmenien kulussa kehittyvän muhkea ”Pavinmäen petäjä”. Moniin kieroliittymiin on sijoitettu lisäksi eläinaiheisia kausivaloja piristämään pimeää vuodenaikaa. Kiertoliittymien kasvillisuudessa on osin kunnostustarpeita, ja kiertoliittymiin olisikin tarpeen tehdä kunnostustarpeiden kartoitus ja kunnostusaikataulu.

Kuva 16. Suokadun–Tanssikalliokadun–Ahdenkallion kehäkadun kiertoliittymä.

KEHITTÄMISTARPEET:

Puusto-ohjelman tekeminen. Katupuukartoituksen päivitys osana puusto-ohjelmaa.

Tarkastellaan katuviheralueiden ja aukioiden kasvillisuutta kunnostustarpeiden ja monimuotoisuuden lisäämisen näkökulmasta, ja laaditaan kunnostusaikataulu. Katuviheralueille lisätään istutusten monimuotoisuutta, esimerkiksi luonnonkasveja ja pensaita käyttämällä.

Lisätään keskeisimmille kävelyn yhteysalueille ja aukioille viihtyisyyttä parantavia, kävelyyn ja oleiluun kutsuvia elementtejä. Nykyisten aukioiden osalta päivitetään ja täydennetään Viheralueohjelmassa 2011–2020 esitetyt kehittämistavoitteet ja kunnostusajankohdat.

3.2.6. Kaupungin kiinteistöjen piha-alueet

Kaupungin kiinteistöpihojen yleisilme vaihtelee kohteen mukaan, osa pihoista on hyvinkin luonnonläheisiä ja toiset erittäin rakennettuja. Sen lisäksi että pihat toimivat varsinaisessa merkityksessään, esimerkiksi koulun pihana, pihoilla on merkitystä myös viheralueina. Monet kaupungin kiinteistöjen pihat ovat asuinalueiden keskeisillä paikoilla ja niillä on laaja vaikutusalue. Pihoilla on myös iltakäyttöä. Koulun pihaa saa käyttää myös iltaisin esimerkiksi leikkimiseen ja pelailuun.

Tilakeskus hallinnoi kaupungin kiinteistöjä ja niiden piha-alueita sekä nykyisillä että uusilla kohteilla. Jotkin kaupungin omistamista kiinteistöistä ovat ulkopuolisen vuokralaisen hallinnassa, ja vuokralainen hoitaa tehdyn vuokrasopimuksen mukaan mahdollisesti myös pihan viheralueet.

Uudet kiinteistöpihat sekä saneerattavat pihat suunnittelee konsultti, sillä tilakeskuksen henkilöstössä on pääsääntöisesti kiinteistörakentamiseen erikoistuneita ammattilaisia. Tarvittaessa viheralueiden suunnittelu konsultoi tilakeskusta. Tilakeskus tilaa suuren osan nykyisten kiinteistöjen piha-alueiden viheralueiden kunnossapidosta kaupungin viheraluepalveluista. Kunnossapitotöihin kuuluu kasvillisuustöiden lisäksi esimerkiksi koulujen ja päiväkotien pihojen leikkivälinetarkastukset ja huollot, vieraslajien torjunta ja talviaikaan käsilumityöt. Kiinteistöjen metsäalueet kuuluvat kaupungin metsäsuunnitelman piiriin ja ovat siten kaupungin viherpalveluiden hoidossa.

KEHITTÄMISTARPEET:

Tilakeskuksen ja viheralueiden suunnittelun yhteistyön lisääminen uusien ja saneerattavien kohteiden piha-alueiden suunnittelussa, esimerkiksi pihasuunnitelmien kommentoinnilla.

Tilakeskuksen ja viheralueiden kunnossapidon yhteistyön ylläpitäminen kiinteistöpihojen kunnossapidon osalta, esimerkiksi vuosittaisten vastuunjakopalaverien pitämisellä.

3.2.7. Kaupungin omistamat rakentamattomat tontit

Kaupungin elinvoiman kannalta on tärkeää, että kaupungilla on tarjolla erilaisia tontteja sekä yritysten että asumisen tarpeisiin. Tonttivarannon tilanne vaihtelee eri ajankohtina, ja pyrkimyksenä on saada tontit rakentumaan käyttötarkoitukseensa mahdollisimman nopeasti. Toisinaan tonttien kysyntä on kuitenkin vähäisempää, ja tontit ovat kaupungin omistuksessa pidempään. Tällöin rakentamattomista tonteista muodostuu monesti lähialueen asukkaille ulkoilu- ja virkistyskohteita. Rakentamattomia tontteja hoidetaan pääsääntöisesti viheralueina ja ne ovat tyyppisesti metsinä hoidettavia alueita.

Rakentamattomien tonttien osalta viheralueiden hoitotoimet keskittyvät ensisijaisesti siihen, että tontit ovat rakentamiskelpoisia ja hyvin myytävissä, eivätkä aiheuta vaaraa lähiympäristöönsä esimerkiksi kaatuvien puiden osalta. Myös ulkoilu- ja virkistyskäyttö tulee huomioida tonttien hoidossa, vaikka ensisijainen tarkoitus onkin saada tontit myytyä ja rakentumaan. Rakentamattomien tonttien myyntiajankohtaa ei kuitenkaan tiedetä etukäteen, ja viheralueen näkökulmasta rakentamattomille tonteille on asukkaiden viihtyisyyden ja virkistyskäytön kannalta suositeltavampaa tehdä metsänhoidollisena toimenpiteenä poimintahakkuu kuin avohakkuu, vaikka puunmyyntituotot jäävät näin pienemmiksi. Myydyillä tonteilla pyritään säilyttämään mahdollisuuksien mukaan jo olemassa olevaa puustoa rakentamisvaiheessa.

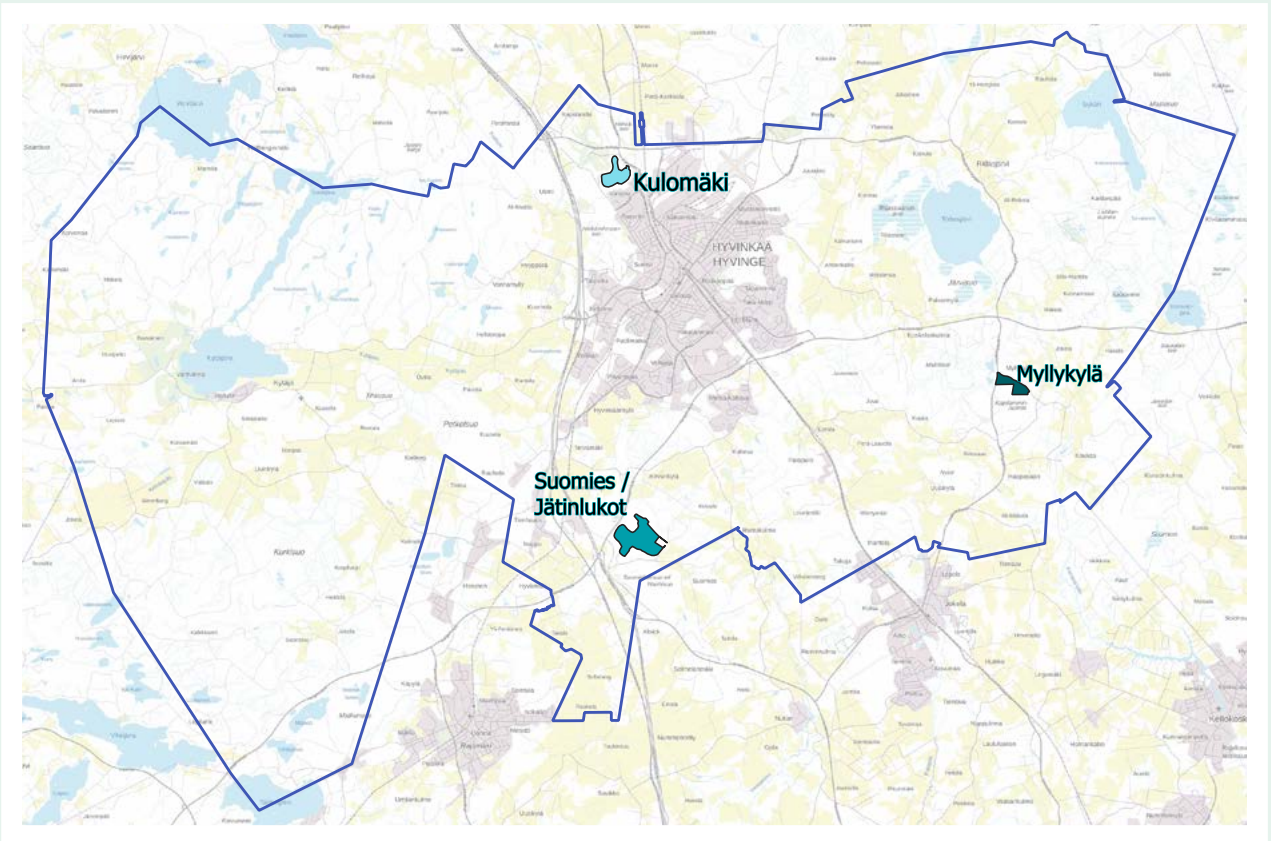
KEHITTÄMISTARPEET:

Osan puustosta jättäminen rakentamattomille tonteille, jotta alueen virkistyskäyttömahdollisuudet ja asukkaiden viihtyisyys paranevat.

3.2.8. Entiset maa-aines alueet

Entiset maa-ainesten ottoalueet luokitellaan maankäyttöluokituksessa erityisalueiksi. Erityisalueella tarkoitetaan laissa, asetuksissa tai viranomaisen päätöksellä määriteltyä aluetta, johon kohdistuu liikkumisrajoituksia tai alueetta, joka on varattu erityisiä käyttötarkoituksia varten. Hyvinkään kaupunki omistaa kolme entistä maa-ainestenottoaluetta, jotka ovat luonteeltaan viheralueita. Näihin alueisiin kohdistuu erilaisia velvoitteita ja toimintoja.

Entisten maa-ainesten ottoalueet ovat alueiden maaperän vuoksi valitettavan otollisia kasvuympäristöjä monille vieraslajeille. Alueet ovat maaperältään pääsääntöisesti melko karuja, ja niillä viihtyykin usein erinomaisesti esimerkiksi voimakkaasti leviävä lupiini. Myös maa-ainesten ottotoimintaan liittyvän kuljetuskaluston tai alueen jälkihoitoon kuuluvan maisemoinnin maa-ainesten mukana on saattanut kulkeutua vieraslajien siemeniä alueelle.

Kartta 12. Maa-ainesalueiden sijainnit.

Suomiehen alueella on ollut soran ja hiekan kaivuuta usean vuosikymmenen ajan noin 47 ha alueella. Alue sijaitsee Hyvinkään eteläreunalla ja on kaupungin omistama. Kaavamääräyksen mukaan alue on tarkoitettu maa-aineksen oton loputtua maa- ja metsätalouden harjoittamiseen, mutta alueelle saa sijoittaa ulkoilureittejä.

Alueeseen rajautuu maanottotoiminnalta suojeltuja geologisesti arvokkaita muodostumia: pohjoisosan Jätinlukkojen suppa-alue sekä eteläisellä reunalla sijaitseva kivikkoinen muinaisrantatörmä, Jätinkatu. Entinen maanottoalue jakautuu kahdelle I. luokan pohjavesialueelle ja alueen eteläosa kuuluu Nopon vedenottamon lähisuojavyöhykkeeseen.

Maan ottamistoiminta päättyi Suomimiehessä vuonna 2014 ja jälkihoitotyöt toteutettiin loppuun vuonna 2018. Rinteille on istutettu useita vuosia sitten mäntyjä sekä koivua ja pihlajaa maisemanhoitotoimenpiteenä. Alueelle on laadittu myös maisema-arkkitehtuurin diplomityönä jälkihoitosuunnitelma, johon pohjautuen alueelle on toteutettu esimerkiksi luontopolku. Luontopolku helpottaa pääsyä alueen nähtävyyksille, Jätinkadulle ja Jätinlukoille, sekä lisää tietoisuutta sora-alueen luonnosta ja geologisista arvoista. Lisäksi alueelle on tehty ympäristötaidetta, muun muassa kivisommitelmia.

Alueella on tehty vuodesta 2015 alkaen luonnonhoitoa yhteistyössä Suomen luonnonsuojeluliiton Ketosirkka-hankkeiden kanssa. Hoitotoimenpiteiden suunnittelua ja seurantaa varten alueelle on tehty kasvillisuus- ja hyönteisselvityksiä, ja hoitotoimien tavoitteena on ollut lisätä luonnon monimuotoisuutta. Hoitotoimia ovat olleet esimerkiksi vieraslajien torjunta, paahdeketojen hoito sekä niittykukkien kylvö. Vuosina 2022–2024 alueella tehtiin Ympäristöministeriön KuntaHelmi-hankerahoituksella luonnonhoitotöitä, kuten vieraslajien torjuntaa ja vesakon raivausta. Jälkihoitotyöt ovat olleet osa Rudus Oy:n luonnon monimuotoisuutta edistävää LUMO-ohjelmaa ja Hyvinkään kaupungin ympäristökeskuksen Polkua luontoon -hanketta. Hyvinkään kaupungin ympäristökeskuksen ja Rudus Oy:n välinen luontopolkukummisopimus päättyi vuoden 2020 lopussa. Suomiehen alueella tulee jatkossakin tehdä luonnonhoitotöitä, vieraslajien torjunnan ollessa tärkeimpiä tehtäviä alueella. Luonnonhoidolla mahdollistetaan luonnon monimuotoisuuden säilyminen ja lisääminen alueella sekä virkistyskäytön jatkuminen.

Kuva 17. Suomiehen entiselle maa-ainesten ottoalueelle toteutetun luontopolun varrella sijaitsevaa luontotaidetta. ”Jätin jalanjälki”-teoksen on suunnitellut maisema-arkkitehti Vilma Pylkkö.

Kulomäen maa-ainesalueella jo 1950-luvulla alkanut soranotto muutti harjumaiseman. Alkuperäinen Kulomäen huippu on kaivettu pois ja se on korvattu uudella, täytemaista rakennetulla, hiihtokeskusta palvelevalla huipulla. Kulomäellä soranotto, jalostustoiminta ja maankaatopaikkatoiminta ovat päättyneet vuonna 2017.

Kulomäen maa-ainesalueella on havaittu useita vieraslajeja, joista lupiinia esiintyy erityisen runsaasti. Sen lisäksi alueella on ainakin kurtturuusua, viitapihlaja-angervoa sekä japanin- ja sahalinintatarta. Kulomäen vieraslajien torjunta vaatii useamman kasvukauden jatkuvaa mekaanista torjuntaa, jotta vieraslajeja saadaan hävitettyä alueelta.

Kulomäen alue on keskustaajaman osayleiskaavassa 2030 osoitettu merkinnällä EO/V. Kaavamääräyksen mukaan alue varataan maa-ainesten ottamista varten ja maa-ainesten oton loputtua alue varataan urheilu- ja virkistyspalveluita varten. Alueelle on laadittu myös vuonna 2024 voimaan tullut asemakaava, Kulomäki 1. Asemakaavan tavoitteena on lämmön kausivaraston rakentamisen mahdollistaminen alueelle ja alueen toimintojen kehittäminen sekä yhteensovittaminen. Hyvinkään Lämpövoima Oy aloitti loppuvuodesta 2025 rakentamaan sorakuoppaan Suomen ensimmäistä ja samalla maailman suurinta lämmön ns. kuoppavarastoa, jonka on tarkoitus valmistua syksyllä 2027.

Lämpövaraston lisäksi alueella on kaavavaraus urheilu- ja virkistyspalveluita varten. Kulomäen alueelle on tehty vuonna 2024 maisemointisuunnitelma, jossa alueelle on sijoitettu erilaisia urheilu- ja virkistysmahdollisuuksia. Alueella toimii nykyään laskettelukeskus.

Myllykylän maa-ainesalue on Hyvinkään kaupungin omistama entinen maa-ainesalue, joka sijaitsee Myllykyläntien varrella. Kaupunki omistaa alueella 39 ha maata, josta maa-ainesten ottoa on ollut yli 20 ha alueella. Maa-ainesten ottoa on ollut myös viereisellä yksityisellä kiinteistöllä. Kaupungin mailla maa-ainesten ottaminen on päättynyt jo kymmeniä vuosia sitten, jonka jälkeen alue on metsitetty ja on nykyisin mäntyvaltainen. Alue kuuluu tärkeään Kapilammennummen pohjavesialueeseen.

Myllykylän maa-ainesalueella on nykyisin lähinnä koirien kouluttamiseen ja ulkoiluun liittyvää käyttöä. Alueella kasvaa laajalti lupiinia, sekä lähistöltä levinnyttä jättiputkikasvustoa. Vieraslajien torjunta alueella vaatiikin yhteistyötä naapurien kanssa, sillä vieraslajikasvustot ovat levittäytyneet laajalle alueelle.

KEHITTÄMISTARPEET:

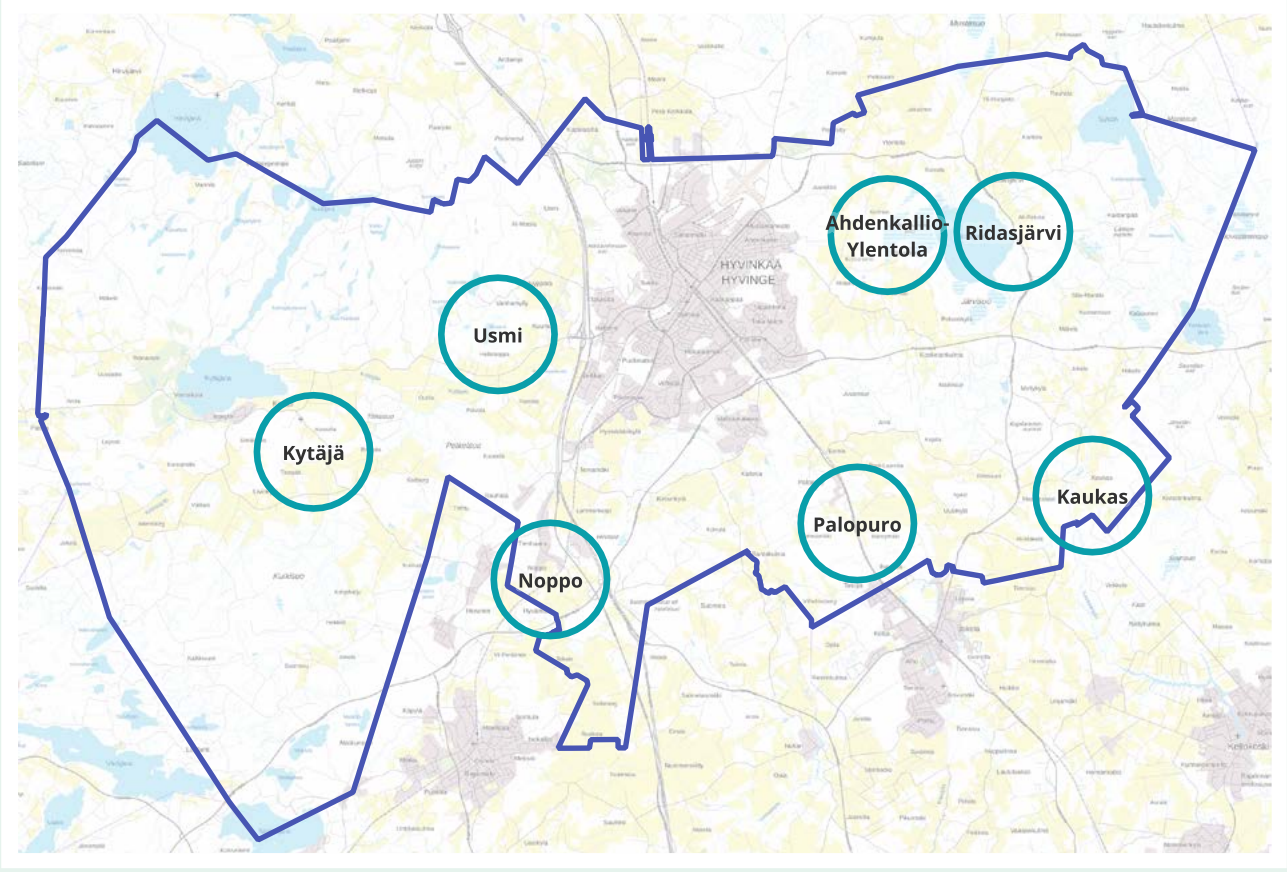
Vieraslajien torjuntaa tulee tehdä suunnitelmallisesti kaikilla entisillä maanottoalueilla, tarvittaessa yhteistyössä naapuritonttien omistajien kanssa.

3.2.9. Kylien viheralueet

Hyvinkään kyliä ovat Kytäjä, Usmi, Noppo, Palopuro, Kaukas, Ridasjärvi ja Ahdenkallio-Ylentola (kartta 13). Keskustaajaman ulkopuolella kyläkeskuksissa kaupungin maanomistuksen määrä vaihtelee, mutta ei ole missään kovin suuri osuus kylän alueesta. Osassa kyläkeskuksista ei ole lainkaan kaupungin omistamaa maata. Osassa kylistä on kuitenkin asemakaavaan merkittyjä kaupungin omistamia pienialaisia viheralueita. Nämä alueet kuuluvat kaupungin viheralueiden kunnossapidon piiriin ja alueita hoidetaan kunnossapitoluokituksen mukaisesti. Osassa kylistä viheralueiden hoitoon osallistuu kyläyhdistys tai kylän asukkaiden muodostama osuuskunta maankäyttösopimusten mukaisesti tai vapaaehtoisuuteen perustuen.

KEHITTÄMISTARPEET:

Päivitetään kylien alueilla sijaitsevien kaupungin omistamien viheralueiden kunnossapitoluokat. Tarkastellaan kylien viheralueiden mahdollisia kunnostustarpeita kyläkokonaisuuksina.

Kartta 13. Kylät Hyvinkäällä. Hyvinkäältä löytyy seitsemän viehättävää kylää, joissa pääsee nauttimaan kauniista suomalaisesta maalaismaisemasta.

3.3. VIHERALUEIDEN TOIMINNOT

Kaupungin omistamat viheralueet tarjoavat sijoituspaikan monille erilaisille kuntalaisten ja vierailijoiden käytössä oleville toiminnoille. Viheralueet itsessään tarjoavat monenlaisia hyötyjä, mutta viheralueilla tarjottavat toiminnot lisäävät entisestään viheralueiden merkitystä. Toiminnot liittyvät monin osin virkistykseen; ulkoiluun, liikuntaan ja leikkiin.

Edellisessä, vuosien 2011–2020 Viheralueohjelmassa puhuttiin viheraluepalveluista. Tässä ohjelmassa viheraluepalvelut-käsite on muutettu havainnollisemmaksi viheralueiden toiminnot -termiksi.

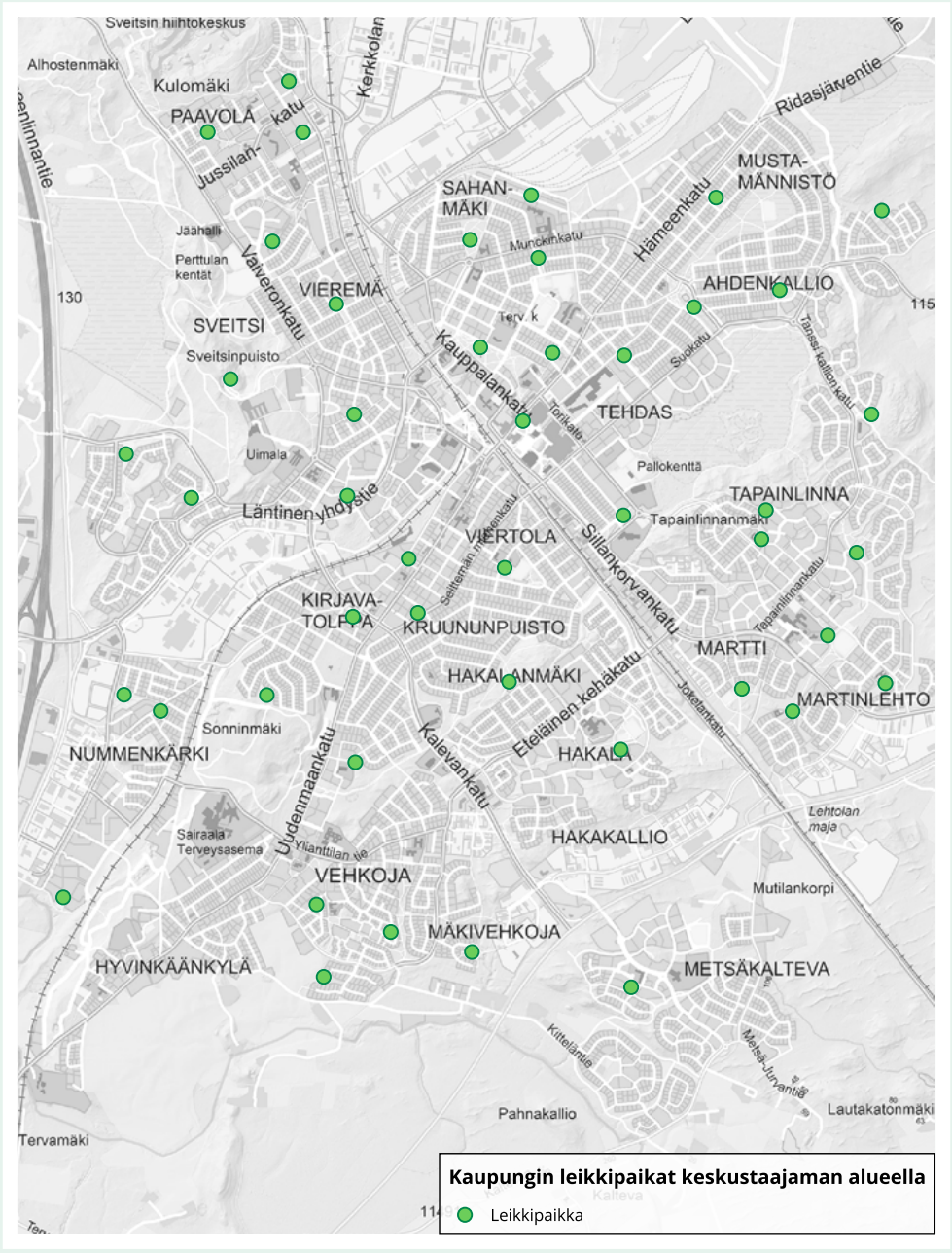
Viheralueiden toimintojen näkökulmasta viheralue muodostaa tärkeän viitekehyksen ja ympäristön toiminnon järjestämiseen. Vastuu viheralueilla tapahtuvien toimintojen järjestämisestä on jakautunut kaupungin eri yksiköiden ja ulkopuolisten toimijoiden kesken.

Tässä kappaleessa esitellään viheralueilla sijaitsevia, kaupungin tarjoamia toimintoja ja esitetään eri toiminnoille viheralueisiin liittyviä kehittämistavoitteita.

3.3.1. Leikkipaikat

Hyvinkäällä on 48 kaupungin ylläpitämää leikkipaikkaa, jotka on luokiteltu kolmiportaisen leikkipaikkaluokittelun avulla asuinalueleikkipaikkoihin, korttelileikkipaikkoihin ja kyläleikkipaikkoihin. Suurempia, monipuolisemmin varusteltuja asuinalueleikkipaikkoja on keskustaajaman alueella 27 kappaletta. Pienimuotoisempia, lähinnä pienimmille lapsille tarkoitettuja korttelileikkipaikkoja on keskustaajaman alueella 17 kappaletta. Kyläkeskuksissa keskustaajaman ulkopuolella Nopossa ja Ridasjärvellä on kyläleikkipaikat, jotka sijaitsevat koulujen pihoilla, Palopurolla kyläleikkipaikka sijaitsee viheralueella kaupungin maalla. Kaukasten kyläleikkipaikalla olleet leikkivälineet on siirretty koulutoiminnan päättymisen myötä koulun tontilta Kaukasten kyläyhdistyksen ylläpitämän Kaukasten Juhlatalon piha-alueelle. Kytäjällä Isokylän alueella on maankäyttösopimukseen perustuva, asukasyhdistyksen ylläpitämä, kaikkien vapaassa käytössä oleva kyläleikkipaikka. Leikkipaikkojen lisäksi päiväkotien ja koulujen pihat toimivat iltaisin ja viikonloppuisin kuntalaisten vapaassa käytössä olevana leikkialueena.

Kartta 14. Hyvinkään keskustaajaman leikkipaikat.

Leikkipaikkojen tulevaisuutta suunnitellaan leikkipaikka-ohjelmalla, joka on pitkän aikavälin suunnitelma siitä, mitä leikkipaikkoja kyseisellä ohjelmakaudella peruskorjataan, mihin rakennetaan uusia leikkipaikkoja ja mitkä leikkipaikat mahdollisesti poistetaan käytöstä. Hyvinkään kaupungilla on ollut leikkipaikkaohjelmia käytössä vuodesta 2002, aina 5-vuotiskaudeksi kerrallaan. Leikkipaikka-ohjelman yhtenä päätavoitteena on aina ollut tarjota turvallisia, virikkeellisiä ja viihtyisiä leikkipaikkapalveluita käyttäjille tasapuolisesti eri puolilla kaupunkia. Uusien leikkipaikkojen sijainti määräytyy asemakaavan perusteella. Leikkipaikat pyritään sijoittamaan asuinalueelle keskeisesti ja hyvien kevyenliikenteen yhteyksien ulottuville, alueelle, josta on mahdollisesti myös yhteys ympäröivään luontoon. Uusia leikkipaikkoja rakennetaan, kun ympärillä oleva asuinalue on rakentunut lähes valmiiksi.

Leikkipaikkojen peruskorjausta tehdään vuosittain yhdellä tai kahdella leikkipaikalla leikkipaikkaohjelman ja budjetin mukaisesti. Vuosittainen peruskorjausmäärä on pysynyt samalla tasolla vuosituhannen vaihteesta asti. Tällä peruskorjaustahdilla leikkipaikkojen uusintaväli on noin 25 vuotta. Leikkivälineet kuluvat käytössä, ja vaativat siksi säännöllistä uusimista yleensä vähintään 15 vuoden välein. Suosituimmissa puistoissa välineet kuluvat nopeammin kuin vähemmän käytetyssä. Käytöstä aiheutuneen kulumisen lisäksi leikkivälineitä joudutaan uusimaan myös ilkivallan takia. Nykyisellä leikkipaikkojen uusimistahdilla leikkipaikoille syntyy korjausvelkaa, joka vaikuttaa leikkipaikkojen turvallisuuteen ja yleisilmeeseen laskevasti. Jos leikkipaikkojen uusintaväliä halutaan nopeammaksi, vaatisi se vuosittaisen leikkipaikkabudjetin merkittävää lisäystä.

Leikkipaikkojen kunnossapitoon kuuluu lain mukaiset säännölliset turvallisuustarkastukset, jota tehdään uutta leikkivälinettä käyttöönottaessa sekä erityyppisiä tarkastuksia useasti vuoden aikana. Tarkastuksissa havaitut puutteet ja vauriot korjataan mahdollisimman pian. Leikkipaikkojen käyttäjiltä saadut palautteet ja vikailmoitukset ovat lisäksi arvokasta tietoa, jota käytetään hyväksi leikkipaikan kunnossapidossa ja kehittämisessä. Kaikilla kaupungin leikkipaikoilla on infokyltit, joista käy ilmi muun muassa ohjeet vikailmoitusten tekemiseen sekä hätätilanteiden varalta.

KEHITTÄMISTARPEET:

Tavoitellaan leikkipaikkojen peruskorjausvälin lyhentämistä 15 vuoteen. Uusitaan kaupungin leikkipaikkaohjelma viheralueohjelmakaudella kaksi kertaa (2027 ja 2032). Luodaan työkaluja leikkipaikkojen kunnostuksen seurantaan.

Kuva 18. Lounatuulenpuiston leikkipaikka Metsäkaltevassa.

Kuva 19. Kauppalankadun koirapuiston käyttäjä.

3.3.2. Koirapuistot ja muut lemmikkieläinpalvelut

Kaupungin tarjoamiin lemmikkieläinpalveluihin kuuluvat koirapuistot, muut koiraharrastusalueet ja lemmikkieläinten hautausmaa. Viheralueiden palvelut-yksikkö huolehtii koirapuistojen ja muiden kaupungin ylläpitämien koiraharrastusalueiden sekä lemmikkieläinten hautausmaan kunnossapidosta. Koirapuistojen päivittäisestä siisteydestä huolehtivat palveluita käyttävien koirien omistajat.

Aidattuja **koirapuistoja** on Hyvinkäällä 5 kpl eri puolilla kaupunkia. Puistot sijaitsevat Sahanmäessä Konepajan alueella, Martin Urheilupuistossa, Veikkarissa, Hakalanmäessä / Kruununpuistossa sekä Keskustan alueella Opintien varrella. Martin Urheilupuiston ja Hakalanmäen koirapuistoissa on erilliset alueet pienille ja isoille koirille.

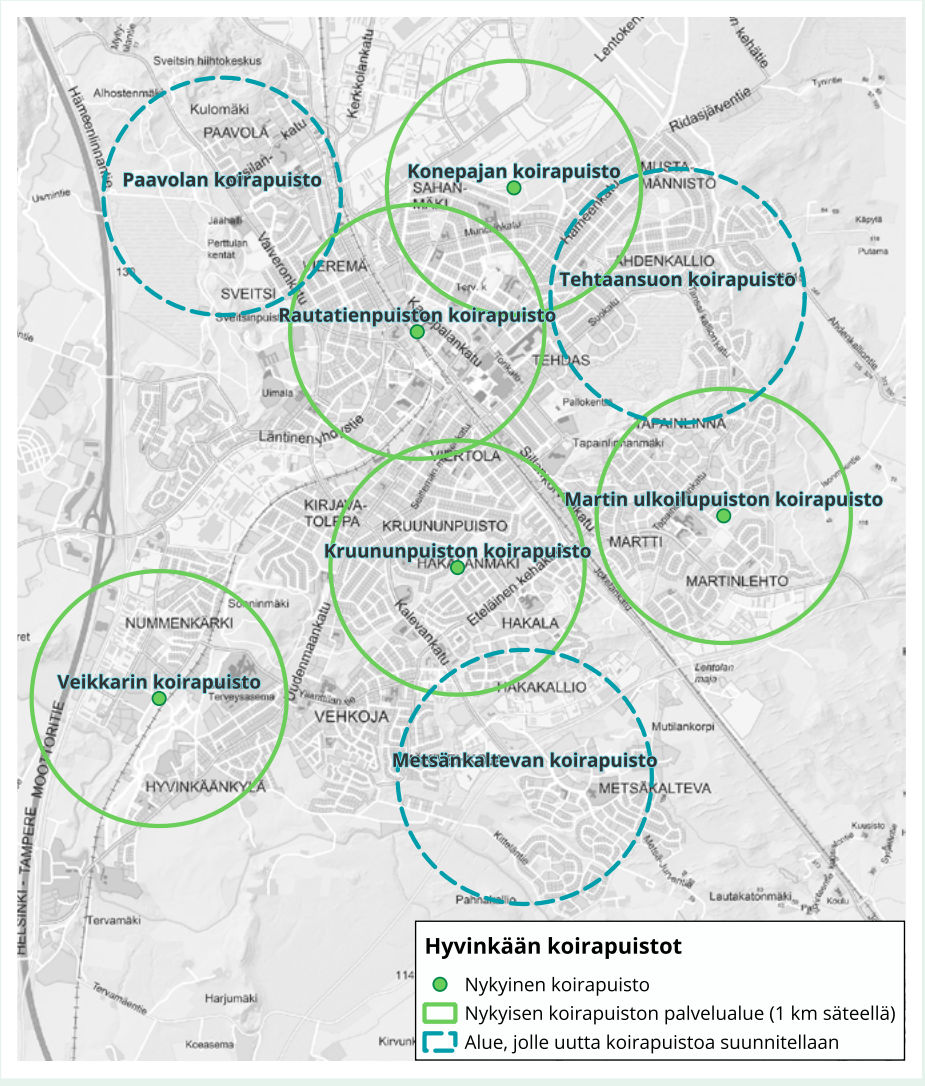
Koirapuistoja on Hyvinkäälle rakennettu suurin piirtein tahdilla 1 puisto 10 vuodessa. Uusimmat puistot ovat edellisellä viheralueohjelmakaudella Marttiin ja Veikkariin rakennetut koirapuistot. Hyvinkäällä koirapuistojen palvelusäteeksi on Viheralueohjelma 2011–2020:ssa määritelty 1 km. Palvelusäteellä tarkoitetaan aluetta, jolta puistojen käyttäjät pääsääntöisesti tulevat, ja sitä käytetään mitoitusperusteena koirapuistojen sijoittamiselle. Koirapuistojen sijoittamisessa on tavoiteltava tasapuolista palveluverkkoa kaupungin eri alueilla keskustaajaman osalta. Yhden kilometrin mittainen palvelusäde nähdään edelleen toimivana mitoitusperusteena.

Viheralueohjelmassa 2011–2020 esitettiin koirapuistojen sijoittamista Veikkarin, Martin ja Metsäkaltevan alueille. Näistä Martin ja Veikkarin koirapuistot on toteutettu ohjelmakaudella. Ohjelmassa on myös todettu Konepajan alueen koirapuiston sijaitsevan VR:n maa-alueella ja että puiston siirto palvelualueellaan keskeisempään paikkaan olisi perusteltua siinä vaiheessa, kun koirapuiston aidan uusiminen on ajankohtaista. Siirtopaikaksi on ehdotettu Tehtaansuon pohjoisreunaa, jossa olisi mahdollinen paikka valmiine parkkialueineen. Konepajan koirapuiston aitaa on korjattu vuosien 2011–2025 aikana useamman kerran, ja konepajan koirapuiston tilanteen selvittäminen ja mahdollinen siirto onkin ajankohtainen toimenpide lähivuosina.

Toiveita uusista koirapuistoista eri puolille kaupunkia tulee tasaisin väliajoin eri asukaspalautekanavien kautta. Uusien rakennettavien koirapuistojen sijaintia tulee harkita niin, että sijainnit muodostavat kattavan palveluverkon koko keskustaajaman alueelle. Tällä hetkellä kokonaan ilman koirapuistopalveluita ovat Paavolan, Talvisillan, Vehkojan ja Metsä-Kaltevan alueet ja osittain ilman palveluita ovat ainakin Tehtaan, Mustanmännistön ja Tanssikallion alueet. Uusien koirapuistojen sijoittamista tulee harkita niille alueille, jotka eivät nyt ole koirapuistojen palvelualueiden piirissä.

Uusien rakennettavien koirapuistojen osalta tulee huomioida koirapuiston aidan korkeus nykyisten suosituskäytäntöjen mukaiseksi. Lisäksi tulee huomioida mahdollisuus kaksiosaisen koirapuiston rakentamiseen niin, että pienet ja isot koirat saisivat omat puisto-osionsa. Koirapuiston alueelle tulisi myös toteuttaa mahdollisuuksien mukaan kasvillisuusalueita, joko jättämällä olemassa olevaa kasvillisuutta tai istuttamalla uutta. Koirapuistojen alueet ovat erittäin kovan kulutuksen alaisia ja kasvillisuuden suojaamismahdollisuuksia esimerkiksi kasvuvaiheessa aidan avulla tulee tarkastella uusia puistoja suunniteltaessa. Lisäksi uusien koirapuistojen sijoittamisessa tulee huomioida autojen paikoitusmahdollisuudet ja valaistuksen toteuttaminen.

Koirapuistojen lisäksi Hyvinkäällä on erilaisia koiraharrastusalueita. Sveitsinpuiston pohjoisosassa sijaitsee Sveitsin koiraharrastusalue, josta kaupunki on varannut koiraurheilu- ja koiraharrastustoimintaan 11 ha maa-alueen. Sveitsinpuiston koiraharrastusalueeseen kuuluu useampia koiraharrastusyhdistysten hallinnassa olevia eri toimintoihin tarkoitettuja alueita, kuten vinttikoirarata. Alueella toimii kolme eri koiraharrastusyhdistystä, joilla on jokaisella alueiden käytöstä kaupungin kanssa oma maanvuokrasopimuksensa. Sopimuksia hallinnoi tonttipalvelut-yksikkö ja ne on tehty 5 vuodeksi kerrallaan. Lisäksi yhdistyksien yhteiskäytössä on alueen pohjoisreunalla sijaitseva iso koulutus- ja harjoitusnurmi.

Kartta 15.
Kartalla on esitetty nykyiset koirapuistot ja niiden palvelualueet, sekä ehdotettujen uusien koirapuistojen palvelualueiden verkostoa täydentävä vaikutus.

Sveitsinpuiston alueella, alueen lounaisosassa sijaitsee myös yksi erillinen koiraharrastusalue, jonka pinta-ala on n. 3 ha. Tämä eteläisempi alue on vuokrattu yhden yhdistyksen käyttöön palveluskoiratoimintaan. Yhteensä Sveitsinpuiston alueella on siis noin 14 hehtaaria kaupungin maa-alueita koiratoimintakäytössä. Lisäksi koiraharrastustoimintaa on Hyvinkään viheralueilla Pujottelutien ja Vaiveronkadun risteyksen paikkeilla olevalla hiekkapintaisella parkkialueella, ja Suomiehen ja Nopon alueilla, joissa järjestetään esimerkiksi koulutus- ja jäljestystoimintaa. Myös näiden alueiden toiminnot järjestetään erilaisten yhdistysten ja ryhmittymien toimesta ja alueet ovat yhdistyksien käytössä erilaisin maankäyttösopimuksin.

Lentokentän alueella on talvisin käytössä **koiralatu**, jossa koirien kanssa liikkuminen hiihtäen on sallittua. Koiraladun reittiä ja opastusta on tarkennettu talvikaudella 2024–2025 ja koiralatu sai tässä yhteydessä hieman lisää pituutta. Talviaikaan monet kaupungin ulkoilureiteistä ovat latukäytössä ja näin ollen koirilta kiellettyjä alueita. Kuitenkin koirien ulkoiluttamiseen on käytössä metsäisillä alueilla kulkevia hoidettuja kevyenliikenteenväyliä ja myös monet omatoimisesti tallatut kinttupolut rikastuttavat koiranulkoiluttajien ulkoilumahdollisuuksia.

Hyvinkäällä ei ole virallista **koirien uimapaikkaa**. Kaupungilla ei ole maanomistusta, missä uimapaikaksi sopivan alueen voisi toteuttaa. Tehtaansuolle rakennettua hulevesilampea on ehdotettu koirien uimapaikaksi monessa otteessa, mutta se on pohjaltaan suopohjaa ja näin ollen mutainen. Lisäksi ei voida varmaksi sanoa, minkälainen veden laatu lammikoissa on, sillä huleveden mukana kulkeutuu ravinteita, epäpuhtauksia, mikromuovia ja muita veden laatua huonontavia tekijöitä. Hulevesilammikoiden käyttäminen koirien uintipaikkoina ei näin ollen ole mahdollista.

Viheralueiden palvelut-yksikkö vastaa Sveitsinpuiston koiraharrastusalueen reunalla sijaitsevan **lemmikkieläinten hautausmaan** kunnossapidosta: alueen yleisestä siisteydestä, nurmikoiden ja muun kasvuston sekä rakenteiden hoidosta ja hautojen kaivutyöstä. Lemmikkieläinten hautausmaalle voi haudata pieneläinlemmikkejä, kuten koiria, kissoja ja kaneja. Lemmikin omistaja suorittaa itse hautaamisen. Lemmikkien hautausta ei tehdä talviaikaan maan ollessa jäässä.

Hyvinkäällä on monenlaisia mahdollisuuksia harrastaa koirien kanssa, mutta koiraharrastusalueet vaatisivat myös parannusta, jotta esimerkiksi koirapuistojen palveluverkko olisi paremmin koko kaupungin kattava.

KEHITTÄMISTARPEET:

Lemmikkieläinpalvelujen palveluverkon parempi saavutettavuus: Ohjelmakaudella toteutetaan kaksi kokonaan uutta koirapuistoa, toinen läntisiin / luoteisiin kaupunginosiin Kulomäen–Paavolan–Vieremän alueelle ja toinen eteläisiin kaupunginosiin Vehkojalle tai Metsäkaltevaan. Konepajan alueen koirapuiston uudelleen sijoittaminen. Koirien uimapaikan sijaintimahdollisuuksien tarkempi kartoittaminen.

Lemmikkieläinten hautausmaan alueellinen tarkastelu ja hoitotoimien sekä perusparannustarpeiden arviointi ja toteuttaminen ohjelmakaudella.

3.3.3. Yleisten alueiden kalusteet

Yleisten alueiden kalusteilla tarkoitetaan kalusteita ja varusteita, jotka sijaitsevat julkisessa ulkotilassa. Erilaisten kalusteiden tehtävänä on palvella julkisen tilan toimintoja sekä lisätä viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Kalusteet muodostavat kaupunkikuvaa, samalla vahvistaen paikan identiteettiä. Kalusteiden avulla täydennetään rakennetun ympäristön tilallista kokonaisuutta ja luodaan koko kaupungin alueella ihmisen kokoista mittakaavaa. Kadunkalusteiden ja ympäristön yhteensopivuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat tuotteiden muotoilu, mitoitus, materiaalit ja värit sekä kalusteiden sijoitus ja keskinäinen ryhmittely. [27]

Julkisten ulkotilojen suunnittelua ohjaavat paitsi lait, asetukset ja muut yleiset ohjeet, myös esimerkiksi yleensä asemakaavoituksen yhteydessä alueelle tehdyt rakentamistapaohjeet ja mahdolliset laatukäsikirjat. Niissä voidaan määritellä tarkasti julkisen ulkotilan kalusteiden ominaisuuksia, kuten tyyliä, materiaaleja tai värejä. Hyvinkäällä Julkisen tilan laatukäsikirjoja on tehty kolme: Keskustan, Metsäkaltevan ja Hangonsillan alueille. Rakennustapaohjeita tehdään uusien asuinalueiden asemakaavoittamisen yhteydessä ja ne koskevat kyseistä asemakaava-aluetta.

Hyvinkäällä on tehty julkisien tilojen kalustehankintoja ohjaavia yleisiä linjauksia 1990-luvulta lähtien. Yleisiä linjauksia ovat esimerkiksi keskustaajaman alueella olevien bussipysäkkien tyypit ja väritykset sekä yleisten alueiden kalusteissa käytettävä värimaailma. Uusia katu- ja puistoalueita, sekä muita yleisiä alueita suunniteltaessa tai vanhoja peruskorjattaessa pyritään huomioimaan jo tehdyt linjaukset. Poikkeuksen tyylien ja värimaailmojen sopeuttamiseen tuo vanhojen penkkien ja toisinaan myös roska-astioiden uusiokäyttö, jolla pyritään edistämään kestävää kehitystä.

Väestön ikääntyessä **levähdyspenkkejä** toivotaan julkisille alueille yhä enemmän. Hyvinkään keskustaajaman alueella on yli 400 penkkiä puistoissa ja liikennealueilla kevyenliikenteen kulkuväylien läheisyydessä. Luvussa ovat mukana bussipysäkkien n. 60 penkkiä ja leikkipaikkojen yhteydessä olevat n. 75 penkkiä. Osa penkeistä sijaitsee metsäisten ulkoilureittien varrella. Penkkien sijoittelussa huomioidaan muun muassa etäisyys muihin penkkeihin, paikan turvallisuus, viihtyisyys, valoisuus/varjoisuus sekä kulkureitin talvikunnossapito.

Kuva 20. Eri aikakausina on ollut käytössä erilaisia penkkimalleja. Viime vuosina on käytetty pääasiassa Hyvinkään omaa H-logon omaavaa penkkimallia.

Kuva 21. Kauppatorin syväkeräyssäiliöt.

Vuonna 2023 tehtiin kokonaisvaltainen tarkastelu yleisillä alueilla olevista penkeistä ja niiden sijoittelusta. Projektin lopputuloksena saatiin keskustaajaman kattava kartoitus siitä, mihin penkkejä olisi tarpeen lisätä. Vuonna 2024 aloitettiin penkkien lisääminen kaupunginosiin, joissa penkkejä oli vähiten. Penkkiprojektin yhteydessä kulkuväylien varrelle lisätyt penkit ovat kaupungin omakehittämää ja valmistamaa Hyvinkään logolla varustettua mallia. Tätä penkkimallia on käytetty 2020-luvulla myös muualle kaupunkiin asennetuissa penkeissä. Penkkimalleissa on huomioitu erilaisten käyttäjien tarpeet muun muassa selkänojin ja eri korkeudella olevin istuimin.

Roska-astioita Hyvinkään kaupungilla on puistoissa ja katualueilla yhteensä noin 500 kappaletta, joista suurin osa sijaitsee keskustaajaman alueella. Tällä roska-astiamäärällä matka roska-astialta toiselle on noin 200 metriä kartalla linnuntietä laskettuna, maastossa matka on usein hieman pidempi. Uusien roska-astioiden lisäämisestä eri puolille keskustaajamaa saadaan vuosittain paljon toiveita. Roska-astioita pyritään lisäämään toivottuihin kohteisiin, huomioiden myös lähialueiden roska-astioiden sijainnit, roska-astian alueellinen kattavuus sekä käytetyt kulkureitit ja eri alueiden toiminnot. Roska-astioiden tarpeellisuutta eri kohteissa seurataan kunnossapitotoimien yhteydessä ja tarvittaessa roska-astioiden sijainteja voidaan muuttaa kunnossapidossa saatujen havaintojen perusteella.

Puistoroska-astioiden lisäksi kaupungilla on 7 syväkeräyssäiliöitä koirapuistojen yhteydessä sekä kauppatorilla ja Kauppilan aukiolla. Lisäksi eri puolille kaupunkia on sijoitettu 20 koirankakkapussitelinettä, josta saa ottaa ohi mennessään koiralleen kakkapussin. Telineet on sijoitettu paikkoihin, joissa koiran ulkoiluttajia on havaittu liikkuvan eniten.

EU:n kertakäyttömuovidirektiivissä (ns. SUP-direktiivi) kunnille säädettiin velvoite hankkia ja sijoittaa asukaslukuun suhteutettu määrä erillisiä tupakkaroskiksia.[28] Tupakkaroskiksia onkin sijoitettu kaupungin yleisille alueille direktiivin voimaantulon jälkeen huomattava määrä. Tupakkaroska-astioiden toivotaan vähentävän tumppien päätymistä maahan, ja siksi ne ovat tarpeen etenkin paikoissa, joissa ihmiset seisoskelevat odottamassa, kuten bussipysäkeillä.

Roska-astioiden lisäksi kalusteisiin kuuluvat esimerkiksi **kukkaruukut ja amppelit**. Hyvinkään kaupungilla istutetaan alkukesästä kesäkukkia ruukkuihin, maapenkkeihin ja amppeleihin. Ruukkumalleja on käytössä useita erilaisia. Tarpeen mukaan uusiin kohteisiin hankitaan tarkoituksenmukaiset ja alueen muihin julkisen tilan kalusteisiin sointuvat istutusastiat. Ruukut ja amppelit sijoitetaan keskustaajaman alueelle hyviksi havaittuihin kohteisiin, ja tarpeen mukaan paikkoja vaihdetaan. Näiden lisäksi yleisten alueiden kalusteita ovat muun muassa pyörätelineet, bussikatokset ja kaiteet. Kaikkien kalusteiden mallin ja paikan valinnassa huomioidaan niin kaupungin olemassa olevat ohjeistukset kuin esimerkiksi käyttömukavuus, ergonomia ja helppo huollettavuus.

Yleisten alueiden kalusteisiin kuuluvat myös erilaiset **opasteet**. Kaupungin yleiset opastetaulut on sijoitettu seitsemän vilkkaimman sisääntulotien varteen. Opastaulujen ilme on yhtenäinen, kaupunkikuvaryhmän määrittelemä, vaikka taulujen sisältö hieman vaihtelee. Kaksi tauluista on vielä vanhanmallisia. Opastaulujen ympäristöt ovat pääosin hoidettuja liikenneviheralueita, joiden näkyväisyys on hyvä.

Seuratauluilla tarkoitetaan urheiluseurojen omia mainos- ja infotauluja, joissa kerrotaan tulevista tapahtumista ja otteluista. Seurataulut sijaitsevat pääosin kaupungin omistamilla ja hoitamilla liikenneviheralueilla. Osa seuratauluista on muutettu ulkoasultaan yhtenäisemmäksi kaupungin yleisten opastaulujen kanssa. Seurataulujen ympäristöt ovat pääosin siistejä ja hoidettuja liikenneviheralueita, joiden näkyvyys on hyvä.

KEHITTÄMISTARPEET:

Tehdään yhteistyössä kaupunkikuvaryhmän kanssa kalusteohje kalusteiden käytöstä yleisillä alueilla.

Penkkien ja roska-astioiden lisääminen ja kunnostus kartoitettujen tarpeiden pohjalta. Liikuntareittien varrella olevien liian matalien ja osin huonokuntoisten penkkien vaihto penkkiprojektin yhteydessä.

Kaupunkikuvaryhmässä selvitetään tarvetta opastaulujen yhtenäistämiseen: kaupungin omistamat yritysten opastaulut (4 kpl) poistetaan katukuvasta ja vanhan malliset opastaulut korvataan uusilla viimeistään niiden kunnon ja yleisilmeen heikentyessä.

3.3.4. Liikunta-alueet ja -paikat

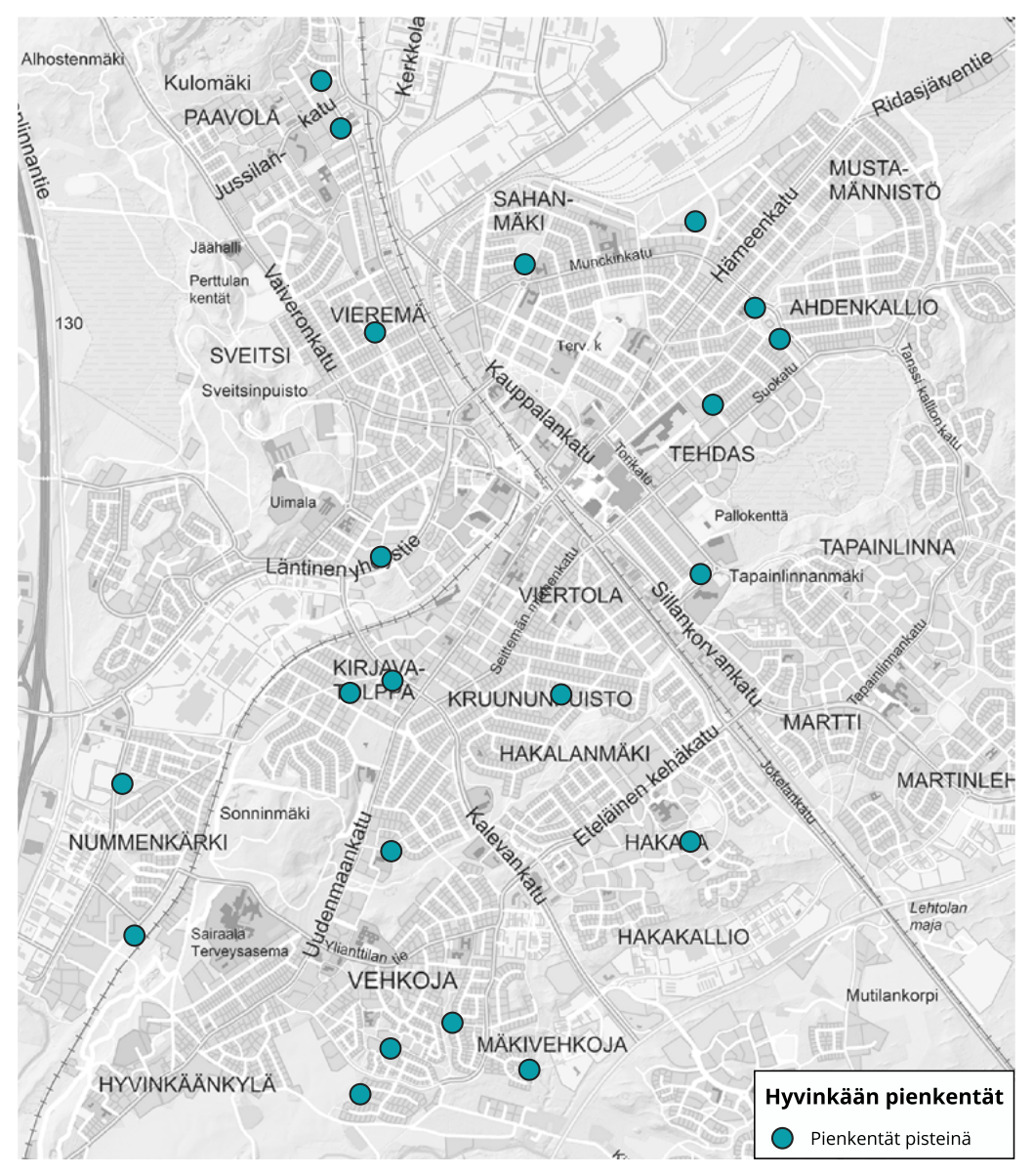
Moniin viheralueisiin liittyy myös erilaisia liikunta-alueita, ja kaupungin keskeisimmät liikunta-alueet ovatkin asemakaavoitettuja puistoja. Liikuntakeskukset mahdollisine rakennuksineen on sijoitettu useimmiten viheralueiden yhteyteen, omille tonteilleen mutta kuitenkin osaksi laajempaa viheraluekokonaisuutta. Liikuntakeskuksista Sveitsin uimala, Jääliikuntakeskus ja Perttulan nurmet ensilumenlatuineen sijaitsevat Sveitsinpuiston reunalla. Kankurin liikuntapuiston jalkapallokentät sijaitsevat Tehtaansuon lounaisreunalla keskustan välittömässä läheisyydessä. Kankurin liikuntapuiston ja Tehtaansuon läheisyydestä löytyy myös muita liikuntamahdollisuuksia, kuten puistoluistelurata, skeittipuisto ja Terveysmetsäpolku. Liikuntakeskuksista ainoastaan Urheilupuisto ei tukeudu mihinkään viheralueeseen, vaan on oma kokonaisuutensa kaupungin keskustassa. Liikuntakeskusten hoidosta vastaa liikuntatoimi. Lisäksi Hyvinkäällä on kaupungin vuokramaalla yksityisten toimijoiden pitämiä liikuntapaikkoja, kuten hiihtokeskus ja golfkenttä.

Keskustaajaman alueella on yksittäisiä **kenttiä** noin 70 kappaletta, joista osa on useamman kentän muodostamassa ryhmässä. Lisäksi kenttiä on kyläkeskuksissa. Liikuntapalvelut vastaa pääsääntöisesti kenttien kunnossapidosta. Viheralueiden palvelut hoitavat pienkenttiä, jotka ovat pääsääntöisesti leikkipaikkojen yhteydessä olevia kenttiä. Pienkentät on tarkoitettu pienten lasten pelailuun ja leikkimiseen ja niiden pinnoitteena on sora tai nurmi. Kentän varusteena voi olla palloiluseinä tai maali.

Asuinalueiden väestön ikäjakauma muuttuu ajan myötä, ja lasten kasvaessa pienet asuinalueen lähellä olevat kentät saattavat jäädä ilman käyttöä. Osa pienkentistä onkin hyvin vähällä käytöllä, ja osin sorapintaiset kentät ovat nurmettuneet. Tulevaisuudessa olisikin tarpeen selvittää, mitkä kentistä ovat asukkaiden käytössä ja mitkä eivät. Pienkentille, joilla ei ole enää käyttöä, voidaan miettiä kentän uudistusta asukkaiden tarpeita vastaavaksi ja viherympäristöä kohentaen, kenttä voidaan muuttaa esimerkiksi niittyalueeksi. Kenttäalueille olisi mahdollista luoda niukkaravinteinen, kuivan paikan niitty, jossa toisaalta kentän reunat voisivat muodostaa hiukan varjoisampaa ja runsasravinteisempaa niittyaluetta.

Lähiliikuntapaikalla tarkoitetaan yhden tai useamman liikuntamuodon toiminnallista kokonaisuutta, joka sijaitsee asutuksen välittömässä läheisyydessä tai koulujen pihoissa, ja on helposti saavutettavissa turvallisten liikenneyhteyksien päässä. Se soveltuu laajoille käyttäjäryhmille ja on vapaasti kaikkien käytettävissä. Hyvä lähiliikuntapaikka innostaa kaikkia ikäryhmiä oma-aloitteiseen liikkumiseen. Hyvinkäällä sijaitsee liikuntapalveluiden ylläpitämiä lähiliikuntapaikkoja ympäri kaupunkia. Lähiliikuntapaikoista on tehty selvitys, mutta selvityksessä ei huomioitu yleisiä viheralueita. Olikin tarpeen tehdä koulupihat ja yleiset viheralueet yhdistävä selvitys lähiliikuntapaikkojen olosuhteista ja kehittämistarpeista.

Viheralueista metsät ovat itsessään tärkeitä ulkoilu-, virkistys ja liikunta-alueita, ja niissä on myös paljon **ulkoilureittejä.** Hyvinkäällä on monipuolisesti ulkoilureittejä erilaisiin käyttötarpeisiin niin sulan maan kuin talvikauden aikana. Kaupungissa ja sen lähiympäristössä risteilee runsaasti polkuja, ajouria ja rakennettuja väyliä, ja vuosien saatossa näille on muodostunut tai rakennettu ulkoilureittejä, lenkkipolkuja ja hiihtolatuja. Suurin osa ulkoilureiteistä sijaitseekin viheralueilla.

Kartta 16. Pienkentät.

Kuva 22. Sveitsin harjualueella kulkeva ulkoilureitti.

Uusimpia reittejä ovat opetukselliset ja elämykselliset **luontopolut** sekä syksyllä 2019 valmistunut Tehtaansuon terveysmetsäpolku, joka sijaitsee aivan kaupungin ytimessä. Terveysmetsässä pääsee nauttimaan luonnon elvyttävästä voimasta, sillä metsään rakennetun polun tavoitteena on lisätä ja vahvistaa luonnosta saatavia terveysvaikutuksia, kuten rauhoittumisen ja luontosuhteen vahvistamisen mahdollisuuksia. Terveysmetsäpolkuun kuuluu myös esteetön osuus, mikä tarjoaa ulkoilumahdollisuuksia metsäisessä ympäristössä myös esimerkiksi liikuntarajoitteisille kaupunkilaisille.

Sveitsinpuiston harjua ja lukkoja kiertää lyhyehkö Kulttuuripolku, joka johdattelee kulkijan historiallisten kohteiden kautta Sveitsin lukon ympäri. Sveitsinpuistosta löytyy myös luontopolku, joka seurailee ympäri vuoden käytössä olevia kävelyreittejä. Perinteisempiä, luontoa esitteleviä luontopolkuja on eri puolilla kaupunkia 6 kappaletta. Luontopolut on esitelty kaupungin nettisivuilla.

Kuva 23. Terveysmetsäpolun esteetön reitti koostuu laiturirakenteesta ja sorastetusta, tasamaalla kulkevasta reitin osuudesta.

Kuva 24. Monikäyttöreitti Kruununmaanpuistossa mahdollistaa samanaikaisesti esimerkiksi kävelyn ja maastopyöräilyn sekä kävelyn ja hiihdon alueella.

Hyvinkäällä on lisäksi sekä kaupunki- että maastopyöräilyyn tarkoitettuja pyöräreittejä. Koneellisesti hoidettuja hiihtolatuja on talvisin yhteensä lähes 70 kilometriä. Näistä on valaistuja noin kolmasosa. Latureitit muodostavat yhtenäisen verkoston kaupungin ympärillä ja useat reitit kulkevat asuntoalueiden halki, joten ladulle on Hyvinkäällä sangen helppo lähteä.

Talvisin suuri osa metsissä kulkevista reiteistä on latuina, ja paikoin olisikin tarve lisätä talvikävely- ja talvipyöräilyreittejä viheralueille esimerkiksi leventämällä nykyisiä väyliä monikäyttöreiteiksi. Muun muassa Tapainlinnan koulun ja Suokadun välinen valaistu väylä olisi levennettävissä monikäyttöreitiksi.

Talvireittien lisäksi kokonaan uusia reittejä tarvittaisiin Metsäkaltevaan, johon tarvittaisiin alueen kehittymisen myötä uusia ulkoilumahdollisuuksia reittien muodossa. Metsäkaltevan lisäksi myös Vantaanjoen varressa olisi mahdollisuus uuteen virkistysreittiin, jos alueen maanomistustilanne sallii tulevaisuudessa reitin rakentamisen.

Hyvinkään kaupungin reittien lisäksi Sääksjärven-Kiljavannummen alueelta löytyy Nurmijärven kunnan ylläpitämä reitistö, joka sijaitsee osin Hyvinkään puolella. Lisää tietoa ulkoilureiteistä löytyy kaupungin nettisivuilta. Ulkoilureittien reunapuustoa pyritään hoitamaan intensiivisemmin kuin ympäröiviä metsäalueita, jotta reiteillä olisi turvallista liikkua ja näkymät pysyisivät auki metsään. Osa retkeilyalueiden reiteistä kulkee yksityisillä tai valtion mailla, esimerkiksi Kytäjä-Usmissa. Näiden reittien osalta hoitotöitä on mahdollista tehdä siinä määrin, kuin reittitoimituksissa on sovittu.

Hyvinkään kaupungilla on kolme uimarantaa: Usmin-järven ranta 5 km keskustasta länteen, Sääksjärven ranta Nurmijärven puolella noin 20 km päässä keskus-tasta ja Hirvijärven virkistysalue 23 km keskustasta luoteeseen. Lisäksi Kaupunkisillanpuistossa lähellä keskustaa on maauimala, joka on peruskorjattu vuonna 2009. Kaikilla uimarannoilla Hirvijärveä lukuun ottamatta on rantavalvonta sekä wc, osassa on lisäksi nuotiokatos tai kioski. Sääksjärveltä ja Kaupunkisillanpuistosta löytyy lisäksi leikkipaikka ja Hirvijärveltä vuokrattavia veneitä.

Sääksjärven uimaranta, joka on Nurmijärven ja Hyvin-kään yhteinen, on peruskorjattu 2000-luvun alussa. Kaupungin rajojen sisäpuolella uimarantoja hoitaa liikuntatoimi, Sääksjärvellä Nurmijärven kunta.

Usmin uimarantaa on kehitetty 2020-luvulla yhtenä kaupunkistrategian kärkihankkeena, alueella on esimerkiksi laajennettu parkkipaikkaa ja kehitetty kioskitoimintaa. Myös talviuinti on nykyään mahdollista Usmin uimarannalla.

Hirvijärveltä löytyy Hyvinkään kaupungin virkistysalue, joka soveltuu uimisen lisäksi hyvin erilaisiin luonto-harrastuksiin, kuten souteluun sekä telttailuun. Hirvijärveltä on myös mahdollista vuokrata venepaikka oman veneen säilyttämistä varten, ja sieltä löytyy lisäksi kaupungin vuokrattavia veneitä. Lisätietoa venepaikoista ja veneistä löytyy kaupungin nettisivuilta.

Kuva 25. Kaupunkisillan maauimalassa pääsee uimaan kesäkaudella. Lisäksi alueelta löytyy muun muassa matonpesupaikka ja leikkipaikka.

Kuva 26. Hevoslaidun Hyyppärän alueella.

Kalastus onkien, pilkkien ja silakkalitkalla on mahdollista Hyvinkään vesistöissä yleiskalastusoikeudella pois lukien Vantaanjoen ja sen vesistön purojen koski- ja virta-alueilla. Tarkemmat rajoitukset löytyvät Kalastusrajoitus.fi sivustolta. Lisäksi Hyria Koulutus Oy:n omistamalla ranta-alueella Pilliniemessä sijaitsee vuonna 2014 rakennettu **lasten ja nuorten onkipaikka**. Onkipaikka sijaitsee jokisuvantoalueella Vantaanjoen pääuomassa, jossa onkiminen on lähtökohtaisesti jokaisen oikeudella sallittua.

Hyvinkään Hyyppärässä sijaitsee kaupungin, ratsastusseurojen ja yksityisten toimijoiden ylläpitämä **ratsastusurheilualue**. Kaupunki on varannut hevosurheilukäyttöön alueelta noin 80 hehtaaria omistamaansa maata. Suuren ratsastuskentän ympärille on vuosien saatossa muodostunut keskittymä, joka koostuu talleista, maneeseista, ratsastusmaastoista, laitumista, hevossairaalasta ja muista alueista. Alueella onkin useita toimijoita: ratsastuskouluja, useita yksityistalleja, ratsastusseuroja sekä hevossairaala.

Hyyppärän hevosurheilualueen kehittämisestä on tehty opinnäytetyö, josta käy ilmi, että kunnan olisi hyvä koota saman pöydän ääreen paikallisia hevosalan toimijoiden ryhmiä. Alueen toimijoiden puolelta tärkeimmäksi tulevaisuuden kehittämisasiaksi nousi ratsastusreitit. Lisäksi kaupungin omistaman ratsastuskentän ympäristölle toivottiin yleisilmeen parannusta ja muun muassa toivottiin, että arvokkaat vanhat tammet nostettaisiin esiin. Vuorovaikutuksen hevostoimijoiden ja viranomaisten sekä päättäjien kesken tulee olla sujuvaa, jotta hevosala voi kehittyä ja toisaalta jotta sen tarjoamia mahdollisuuksia osataan kunnassa hyödyntää. [29]

KEHITTÄMISTARPEET:

Viheralueilla sijaitsevien pienkenttien käyttömäärien selvittäminen, ja käyttämättömien kenttien kehittäminen muuhun käyttötarkoitukseen.

Liikunta-alueita ja -paikkoja koskevan yhteistyön lisääminen alueen viherympäristöön ja kokonaiskuvaan liittyen koko kunnan alueella.

3.3.5. Kaupunkiviljely

Kaupungeissa on viljelty eri tavoin kautta aikojen. Viime vuosina kaupunkiviljelyn suosiota on nostanut erityisesti kaupunkiviljelyn ja lähiruuan näkyminen erilaisissa medioissa. Kestävän kehityksen ja puhtaan ruuan lisäksi kaupunkiviljely tarjoaa tieteellisesti todistettuja hyviä vaikutuksia, sillä tutkimukset ovat osoittaneet, että puutarhatöissä altistutaan maaperämikrobeille, jotka kohentavat vastustuskykyä ja vähentävät immuunivälitteisten sairauksien riskiä tai jopa oireita.[30] Puutarhatyöt myös lisäävät yhteisöllisyyttä ja ravintoon liittyvää tietotaitoa.[31]

Hyvinkään viheralueilla tarjotaan asukkaille erilaisia mahdollisuuksia kaupunkiviljelyyn. Kaupunkiviljelyä voi toteuttaa esimerkiksi omalla tontilla, siirtolapuutarhassa tai viljelypalstalla. Kaupunkiviljely onnistuu myös ilman omaa pihaa esimerkiksi ikkunalla, parvekkeella tai terassilla. Näissä voi viljelyllä erilaisissa ruukuissa, viljelylaatikoissa ja kasvatuspusseissa helposti esimerkiksi yrttejä tai vihanneksia. Pientalojen ja kerrostalojen pihalla voi viljellä esimerkiksi kasvihuoneessa, viljelylaatikoissa tai avomaalla monenlaisia hyötykasveja, kuten juureksia, vihanneksia, marjapensaita ja hedelmäpuita. Lisäksi rakennusten katolla tai seinillä on mahdollista viljellä kasveja, jos rakennuksen rakenteet kestävät tämän.

Oman kodin ja pihan lisäksi viljellä voi myös kaupungin **viljelypalstalla.** Viljelypalstalla tarkoitetaan pienialaista peltoaluetta, jolla kaupunkilaiset voivat viljellä omaan käyttöönsä hyöty- ja koristekasveja. Hyvinkäällä on kaksi palstaviljelyaluetta: Martissa ja Vanhanmyllyn alueella. Palstoja vuokrataan kaupunkilaisille viljelykäyttöön, ja viljely perustuu viljelijän omaan aktiivisuuteen. Hyvinkäällä palstojen vuokraamista hoitaa Tuusulan 4H-yhdistys.

Hyvinkäällä on myös kaupungin omistama siirtolapuutarha-alue, **Vanhanmyllyn siirtolapuutarha**. Se sijaitsee Vanhamyllyn alueella noin 5 km päässä keskustasta. Siirtopuutarhassa pääsee viljelemään ja rakentamaan omaa puutarhaa vuokraamalla oman palstan. Alueella on 136 palstaa, joista osa on tarkoitettu pelkästään viljelyyn, mutta suurimmalle osalle palstoista täytyy rakentaa myös mökki. Alueen ylläpitäjänä toimii Vanhanmyllyn siirtolapuutarhayhdistys ry.

Erilaisten kaupunkiviljelyn muotojen lisäksi asukkaat voivat myös hyödyntää puistojen ja lähimetsien satoa. Esimerkiksi lähimetsistä saa kerätä jokaisen oikeudella marjoja ja sieniä, ja Hyvinkäällä on lisäksi puistoissa paljon omenapuita, joiden satoa saa vapaasti maistella. Omenapuihin kiipeilyä tulee kuitenkin välttää, sillä pääosa yleisillä alueilla kasvavista omenapuista on vanhoja, eivätkä ne välttämättä kestä kiipeilyä. Lisäksi kaupungin päiväkotien pihoilla on ollut toisinaan päiväkodin toiveesta viljelylaatikoita. Kaupungin puistoissa on myös kokeiltu muutamana vuonna viljelylaatikoita, joita asukkaat saivat varata itselleen ja viljellä omatoimisesti. Taloudellisten resurssien vähenemisen takia viljelylaatikoista kuitenkin luovuttiin vuonna 2021. Mikäli resurssit jatkossa mahdollistavat vastaavan toiminnan, voidaan viljelylaatikoita lisätä taas puistoihin.

KEHITTÄMISTARPEET:

Asukkaiden innostaminen kaupunkiviljelyn pariin viljelyn eri muodoissa.

3.3.6. Matonpesupaikat

Hyvinkäällä on kaksi kaupungin ylläpitämää matonpesupaikkaa. Matonpesupaikat sijaitsevat yleisillä viheralueilla Kaupunkisillanpuistossa, keskustan välittömässä läheisyydessä sekä Hyyppärän alueella, keskustaajaman länsireunalla. Pesupaikat ovat avoinna kesäkaudella, sääolojen salliessa toukokuun puolesta välistä syyskuun puoleen väliin.

Kaupunkisillanpuistossa matonpesupaikan välittömässä läheisyydessä on lasten leikkialue ja uimapaikka. Lisäksi huoltorakennukselta löytyy wc-tilat ja kesäkioski. Hyyppärässä on matonpesijöiden tarpeisiin pöytäpenkki, kausi-wc sekä lapsille keinut. Lisäksi alueilla on roska-astiat.

Molemmat pesupaikat ovat hyvin suosittuja ja kuumina kesäpäivinä omaa vuoroaan joutuu useasti odottamaan. Eteläisiin kaupunginosiin tarvitaankin mahdollisesti tulevaisuudessa uusi matonpesupaikka.

KEHITTÄMISTARPEET:

Tarkastellaan matonpesupaikkojen mahdolliset kehittämistarpeet. Hyyppärän matonpesupaikan kulkuyhteyksiä tulisi kehittää yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa.

Kuva 27. Pestessäsi mattoja kaupungin virallisilla, vesi- ja viemäriverkkoon liitetyillä matonpesupaikoilla varmistat, että pesuvetesi eivät päädy maaperän kautta pohjaveteen.

3.3.7. Taideteokset ja muistomerkit viheralueilla

Hyvinkään viheralueilla sijaitsee monia julkisia veistoksia ja muistomerkkejä. Ne muodostavat omalta osaltaan kaupungin ilmettä ja kertovat suurista ja pienistä tapahtumista kaupungin ja sen asukkaiden historiassa. Veistosten ja muistomerkkien sekä niiden ympäristön kunto muodostavat merkittävän indikaattorin, jolla sekä asukkaat että vierailijat muodostavat mielipidettään kaupungista. Veistokset ja muistomerkit kiinnostavat asukkaita ja vierailijoita, ja niitä koskevia kyselyitä tuleekin sekä viheralueiden palveluihin että esimerkiksi Hyvinkään museopalveluihin.

Hyvinkään vanhin muistomerkki on 1865 pystytetty Ahdenkallion kartanon Taksvärkkikivi Vanhan Kirkkopolun varressa Tanssikallion alueella. Osa kaupungin muistomerkeistä onkin vanhempia kuin Hyvinkää itse, mutta pääosa on kuitenkin syntynyt aikana, jolloin Hyvinkää on ollut itsenäinen kunta. Erityisen paljon muistomerkkejä pystytettiin 1970 ja 1990 -luvulla.

Julkiset muistomerkit on esitelty Hyvinkään kaupungin nettisivuilla. Osa muistomerkeistä ja veistoksista on keskeisellä paikalla, ja osa taas hieman syrjäisemmällä paikalla, kuten metsässä. Muistomerkin tai veistoksen ympäristön tulee olla tyyliltään taideteokseen ja sen luonteeseen sopiva, esimerkiksi osa teoksista vaatii arvokkaampaa ja hoidetumpaa ympäristöä. Viheralueiden palvelut huolehtii viheralueilla olevien veistosten ja muistomerkkien ympäristön kunnossapidosta, mutta itse teosten puhdistamiseen tai korjaamiseen liittyvissä asioissa Taidemuseo toimii asiantuntijana.

Hyvinkään viheralueilla sijaitsevista veistoksista ja muistomerkeistä on tehty vuonna 2013 selvitys ja toimenpideohjelma, johon on listattu kaikille viheralueilla sijaitseville muistomerkeille niiden perustiedot, kunnostustarpeet ja esimerkiksi ympäristön muutostarpeet. Osa kunnostustarpeista on toteutettu, osassa kunnostus ei ole enää ajankohtaista esimerkiksi ympäristön muuttumisen takia, ja osa muutostarpeista on vielä toteuttamatta. Toteutumattomia, yhä ajankohtaisia taideteosten ja veistosten muutostarpeita tulee toteuttaa tulevaisuudessa.

Kaupungilla on julkisiin muistomerkkeihin ja taiteeseen keskittynyt työryhmä, jossa on jäseniä Hyvinkään museopalveluista, Teknisestä keskuksesta ja Tilakeskuksesta. Tarpeen mukaan työryhmä tekee yhteistyötä esimerkiksi julkisivutoimikunnan tai vaikkapa asemakaavoituksen kanssa. Työryhmä kokoontuu säännöllisesti keskustelemaan muun muassa muistomerkkien ja taideteosten kunnostustarpeista, ja työryhmän toimintaa on tärkeää jatkaa tulevaisuudessakin, jotta yhteistyö muistomerkkien ja veistosten parissa jatkuu.

Veistosten ja muistomerkkien lisäksi Hyvinkäällä on myös muinaisjäännöksiä viheralueilla. Kaupungin omistamilla maa-alueilla muinaisjäännöksiä on esimerkiksi Sonninmäen alueella, jossa on vuoden 1918 sisällissotaan liittyviä taistelukaivantoja sekä Tanssikallion alueelta löytyvä ns. lapinraunio.

KEHITTÄMISTARPEET:

Muistomerkki- ja veistoskohteiden kunnostustoimenpiteiden jatkaminen tulevaisuudessakin. Kunnostustoimenpiteet toteutetaan julkiset taideteokset ja muistomerkit -työryhmän suunnittelemana.

Kuva 28. Pirkko Nukarin Sirkuskarhu on pienestä koostaan huolimatta Hyvinkään suosituimpia veistoksia.

3.3.8. Vesielementit viheralueilla

Hyvinkään keskustaajama sijaitsee Salpausselän reunamuodostuman alueella, jossa maaperä on hiekkavaltaista. Maaperän hyvän vedenjohtavuuden vuoksi alueella ei ole paljoa luonnollisia vesiaiheita. Vesi on kuitenkin monien tutkimusten mukaan tärkeä viihtyisyyselementti kaupunkiympäristössä. Hyvinkään keskustaajaman alueella olevat luonnolliset purot, pohjaveden pintaan nousukohdat, hulevesilammikot ja suihkulähteet ovatkin monille kaupunkilaisille tärkeitä virkistyspaikkoja.

Hulevesielementit, kuten lammet, avo-ojat ja puromaiset rakenteet sijaitsevat monesti asutuksen läheisillä viheralueilla, puistoissa tai suojaviheralueilla. Uusimpia Hyvinkäälle rakennettuja maanpäällisiä hulevesiverkoston osia ovat Metsäkaltevan alueelle ja Tehtaansuolle Värimestarinpuistoon rakennetut hulevesialtaat. Muita kaupunkilaisille tärkeitä hulevesilampia on muun muassa Lounatuulenpuiston lammet sekä Vehkojan Runonlaulajanlampi.

Hulevesielementit rakennetaan ensisijaisesti hulevesiverkoston toiminnan lähtökohdista, mutta ne ovat tärkeitä vesielementtejä myös kaupunkilaisten virkistyksen kannalta. Vesielementit toimivat lisäksi tärkeässä roolissa luonnoneläinten ja kasvien kannalta. Hulevesilammikoissa ja puroissa elää kaloja ja muita vesieliöitä, ja monet vesilinnut viihtyvät tai jopa pesivät hulevesilammikoiden äärellä. Myös muut taajamassa elävät eläimet, kuten linnut, oravat ja kauriit hyödyntävät hulevesialtaita esimerkiksi juomiseen. Lisäksi hulevesilammikot tarjoavat kasvupaikkoja monille vedessä tai sen äärellä viihtyville kasveille.

Hulevesiverkoston maanpäällisten osien suunnittelussa ja rakentamisessa sekä olemassa olevien hulevesialtaiden kunnossapidossa ja peruskunnostuksissa pyritään ottamaan huomioon myös muut kuin puhtaasti verkoston toimintaan liittyvät arvot, esimerkiksi monien hulevesilampien rantaan on sijoitettu penkkejä virkistäytymistä varten. Hulevesiverkoston ojien ja purojen kunnossapitoon kuuluu niiden pitäminen toimivina, esimerkiksi ojan umpeen kasvaminen estetään raivaamalla ja kasvustoa perkaamalla. Myös hulevesilammikoiden kunnossapidossa keskitytään lammikon toimintaan osana hulevesiverkkoa, joten esimerkiksi kesällä syntyvää leväkasvustoa ei lammista aktiivisesti poisteta ja kunnossapidetä lampea näin ollen ns. puutarhalampena.

Kuva 29. Donnerinpuiston suihkuallas ja Donnerin obeliski muodostavat 1950-luvun rakennusajankohdalle tyypillisen muistomerkki- ja suihkulähde kokonaisuuden.

Viheralueohjelman kohdassa 2.1.4. Hulevedet todettiin Hulevesiohjelmassa esitetty tarve ”katujen ja viheralueiden hulevesirakenteiden ja hulevesireittien kunnossapito-ohjeiden laadinnasta”. Tässä työssä tulee huomioida paitsi hulevesirakenteiden toiminnalliset arvot myös kohteiden virkistyskäyttöarvojen edistämisen mahdollisuudet.

Hulevesielementtien lisäksi **suihkulähteet** ovat merkityksellisiä vesielementtejä viheralueilla. Hyvinkäällä on yhdeksän rakennettua suihkulähdettä tai vesiallasta, jotka sijaitsevat pääsääntöisesti kaupungin keskustan alueella. Suihkulähteistä yksi ei toimi enää suihkulähdekäytössä, mutta koristaa kaupunkikuvaa kesäkukilla maisemoituna. Suihkulähteitä on esimerkiksi Donnerinpuistoissa, Parantolanpuistossa ja Mantelinpuistossa, ja niihin voi tutustua lisää Hyvinkään kaupungin nettisivuilla.

Kaikki kaupungin omistamat suihkulähteet pestään ja tarkastetaan kesäkaudella altaasta riippuen noin kahden viikon välein. Toimenpidettä varten suihkulähteistä lasketaan vesi pesua edeltävänä päivänä pois ja allas on tyhjillään yön yli. Pesun ja tarkastuksen jälkeen allas asetetaan taas toimintakuntoon. Altaita on hoidettava säännöllisesti, jotta ne eivät roskaantuisi ja limoittuisi ja jotta altaan tekniikka pysyy kunnossa. Lisäksi altaista poistetaan roskat viikoittain. Suihkulähteiden suuremmat kunnostustoimenpiteet suunnitellaan aina yhteistyössä kaupungin muiden altaisiin vaikuttavien yksiköiden kanssa. Monessa altaassa on tällä hetkellä ongelmana vanhentunut allastekniikka, ja siitä johtuva nopea veden levättyminen. Altaiden tekniikka ja osin myös altaat pinnoitteineen vaatisivat uudistamista.

KEHITTÄMISTARPEET:

Hulevesilampien ja ojien kunnossapidon kehittäminen ja vastuunjako huomioiden sekä verkoston toiminnallisuus että sen tarjoamat virkistyskäyttöarvot.
Vesialtaiden ja suihkulähteiden peruskorjauksen suunnittelu ja toteutus.

3.4. VIHERALUEISIIN KOHDISTUVA MUU TOIMINTA

Kaupungin omistamiin viheralueisiin kohdistuu varsinaisten viheralueilla olevien toimintojen lisäksi myös muunlaista käyttöpainetta. Viheralueet toimivat monenlaisten tapahtumien järjestämisen paikkoina, niitä vuokrataan eri toimijoille, ja alueita on myös tarpeen hyödyntää esimerkiksi lähialueiden rakentamisen yhteydessä.

Kaupungin omistamien alueiden käyttöön ulkopuolisten toimijoiden toimesta tarvitaan aina lupa. Alueiden käytön luvitusta hallinnoidaan kaupungin toiminnassa useamman toimialan ja yksikön toimesta, riippuen käytön luonteesta.

Tässä luvussa esitellään muiden tahojen kaupungin viheralueisiin kohdistamia toimintoja, sekä esitetään tarvittavia kehittämistavoitteita.

3.4.1. Kaupungin omistamien maa-alueiden vuokrakäyttö

Kaupungin maa-alueita vuokrataan muuhun kuin kaupungin omaan toimintaan pidempiaikaisesti, yli viiden vuoden vuokra-ajalla esimerkiksi metsästysvuokrasopimuksin, laidunalueiksi ja erilaisiksi harrastusalueiksi, kuten vaikkapa koiraharrastusten käyttöön. Pääsääntöisesti kaupungin vuokrattavat, viheralueiksi luokiteltavat maa-alueet sijaitsevat keskustaajaman ulkopuolisella alueella. Useimmiten vuokrattavat alueet ovat metsiä tai peltoja. Kaupungin maita vuokraavat useimmiten erilaiset yhdistykset ja yhteisöt, mutta myös yksityiset elinkeinonharjoittajat, kuten maanviljelijät. Keskustaajamassa viheralueita vuokrataan pitkäaikaisesti esimerkiksi mastojen sijoittamiseen, usein metsäisille viheralueille.

Viheralueiden pidempiaikaisesta vuokraamisesta tehdään aina vuokrasopimus, jonka ehdoissa määritellään tarkemmin alueen käyttöä koskevat asiat. Vastaavasti eri tahoille vuokrattujen alueiden käytössä huomioidaan vuokrasopimukset ja niiden maankäyttö, esimerkiksi viljelykäyttöön vuokratulla pellolla ei voida järjestää tapahtumia tai käyttää peltoa muuhun tarkoitukseen. Kaupungin alueiden pidempiaikaisesta vuokraamisesta huolehditaan tonttipalvelut-yksikössä.

Hyvinkään kaupungin yleisten alueiden, kuten katu- ja puistoalueiden käytöstä muuhun kuin kaupungin omaan toimintaan, kun käyttö on lyhytaikaista (alle viisi vuotta), vastaa Tekninen keskus. Yleiset alueet sijaitsevat pääsääntöisesti keskustaajaman asemakaavoitetulla alueella. Yleisten alueiden käyttölupia erilaisten yleisötilaisuuksien ja -tapahtumien sekä myynti- ja markkinointitoiminnan järjestämiseksi, kuten myös rakentamisen toimintojen kuten kaapeleiden ja johtojen sijoittamiseen, haetaan valtakunnallisen Lupapiste.fi-palvelun kautta. Alueiden käyttölupa erilaisia toimintoja varten tulee hakea hyvissä ajoin ennen tapahtumaa tai toimintoa. Lupaa myönnettäessä annetaan ohjeita alueiden käyttöön liittyen, esimerkiksi roskien keruusta tapahtumapaikalla tapahtuman yhteydessä tai vaadittavista suojaustoimista tai liikennejärjestelyistä alueen vuokraamisesta työmaakäyttöä varten. Kaupungin internet-sivuilla ohjeistetaan alueiden käyttölupien hakemisesta.

Erilaisten tapahtumien järjestämiseen voidaan tapahtuman luonteen mukaisesti tarvita alueiden käyttöluvan lisäksi muitakin viranomaislupia tai ilmoituksia. Tapahtuman järjestäjän tulee huolehtia siitä, että kaikki tarpeelliset luvat, ilmoitukset ja muut järjestelyt on hoidettu hyvissä ajoin ennen tapahtuman alkamista.

Kaupungin alueiden käyttö erilaisiin toimintoihin on maksullista, tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Käyttömaksu määräytyy kulloinkin voimassa olevan Teknisen lautakunnan hyväksymän taksan mukaisesti.

Yleisten alueiden käyttöön tarvitaan aina lupa, kun kyseessä on kaupungin ulkopuoliset toimijat. Myös kaupungin sisäisessä toiminnassa käytetään eri yksiköiden välillä sisäisiä lupamenettelyjä, jotta alueista vastuussa olevat yksiköt tietävät, mitä alueilla on tapahtumassa.

3.4.2. Viheralueiden käyttö rakenteiden sijoittamiseen

Yleisillä alueilla on yhteiskunnan toimivuuden kannalta merkitystä myös maan alla, sillä näille alueille sijoitetaan usein yhteiskunnalle tärkeitä toimintoja, kuten vesi- ja viemärilinjoja sekä energiaverkoston rakenteita. Koska yhdyskuntatekniset laitteet ja infrastruktuuri ovat edellytys toimivalle elinympäristölle, säädetään yhdyskunnan toimintoja palvelevien johtojen sijoittamisesta alueidenkäyttölaissa. Lain mukaan ”kiinteistön omistaja ja haltija on velvollinen sallimaan yhdyskuntaa tai kiinteistöä palvelevan johdon sijoittamisen omistamalleen tai hallitsemalleen alueelle, jollei sijoittamista muutoin voida järjestää tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin.” Pääsääntöisesti energia- ja tietoliikenneyhtiöt ja muut toimijat pyrkivät sijoittamaan toimintaansa varten tarvittavat kaapelit, johdot ja niihin liittyvät laitteet kuntien omistamille alueille. Kunnalla on mahdollisuus osoittaa sijoittamiselle sellaiset kohdat, joissa sijoittamisesta aiheutuu mahdollisimman vähäinen haitta.

Sijoittamista ja sijoittamisen vuoksi tehtäviä kaivutöitä ohjataan Hyvinkäällä lupakäytännön ja laadittujen ohjeistuksien kautta. Lupaprosessissa pyritään arvioimaan tehtävistä toimista aiheutuvaa haittaa sekä pyritään niiden mahdollisimman pieneen vaikutukseen. Haitan arvioinnissa huomioidaan useita seikkoja, kuten alueella jo sijaitsevat mahdolliset rakenteet ja näiden turvaetäisyydet. Myös olemassa olevan kasvillisuuden tilanne tarkastellaan lävitse ja kasvillisuutta, erityisesti puita pyritään säästämään aina kun se suinkin on mahdollista. Kuitenkin myös valintaa kaikkien huomioitavien asioiden välillä joudutaan tekemään sijoittamis- ja kaivuprosessien aikana.

Kaapeleiden, putkilinjojen ja niihin liittyvien laitteiden ja muiden rakenteiden sijoittaminen on pääsääntöisesti pitkäaikaista, yli viisi vuotta kestävää toimintaa. Sijoittamista suunniteltaessa tuleekin huomioida myös alueiden käyttötarkoitukset jatkossa ja esimerkiksi sijoitettavien rakenteiden vaikutukset siihen, mitä toimintoja alueella voi jatkossa maan päällä olla. Esimerkiksi suuret vesihuolto- tai energiaverkostojen linjat eivät mahdollista puuston kasvattamista linjojen päälle tai niiden varoalueelle juurien aiheuttamien mahdollisten vaurioiden vuoksi. Sijoittamisen yhteydessä täytyy siis ratkaista toisinaan myös maanpäällisen alueen tulevat hoitotoimet ja mahdollisuudet.

Kaupunkialueella tehtävät kaivutyöt haittaavat usein alueiden kunnossapitoa ja kaupunkilaisten liikkumista. Kaivutöiden toteuttamisesta saadaan kaupungille runsaasti asiakaspalautteita. Kaupunki ohjeistaa ja valvoo kaivutöiden toteuttamista sekä ennallistamistöiden laatua alueillaan. Kaivutyöohjeiden mukaisesti työn tekijä (kaivaja ja työn teettäjä) on vastuussa työkohteiden ennallistamisesta kaivutöitä edeltävään kuntoon niin maanalaisten rakenteiden kuin pinnallisen viimeistelynkin osalta. Tehtävät kaivutyöt voivat olla jopa useita vuosia kestäviä projekteja, jolloin kohteiden viimeistelyssä voi kestää. Kaivutöihin liittyy vieraslajien leviämisen riski, esimerkiksi käytettävien koneiden ja maa-ainesten muodossa. Kaivutöiden ohjeistamisessa ja valvonnassa tuleekin kiinnittää huomiota myös vieraslajien leviämisen estämiseen.

Viheralueita käytetään pitkäaikaisen sijoittamisen lisäksi myös lyhytaikaiseen, alle viideksi vuodeksi kerrallaan tapahtuvaan sijoittamiseen, esimerkiksi alueellisten keräys- ja kierrätyspisteiden sijoittamiseen. Hyvinkään keskustaajaman yleisillä alueilla sijaitsee useita alueellisia keräys- ja kierrätyspisteitä, ja osa yleisistä keräys- ja kierrätyspisteistä sijaitsee myös yksityisillä maa-alueilla, lähinnä kauppakiinteistöjen yhteydessä.

Keräys- ja kierrätyspisteet ovat jätteentuottajan tai -tuottajayhteisön hallinnoimia, yleensä lain määrittelemään tuottajavastuuseen perustuvia keräyspisteitä. Keräyspisteillä otetaan vastaan esimerkiksi lajiteltua kartonkia, lasia, metallia, muovipakkauksia ja tekstiilejä syvä- tai pintakeräyssäiliöön. Keräyspisteet ovat yksityisten toimijoiden omistamia, ja ne palvelevat laajasti lähialueen asukkaita. Keräys- ja kierrätyspisteiden sijoittamisesta kaupungin alueille sovitaan toimijoiden kanssa lupamenettelyn kautta.

Kierrätyspisteiden sopimuksien mukaisesti kierrätyspisteiden, sekä niiden välittömän lähiympäristön siisteydestä, kunnossapidosta sekä pisteiden esteettömästä saavutettavuudesta vastaa pisteiden ylläpitäjät. Kierrätyspisteiden ympäristöä voisi kuitenkin kohentaa hieman paremmin maisemaan sopivaksi. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on jätelain nojalla määräajoin tarkastettava sellaiset laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa harjoitetaan ammattimaista jätteenkeräystä. Kierrätyspisteiden valvonta kuuluu jätelaissa tarkoitettujen tarkastusten piiriin. Toisinaan kierrätyspisteistä aiheutuu kuitenkin ongelmia myös lähialueelle, esimerkiksi Maauimalassa kierrätyspisteistä aiheutuu roskaisuutta myös puiston puolelle, ja kierrätyspiste olisikin tarpeen siirtää sopivampaan paikkaan.

Kuva 30. Viheralueita käytetään rakenteiden sijoittamiseen, esimerkiksi kaapeleita ja putkia sijoitetaan usein viheralueelle.

KEHITTÄMISTARPEET:

Kierrätyspisteiden kohentaminen paremmin maisemaan sopivaksi. Maauimalan kierrätyspisteiden siirto toiseen paikkaan, sillä kierrätyspisteistä aiheutuu ongelmia puiston kunnossapitoon.

3.4.3. Viheralueiden tapahtumakäyttö

Hyvinkää on viime vuosina tullut tunnetuksi monipuolisesta tapahtumatarjonnastaan, joka kerää kävijöitä kauempaakin. Kyseessä on strateginen valinta – Hyvinkää haluaa olla aktiivinen elämyskaupunki. Tapahtumia järjestetään paitsi eri kiinteistöissä myös ulkotiloissa yleisillä alueilla. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi kauppakeskus Willan tapahtuma-aukio eli Willantori (kauppakeskus Willan omistama), kauppatori, Villatehtaan pihaalue ja lentokenttä. Lisäksi useat tapahtumat järjestetään viheralueilla, esimerkiksi Kirjastoaukio on suosittu tapahtumapaikka, jossa järjestetään tapahtumia ympäri vuoden. Tapahtumista suurimpia ovat useat markkinat vuoden aikana.

Puistoissa pidetyt tapahtumat kuluttavat nurmikoita, sillä nurmikoiden tallaaminen tiivistää nurmikon kasvualustaa. Kasvualustan tiivistyessä hapelle ei ole enää yhtä paljon tilaa, jolloin kasvien juuristoilla on happea vähemmän käytettävissä. Tämä koskee niin nurmikoita kuin puitakin. Hapen puutteessa juurten kasvu hidastuu tai pysähtyy kokonaan, ja veden sekä ravinteiden otto vähenee. Puiden ja nurmikon juuristoaluetta yleisemmin tiivistävät suuret kävelijämassat tai painavien rakennelmien sijoittaminen puun juuristoalueelle. Kirjastoaukiolla tapahtumien järjestämiseen on varauduttu nurmikoiden osalta parantamalla nurmikoiden kasvualustaa paremmin kulusta kestäväksi. Tallaamisen lisäksi tapahtumat aiheuttavat toisinaan viheralueille roskaantumista, mutta tapahtumajärjestäjät huolehtivat yleensä hyvin siivouksesta.

Kirjastoaukion ollessa viheralueista suosituin tapahtumapaikka, tulee kirjastoaukio säilyttää jatkossakin tapahtumakäyttöön soveltuvana, kuitenkin puiston historiaa korostavana paikkana. Kirjastoaukion lisäksi kauppatorilla on usein yleisötapahtumia, ja silloin Jussintorillakin liikkuu paljon ihmisiä. Jussintorin kasvillisuutta on syytä tarkastella kokonaisuudessaan, jotta alueella on jatkossakin hyvät edellytykset tapahtumien järjestämiseen. Parantolanpuiston alue on suosittu tapahtumapaikka pienimuotoisempia, usein rauhallista liikuntaa sisältäviä tapahtumia, kuten puistojumppia tai joogatunteja varten. Parantolanpuiston kunnostusta suunniteltaessa tulee huomioida myös alueen käyttömahdollisuudet ja reunaehdot pieniin tapahtumiin.

KEHITTÄMISTARPEET:

Tärkeimpien viheralueilla sijaitsevien tapahtumapaikkojen yleisilme pidetään tapahtumakäyttöön soveltuvana, ja kuitenkin puiston luonnetta kunnioittavana. Kirjastoaukion yleisilme pidetään samankaltaisena kuin nykyisin, ja kehitetään omenapuukujanteen aluetta valaistuksen suhteen. Jussintorin kasvillisuutta tarkastellaan kokonaisuutena, ja tarkastelussa esiin nousevat kunnostustarpeet toteutetaan. Parantolanpuiston kunnostusta suunniteltaessa huomioidaan alueen tapahtumakäytön tarpeet.

3.4.4. Viheralueiden luvaton käyttö

Viheralueiden (yleisten alueiden) luvallisen käytön lisäksi alueita käytetään toisinaan myös luvattomasti. Usein kyse on tietämättömyydestä, mutta myös tahallista luvatonta käyttöä ja ilkivaltaa esiintyy jonkin verran. Esimerkiksi leikkipuistojen leikkivälineisiin kohdistuu toisinaan ilkivaltaa. Törkeimpiä ilkivaltatapauksia ovat esimerkiksi leikkivälineen polttaminen ja liukumäen liu'un tahallinen rikkominen. Puistokalusteiden ja varusteiden kuten penkkien ja roska-astioiden töhrimistä tapahtuu suhteellisen runsaasti. Mikäli tekijät tavoitetaan, heidät on mahdollista asettaa korvausvastuuseen vahingon tuottamisesta. Valitettavan usein tekijöitä ei ilkivaltatilanteissa tavoiteta ja vahinkojen korjaaminen jää kaupungin kustannusvastuulle.

Kaupungin viheralueiden luvatonta käyttöä on esimerkiksi piha-alueiden laajentuminen tontin vieressä olevalle kaupungin alueelle. Vaikka kyseessä olisi ns. hoitamaton viheralue; taajamametsä tai avoin viheralue ja puistoalueeksi kaavoitettu tai toistaiseksi rakentumaton tontti tai asemakaavoittamaton alue, ei pihojen toimintoja tule levittää kaupungin alueille.

Myös esimerkiksi puutarhajätteiden tai pihalumien siirtäminen lähiviheralueelle on alueiden luvatonta käyttöä. Puutarhajätteiden vieminen lähimetsään voi pahimmillaan mahdollistaa vieraslajien leviämisen ja lumen kasaaminen vaikkapa kaupungin puistoalueelle voi vaikeuttaa alueen kevätkunnostusta.

Kaupunki valvoo alueidensa käyttöä resurssien puitteissa. Luvatonta toimintaa pyritään ohjaamaan oikeaan suuntaan esimerkiksi ohjeistuksen avulla. Alueelle, jonne on viety puutarhajätettä, voidaan esimerkiksi viedä maastoon ohjeistukylttejä tai jakaa lähialueen asukkaille postilaatikoihin opastuskirjeet. Mikäli toiminta jatkuu ohjauksesta huolimatta, myös muita toimenpiteitä voidaan tarpeen mukaan harkita käyttöön otettavaksi. Toimintamallien käyttöönottoa kokonaisuutena olisi tarpeen tarkastella, jotta niiden käyttäminen olisi selkeää ja helposti toistettavissa eri ajankohtina.

KEHITTÄMISTARPEET:

Luodaan toimintamallit tilanteisiin, joissa viheralueita käytetään luvatta.

Kuva 31. Lumen luvaton kasaaminen kaupungin viheralueelle saattaa aiheuttaa esimerkiksi oksien katkeamista ja lisätä siten kevätkunnostustarpeita.

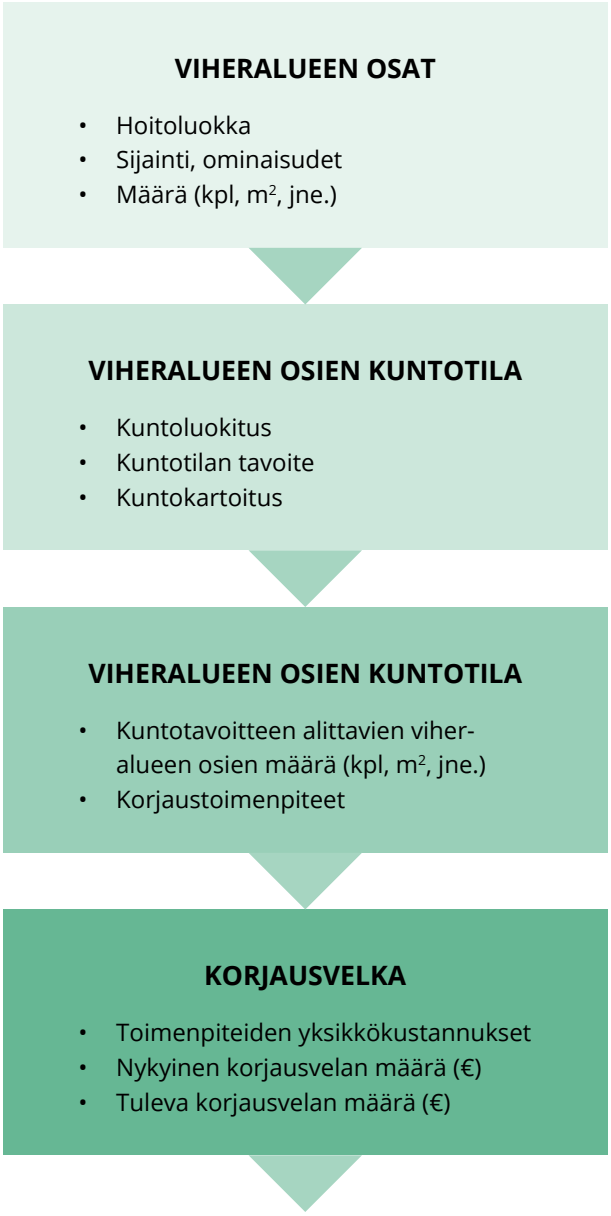
3.5. VIHERALUEIDEN RESURSSIT

Infraomaisuus muodostaa merkittävän osan kunnan omaisuuden arvosta. Infraomaisuuden hoidolla ylläpidetään yhteiskunnan toimintoja, esimerkiksi hyvin hoidettu liikenneverkosto mahdollistaa arjen sujuvuuden ja on merkittävä osa yhteiskunnan toimintavarmuutta. Infraomaisuudesta tulee huolehtia, jotta sen toimintavarmuutta voidaan ylläpitää, ja jotta arki on sujuvaa ja turvallista. Viheralueet ovat osa kunnan infraomaisuutta. Viheralueet ja niillä oleva kasvillisuus muodostavat täysin omanlaisen kokonaisuuden kaupungin infraomaisuudessa. Kasvillisuus muuttuu ja kehittyy jatkuvasti ja eroaa siten ominaisuuksiltaan katurakenteista. Viheralueisiin kuuluvat kasvillisuuden lisäksi myös viheralueilla olevat rakenteet, varusteet ja kalusteet, joista osa on luonteenomaisia vain viheralueille.

Hyvin suunniteltu ja korkealaatuisesti rakennettu viheralue luo pohjan viheralueiden kunnossapitoon. Kestävät suunnitteluratkaisut, laadukkaat materiaalit ja oikein tehty rakentamistyö vaikuttavat valmiin viheralueen laatuun. Laadukkaalla viheralueella korjausvelkaa kertyy huonompilaatuista viheraluetta hitaammin hyvän kunnossapidettävyyden ja helppohoitoisuuden vuoksi.

Viheralueiden suunnitteluvaiheessa määriteltävä kunnossapitoluokitus kertoo, miten mitäkin aluetta on tarkoitus kunnossapitää viheralueen rakentamisen jälkeen tulevat vuosikymmenet. Eri kunnossapitoluokissa olevat viheralueet ovat kustannuksiltaan erilaisia, esimerkiksi A1 edustusviheralueet ovat kunnossapidoltaan kalleimpia intensiivisen hoidon takia, kun taas rakennetuista viheralueista A3-luokan käyttö- ja suojaviheralueet ovat halvimpia kunnossapitää, sillä A3- hoitoluokan viheralueita hoidetaan A1- ja A2-alueita vähemmän, esimerkiksi nurmikko saa olla A3 hoitoluokassa huomattavasti pidempää kuin A1 hoitoluokassa. Jos viheralueita ei ole mahdollista hoitaa olemassa olevilla resursseilla kunnossapitoluokituksen mukaisesti, kertyy viheralueelle korjausvelkaa.

Viheralueisiin kohdistuvasta budjetista osa muodostuu investointeihin varatuista varoista ja osa kunnossapidon määrärahoista. Nykyisillä kunnossapidon määrärahoilla ja työntekijämäärillä viheralueiden hoitotaso pystytään pitämään nykyisellä tasollaan. Kaupungin kasvaessa myös viheralueiden pinta-alat kasvavat. Kunnossapidon budjetin tulisikin nousta samassa suhteessa kuin pinta-alat kasvavat, jotta alueita pystytään kunnossapitämään alueen hoitoluokan mukaisesti.

Kaavio 6. Vihrealueiden korjausvelan laskentamalli.

Viheralueiden investointeihin määritellään vuosittain rahasumma, jolla investointeja tehdään. Nykyisin viheralueiden budjetissa on investoinneille sen verran niukasti rahaa, että esimerkiksi leikkipaikkojen uusimisvälit venyvät pitkiksi. Leikkipaikkojen uudistamiseen on ollut vuosittain rahaa yhden tai kahden leikkipaikan uudistamiseen, jolloin 48 leikkipaikalla uusimisväli on noin 25 vuotta. Myös muut puistot tarvitsevat ajoittain uudistamista, sillä esimerkiksi kivituhkakäytävät vaativat kivituhkan lisäystä ja kasvillisuusalueet paikkausistutuksia. Investointimäärärahaa ei ole pystytty kohdistamaan moniin vuosiin rakennettujen puistojen peruskorjauksiin. Kun tällaisiin korjauksiin ei ole mahdollisuuksia, viheralueille kertyy korjausvelkaa.

Hyvinkään kaupunki osallistui vuonna 2017 hankkeeseen, jonka tavoitteena oli toimintamallin kehittäminen viheralueiden toimenpidetarpeiden määrittämiseen ja sitä kautta viheralueiden korjausvelan määrän laskemiseen. Korjausvelan laskentamenetelmäksi kehitettiin prosessi, joka koostuu viheralueiden osien, kuten nurmikoiden, kasvillisuusalueiden, penkkien ja kulkuväylien ominaisuustietojen hankinnasta, kuntotilan kartoittamisesta, korjaustarpeiden määrittämisestä sekä korjausvelan laskennasta. Menetelmää testattiin Helsingin, Vantaan ja Hyvinkään kaupunkien case-kohteiden avulla, kolmella viheralueella kussakin kaupungissa.

Hankkeessa selvisi, että Hyvinkäältä mukana olevilla kolmella viheralueella on runsaasti korjausvelkaa. Hyvinkään viheralueet tulisi kartoittaa korjausvelan suhteen ja tehdä toimenpidesuunnitelma korjausvelan vähentämiseen. Näin myös budjettia on helpompi suunnitella, kun on tiedossa korjausta ja uudistamista vaativat kohteet ja korjaustarpeen suuruus.

KEHITTÄMISTARPEET:

Tehdään hoito- ja korjausvelan vähentämiseen tähtäävä suunnitelma, jota varten on tarpeen määritellä viheralueiden korjausvelat.
Korjausvelan pienentämisen huomioiminen budjetissa.

3.5.1. Kunnossapitoluokitus

Viheralueiden kunnossapito perustuu valtakunnallisesti käytössä olevaan luokitukseen, jossa erilaiset viheralueet on jaoteltu omiin luokkiinsa, esimerkiksi erityyppiset puistot on luokiteltu omiin kunnossapitoluokkiinsa. Kunnossapitoluokka määrittelee tason, jonka mukaisesti alue hoidetaan. Luokitus ohjaakin kunnossapidon resurssointia, tilaamista ja toteutuksen valvontaa. [32]

Nykyisin valtakunnallisesti käytössä on Viherympäristöliiton vuonna 2020 julkaisema RAMS-kunnossapitoluokitus. RAMS-sana muodostuu kunnossapitoluokista (Rakennetut viheralueet, Avoimet viheralueet, Metsät, Suojelualueet). Esimerkiksi rakennetut viheralueet jakautuvat vielä rakennettuihin arvoviheralueisiin, toimintaviheralueisiin, käyttöviheralueisiin sekä suoja- ja vaihettumisviheralueisiin. RAMS-luokitus painottaa viheralueiden käyttäjälleen ja omistajalleen sekä yhteiskunnalle tuottamia arvoja [32]. Aikaisemmin valtakunnallisesti on ollut käytössä ABC-hoitolukitus, jonka mukaisesti Hyvinkään viheralueet on luokiteltu. Viheralueiden hoitoluokitus on tarkoitus muuttaa Hyvinkäällä tulevaisuudessa vastaamaan RAMS-kunnossapitoluokitusta.

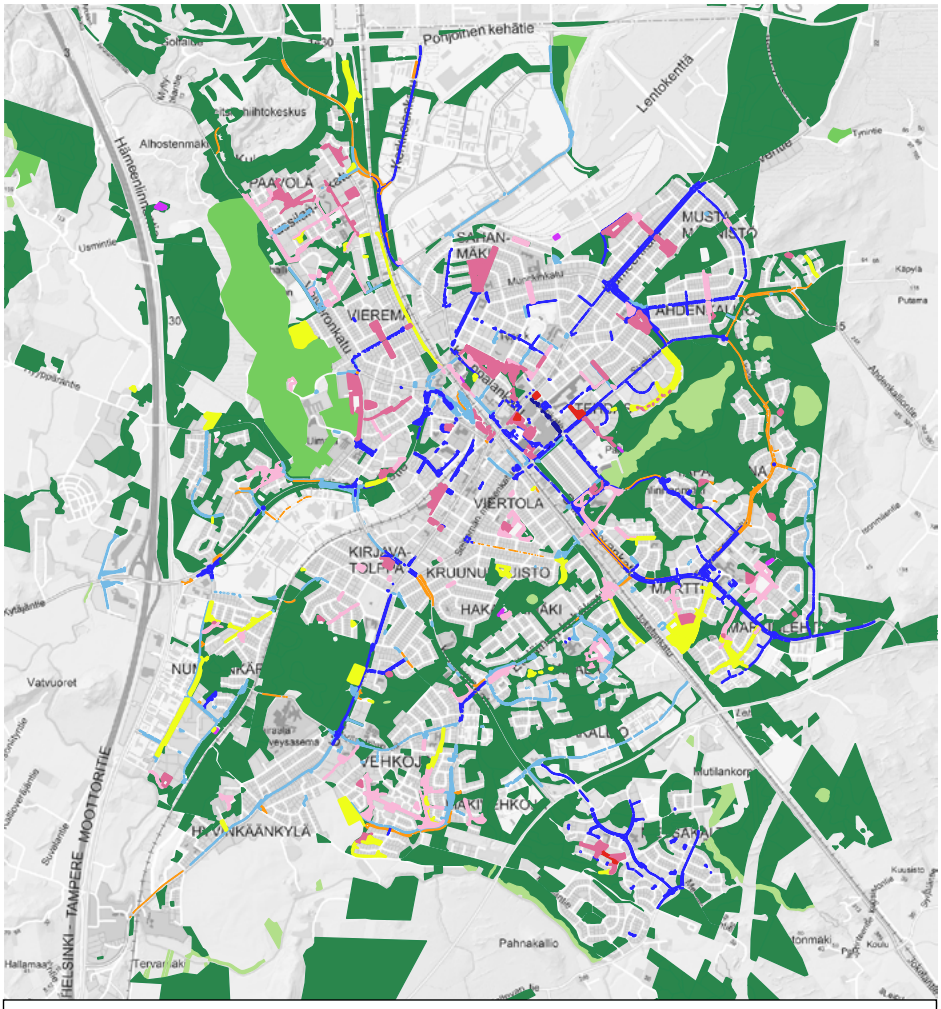
Viheralueen omistaja määrittää, mihin kunnossapitoluokkaan alue kuuluu. Kunnossapitoluokitus voi vaihtua viheralueen elinkaaren mukaan tai alueen kehittymisen myötä. Esimerkiksi alueilla, joita halutaan kehittää avoimesta viheralueesta metsäisemmäksi, voidaan kunnossapitoluokan muutoksella ohjata alueen kehittymistä.

Kaupungin viheralueita tarkastellaan säännöllisesti erilaisten viheralueilla tehtävien kunnossapitotoimien ja viheralueilla sijaitsevien toimintojen kautta, ja tarvittaessa hoitoluokitusta muutetaan. Kaupungille tulee maan ostotoiminnan seurauksena myös uusia viheralueita, jotka tyypitetään ja luokitetaan kunnossapitotoimien ja niiden jatkuvuuden suunnittelemiseksi. Ennen alueiden tyypin ja hoitoluokituksen määrittelyä alueet eivät ole säännöllisten hoitotoimenpiteiden piirissä.

Kaupungin viheralueille tehdään nykytilanteessa koko aluekokonaisuuteen kohdistuvia kunnossapitoluokituksen tarkasteluja vain tarpeen vaatiessa. Tarkastusten tekeminen ei ole ollut viheralueohjelmakaudella 2011–2020 tai nykyisen viheralueohjelmakauden 2026–2035 valmistelun aikana säännöllistä. Säännöllisen kokonaistarkastelun kautta voitaisiin kuitenkin varmistua siitä, että kaikki kaupungin maaomaisuuteen liitetyt ja kuuluvat alueet saadaan hoitotoimien piiriin.

KEHITTÄMISTARPEET:

Kunnossapitoluokituksen muutos ABC:stä RAMS:iin viheralueohjelmakauden aikana. Ohjelmakaudella luodaan periaatteet viheralueomaisuuden säännöllisiin tarkasteluihin, jotta viheralueiden tyypit ja hoitoluokat, sekä sitä kautta hoitotoimet voidaan määritellä.

Keskustaajaman puistoalueet hoitoluokituksineen

Puistoalueet_2025	Katualueet_2025	Metsäalueet
A1	A1	Muut metsät
A2	A2	Kaupungin oma suojelualue metsässä
A3	A3	Luonnonsuojelualueet
B	B	
E		

Kartta 17. Viheralueiden hoitoluokitus vuonna 2025. Hoitoluokitus tulee muuttumaan lähivuosina ABC-luokituksesta RAMS-luokitukseen.

4

Osallisuus ja palaute viheralueita koskien

4. Osallisuus ja palaute viheralueita koskien

Viheralueohjelman teon eri vaiheissa on kerätty runsaasti palautetta asukkailta, ja asukkaat ovat myös omatoimisesti jättäneet palautetta kaupungille erilaisten palautekanavien kautta. Lisäksi palautetta on pyydetty ohjelmatyön aikana myös työntekijöiltä ja kaupunginvaltuustolta. Saatu palaute on sisältänyt paljon huomioita, toiveita ja tarpeita viheralueisiin liittyen. Tässä luvussa käsitellään viheralueisiin liittyvää, eri ajankohtina, eri tahoilta ja eri tavoin kerättyä palautetta. Palautteissa eniten toivottuja asioita on tässä luvussa koottu kehitystarpeiksi.

4.1. KUNTALAISTEN OSALLISUUS VIHERALUEIDEN SUUNNITTELUSSA JA KUNNOSSAPIDOSSA

Osallisuus tarkoittaa yhteiskuntaan ja yhteisöihin kiinnittymistä ja kuulumista, ja ilmenee muun muassa mahdollisuutena vaikuttaa yhteiskunnassa. Osallisuuden kokemukset syntyvät esimerkiksi kuulluksi ja huomioiduksi tulemisesta. [33] Kunnassa osallisuuden tarkoituksena on tarjota kuntalaisille monipuolisia osallistumisen mahdollisuuksia. Aktiiviset kuntalaiset ja vahva osallisuus tekevät kunnasta yhteisöllisen, elinvoimaisen ja sosiaalisesti kestävän. [34]

Hyvinkään kaupungin tavoitteena on avoin, osallistava ja luotettava valmistelu ja päätöksenteko. Kaupunki edistää kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia tiedottamisen, neuvonnan ja vuorovaikutuksen keinoin, ja luo aktiivisesti uusia tapoja kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseksi.

Asukkaiden osallisuus Hyvinkään kaupungin viheralueiden kehittämiseen ja kunnossapitoon hyödyttää sekä asukkaita että kaupunkia. Asukkaiden toiveiden huomioiminen on tärkeää, jotta viheralueet olisivat mahdollisimman hyvin käyttäjien tarpeita palvelevia. Tällöin viheralueita myös käytetään ja arvostetaan enemmän. Jo viheralueiden suunnitteluvaiheessa asukkaat voidaan ottaa mukaan suunnitteluprosessiin monin tavoin. Asukkaille on järjestetty kyselyjä muun muassa viheralueohjelmien tekoon liittyen sekä puistosuunnitelmia tehdessä. Esimerkiksi Kirjastonaukion leikkipaikan uusimista suunniteltaessa vuonna 2024 kuntalaiset saivat äänestää osan leikkipaikalle tulevista leikkivälineistä.

Kuntalaisille pidetään lisäksi asukasiltoja laajaan joukkoon vaikuttavista suunnitelmista, esimerkiksi metsäsuunnitelmasta. Kaupunki järjestää myös säännöllisesti avoimia kaavailtoja, joissa asukkailla on mahdollisuus tutustua ajankohtaisiin kaava-aineistoihin sekä keskustella kaavoittajien kanssa. Kaavailloissa on esitelty kuntalaisille myös viheralueiden suunnitelmia, kuten Hangonsillan puistosuunnitelmaa sekä leikkipaikkaohjelmaa. Eri aihepiirien ympärille voidaan kerääntyä myös kaikille avoimilla kuntalaiskahveilla. Viheralueasioita onkin käsitelty kuntalaiskahveilla esimerkiksi leikkipaikkojen ja viheralueohjelman osalta. Erilaiset asukasillat ovat yksi tapa lisätä vuorovaikutusmahdollisuuksia kuntalaisten kanssa. Asukasiltojen ja kyselyjen avulla kuntalaisten mielipiteet ja toiveet tulevat viheralueiden suunnittelun tietoon, ja tällöin kuntalaisten toiveita on mahdollista sisällyttää suunnitelmiin mahdollisimman paljon.

Suunnitteluprosessin julkinen nähtävillä olo ja siihen liittyvät vaikuttamismahdollisuudet on lakisääteinen vaikuttamisen kanava. Kun puistosuunnitelmaehdotus valmistuu, se asetetaan julkisesti nähtäville vähintään 14 päivän ajaksi, jolloin asukkailla on mahdollisuus tehdä ehdotuksesta muistutuksia. Nähtävillä olo kuulutetaan paikallislehdessä ja kaupungin internet-sivuilla. Kuntalaisten jättämiin muistutuksiin tehdään aina vastineet, jotka menevät teknisen lautakunnan käsittelyyn ja ohjaavat osaltaan suunnitteluprosessia.

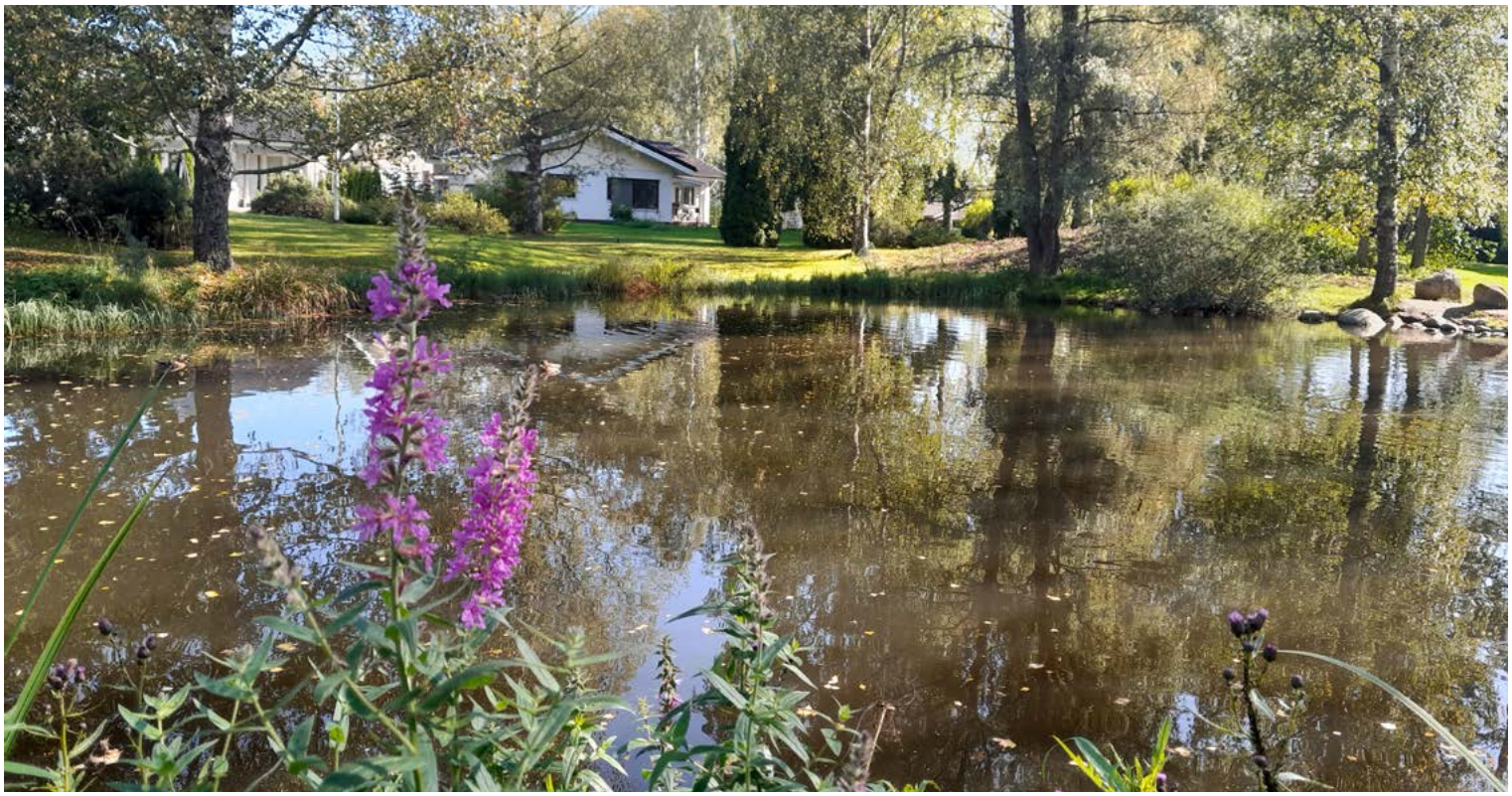
Myös metsäsuunnitelma asetetaan julkisesti nähtäville ja kuntalaisilla on mahdollisuus jättää siitä muistutuksia. Tämän lisäksi metsäsuunnitelmasta lähetetään lausuntopyynnöt luonnonsuojeluyhdistyksille ja muille tahoille, joihin metsienhoito vaikuttaa. Metsäsuunnitelma esitellään asukasillassa. Metsäsuunnitelma käy läpi kunnallisen demokraattisen päätöksenteon prosessin suunnitelman tekovaiheessa. Metsäsuunnitelmaa ja kulloinkin tehtäviä töitä käsitellään lisäksi suunnitelman voimassaoloaikana vuosittain päätöksenteossa, kun tekninen lautakunta hyväksyy vuosittaiset metsätyökohteet.

Kun metsäsuunnitelmaa lähdetään sen voimaan tulon jälkeen toteuttamaan vuosittain, jaetaan kulloinkin työkohteena olevan metsän lähiasukkaille tiedote asiasta, ja pyydetään heiltä palautetta ja toiveita siitä, kuinka he toivoisivat lähialuettaan hoidettavan. Lisäksi työkohteista viestitään kaupungin nettisivuilla ja paikallislehdessä, jotta tiedot on saatavissa laajemminkin kuntalaisten keskuudessa.

Asukasiltoihin osallistumisen, kyselyihin vastaamisen ja suunnitelmaehdotukseen muistutuksen jättämisen lisäksi asukkaat voivat jättää palautetta kaupungille palautejärjestelmän kautta. Kaupungilla on käytössä sähköinen palautejärjestelmä, joka löytyy kaupungin nettisivujen kautta, ja on ensisijainen palautteenantokanava. Lisäksi kuntalaiset antavat palautetta puhelimitse ja sähköpostitse. Palautteiden avulla kaupunki saa paljon tärkeää tietoa asukkaiden toiveista ja tarpeista. Hyvinkäällä toteutettiin keväällä 2020 ensimmäisen kerran koko kaupunkitason osallistuvan budjetoinnin äänestys. Monet osallistuvat budjetoinnin ehdotukset ovat koskeneet viheralueita, ja sen avulla on toteutettu muun muassa kukkaniittyjä puistoihin. Osallistuvan budjetoinnin toteutusmahdollisuus ratkaistaan vuosittain talousarviokäsittelyn yhteydessä.

Kuntalaiset voivat osallistua viheralueiden suunnittelun lisäksi myös viheralueiden kunnossapitoon erilaisin toimin, ja kuntalaiset ovatkin Hyvinkäällä muun muassa rakentaneet itse Runonlaulajanlammen Vehkojalla. Monena keväänä on järjestetty kevätsiivoustalkoita, joissa asukas- ja kyläyhdistykset ja myös vaikkapa koululuokat ovat osallistuneet yhteisen ympäristön siivoamiseen aktiivisesti. Myös haitallisten vieraslajien torjuntaa kuntalaiset ovat tehneet sekä järjestetyissä talkoissa että itsenäisesti. Vieraslajitalkoita on järjestetty myös yhteistyössä Hyvinkään Ympäristönsuojeluyhdistyksen kanssa.

Kuva 32. Runonlaulajanlampi Vehkojalla on syntynyt osallisuuden kautta, sillä se on asukkaiden rakentama.

Osassa Suomen kaupungeista aktiiviset kuntalaiset osallistuvat puistojen viihtyisyyden lisäämiseen ja ylläpitoon säännöllisesti yhdessä kaupungin kanssa sovitulla alueella ja yhdessä sovituin tavoin ns. puistokummina. Puistokummit esimerkiksi keräävät roskia tai pitävät huolta lähiviheralueestaan. Kuntalaisten osallistumisella vapaaehtoistyöhön ja talkoisiin viheralueiden hoitoon saadaan lisäresursseja, ja siten yhdessä voimme pitää kaupungin viheralueita yhä paremmassa kunnossa. Yhdessä tekeminen vahvistaa asukkaiden yhteisöllisyyttä ja lisää kiintymystä viheralueisiin.

Asukkaiden kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi kaupunki tekee yhteistyötä viheralueiden osalta myös paikallisten toimijoiden muun muassa kuvataidekoulun kanssa. Kuvataidekoulun oppilaat ovat olleet innolla mukana esimerkiksi suunnittelemassa ja toteuttamassa katukuvaa piristäviä maalauksia katujen varsilla sijaitseviin sähkökaappeihin. Myös yrityksiä on osallistunut viheralueiden suunnitteluun ja toteutukseen, esimerkiksi Läntisellä Yhdystiellä sijaitsevissa kiertoliittymissä on nähtävissä Koneen ja Konecranesin kanssa tehdyn yhteistyön tuloksia.

Osallisuudessa onkin monia tapoja ja monia mahdollisuuksia. Kuntalaisten osallistuminen viheralueiden hoitoon ja suunnitteluun vaati kuitenkin myös hieman resursseja. Esimerkiksi suunnitteluprosessi vaatii asukkaiden osallistamisella pidemmän suunnitteluajan, ja toisaalta talkoiden järjestäminen vaatii esimerkiksi tiedotusta, välineitä ja aktiivisia osallistujia. Toisinaan järjestettyihin tapahtumiin tai kyselyihin on vain vähän osallistua. Erilaisia osallistumisen mahdollisuuksia on kuitenkin tärkeää olla tarpeeksi, sillä ne lisäävät asukkaiden hyvinvointia ja luovat viheralueista yhä enemmän asukkaita hyödyttäviä. Erilaisista osallisuuden mahdollisuuksista ja yhteistyöprojekteista tiedotetaan kaupungin nettisivuilla, sosiaalisen median kanavilla sekä toisinaan paikallislehdessä.

KEHITTÄMISTARPEET:

Selvitetään edellytyksiä luoda kaupungille oma puistokummitoiminta. Osallistetaan asukkaita viheralueiden suunnitteluun monipuolisin osallistamisen menetelmin.

4.2. PALAUTTEEN KERÄÄMINEN OHJELMAKAUDEN 2011–2020 AIKANA

Edellisellä viheralueohjelmakaudella vuosina 2011–2020 viheralueita koskien on saatu runsaasti palautetta. Palautetta tuli esimerkiksi sähköpostin kautta, kuntalais- ja valtuustoaloitteina, puhelimitse, kaupungin sosiaalisen median kanavien sekä asukaspalautejärjestelmän kautta. Kaikki palautteet on käsitelty, osa toiveista on toteutettu ja osa kirjattu muistiin jatkoa varten. Vuosina 2011–2020 saatu asiakaspalaute on toiminut osaltaan pohjatietona tämän viheralueohjelman teossa.

4.3. PALAUTTEEN KERÄÄMINEN VIHERALUEOHJELMA 2026–2035 TYÖN AIKANA

Viheralueohjelmatyön aikana, vuosina 2020–2025 on kertynyt runsaasti palautetta eri kanavien kautta. Palautetta on saapunut sekä pyydettynä esimerkiksi kyselyiden muodossa että asukkaiden omatoimisesti lähettämää palautetta. Saatu palaute on otettu vanhempien palautteiden ohella huomioon tämän viheralueohjelman teossa.

Viheralueohjelman teon aikana on järjestetty kolme asukasiltaa, viisi asukkaille tarkoitettua kyselyä viheralueista sekä kysely kaupunginvaltuustolle. Alla on esitelty tarkemmin näistä kertynyttä palautetta.

4.3.1. Asukaskysely 2020

Keväällä 2020 toteutettiin laaja viheralueisiin liittyvä asukaskysely, johon saatiin 250 vastausta. Kyselyssä oli runsaasti avoimia vastauksia sisältäviä kysymyksiä, joihin asukkaat kommentoivat innokkaasti.

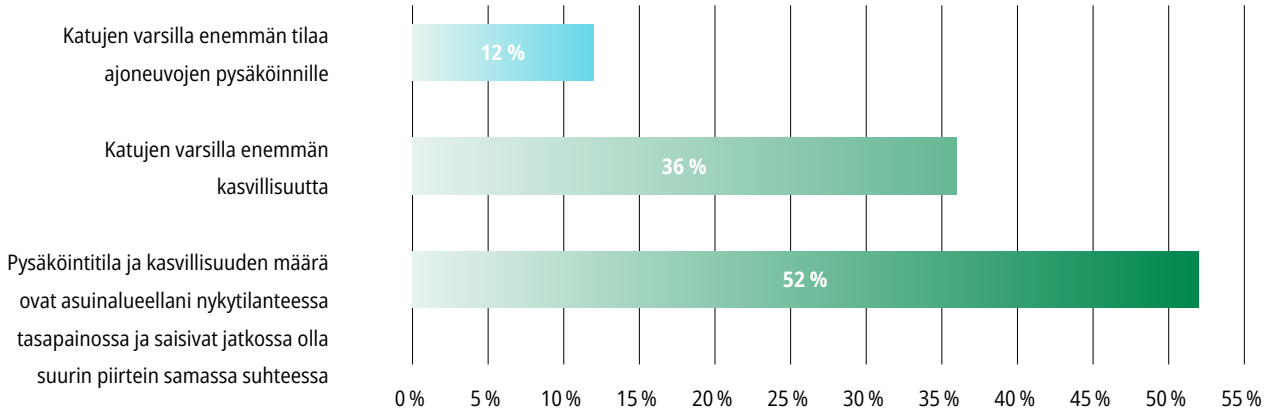
Kyselyssä vastaajia pyydettiin mainitsemaan luonnonarvoiltaan tai maisemaltaan hienoin paikka Hyvinkäällä. Lähes kaikissa vastauksissa mainittiin Sveitsinpuisto, ja yli puolessa vastauksista myös Kytäjä-Usmin ulkoilualue. Metsäalueet mainittiin myös toiminnallisesti tai liikunnallisesti tärkeimmiksi viheralueiksi.

Myös katuviheralueista kysyttiin asukkailta kauneusarvoiltaan ja toiminnaltaan heitä eniten miellyttävää aluetta. Suurin osa vastaajista mainitsi vastauksissaan joko yleisesti Keskusta-alueen, Kirjastoaukion tai jonkin tietyn kohdan keskustasta. Myös kiertoliittymät olivat asukkaiden mieleen, sillä yli viidesosa vastasi pitävänsä kiertoliittymien istutuksista.

Katupuut koettiin kyselyyn vastanneiden keskuudessa tärkeiksi, sillä kaikki asukkaat, joiden asuinkadulla on katupuita, vastasivat niiden olevan tärkeitä. Niistä asukkaista, joiden asuinkadun lähialueella ei ole katupuita, lähes kaikki (95 %) toivoivat niitä asuinalueellensa. Toisaalta asukkaat toivoivat myös, että kadun varren pysäköinnin ja kasvillisuuden määrät pysyisivät samalla tasolla kuin nykyisin, yli puolet vastasi toivovansa pysäköinnin ja puiden suhteen pysyvän nykyisellään (kaavio 7.).

Vastaajia pyydettiin arvioimaan, miten oman asuinalueen nykyiset viheralueet vaikuttavat alueen arvostukseen. Lähes 70 % vastasi viheralueiden vaikuttavan joko erittäin myönteisesti tai myönteisesti. Kysymystä sai kommentoida avoimella vastauksella, johon monet

Toivoisitteko, että asuinalueellanne olisi:
Vastaajien määrä: 125

Kaavio 7. Asukaskyselyn tulokset katujen varren pysäköinnin ja kasvillisuuden toivotusta määrästä.

kommentoivat luonnon läheisyyden olevan asukkaille tärkeää. Kritiikkiä annettiin erityisesti kasvavien kaupunginosien keskeneräisyydestä ja vähälle käytölle jääneiden alueiden tilanteeseen toivottiin muutosta, jotta alueet olisivat paremmin käytössä.

Asukkailta tiedusteltiin mielipidettä siitä, miten he kokevat tonttinsa ja katualueen välissä olevan viherkaistan hoitovastuun. Erittäin myönteisesti tai myönteisesti hoitovastuun koki yli puolet vastaajista (56 %). Avoimissa vastauksissa näkyi kuitenkin myös, että asukkaat eivät välttämättä tunne tontin ja kadun välisen viherkaistan hoitovastuuta.

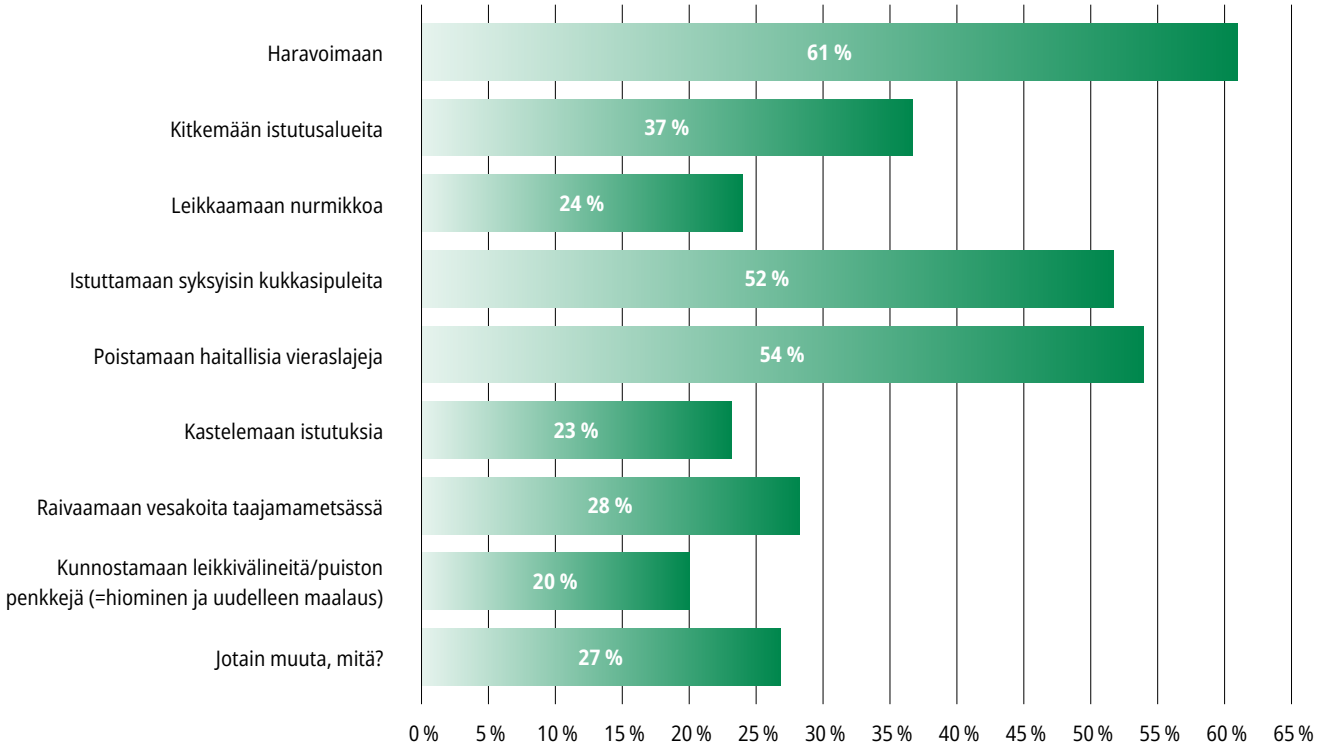
Kyselyssä tiedusteltiin, häiritseekö vastaajia jonkin viheralueen roskaisuus. Vastaajat kommentoivat laajasti eri alueita, esimerkiksi Keskusta ja erityisesti torin ja Kirjastoaukion alue mainittiin monessa vastauksessa. Myös sisääntulotiet oli mainittu useaan otteeseen.

Muutama asukas kertoi myös itse keräävänsä roskia.

Vastaajilta kysyttiin, olisivatko he kiinnostuneita hoitamaan jotakin viheraluetta joko asuinalueellaan tai jossakin muualla. Vastaajista yli puolet (57 %) oli valmiita hoitamaan aluetta omalla asuinalueellaan. Mieluiten asukkaat haravoisivat (60 % vastaajista), poistaisivat haitallisia vieraslajeja (53 %) ja istuttaisivat syksyisin kukkasipuleita (52 %) (kaavio 8.). Kyselyn vastausvaihtoehdoissa ei ollut mainittu roskien keruuta, ja lähes 40 % avoimen kommentin jättäneistä ilmoittikin olevansa valmiita keräämään roskia.

Asukkailta tiedusteltiin kyselyssä myös, mitä viheraluetta he käyttävät eniten. 70 % vastaajista vastasi käyttävänsä jotakin metsäaluetta. Vastaajia pyydettiin lisäksi arvioimaan käyttämiensä viheralueisiin liittyvien palveluiden laatua. Parhaimmat mahdollisuudet Hyvinkään viheralueilla on saatujen vastausten mukaan

34. Jos vastasitte kysymykseen 33. myöntävästi, mitä hoitotoimia olisitte valmiita tekemään?
(Valitkaa halutessanne useampi vaihtoehto)
Vastaajien määrä: 82, valittujen vastausten lukumäärä 267

Kaavio 8. Hoitotoimet, joita asukkaat olisivat valmiita tekemään.

maisemasta ja luonnosta nauttimiseen, lenkkeilyyn sekä pyöräilyyn. Myös retkeilyyn ja luonnon tarkkailuun sekä marjastukseen ja sienestykseen on Hyvinkäällä hyvät mahdollisuudet.

Kyselyyn vastaajilta tiedusteltiin, mitä toimintoja viheralueille eniten kaivattaisiin. Eniten tarvetta oli roska-astioille, hulevesiaiheille sekä levähdyspenkeille. Myös ulkokuntoiluvälineitä ja koirankakkapussitelineitä toivottiin monessa vastauksessa lisättävän.

Kyselyn lisäksi myös muista palautekanavista ohjelman teon aikana saapuneessa palautteessa näkyy tarve penkeille ja roska-astioille. Jotta kalusteiden määrä olisi riittävä, tulisi penkkien ja roska-astioiden määrä kaksinkertaistaa nykyisestä määrästä. Kalusteiden määrän lisääntyessä myös niiden kunnossapitotarve lisääntyy, joten esimerkiksi roska-astioita reilusti lisättäessä myös tarve uusille työntekijöille kasvaa koko ajan.

KEHITTÄMISTARPEET:

Asukaskyselyn vastausten perusteella yhteisöllistä viheralueiden hoitoon liittyvää toimintaa tai mahdollisuutta pitää itse huolta lähiviheralueesta erilaisin hoitotoimin kaivataan lisää.
Roska-astioita ja penkkejä tarvitaan lisää asukaskyselyn vastausten perusteella.

4.3.2. Valtuustokysely 2021

Alkuvuodesta 2021 kaupunginvaltuustolta kysyttiin mielipiteitä kaupungin viheralueisiin liittyvistä asioista kymmenen kysymyksen lyhyellä kyselyllä. Kyselyyn vastasi noin neljännes valtuuston jäsenistä, yhteensä 13 valtuuston jäsentä.

Kyselyssä tiedusteltiin aluksi, mitä monimuotoisuutta edistäviä toimia valtuuston jäsenet edistäisivät ensisijaisesti viheralueilla. Tärkeimmäksi luonnon monimuotoisuutta edistäväksi toimeksi valtuusto äänesti kyselyssä haitallisten vieraslajien poiston, ja tähän todettiin olevan tarpeen myöntää jatkossa vuosittaista määrärahaa. Lisäksi valtuuston jäsenet kannattivat monilajisten istutusten suosimista puistoissa monimuotoisuutta lisäämään.

Kyselyssä kysyttiin myös katupuiden merkityksestä. Suurin osa vastanneista (69 %) totesi katupuita tarvittavan sekä uusille alueille sekä katusaneerausten yhteydessä vanhoille alueille mieluummin, kuin että lisättäisiin pysäköinnille tarvittavaa tilaa kadun varrella.

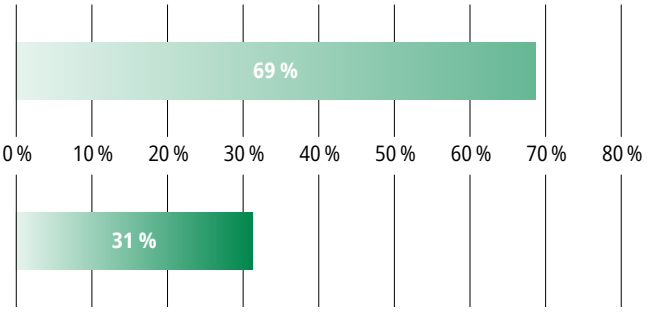
Myös koirapuistojen tärkeys oli huomioitu vastauksissa, koirapuistojen tulevaisuudesta kysyttäessä 77 % vastaajista totesi, että uuden koirapuiston perustaminen tulee huomioida lähivuosina budjetissa.

KEHITTÄMISTARPEET:

Vieraslajien poistoon tarvitaan lisää määrärahoja ja resursseja.
Perustetaan uusi koirapuisto lähivuosina.

Hyvinkäällä tulee pyrkiä siihen, että katupuita lisätään uusille alueille sekä tiensaneerausten yhteydessä vanhoille, jos niitä ei ole ennen ollut. Alkukustannuksiltaan ja kunnossapidollisesti kalliimpi vaihtoehto kuin kadut ilman puita.

Hyvinkäällä tulee pyrkiä siihen, että katupuita lisätään hyvin maltillisesti uusille alueille, jotta pysäköinnille on enemmän tilaa. Samaisesta syystä tiensaneerausten yhteydessä vanhoille alueille ei yleensä voida lisätä katupuita.

Kaavio 9. Valtuustokyselyssä toivottiin mieluummin lisää katupuita kuin lisää parkkitilaa katujen varsille.

4.3.3. Pienten viheraluekyselyiden sarja 2024

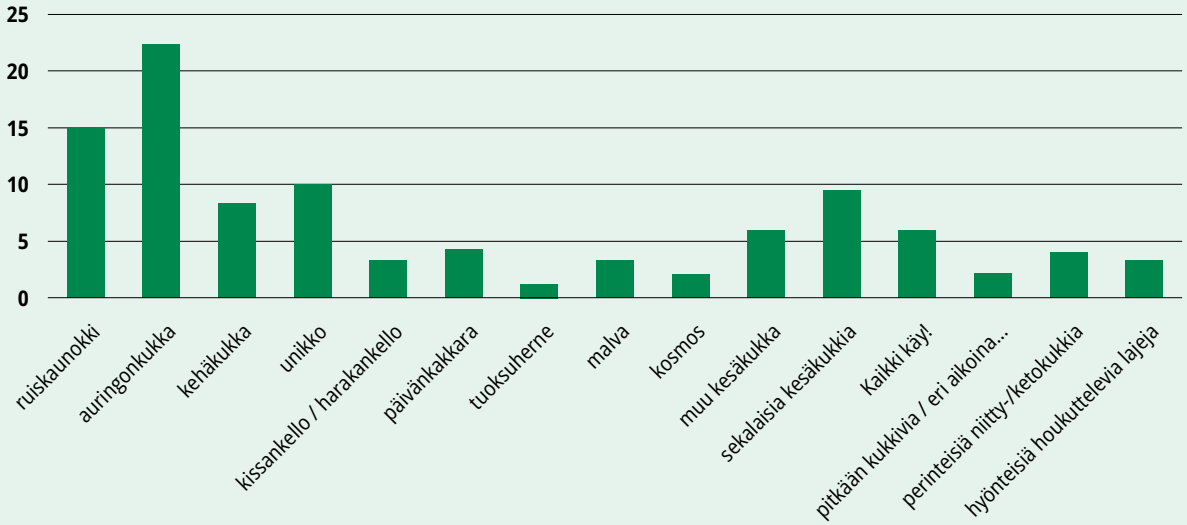
Viheralueohjelman päivittämisen yhteydessä järjestettiin asukkaille neljä pientä viheraluekyselyä syksyllä 2024. Kyselyihin sai vastata joko netissä tai kirjastossa paperilomakkeella. Asukkaiden mielipiteitä kysyttiin kesäkukista ja kukkaniityistä, luonnon monimuotoisuudesta viheralueilla, metsistä ja leikkipaikoista. Seuraavassa on esitetty lyhyet yhteenvedot jokaisesta kyselystä ja kyselyissä esiin nousseet kehitystarpeet.

KESÄKUKAT JA KUKKANIITYT – KYSELY

Syyskuussa 2024 kaupungin viherpalvelut järjestivät kyselyn kesäkukkiin ja kukkaniittyihin liittyen. Kyselyyn saatiin 196 vastausta. Vastauksia tuli tasaisesti kaikista kaupunginosista, joskin keskustan alueelta hieman enemmän kuin muualta.

Kukkaniityt ovat kyselyn mukaan toivottuja, vaikka kyselyyn vastanneista suurin osa ei ollut huomannut Paavolassa ja Vehkojalla kesäkaudella 2024 olleita niittyjä. Kuitenkin lähes kaikki vastaajat (98 %) toivovat kukkaniittyjä myös jatkossa, joko samaan tai toiseen paikkaan. Kukkaniityille toivottiin jatkossa erityisesti auringonkukkia.

Kesäkukkaistutukset oli huomattu asukkaiden keskuudessa, sillä suurin osa vastaajista on huomannut edes jonkin kesäkukkaistutuksen kaupungilla liikkuessaan (98 % vastaajista). Kesäkukkaistutusten tyyli on ollut asukkaiden mieleen, sillä istutusten tyyliä koskien eniten mainittiin nykyisen tyylin olevan hyvä (yli 35 % vastaajista). Muita eniten mainittuja toiveita olivat saada jatkossa lisää väriä istutuksiin sekä muhkeampia istutuksia. Kesäkukkalajeista istutuksiin toivottiin eniten lisää pelargonia ja daaliaa. Kesäkukkien nykyiseen sijoitteluun oltiin tyytyväisiä, sillä suurin osa vastaajista kertoi kesäkukkien olevan nykyisin hyvin sijoitettu.

Kaavio 10. Kukkaniityille asukaskyselyn vastauksissa toivottuja kasvilajeja.

LUONNON MONIMUOTOISUUS VIHERALUEILLA -KYSELY

Lokakuussa 2024 järjestettiin lyhyt kysely kaupunkilaisille viheralueiden monimuotoisuuteen liittyen. Kyselyyn saatiin 263 vastausta, ja kyselyyn vastasi asukkaita tasaisesti ympäri kaupunkia. Suurin osa vastaajista (77 %) oli iältään 31–65-vuotiaita.

Kyselyyn vastanneista suurin osa (69 %) toivoi kaupungin viheralueille lisää luonnon monimuotoisuutta tukevia toimenpiteitä. Vastaajat kannattivat kyselyssä esitettyjä monimuotoisuutta lisääviä toimenpiteitä ja erityisesti kannatusta keräsivät pölyttäjäystävällisten lajien suosiminen (78 % vastaajista), monilajisen kasvuston suosiminen nykyisillä puistoalueilla (67 %) ja uusien niittyalueiden perustaminen (64 % vastaajista).

Kyselyssä tiedusteltiin asukkaiden ajatuksia mahdollisten uusien niittyalueiden sijoittelusta. Eniten kannatusta saivat isompien teiden varsille sijoitettavat niittyalueet sekä taajamametsien reunaan sijoitettavat niittyalueet. Myös nykyisin nurmikkona hoidettujen puistojen osittainen niityksi jättäminen sai 48 % kannatuksen.

Kyselyssä kysyttiin asukkaiden mielipiteitä asuinalueen lähipuiston yleisilmeestä kuvissa 33 ja 34 esitetyn kuvaparin avulla. Mielipiteet jakautuivat melko tasaisesti, 55 % vastaajista kannatti niittymäisempää yleisilmettä ja 45 % kannatti leikattua nurmikkoa.

Niittyalueiden virkistyskäytön kehittämisen osalta suurimmiksi toiveiksi nousivat leikatut polut niittyalueella (76 % vastaajista toivoi) ja penkit ja levähdysalueet (70 % vastaajista toivoi). Kyselystä saatiin myös toiveita niittyjen talvikäytön suhteen, toiveissa oli esimerkiksi latuja ja pulkkamäkiä.

Kuvat 33 ja 34. Kyselyssä esitetty kuvapari nurmialueen hoidosta. Kuvaparista vasemmanpuoleinen kuva sai 55 % kannatuksen ja kuvaparista oikeanpuoleinen sai 45 % kannatuksen.

METSÄ-KYSELY

Marraskuussa 2024 järjestettiin kysely Hyvinkään kaupungin omistamiin metsiin, erityisesti taajamametsiin, liittyen. Kyselyyn saatiin 153 vastausta, ja kyselyyn vastasi asukkaita tasaisesti ympäri kaupunkia.

Tärkeimmiksi näkökulmiksi metsien hoidossa nähtiin virkistäytymismahdollisuuksien ylläpito ja edistäminen (40 % vastaajista) sekä monimuotoisen luontoympäristön kehittäminen (21 %). Vastaajien oli mahdollista tarkentaa antamiaan vastauksia myös sanallisella selitteellä. Useissa vastauksissa todettiin sekä metsien luontoarvojen säilymisen ja virkistäytymismahdollisuuksien olevan tärkeitä seikkoja ja että arvottamistyö eri vaihtoehtojen välillä oli monelle haastavaa, koska eri vaihtoehdot koettiin lähtökohtaisesti yhtä tärkeinä.

Kyselyssä tiedusteltiin kaupunkilaisten mielipiteitä taajamametsien hoitotahdista ja lopputuloksen mielekkyydestä. Enemmistö vastaajista (32 %) piti nykyisten hoitotoimien hoitotahtia sopivana. Hoitotahtia piti liian hitaana 9 % vastaajista ja liian nopeana 14 % vastaajista. Yli viidesosa vastaajista ei osannut sanoa mielipidettään taajamametsien hoitotahdista.

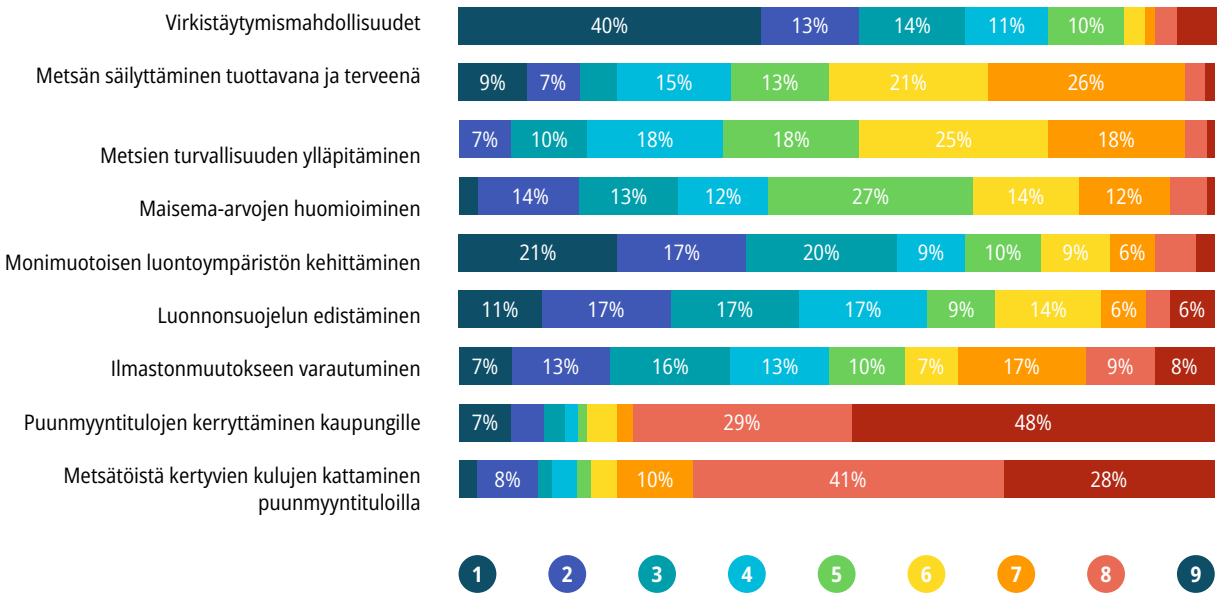
Taajamametsien hoitotoimien lopputulosta puuston osalta sopivana piti 54 % vastaajista. Kysymykseen oli mahdollista jättää tarkentavia sanallisia selitteitä. Vastaajista 17 % tarkensi vastaustaan. Sanalliset tarkennukset jakautuivat tasaisesti eri aihepiirien osalle ja näkökulmille.

Kyselyssä kysyttiin, minkälaisessa metsässä vastaajat liikkuisivat mieluiten. Vastaajista suurin osa, 92 % valitsi kuvassa 35 esitetyn vaihtoehdon mieluisimmaksi tai toiseksi mieluisimmaksi vaihtoehdoksi.

Kuva 35. Suosituin metsämalli metsäkyselyn vastausten perusteella.

Mitkä näkökulmat ovat mielestäsi tärkeitä Hyvinkää kaupungin metsien hoidossa?
Laita seuraavat aihepiirit tärkeysjärjestykseen 1 = kaikkein tärkein – 9 = vähiten tärkein
Vastaajien määrä: 151

Kaavio 11. Kyselyvastauksista metsien hoidon eri näkökulmia koskien voidaan havaita vastauksien jakautuminen eri aihepiirien kesken.

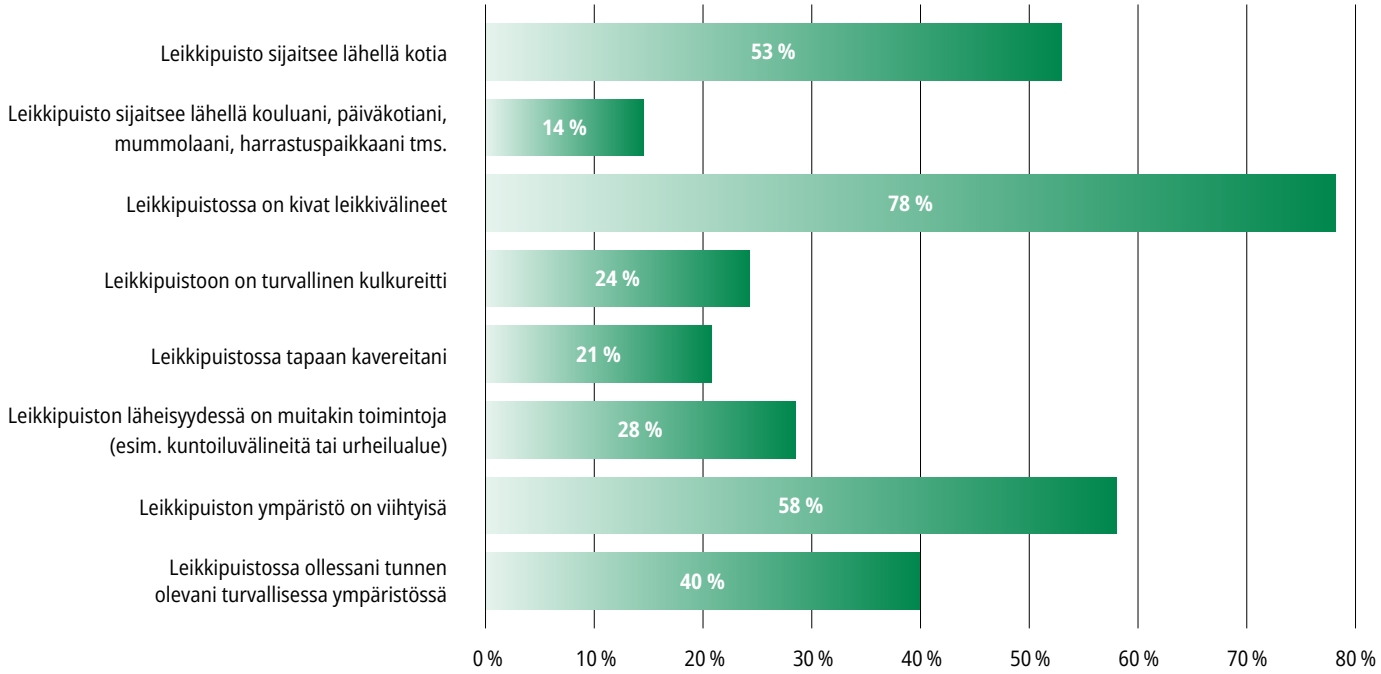
LEIKKIPAIKKA-KYSELY

Joulukuussa 2024 järjestettiin lyhyt kysely kaupunkilaisille Hyvinkään kaupungin leikkipuistoihin liittyen. Kyselyyn saatiin 306 vastausta eri puolilla kaupunkia asuvilta kuntalaisilta. Kyselyyn saatiin vastauksia myös lapsilta ja nuorilta, 16 % vastaajista oli alle 18-vuotiaita.

Vastaajista suurin osa (90 %) käy leikkipuistoissa lasten kanssa. Suurin osa käy kesäaikaan leikkipuistoissa useamman kerran viikossa (44 %), ja viidesosa vastaajista jopa päivittäin. Talviaikaan leikkipaikoilla käydään vähemmän, lähes 60 % vastaajista ilmoitti käyvänsä leikkipuistoissa pari kertaa kuussa tai harvemmin.

Kyselyssä tiedusteltiin asukkaiden mielipidettä yleisesti leikkipuistoista Hyvinkäällä. Eniten vastaajat kertoivat leikkipuistojen olevan ”ihan okei” (37 % vastaajista). ”Tosi tosi kivoja” leikkipuistot on vastaajista 6 % mielestä, ja samoin 6 % vastaajista on sitä mieltä, että leikkipuistot on ”tosi tylsiä”.

Kyselyssä pyydettiin vastaajaa ajattelemaan hänen suosikkileikkipuistoaan Hyvinkäällä ja tiedusteltiin, miksi vastaajan suosikkileikkipuisto on hänelle mieluisin. Suurin osa, 78 % vastaajista vastasi suosikkileikkipuistossaan olevan kivat välineet (kaavio 12). Myös viihtyisä ympäristö ja kodin lähellä sijaitseva leikkipuisto olivat suurimpia syitä siihen, että juuri tietty puisto on mieluisin.

Kaavio 12. Mieluisimman leikkipuiston ominaisuuksia vastattuna leikkipaikka-kyselyyn.

Kyselyssä sai myös äänestää seuraavana kesänä uusittavalle Kirjastoaukion leikkipaikalle välineitä. Pienempien lasten leikkialueelle suosikkilaite oli mopo-jousikeinu, jota äänesti enemmistö vastaajista (lähes 40 %). Isompien lasten leikkialueelle äänestettiin tupla keikkatanko, joka sai 30 % äänistä. Molemmat äänestyksen voittaneet leikkivälineet toteutettiin alueelle kesällä 2025 tehdyn leikkipaikan korjauksen yhteydessä.

Kyselyn lopussa sai jättää vapaan kommentin leikkipuistoihin liittyen. Vastaajat kommentoivatkin innokkaasti leikkipuistoasioita, sillä kaksi kolmasosaa vastaajista jätti avoimen kommentin. Avoimista vastauksista kävi ilmi Sahanmäenpuiston leikkipaikan suosio. Leikkipaikan maatrampoliinit ja vaijeriliuku nimettiin useissa vastauksissa kivoiksi välineiksi, joiden vuoksi leikkipuistoon tullaan eri puolilta kaupunkia. Toiveissa nousi esiin myös Lahden Launeen perhepuiston tai Tampereen Pikkukakkosen puiston tyyppisen leikkipuiston saaminen Hyvinkäälle.

KEHITTÄMISTARPEET:

Asukaskyselyn perusteella toivotaan lisää kukkaniittyjen kaupungin viheralueille.

Asukaskyselyn vastausten perusteella viheralueilla toivotaan lisättävän luonnon monimuotoisuutta tukevia toimia. Kyselyn mukaan suosituimpia luonnon monimuotoisuutta lisääviä toimia olivat pölyttäjäystävällisten lajien suosiminen, monilajiset istutukset ja uudet niittyalueet.

Asukaskyselyn tulosten perustella niittyalueille toivotaan niitettävän polkuja ja lisättävän niittyjen talvikäyttöä.

Asukaskyselyn perusteella toivotaan monipuolisemman leikkipuiston rakentamista Hyvinkäälle.

4.3.4. Kuntalaiskahvit 2024, Leikkipaikat

Marraskuussa 2024 kuntalaiskahvien aiheena oli leikkijän ja liikkujan Hyvinkää. Kuntalaiskahveille osallistuneet kuntalaiset keskustelivat innokkaasti leikkipaikoista. Kuntalaiset toivoivat, että laajan leikkipaikkaverkoston sijaan leikkipaikkoja olisi hieman vähemmän ja siten ne sijaitsisivat hieman kauempana toisistaan, mutta joku leikkipaikoista olisi suurempi ja leikkivälineiltään monipuolisempi kuin nykyisin. Esimerkiksi Porin Pelle Hermannin leikkipuisto ja Tampereen Pikku Kakkosen leikkipuisto mainittiin hyvinä esimerkkeinä. Kuntalaiset ilmaisivat lisäksi harminsa leikkipaikkoihin kohdistuneesta ilkivallasta.

KEHITTÄMISTARPEET:

Asukasillassa toivottiin suuremman ja monipuolisemman leikkipuiston rakentamista Hyvinkäälle.

4.3.5. Kuntalaiskahvit 2025, Viheralueohjelma

Huhtikuussa 2025 kuntalaiskahvien aiheena oli Viheralueohjelma yleisesti. Kuntalaiskahveilla käytiin lävitse syksyllä 2024 toteutettujen pienten viheraluekyselyiden kyselysarjasta saatuja tuloksia ja keskusteltiin kyselyiden aihepiireihin liittyvistä asioista. Erityisesti esiin nousi luonnon huomioiminen monipuolisesti viheralueilla. Kuntalaiset ilmaisivat mielipiteensä viheralueohjelman tärkeydestä ja toivoivat, että sen valmistelu saadaan päätökseen pikaisesti.

5

Hyvinkään viheralueiden kehittämis-tarpeet ja tavoitteet

5. Hyvinkään viheralueiden kehittämistarpeet ja tavoitteet

Viheralueohjelmaa koostettaessa on noussut esiin runsaasti erilaisia viheralueita koskevia kehittämistarpeita. Kehittämistarpeet on esitelty aihealueittain tämän ohjelman luvuissa 2., 3. ja 4. Tässä luvussa käsitellään ja jäsennetään kehittämistarpeita, sekä muodostetaan niistä tavoitteet viheralueohjelmakaudelle 2026–2035.

5.1. OHJELMATYÖSTÄ KERTYNEET KEHITTÄMISTARPEET

Ohjelmatyössä nousi esiin 74 kpl viheralueita koskevia kehittämistarpeita. Kehittämistarpeet on koottu alle yhteen taulukkoon. Taulukossa on esitetty mahdollisia tarkennuksia kehittämistarpeille huomiot-sarakkeessa.

Nro.	Luku, missä kehittämis-tarve esiintyy	Kehittämistarpeet	Huomiot
1.	2.1.1.	Otetaan kestävän ympäristörakentamisen (KESY)-mallista uusia, hyödyllisiä toimintaperiaatteita käyttöön viheralueiden suunnitteluun, rakentamiseen ja kunnossapitoon.	
2.	2.1.1.	Lisätään luontopohjaisia ratkaisuja viheralueille peruskorjaussuunnittelun yhteydessä.	
3.	2.1.2.	Selvitetään kaupunkiluonnon ekologinen tila, ja lisätään ekosysteemipalveluita nostamalla viheralueiden ekologista laatua.	
4.	2.1.3.	Viheralueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa on huomioitava monimuotoisuutta tukevia asioita. Arvioidaan viheralueiden monimuotoisuuspotentiaali esimerkiksi peruskorjaussuunnittelun ja hoito- ja kehittämissuunnittelun yhteydessä.	
5.	2.1.3.	Tämän viheralueohjelmakauden aikana tulee tehdä Hyvinkään kaupungin linjaus lahopuun käytöstä viheralueilla.	
6.	2.1.3.	Viheralueiden hoitoluokitusta päivitettäessä tarkastellaan kunkin alueen tilanne monimuotoisuuden lisäämisen näkökulmasta.	
7.	2.1.4.	Tehdään loppuun Hulevesiohjelmassa esitetty toimenpide ”Laaditaan katujen ja viheralueiden hulevesirakenteiden ja hulevesireittien kunnossapito-ohjeet”.	Ohjeistuksessa on otettava kantaa vastuunjakoon ja resurssointiin.
8.	2.1.5.	Kierrätysmaiden käyttömahdollisuuksia edistetään rakentamishankkeissa.	

9.	2.1.5.	Luodaan ohjelmakauden aikana kaupungin oma toiminta-malli kierrätysmaiden käyttöön viherrakentamisessa.	Huomioidaan vieraslajeja sisältävät maa-ainekset.
10.	2.1.6.	Lisätään viheralueiden käyttömahdollisuuksia kaikkien ikäryhmien osalta esimerkiksi lisäämällä varjoisia istuskelu-alueita puistoihin sekä esteettömiä kohteita viheralueille.	
11.	2.1.6.	Asukkaita rohkaistaan luontokontaktiin ja viheralueiden käyttöön.	
12.	2.1.7.	Lisätään tietoisuutta vieraslajeista esimerkiksi vieraslajiohjelman avulla.	Budjettiin tarvitaan erillinen vieraslajien torjuntaan tarkoitettu raha, sillä nykyisillä resursseilla vieraslajientorjuntaa pysty-tään tekemään vain rajoitetusti.
13.	2.3.4.	Korostetaan tonttikasvillisuuden ja muiden yksityisten alueiden kasvillisuuden merkitystä koko kunnan vehreyden kannalta.	
14.	2.3.6.	Parantolanpuiston ja kirkkopuiston uudistaminen alueen erityispiirteitä kunnioittaen.	
15.	2.4.	Varmistetaan yhteydenpito eri yksiköiden välillä koko puiston suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapitoon siirtymisen prosessin aikana.	
16.	3.1.	Luodaan tavoitteellinen viherverkosto yhteistyössä kaavoituksen kanssa.	
17.	3.1.1.	Huolehditaan siitä, että viheralueiden saavutettavuus 300 metrin etäisyydellä viheralueesta pysyy myös tulevaisuudessa hyvällä tasolla, yli 95 %.	
18.	3.1.1.	Viheralueiden saavutettavuuden tarkastelu kerran valtuustokaudessa.	
19.	3.1.2.	Latvuspeittävyyden tarkastelu myös kaupunginosittain 5 vuoden välein.	
20.	3.1.2.	Latvuspeittävyyden lisääminen asuinalueilla 30 prosenttiin ohjelmakauden aikana, esimerkiksi puita istuttamalla ja nykyisten puiden hyvinvoinnista huolehtimalla.	
21.	3.2.	Viheralueiden määrä asukasta kohti pysyy vuoden 2026 tasolla.	
22.	3.2.1.	Tehdään omaehtoisille suojelualueille hoitotoimenpide-suunnitelmat.	
23.	3.2.2.	Metsien sopeutumiskykyyn ilmastonmuutokseen nähden kiinnitetään huomiota sekä nykyisellä että tulevilla metsäsuunnitelmakausilla.	
24.	3.2.2.	Lisätään luonnon monimuotoisuutta metsissä muuttuvaan ilmastoon soveltuvien puulajivalintojen ja erilaisten hoitotoimien kautta.	

25.	3.2.3.	Selvitetään niittyverkoston nykytilanne ja tarvittavat kehitystoimet niittyjen kehittämiseksi.	Niittyverkoston kehittäminen kaupungin omistamilla viheralueilla uusia niittyjä perustamalla ja vanhoja kehittämällä.
26.	3.2.3.	Niittykohtaisten hoito-ohjeistuksien tekeminen ohjelmakauden aikana.	Hoito-ohjeistuksessa on tarpeen ottaa useiden kohteiden osalta kantaa myös kasvilajiston monipuolistamisen mahdollisuuksiin.
27.	3.2.3.	Kartoitetaan mahdollisia paikkoja maisemaniityille ja sopivan paikan löydyttyä perustetaan maisemaniittyjä.	
28.	3.2.4.	Puistokohtaiset kehittämistavoitteet.	
29.	3.2.4.	Tiedon lisääminen asukkaille puistoista.	Esimerkiksi puistojen esitteleminen kaupungin nettisivuilla.
30.	3.2.4.	Korjausaikataulun luominen puistoille ja puistojen perus-parannuksen lisääminen vuosittaiseen budjettiin.	
31.	3.2.4.	Puusto-ohjelman tekeminen.	Uuden puuston istutus puistoihin, jotta puusto olisi tulevaisuudessa moni-ikäistä, monilajisempaa ja sillä olisi mahdollisimman hyvät mahdollisuudet sopeutua muuttuviin ilmasto-olosuhteisiin.
32.	3.2.5.	Puusto-ohjelman tekeminen.	Katupuukartoituksen päivitys osana puusto-ohjelmaa.
33.	3.2.5.	Tarkastellaan katuviheralueiden kasvillisuutta kunnostus-tarpeiden ja monimuotoisuuden lisäämisen näkökulmasta, ja laaditaan kunnostusaikataulu.	Lisätään katuviheralueille tarvittaessa esimerkiksi luonnonkasveja ja pensaita käyttämällä.
34.	3.2.5.	Lisätään keskeisimmille kävelyn yhteysalueille ja aukioille viihtyisyyttä parantavia, kävelyyn ja oleiluun kutsuvia elementtejä.	Nykyisten aukioiden osalta päivitetään ja täydennetään Viheralueohjelmassa 2011–2020 esitetyt kehittämistavoitteet ja kunnostusajankohdat.
35.	3.2.6.	Tilakeskuksen ja viheralueiden suunnittelun yhteistyön lisääminen uusien ja saneerattavien kohteiden piha-alueiden suunnittelussa, esimerkiksi pihasuunnitelmien kommentoinnilla.	
36.	3.2.6.	Tilakeskuksen ja viheralueiden kunnossapidon yhteistyön ylläpitäminen kiinteistöpihojen kunnossa-pidon osalta, esimerkiksi vuosittaisten vastuunjako-palaverien pitämisellä.	
37.	3.2.7.	Osan puustosta jättäminen rakentamattomille tonteille, jotta alueen virkistyskäyttömahdollisuudet ja asukkaiden viihtyisyys paranevat.	
38.	3.2.8.	Vieraslajien torjuntaa tulee tehdä suunnitelmallisesti kaikilla entisillä maanottoalueilla, tarvittaessa yhteistyössä naapuritonttien omistajien kanssa.	

39.	3.2.9.	Päivitetään kylien alueilla sijaitsevien kaupungin omistamien viheralueiden kunnossapitoluokat.	Toimi tehdään kaupungin viheralueiden kunnossapitoluokituksen päivityksen yhteydessä.
40.	3.2.9.	Tarkastellaan kylien viheralueiden mahdollisia kunnostustarpeita kyläkokonaisuuksina.	
41.	3.3.1.	Tavoitellaan leikkipaikkojen peruskorjausvälin lyhentämistä 15 vuoteen.	
42.	3.3.1.	Uusitaan kaupungin leikkipaikkaohjelma viheralueohjelmakaudella kaksi kertaa (2027 ja 2032).	
43.	3.3.1.	Luodaan työkaluja leikkipaikkojen kunnostuksen seurantaan.	
44.	3.3.2.	Lemmikkipalvelujen palveluverkon parempi saavutettavuus.	Ohjelmakaudella toteutetaan kaksi kokonaan uutta koirapuistoa, toinen läntisiin / luoteisiin kaupunginosiin Kulomäen-Paavolan-Vieremän alueelle ja toinen eteläisiin kaupunginosiin Vehkojalle tai Metsäkaltevaan. Konepajan alueen koirapuiston uudelleen sijoittaminen. Koirien uimapaikan sijaintimahdollisuuksien tarkempi kartoittaminen.
45.	3.3.2.	Lemmikkieläinten hautausmaan alueellinen tarkastelu ja hoitotoimien sekä perusparannustarpeiden arviointi ja toteuttaminen ohjelmakaudella.	
46.	3.3.3.	Tehdään yhteistyössä kaupunkikuvaryhmän kanssa kalusteohje kalusteiden käytöstä yleisillä alueilla.	
47.	3.3.3.	Penkkien ja roska-astioiden lisääminen ja kunnostus kartoitettujen tarpeiden pohjalta.	Liikuntareittien varrella olevien liian matalien ja osin huonokuntoisten penkkien vaihto penkkiprojektin yhteydessä.
48.	3.3.3.	Kaupunkikuvaryhmässä selvitetään tarvetta opastaulujen yhtenäistämiseen.	kaupungin omistamat yritysten opastaulut (4 kpl) poistetaan katukuvasta ja vanhan malliset opastaulut korvataan uusilla viimeistään niiden kunnon ja yleisilmeen heikentyessä.
49.	3.3.4.	Viheralueilla sijaitsevien pienkenttien käyttömäärien selvittäminen, ja käyttämättömien kenttien kehittäminen muuhun käyttötarkoitukseen.	
50.	3.3.4.	Liikunta-alueita ja -paikkoja koskevan yhteistyön lisääminen alueen viherympäristöön ja kokonaiskuvaan liittyen koko kunnan alueella.	
51.	3.3.5.	Asukkaiden innostaminen kaupunkiviljelyn pariin viljelyn eri muodoissa.	
52.	3.3.6.	Tarkastellaan matonpesupaikkojen mahdolliset kehittämistarpeet.	Hyyppärän matonpesupaikan kulkuyhteyksiä tulisi kehittää yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa.

53.	3.3.7.	Muistomerkki- ja veistoskohteiden kunnostus-toimenpiteiden jatkaminen tulevaisuudessakin.	Kunnostustoimenpiteet toteutetaan julkiset taideteokset ja muistomerkit-työryhmän suunnittelemana.
54.	3.3.8.	Hulevesilampien ja ojien kunnossapidon kehittäminen ja vastuunjako huomioiden sekä verkoston toiminnallisuus että sen tarjoamat virkistyskäyttöarvot.	
55.	3.3.8.	Vesialtaiden ja suihkulähteiden peruskorjauksen suunnittelu ja toteutus.	
56.	3.4.2.	Kierrätyspisteiden kohentaminen paremmin maisemaan sopivaksi.	
57.	3.4.2.	Maauimalan kierrätyspisteiden siirto toiseen paikkaan, sillä kierrätyspisteistä aiheutuu ongelmia puiston kunnossapitoon.	
58.	3.4.3.	Tärkeimpien viheralueilla sijaitsevien tapahtumapaikkojen yleisilme pidetään tapahtumakäyttöön soveltuvana, ja kuitenkin puiston luonnetta kunnioittavana.	Kirjastoaukion yleisilme pidetään samankaltaisena kuin nykyisin, ja kehitetään omenapuukujanteen aluetta valaistuksen suhteen. Jussintorin kasvillisuutta tarkastellaan kokonaisuutena, ja tarkastelussa esiin nousevat kunnostustarpeet toteutetaan. Parantolanpuiston kunnostusta suunniteltaessa huomioidaan alueen tapahtumakäytön tarpeet.
59.	3.4.4.	Luodaan toimintamallit tilanteisiin, joissa viheralueita käytetään luvatta.	
60.	3.5.	Tehdään hoito- ja korjausvelan vähentämiseen tähtäävä suunnitelma, jota varten on tarpeen määritellä viheralueiden korjausvelat.	
61.	3.5.	Korjausvelan pienentämisen huomioiminen budjetissa.	
62.	3.5.1.	Kunnossapitoluokituksen muutos ABC:stä RAMS:iin viheralueohjelmakauden aikana.	
63.	3.5.1.	Ohjelmakaudella luodaan periaatteet viheralue-omaisuuden säännöllisiin tarkasteluihin, jotta viheralueiden tyypit ja hoitoluokat, sekä sitä kautta hoitotoimet voidaan määritellä.	
64.	4.1.	Selvitetään edellytyksiä luoda kaupungille oma puistokummitoiminta.	
65.	4.1.	Osallistetaan asukkaita viheralueiden suunnitteluun monipuolisin osallistamisen menetelmin.	
66.	4.3.1.	Asukaskyselyn vastausten perusteella yhteisöllistä viheralueiden hoitoon liittyvää toimintaa tai mahdollisuutta pitää itse huolta lähiviheralueesta erilaisin hoitotoimin kaivataan lisää.	

67.	4.3.1.	Roska-astioita ja penkkejä tarvitaan lisää asukaskyselyn vastausten perusteella.	
68.	4.3.2.	Vieraslajien poistoon tarvitaan lisää määrärahoja ja resursseja.	
69.	4.3.2.	Perustetaan uusi koirapuisto lähivuosina.	
70.	4.3.3.	Asukaskyselyn perusteella toivotaan lisää kukkaniittyjä kaupungin viheralueille.	
71.	4.3.3.	Asukaskyselyn vastausten perusteella viheralueilla toivotaan lisättävän luonnon monimuotoisuutta tukevia toimia.	Kyselyn mukaan suosituimpia luonnon monimuotoisuutta lisääviä toimia olivat pölyttäjäystävällisten lajien suosiminen, monilajiset istutukset ja uudet niittyalueet.
72.	4.3.3.	Asukaskyselyn tulosten perustella niittyalueille toivotaan niitettävän polkuja ja lisättävän niittyjen talvikäyttöä.	
73.	4.3.3.	Asukaskyselyn perusteella toivotaan monipuolisemman leikkipuiston rakentamista Hyvinkäälle.	
74.	4.3.4.	Asukasillassa toivottiin suuremman ja monipuolisemman leikkipuiston rakentamista Hyvinkäälle.	

Kehittämistarpeet ovat keskenään eri laajuisia, sillä toiset kehittämistarpeet ovat johonkin tiettyyn yksityiskohtaan keskittyviä ja toiset taas laajempia kokonaisuuksia, jotka vaikuttavat moniin asioihin. Kehittämistarpeisiin on koottu tarkoituksella erilaisia ja vaikutuksiltaan suurempia ja pienempiä tarpeita, sillä kustakin aiheesta tuotiin esiin viheralueohjelman kirjoitushetkellä ajankohtaisimmat kehittämistarpeet. Yksityiskohtaisetkin kehittämistarpeet voivat olla paikallisesti merkittäviä, ja olla jollekin käyttäjäryhmälle hyvin tärkeitä muutoksia.

5.2. VIHERALUEIDEN KEHITTÄMISTAVOITTEET

Viheralueohjelman toisessa luvussa esiteltiin viheralueisiin vaikuttavia lähtökohtia maailmanlaajuisista ilmiöistä paikallisiin asioihin, sekä lähtökohdista aiheutuvia, monesti haastaviakin vaikutuksia viheralueille. Viheralueohjelman kehittämistavoitteet on asetettu vastaamaan näihin, luvussa kaksi esitettyihin haasteisiin.

Viheralueiden kehittämistavoitteina on:

- **Terveyshyötyjä viheralueilta.** Kaikkien asukkaiden on mahdollista saada viheralueilta terveyshyötyjä, ja ihmiset pystyvät käyttämään viheralueita riippumatta esimerkiksi iästä tai terveydentilasta.

- **Hyvinkäälle ominaiset viheralueet.** Hyvinkäälle ominaiset viheralueiden piirteet säilyvät jatkossakin, ja kaupungin viheralueet on tunnistettavissa omaleimaisista piirteistään, kuten mäntykankaista ja Valtion rautateiden keskuspuutarhasta muistuttavasta omenapuukujanteesta.

- **Luonnon monimuotoisuutta tukevat viheralueet.** Viheralueet tukevat luonnon monimuotoisuutta ja vastaavat ilmastonmuutokseen tuomiin uhkiin, esimerkiksi viilentämällä kaupunkia hellepäivinä.

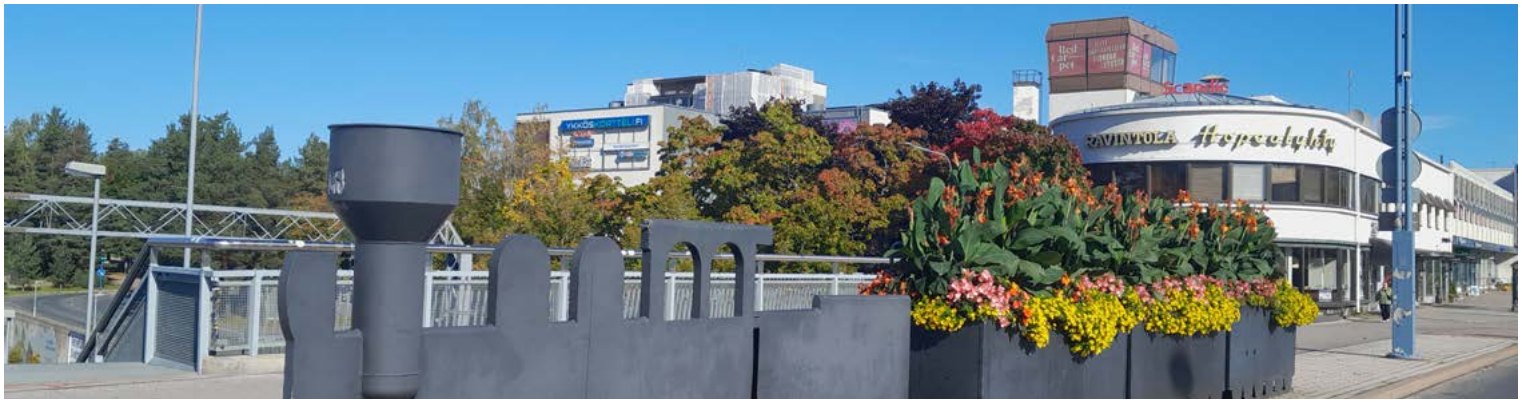
- **Oman toiminnan ohjaus viheralueisiin liittyen.** Kaupungin omaa toimintaa kehitetään viheralueisiin liittyen erilaisten ohjeistusten ja linjausten avulla, ja yhteistyötä lisätään eri yksiköiden välillä.

- **Tiedon jakaminen viheralueista.** Viheralueista jaetaan lisää tietoa asukkaille, kuntapäättäjille ja viheralueisiin liittyvää yhteistyötä tekevälle kaupungin henkilöstölle.

5.3. VALITUT KEHITTÄMIS-TOIMENPITEET

Erilaisia viheralueita koskevia kehittämistarpeita kertyi ohjelmatyön aikana 74 kappaletta. Näistä oli arvioitava kunkin kehittämistarpeen vaikuttavuus sekä kiireellisyys, jotta tarpeista saatiin valikoitua toteutettavat asiat, sillä käytettävissä olevat resurssit eivät riitä kaikkien 74 kehittämistarpeen toteuttamiseen ohjelmakauden aikana.

Viheralueohjelmaa työstäneelle työryhmälle toteutettiin kysely kehittämistarpeiden arvioinnista talvella 2026. Kukin työryhmän jäsen sai arvottaa kehittämistarpeita omista lähtökohdistaan. Kyselyn äänestyksen perusteella valittiin kuhunkin viheralueiden kehittämistavoitteeseen sitä tukevat kehittämistarpeet. Valitut kehittämistarpeet saivat työryhmälle järjestetyssä äänestyksessä eniten ääniä. Kehittämistarpeista valikoitui näin viheralueiden kehittämistoimenpiteet, joita toteutetaan viheralueohjelmakaudella 2026–2035. Valitut kehittämistoimenpiteet ovat tyypiltään erilaisia, ne voivat olla selvitysten tekemistä eri aihepiireistä, valittujen viheralueita koskevien mittareiden tarkastelua, suunnitelmien laatimista ja toteuttamista sekä tietoisuuden lisäämiseksi tehtäviä toimia. Valittujen kehittämistoimenpiteiden lisäksi myös muita ohjelmatyössä esiin nousseita kehittämistarpeita voidaan toteuttaa ohjelmakaudella resurssien puitteissa.

Kehittämistoimenpiteet vuosille 2026–2035 ovat:

Terveyshyötyjä viheralueilta:

- Lisätään viheralueiden käyttömahdollisuuksia kaikkien ikäryhmien osalta, esimerkiksi lisäämällä varjoisia istuskelualueita puistoihin sekä esteettömiä kohteita viheralueille.
- Asukkaita rohkaistaan luontokontaktiin ja viheralueiden käyttöön.
- Huolehditaan siitä, että viheralueiden saavutettavuus 300 metrin etäisyydellä viheralueesta pysyy myös tulevaisuudessa hyvällä tasolla, yli 95 %.
- Latvuspeittävyyttä lisätään asuinalueilla 30 prosenttiin viheralueohjelmakauden aikana, esimerkiksi puita istuttamalla ja nykyisten puiden hyvinvoinnista huolehtimalla.
- Keskeisimmille kävelyn yhteysalueille ja aukioille lisätään viihtyisyyttä parantavia, kävelyyn ja oleiluun kutsuvia elementtejä. Päivitetään myös aukioiden kunnostustarpeet ja -ajankohdat.

Hyvinkäälle ominaiset viheralueet:

- Korostetaan tonttikasvillisuuden ja muiden yksityisten alueiden kasvillisuuden merkitystä koko kunnan vehreyden kannalta.
- Parantolanpuisto ja kirkkopuisto uudistetaan alueen erityispiirteitä kunnioittaen.
- Kartoitetaan mahdollisia paikkoja maisemaniityille ja sopivan paikan löydyttyä perustetaan maisemaniittyjä.
- Puistokohtaiset kehittämistavoitteet (erillinen puistokohtainen lista esitetty luvussa 3.2.4).

Luonnon monimuotoisuutta tukevat viheralueet:

- Viheralueiden hoitoluokitusta päivitettäessä tarkastellaan kunkin alueen tilanne monimuotoisuuden lisäämisen näkökulmasta.
- Laaditaan katujen ja viheralueiden hulevesirakenteiden ja hulevesireittien kunnossapito-ohjeet.
- Luodaan tavoitteellinen viherverkosto yhteistyössä kaavoituksen kanssa.
- Selvitetään niittyverkoston nykytilanne ja tarvittavat kehitystoimet niittyverkoston ja niittyjen kehittämiseksi.
- Lisätään luonnon monimuotoisuutta metsissä muuttuvaan ilmastoon soveltuvien puulajivalintojen ja erilaisten hoitotoimien kautta.

Oman toiminnan ohjaus viheralueisiin liittyen:

- Varmistetaan yhteydenpito eri yksiköiden välillä koko puiston suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapitoon siirtymisen prosessin aikana. Huolehditaan myös tarvittaessa yhteydenpidosta eri vaikuttamistoimielimiin ja työryhmiin.
- Tehdään puusto-ohjelma, jossa käsitellään esimerkiksi uuden puuston istutusta puistoihin, katupuiden tilannetta sekä lahopuun määrää viheralueilla.
- Lisätään tietoisuutta vieraslajeista esimerkiksi vieraslajiohjelman avulla. Vieraslajien poistoon tarvitaan budjettiin erillinen vieraslajien torjuntaan tarkoitettu määräraha ja resursseja torjuntaan.
- Tehdään puistojen hoito- ja korjausvelan vähentämiseen tähtäävä suunnitelma, jota varten on tarpeen määritellä viheralueiden korjausvelat. Luodaan myös korjausaikataulu puistolle, ja puistojen perusparannus lisätään vuosittaiseen budjettiin.

Tiedon jakaminen viheralueista:

- Viheralueisiin liittyvien mittareiden, kuten saavutettavuuden ja latvuspeittävyyden tarkastelu kaksi kertaa ohjelmakauden aikana.
- Lisätään asukkaiden tietämystä puistoista esimerkiksi esittelemällä puistoja kaupungin nettisivuilla.
- Tilakeskuksen ja viheralueiden suunnittelun yhteistyötä lisätään uusien ja saneerattavien kohteiden piha-alueiden suunnittelussa, esimerkiksi pihasuunnitelmien kommentoinnilla.
- Uusitaan kaupungin leikkipaikkaohjelma viheralueohjelmakaudella edellisen leikkipaikkaohjelman päättyessä.

5.4. VIHERALUEIDEN VISIO

Viheralueiden visio on muodostettu ohjelmatyössä havainnoitujen reunaehtojen, viheralueiden nykytilan ja esiin nousseiden kehittämistarpeiden kautta. Visio ohjaa kohti tavoitetilaa, jossa viheralueohjelman tavoitteet on täytetty ja kehittämistoimenpiteet toteutettu.

Viheralueiden visio tulevalle kymmenen vuoden viheralueohjelmakaudelle on:

Luontokaupungin vehreät ja moni-puoliset viheralueet saavat luonnon ja ihmiset voimaan hyvin.

6

Kehittämis-toimenpiteiden toteutus ja seuranta

6. Kehittämistoimenpiteiden toteutus ja seuranta

Tässä luvussa käsitellään viheralueohjelman toteutusta ohjelmakaudella 2026–2035 sekä kerrotaan sovituista edistymisen seurantatoimista.

6.1. KEHITTÄMISTOIMENPITEIDEN TOTEUTTAMINEN

Valitut kehittämistoimenpiteet aikataulutettiin alustavasti seuraavalle kymmenelle vuodelle niin, että kehittämistoimenpiteitä olisi tasaisesti kymmenen vuoden aikana. Osa toimenpiteistä on koko kymmenenvuotiskauden läpi jatkuvaa toimintaa, kuten yhteydenpidon lisääminen eri yksiköiden välillä. Osa toimenpiteistä taas on lyhyempikestoisia, esimerkiksi leikkipaikkaohjelman uusiminen.

Toimenpiteiden toteutumista varmistaa viheralueiden suunnittelu ja -palvelut yksiköt, jotka esimerkiksi huolehtivat kunkin toimenpiteen aloituksesta suunnitellun aikataulun mukaisesti ja kutsuvat aloituspalaveriin koolle muut asianomaiset yksiköt.

Lähes kaikki toimenpiteet vaativat budjettiin varattua rahaa toimenpiteen toteuttamiseen. Kun toimenpiteen tarkempi suunnittelu alkaa, muodostuu myös sen toteuttamiseen tarvittava summa, jota sitten ehdotetaan budjettiin seuraavalle vuodelle. Jos budjettiin ei pystytä lisäämään toimenpiteen toteuttamiseen tarvittavia summia, toimenpiteiden toteutus voi muuttua tai siirtyä eteenpäin. Kehittämistoimenpiteitä toteutetaankin resurssien puitteissa. Jos resursseja on runsaasti, myös muita viheralueohjelmatyön aikana esiintyneitä kehittämistarpeita kuin valittuja kehittämistoimenpiteitä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Seuraavaan taulukkoon on koottu kehittämistoimenpiteiden suunniteltu toteuttamisaikataulu. Taulukossa on esitetty merkillä X aihepiirin painotusvuosi, jolloin tehdään tarkempia selvityksiä, suunnitelmia ja toteutussuunnittelua. Muut x- merkinnät kuvaavat toimenpiteen toteutusajankohtaa.

6.2. SEURANTA

Viheralueohjelman toteutumista seurataan työryhmän kokouksissa vuoden välein. Viheralueiden suunnittelu ja palvelut kutsuu kokoukset koolle vuosittain. Yhteenveto seurannan tuloksista toimitetaan valtuustolle tiedoksi. Toteutumista on tärkeää seurata, jotta toimenpiteiden toteuttaminen tapahtuu asetetun tavoiteajankohdan mukaisesti ja jotta toimenpiteiden keskinäiset riippuvuudet voidaan myös tarpeen mukaan päivittää.

Jos viheralueohjelmaan ilmenee ohjelmakauden aikana vuosina 2026–2035 merkittävä päivitystarve, päivitetty ohjelma hyväksytetään Teknisellä lautakunnalla.

Terveyshyötyjä viheralueilta	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Lisätään viheralueiden käyttömahdollisuuksia kaikkien ikäryhmien osalta.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Asukkaita rohkaistaan luontokontaktiin ja viheralueiden käyttöön.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Säilytetään viheralueiden saavutettavuus vähintään 95 % tasolla.			x				x			
Latvuspeittävyyttä lisätään asuinalueilla 30 prosenttiin viheralueohjelmakauden aikana.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Lisätään kävelyyn ja oleiluun kutsuvia elementtejä. Päivitetään aukioiden kunnostustarpeet ja -ajankohdat.				x	x	x	x	x	x	x

Hyvinkäälle ominaiset viheralueet	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Korostetaan yksityisten alueiden kasvillisuuden merkitystä koko kunnan vehreyden kannalta.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Parantolanpuisto ja kirkkopuisto uudistetaan alueen erityispiirteitä kunnioittaen.		x	x	x	x					
Kartoitetaan mahdollisia paikkoja maisemaniityille ja perustetaan maisemaniittyjä.			x	x	x	x	x	x	x	x
Puistokohtaiset kehittämistavoitteet.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Luonnon monimuotoisuutta tukevat viheralueet	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Päivitetään viheralueiden hoitoluokitus ja tarkastellaan kunkin alueen tilanne monimuotoisuuden lisäämisen näkökulmasta.		x	x							
Laaditaan katujen ja viheralueiden hulevesirakenteiden ja hulevesireittien kunnossapito-ohjeet.				x	x					
Luodaan tavoitteellinen viherverkosto yhteistyössä kaavoituksen kanssa.					x	x				
Selvitetään niittyverkoston nykytilanne ja tehdään tarvittavat kehitystoimet niittyverkoston ja niittyjen kehittämiseksi.			x	x	x	x	x	x	x	x
Lisätään luonnon monimuotoisuutta metsissä muuttuvaan ilmastoon soveltuvien puulajivalintojen ja erilaisten hoitotoimien kautta.				x	x	x	x	x	x	x

Oman toiminnan ohjaus viheralueisiin liittyen	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Varmistetaan yhteydenpito eri yksiköiden välillä viheralueita koskevien prosessien aikana.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Tehdään puusto-ohjelma.		x	x							
Lisätään tietoisuutta vieraslajeista. Vieraslajien poistoon lisätään resursseja.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Tehdään puistojen korjausvelan vähentämiseen tähtäävä suunnitelma. Luodaan korjausaikataulu puistolle, ja lisätään puistojen perusparannus vuosittaiseen budjettiin.			x	x	x	x	x	x	x	x

Tiedon jakaminen viheralueista	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Viheralueisiin liittyvien mittareiden, kuten saavutettavuuden ja latvuspeittävyyden tarkastelu kaksi kertaa ohjelmakauden aikana.			x				x			
Lisätään asukkaiden tietämystä puistoista esimerkiksi esittelemällä puistoja kaupungin nettisivuilla.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Lisätään tilakeskuksen ja viheralueiden suunnittelun yhteistyötä uusien ja saneerattavien kohteiden piha-alueiden suunnittelussa.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Uusitaan kaupungin leikkipaikkaohjelma viheralueohjelmakaudella edellisen leikkipaikkaohjelman päättyessä.	x	x				x	x			

x toimenpiteen toteutusvuosi

x Aihepiirin painotusvuosi, jolloin tehdään tarkempia selvityksiä, suunnitelmia ja toteutussuunnittelua

Kärkihanke

Lähteet

[1]
vieraslajit.fi: mikä on vieraslaji. Saatavissa: Mikä on vieraslaji? – Vieraslajit.fi, 26.3.2026

[2]
Sitra: luontopohjaiset ratkaisut. Saatavissa: Luontopohjaiset ratkaisut - Sitra, 26.3.2026

[3]
Ilmasto-opas: lämpösaarekeilmiön ymmärtäminen tukee kaupunkisuunnittelua. Saatavissa: Lämpösaarekeilmiön ymmärtäminen tukee kaupunkisuunnittelua | Ilmasto-opas, 26.3.2026

[4]
Sanastot.suomi.fi: rakennetun ympäristön sanasto. Saatavissa: Rakennetun ympäristön pääsanasto | Yhteentoimivuusalusta, 26.3.2026

[5]
Ympäristöministeriö: Ilmasto- ja Luontobarometri 2025. Saatavissa: Ympäristöministeriö materiaalipankki - Ilmasto- ja Luontobarometrit 2025, 26.3.2026

[6]
Ympäristöhallinnon verkkopalvelu: Ilmastomuutos. Saatavissa: https://www.ymparisto.fi/fi/ymparistontila/ilmastonmuutos, 26.3.2026

[7]
Co-Carbon: Kaupunkipuumanifesti. Saatavissa: Kaupunkipuumanifesti - CO-CARBON, 26.3.2026

[8]
Co-Carbon: Hiiliviisas kaupunvihreä ilmastoratkaisuksi – politiikkasuosituksia kaupungeille. Saatavissa: https://cocarbon.fi/tutkimus/hiiliviisaussuosituksia/, 26.3.2026

[9]
Kulmala, L. Maaperän merkitys kaupunkiluonnon hiilenkierrossa. Eläköön maaperä! Kohti maaperälähtöistä suunnittelua -seminaari 14.5.2024.

[10]
Green Building Council Finland: Arvo- viherrakenteen arviointi ja vahvistaminen kaupunkien maankäytön suunnittelussa. Saatavissa: ARVO – Viherrakenteen arviointi ja vahvistaminen kaupunkien maankäytön suunnittelussa – Green Building Council Finland, 26.3.2026

[11]
Ympäristöhallinnon verkkopalvelu: Ekosysteemipalvelut turvaaavat ihmiselämän. Saatavissa: Ekosysteemipalvelut turvaavat ihmiselämän, 26.3.2026

[12]
Maa- ja metsätalousministeriö: Luonnon monimuotoisuus. Saatavissa: Luonnon monimuotoisuus - Maa- ja metsätalousministeriö (mmm.fi), 26.3.2026

[13]
Sinkkonen, A., Roslund, M. Villiinnyttämisen ABC-käytäntöjä kestävään kaupunkikehitykseen. Avaimia kestävään kaupunkikehitykseen- tutkijoiden puheenvuoroja. Ympäristöministeriö 2023

[14]
Söyrinki, R. Niityt osana kaupunkiympäristöä. Maisemasuunnittelijapäivät 13.3.2020

[15]
Aalto-yliopisto: Luonnonkasvit monimuotoisuuden edistäjänä. Saatavissa: Luonnonkasviniityt monimuotoisuuden edistäjänä | Aalto-yliopisto, 26.3.2026

[16]
Luonnonvarakeskus: Maaperän monimuotoisuus. Saatavissa: Maaperän monimuotoisuus | Luonnonvarakeskus, 26.3.2026

[17]
Vänskä, E. Kasvillisuus pulassa tiivistyneessä maassa. Viherympäristö-lehti 5/2025

[18]
Kierrätysmaiden käyttö viherrakentamisen kasvualustoissa, kestävän ympäristörakentamisen mukainen ohje. Viherympäristöliitto ry, 2019

[19]
Viherympäristöliitto ry: Kaupunkivihreä: opas toimintaan. 2017. Saatavissa: WHO-FIN-WEB.pdf, 26.3.2026

[20]
Viheralуerakentajat ry: Green city- ohjeisto, terveellinen asuttava kaupunki. 2012. Saatavissa https://www.elca.info/doc/trade66-OT-Green_City_ohjeisto_web-1.pdf, 26.3.2026

[21]
Suomen ympäristökeskus: Luonnon monimuotoisuus kotiovellasi- ihmisen ja biodiversiteetin yhteenkuuluvuuden tutkiminen kaupungeissa (BioStep). Saatavissa: Luonnon monimuotoisuus kotiovellasi – ihmisten ja biodiversiteetin yhteenkuuluvuuden tutkiminen kaupungeissa (BioStep), 26.3.2026

[22]
Suomen ympäristökeskus: Selvitys kaupunkivihreän ja latvuspeiton tyydyttävistä tasoista. Saatavissa: Selvitys kaupunkivihreän ja latvuspeiton tyydyttävistä tasoista, 26.3.2026

[23]
Rehunen, A., Vierikko, K., Nieminen, H., Järvenpää, E., Hytönen, J., Törmä, M., Autio, I. Selvitys kaupunkivihreän ja latvuspeiton tyydyttävistä tasoista: Paikkatietopohjaisiin analyyseihin ja tieteelliseen tutkimukseen perustuva arviointityö. Suomen ympäristökeskus 2025. Saatavissa: Selvitys kaupunkivihreän ja latvuspeiton tyydyttävistä tasoista, 26.3.2026

[24]
Aukio: Mahtuuko aukiolle puita. Saatavissa: Mahtuuko aukiolle puita? - Aukio, 26.3.2026

[25]
Kukkonen, L., Pyhäranta, O. Ahkerat kaupunkipuut. Helsingin sanomat 9.7.2025.

[26]
Ympäristöministeriö: Ekologinen kompensaatio. Saatavissa: Ekologinen kompensaatio - Ympäristöministeriö, 26.3.2026

[27]
Katu 2020: Kadun kalusteet ja varusteet. Saatavissa: https://katu2020.info/2020/2020/09/30/kadun-kalusteet-ja-varusteet/, 26.3.2026

[28]
Kuntaliitto: Kertakäyttömuoviroskat osana puhtaanapitoa. Saatavissa: Kertakäyttömuoviroskat osana puhtaanapitoa | Kuntaliitto.fi, 26.3.2026

[29]
Däuber, C. Esiselvitys Hyyppärän hevosurheilualueen kehittämiseen. Opinnäytetyö, 2020. Saatavissa Esiselvitys Hyyppärän hevosurheilualueen kehittämiseen - Theseus, 26.3.2026

[30]
Helsingin yliopisto: Kaupunkiviljely saattaa edistää terveyttä- koehenkilöt hyötyivät immuuniterveyttä vahvistavasta mikrobialtistuksesta. Saatavilla: Kaupunkiviljely saattaa edistää terveyttä - koehenkilöt hyötyivät immuuniterveyttä vahvistavasta mikrobialtistuksesta | Helsingin yliopisto, 26.3.2026

[31]
Tahvonen, O. 2021. Kaupunkiviljelystä järkiruokaa: hajautetun ruuan tuotannon malli Hämeenlinnassa. Saatavissa: Kotipihasta järkiruokaa - Hajautetun ruoan tuotannon malli Hämeenlinnassa, 26.3.2026

[32]
Viherympäristöliitto ry: Kunnossapito. Saatavissa: Kunnossapito – Viherympäristöliitto, 26.3.2026

[33]
Sosiaali- ja terveysministeriö: Osallisuuden edistäminen vahvistaa yhteiskunnallista yhteenkuuluvuutta. Saatavissa: Osallisuuden edistäminen - Sosiaali- ja terveysministeriö, 26.3.2026

[34]
Kuntaliitto: Osallisuus- kuntalaisten osallisuuden edistäminen. Saatavissa: Osallisuus - kuntalaisten osallisuuden edistäminen | Kuntaliitto.fi, 26.3.2026

VIHERALUEOHJELMAN TYÖRYHMÄÄN ON KUULUNUT:

Tekniikan ja ympäristön toimiala
Toimialajohtaja Marko Hytönen
Tekninen johtaja Miika Kantola

Kunnallistekniikan suunnittelu
Suunnittelupäällikkö Kari Pulkkinen
Liikenneinsinööri Kimmo Kiuru

Infrapalvelut
Infrapäällikkö Kari Vierimaa 9/2020 asti
Infrapäällikkö Matti Tuominen 8/2024 alkaen
Tiemestari Ilkka Laiho

Viheralueiden suunnittelu ja viheralueiden palvelut
Kaupunginpuutarhuri Marja Kärki 12/2020 asti
Kaupunginpuutarhuri Linda Vallinkivi 4/2024 alkaen
Vihertyöpäällikkö Sari Kekki
Luontoalueiden suunnittelija Matti Mattila 12/2020 asti
Metsä- ja luontoasiantuntija Mika Pitkänen 8/2024 alkaen
Viherassistentti Reetta Karvinen 11/2020 asti
Kunnossapitotyönjohtaja Sanna Paulig
Kunnossapitotyönjohtaja Jukka Leinonen 1/2025 asti
Kunnossapitotyönjohtaja Sanna Holappa 6/2025 alkaen

Ympäristöpalvelut
Ympäristötoimenjohtaja Mika Lavia
Ympäristövalvontapäällikkö Silja Suominen 10/2025 asti
Ympäristövalvontapäällikkö Sonja Lahtinen 2/2026 alkaen

Tilakeskus
Kiinteistöpäällikkö Kari Juselius 9/2020 asti
Kiinteistöjohtaja Antti Nikkanen 8/2024 alkaen

Elinvoiman palvelualue
Liiketoimintajohtaja Annukka Lehtonen 9/2020 asti

Kaavoitus
Kaavoituspäällikkö Anitta Ojanen
Kaavasuunnittelija Eeva-Maija Hyvärinen
Yleiskaavasuunnittelija Hannu Lindqvist
Kaavoitusharjoittelija Noel Apell 11/2024–6/2025

Tonttipalvelut
Tonttipäällikkö Kimmo Sulonen 3/2026 asti
Maanmittausinsinööri Mika Alastalo
Maankäyttöinsinööri Laura Vallinkivi 8/2024 alkaen

Liikuntapalvelut
Liikuntapäällikkö Jarmo Vakkila
Liikuntasihteeri Minna Kalmari

Kulttuuripalvelut
Kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja Simo Varjonen
Kulttuuri- ja tapahtumapäällikkö Outi Ruso

Kartat
Tekninen avustaja Teemu Mäkelä
Vihertyöpäällikkö Sari Kekki
Kaavoitusharjoittelija Noel Apell

Kuvat
Viheralueiden palvelut ja viheralueiden suunnittelu, oma arkisto
Hyvinkään kaupungin valokuvapankki

Ohjelman taitto
Intro Design

Luontokaupungin vehreät ja monipuoliset viheralueet saavat luonnon ja ihmiset voimaan hyvin.

HYVINKÄÄ

Hyvinkään kaupunki
PL 86 / Kankurinkatu 4–6
05801 HYVINKÄÄ
p. 019 45911*
kirjaamo@hyvinkaa.fi

hyvinkaa.fi
visithyvinkaa.fi